

Møte onsdag den 7. juni 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 91):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Kultur for kvalitet i høyere utdanning (Innst. 364 S (2016–2017), jf. Meld. St. 16 (2016–2017))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i friskolelova, voksenopplæringsloven og folkehøyskoleloven (dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler m.m.) (Innst. 367 L (2016–2017), jf. Prop. 78 L (2016–2017))
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Iselin Nybø, Trine Skei Grande og Sveinung Rotevatn om Lærerløftet 2.0 (Innst. 375 S (2016–2017), jf. Dokument 8:96 S (2016–2017))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Eit moderne og framtidsetta NRK – Finansiering og innholdsplikter (Innst. 332 S (2016–2017), jf. Meld. St. 15 (2016–2017))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kringkastingsloven (reklame og sponning mv.) (Innst. 363 L (2016–2017), jf. Prop. 102 L (2016–2017))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernloven (barnevernsreform) (Innst. 354 L (2016–2017), jf. Prop. 73 L (2016–2017))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Heidi Greni og Per Olaf Lundteigen om å innføre en nærhetsreform i barnevernet (Innst. 351 S (2016–2017), jf. Dokument 8:38 S (2016–2017))
8. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om å innføre kompetansekrav i barnevernet (Innst. 341 S (2016–2017), jf. Dokument 8:95 S (2016–2017))
9. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner (gjeldsinformasjonsloven) (Innst. 356 L (2016–2017), jf. Prop. 87 L (2016–2017))
10. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om adopsjon (adopsjonsloven) (Innst. 359 L (2016–2017), jf. Prop. 88 L (2016–2017))
11. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i markedsføringsloven og angrerettloven (håndhevingsreglene) (Innst. 355 L (2016–2017), jf. Prop. 93 L (2016–2017))
12. Referat

Presidenten: Representanten Elisabeth Vik *Aspaker*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra den møtende vararepresentanten for Hedmark fylke, Lasse *Juliussen*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget torsdag 8. juni under representanten Anette *Trettebergstuens* permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Hedmark fylke, Thor *Lillehovde*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspolisjon for henholdsvis representantene Torgeir *Micaelsen* og Jonas Gahr *Støre* torsdag 8. juni
 - fra Venstres stortingsgruppe om velferdspolisjon for representanten Sveinung *Rotevatn* torsdag 8. juni
- Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentanter for henholdsvis Oslo og Sogn og Fjordane fylke, Prableen *Kaur* og Gunhild Berge *Stang*, foreligger søknader om fritak for å møte i Stortinget under henholdsvis representantene Jonas Gahr *Støres* og Sveinung *Rotevatns* permisjoner, av velferdsgrunner.

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:

- for Buskerud fylke: Laila *Gustavsen*
 - for Oslo: Vegard Grøslie *Wennesland*
 - for Sogn og Fjordane fylke: Marianne *Øren*
- Det anses vedtatt.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:42]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Kultur for kvalitet i høyere utdanning (Innst. 364 S (2016–2017), jf. Meld. St. 16 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og medlemmer av regjeringen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Aasen (A) [10:02:48] (ordfører for saken): Noen vil si det er sjeldent, andre ikke, men denne stor-

tingsmeldingen vi nå behandler, er etterlenget. Norsk studentorganisasjon tok det som en seier i seg selv at den ble laget. De kan også notere seg noen seire når det gjelder innholdet, og med god grunn. Dette er en bra dag for studentene.

Denne meldingen og behandlingen i Stortinget gir et entydig signal til alle universiteter og høyskoler: Undervisning og utdanning er like viktig som forskningsoppdraget.

Jeg vil benytte anledningen til å takke komiteen for engasjementet for bedre utdanningskvalitet, og for godt komitéarbeid. Enigheten gir et viktig signal. Arbeiderpartiet mener at vi kunne gått enda lenger. Det vil jeg komme tilbake til senere i dette innlegget.

Komiteen er tydelig på at universitetenes og høyskolenes rolle blir stadig viktigere. Vitenskap, kunnskap og kompetanse er avgjørende for hvor godt vi kan klare å løse samfunnsutfordringene våre, dessuten bygger næringslivet sin mulighet til suksess i stadig større grad på evnen til å ta i bruk ny kunnskap gjennom innovasjon og økt kompetanse i arbeidsstokken. Følgelig vil det bli stilt stadig større krav til kvaliteten på både forskningsresultatene og kandidatene vi får fra universitetene og høyskolene våre. Vi er derfor entydige på at utdanning og forskning er likestilte samfunnsoppdrag for institusjonene – dette mener alle i komiteen.

Et utdanningssystem der alle skal ha lik rett til utdanning, er grunnleggende, og institusjonene og studentene må gis rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå høy utdanningskvalitet.

Vi mener det skjer mye bra i universitets- og høyskolesektoren. Det er likevel behov for å styrke kvaliteten i undervisningen. Det er viktig at studentene blir inkludert i det faglige og sosiale fellesskapet med én gang de starter på studiet. Aktive og varierte læringsformer gir bedre resultater enn de mer tradisjonelle og passive måtene å undervise på. Tilbakemeldingspraksis og vurdering av læring er vesentlig for læringsutbyttet.

Her har vi litt å gå på. Studiebarometeret viser at tilbakemelding og veiledning er det studentene er minst fornøyd med. Det er en kjensgjerning at forskning viser at blir man i større grad stimulert og oppmuntret i undervisningen, får man mer med seg. Det gjelder at statlige myndigheter understreker dette, og at den enkelte institusjonen også sørger for at det skjer. Ulike incentiver, status, karriereveier og andre forhold favoriserer i dag forskning. Det er derfor ikke overraskende at kulturen for god undervisning ikke er god nok mange steder.

Et enstemmig storting støtter regjeringen i å innføre meritterende undervisning og at det skal stilles krav til basiskompetanse og undervisningserfaring ved ansettelser i alle faglige stillinger. Disse systemene er under utvikling nå, i litt ulike retninger ved ulike institusjoner, og det har klare ulemper. Det er ressurskrevende å lage slike systemer, og da bør dette samkjøres. Et annet argument er at et nasjonalt system for merittering vil gjøre det mulig for en vitenskapelig ansatt å ta meritteringen med seg videre til et nytt ansettelsesforhold. Men begrunnelsen som brukes for å gjøre det lokalt, er at det gir bedre legitimitet hos de ansatte. Men Arbeiderpartiet og vi som representerer mindretallet, merker oss at de store fagforeningene i sektoren – egentlig alle sammen – ønsker seg et nasjonalt

system. Derfor er det synd at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre stemmer imot dette.

Et gjennomgående trekk i utdanningen, fra barnehage til doktorgradsutdanning, er hvor viktig det er med tilbakemelding – at barnet, ungdommen og den voksne studenten får individuell tilbakemelding fra pedagogen i barnehagen, fra læreren på skolen, fra foreleseren på universitetet og fra veilederen ute i praksis. Det i seg selv hindrer frafall, og det gir bedre resultater. Vi sliter likevel med å få dette til.

Også i denne stortingsmeldingen slås det fast at fagmiljøene bør tilstrebe å gi flere og bedre tilbakemeldinger til studentene underveis i studieløpet, men Arbeiderpartiet er kritisk til at det ikke er flere konkrete tiltak. Å være student ved et universitet eller en høyskole er en ny faglig hverdag hvor man skal finne fram i ukjent terreng, og hvor man skal gjøre mange valg som har konsekvenser for hva man kvalifiserer seg til videre i arbeidslivet, uten å vite så mye om verken arbeidslivet, studielivet eller hva som foregår innen faget. Når man ikke har god nok kjennskap til eget fag, vil det være vanskelig å ta dette valget uten bedre oppfølging og bedre veiledning av en vitenskapelig ansatt enn det vi ser i dag. Denne mangelen på oppfølging og veiledning er det studentene etterlyser aller mest, og for fjerde året på rad er det dette området studentene er minst fornøyd med, viser Studiebarometeret fra 2016.

Dette er svært viktige faktorer når det gjelder studentenes læringsutbytte og motivasjon, og det samme gjelder opplevelsen av å være en del av et faglig fellesskap. 50 pst. av studentene har aldri diskutert sin faglige utvikling eller sine resultater med faglig ansatte. Norsk studentorganisasjon viser dessuten til at mange studenter mangler en faglig tilhørighet til studiet, og at faglig tilhørighet kan spille en viktig rolle når studentene skal avgjøre om de fortsetter eller ikke, og om de faller fra eller ikke. Skal institusjonene motvirke frafall i høyere utdanning og bygge opp under studentenes faglige motivasjon og trivsel, ja, så må nye studenter inkluderes i fagmiljøet de er knyttet til, og det bør skje tidlig i studieløpet.

En mentorordning vil være en måte å inkludere studentene og sikre tettere oppfølging på. Arbeiderpartiet er positive til en slik ordning, men det bør skje på en måte som er mulig å praktisere ved de ulike institusjonene og i de ulike fagene. Vi mener i tillegg at det må jobbes mer målrettet med studentrekruttering, med å forbedre opptaksmåtene og studieorganiseringen. Det bør legges mye større vekt på studentenes mulighet til å lykkes i utdanning og arbeidsliv når studiene planlegges og organiseres. Alle studenter skal møte en riktig tilpasset studiebelastning og en tettere oppfølging og veiledning på studiet sitt. Det bør være et mål.

Det ligger dessuten et stort potensial i digitale hjelpemidler. Selv om utdanningssektoren er et av de områdene hvor det vil komme størst endringer framover, ser vi fortsatt at det er mange som ligger etter. Vi mener digital evaluering og vurdering bør være hovedregelen ved universiteter og høyskoler. Det vil frigjøre tid, og teknologien kan være til god hjelp. Dessuten vil det gjøre det enklere å tilby utdanning av høy kvalitet over hele landet, og etter- og videreutdanning vil også bli enklere om det gjennomføres en større grad av digitalisering av høyere utdanning.

Praksisperioden er viktig for hvor god utdanningen blir. Det er nedslående at over 40 pst. av studentene rapporterer at praksisperiodene ikke brukes som undervisningsform,

så her er det et kraftig forbedringspotensial. Regjeringen beskriver det, men kommer ikke med noen tiltak. Det er synd. Det gjelder praksis både i tradisjonelle profesjonsfag, som har lang erfaring og tradisjon for praksis, og i disiplinlag innen humaniora og samfunnsfag, som bør få mer praksis.

Den blå-blå regjeringens mantra er mer konkurranse. Derfor har de som ambisjon at finansieringen av høyere utdanning i større grad skal baseres på konkurranse. Arbeiderpartiet er redd dette vil svekke samarbeidet mellom studenter, forskere, fagmiljøer og institusjoner samt svekke de ansattes arbeidsvilkår, med mindre forutsigbarhet og økt midlertidighet. Nasjonale konkurransearenaer innen utdanning er ett av få konkrete tiltak i meldingen, men vi i Arbeiderpartiet ønsker god utdanning til alle, vi ønsker det ikke bare der noen har nådd opp i en nasjonal konkurranse innen noen få, utvalgte miljøer. Kvalitet forutsetter stabile og solide grunnbevilgninger i hele sektoren, og her er det etter vår oppfatning et skille mellom forskning og utdanning når det gjelder aktivitetens art. Så selv om konkurranse kan fungere godt som virkemiddel innen forskning, er det mer tvilsomt om det har samme effekt innen utdanning.

Til slutt noen få ord om internasjonalisering: Det er helt vesentlig. Universitets- og høyskolesektoren er nødt til å ha en sterk grad av internasjonalisering. Det må være et mål i seg selv av flere studenter drar til utlandet. Det er viktig å legge til rette ved alle institusjoner for at det skal skje, og det bør skje i større grad enn vi ser nå. Det er ett område som er krevende, og det handler om dem som ikke får godkjent utdanningen sin i Norge. Det har vi sett flere saker om i det siste. Der har vi lagt fram noen forslag – noen får flertall, andre ikke – men dette er noe jeg vil komme tilbake til i et senere innlegg. Jeg vil også si litt om sosiale forhold rundt studiene og studentombud, men Martin Henriksen vil utdype Arbeiderpartiets synspunkt på akkurat det.

Helt til slutt vil jeg også nevne, når det gjelder antall studieplasser, at det har vært en strid rundt antall studieplasser særlig innen IKT, og det er et tydelig skrik i arbeidslivet etter flere som har teknologisk kompetanse. Selv om regjeringen har bevilget penger til flere studieplasser, er det åpenbart ikke nok, og det er også langt mindre enn det som ble bevilget i budsjettet for 2017. Det synes vi er beklagelig. Det er viktig å satse på IKT innen universitets- og høyskolesektoren.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet er med på i saken.

Presidenten: Representanten Marianne Aasen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kristin Vinje (H) [10:13:03]: Meldingen vi behandler i dag, er en viktig melding som handler om Norges fremtid. Den handler om hvordan vi skal sikre unge mennesker tilgang på høyere utdanning av god kvalitet. Det handler om hvordan vi kan skape en kultur for kvalitet i norsk høyere utdanning.

Regjeringen har fra dag én prioritert høyere utdanning og forskning – i ord, i tall og i handling. Vi hadde høye ambisjoner da vi inntok regjeringskontorene i 2013, og allerede i det første budsjettet styrket vi investeringene i høyere utdanning og forskning så det monnet. Siden har vi

gjort det hvert år. Men politikk handler ikke bare om vakre ord og økt pengebruk. Det handler vel så mye om å tørre å gjøre endringer og om hvordan vi innretter systemene for å oppnå de målene vi setter oss.

Kvalitetsmeldingen er tredje ledd i en tretrinnsrakett for å heve kvaliteten i norsk forskning og utdanning.

Høsten 2014 presenterte regjeringen den aller første langtidsplanen, og i 2015 kom strukturreformen. I langtidsplanen ble kursen staket ut, og regjeringens mål ble nedfelt. Vi trenger å styrke kvaliteten i bredden av våre fagmiljøer, og vi trenger flere fagmiljøer av ypperste klasse for å utvikle Norge til en nyskapende nasjon som kan sikre vårt velferdssamfunn.

Strukturreformen innebærer store endringer i universitets- og høyskolesektoren der målet nettopp er å styrke kvaliteten, sikre fagmiljøer og sørge for god tilgang på utdanning over hele landet. I denne sammenhengen er det verdt å nevne at det såkalte Stjernø-utvalget allerede i 2008 la frem sin rapport som konkluderte med at norsk høyere utdanning ikke holder god nok kvalitet. De pekte bl.a. på at vi sprer ressursene for tynt utover, og de la frem konkrete forslag til strukturelle endringer. Den rød-grønne regjeringen la hele rapporten i en skuff, og selv om tiden da var overmoden for å gjøre endringer, skjedde det svært lite. Desto mer gledelig er det å registrere at vi allerede nå ser resultatene av Høyres politikk – nye institusjoner og miljøer som samler krefter for å styrke kvaliteten.

Allerede i 2013 fremmet en samlet opposisjon bestående av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre forslag om å legge frem en egen stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning. Opposisjonen kan godt gjenta sitt mantra om for lite og for sent, men sannheten er at det er vi som har hatt initiativet i denne saken, det er vi som gjør grunnarbeidet, og det er vi som fremmer den ene saken etter den andre for å sikre kvalitet i høyere utdanning og forskning.

I dag er det studentene og kvalitet på undervisningen som står i sentrum. Med denne meldingen gir regjeringen universiteter og høyskoler flere verktøy og de rammene som trengs for å utvikle en kvalitetskultur langs flere akser. Målet er å løfte undervisningens status og legge til rette for at universitetene og høyskolene tilbyr studentene en utdanning som er relevant for et arbeidsliv i endring.

Meldingen er en klar invitasjon til universitetene og høyskolene om å ta en lederrolle. Det handler om at universitetene og høyskolene skal bidra til at det blir like gjevt å være en fremragende underviser som en fremragende forsker. Nye studieprogrammer skal vurderes av fagfeller i større grad, og de skal utvikles sammen med arbeidslivet. Å lage god utdanning må bli et kollektivt ansvar for både fagmiljøer og arbeidslivet i større grad enn i dag. I dag må unge mennesker lete flere steder for å finne informasjon, nå skal all informasjon samles i én kvalitetsportal.

Regjeringen vil også at institusjonene skal få på plass et meritteringssystem som gjør at de beste underviserne får den anerkjennelsen de fortjener. God undervisning kan læres, og da må det finnes et fagfellesskap som satser på utdanning.

Institusjonene må også selv i større grad få sette opp- takskrav til utdanningene. Ved å rekruttere motiverte og kvalifiserte studenter vil høyskolene og universitetene også kunne få bedre læringsmiljø og høyere kvalitet på utdanningen. For at alle studenter skal få brukt hele sitt po-

tensial, foreslår regjeringen å stimulere til utvikling av tilbud for de mest talentfulle og motiverte studentene, f.eks. med forskerlinjer på flere studier enn i dag. Meldingen signaliserer også tydelige forventninger om at flere studenter bør bruke muligheten til å ta deler av utdanningen sin i utlandet.

I de siste ti årene har vi hatt en enorm økning i studentmassen. Det er positivt fordi kunnskap og kompetanse er viktig for vår evne til å møte store samfunnsutfordringer og skape verdier. Men med så mange studenter trenger vi å tenke nytt for å sikre at studentene møter institusjoner som kan tilby dem god og relevant utdanning, inkludert en lærer som tar læring på alvor. Da må vi gjøre det attraktivt å gjøre den viktige jobben det er å undervise, for en universitets- eller høyskoleansatt må det være like gjevt å satse på undervisning som på forskning. Det er nettopp det vi gjør med denne meldingen.

Til slutt vil jeg nevne at jeg på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer et konkret forslag for å bidra til å rydde opp i en vanskelig sak som rammer norske utenlandsstudenter som har tatt en profesjonsutdanning i utlandet. Etter vår oppfatning har de havnet i en helt uholdbar situasjon, og derfor vil vi be regjeringen om å se på hvilke kompensatoriske tiltak som kan iverksettes for å hjelpe disse studentene.

Presidenten: Da har representanten Kristin Vinje tatt opp forslaget hun refererte til.

Bente Thorsen (FrP) [10:18:12]: Først vil jeg takke saksordføreren for godt samarbeid om meldingen. Dette er en viktig og god melding som komiteen har behandlet grundig, og den inneholder en rekke tiltak som vil bidra til å fremme utviklingen av en kultur for kvalitet i høyere utdanning.

Flere evalueringer av Kvalitetsreformen fra 2003 viser at vi fremdeles har utfordringer med studiekvaliteten og for lav gjennomstrømming, men Fremskrittsparti–Høyre-regjeringen har lagt fram en rekke tiltak som vil ha positive resultater for framtiden.

Fremskrittspartiet vil påpeke at meldingen føyer seg godt inn i rekken av kvalitetsfremmende tiltak på utdannings- og forskningssektoren som er lansert mens Fremskrittspartiet har sittet i regjering. Det er en klar linje mellom Lærerløftet, økte inntakskrav til lærerutdanningene, den rekordhøye byggingen av studentboliger, strukturreformen i høyere utdanning, langtidsplanen for forskning og høyere utdanning og Fagskoleløftet. Kvalitet skal fremmes og belønnes.

Vi i Fremskrittspartiet er særlig fornøyd med understrekingen av at de to kjernevirksomhetene ved universitetene og høyskolene – forskning og utdanning – er sidestilt. Å være en fremragende underviser er like fint som å være en fremragende forsker.

Vi i Fremskrittspartiet mener academia bidrar til å fremme dybdetenkning, forståelse, nytenkning og utvikling. Akademisk virksomhet på et høyt nivå har en egenverdi. Samtidig er det viktig at akademikerne også er seg bevisst at en del av deres samfunnsoppdrag er å bidra til et bedre samfunn, og et bedre samfunn er avhengig av verdiskaping. Vi er derfor glade for at et av hovedmålene med meldingen er at studentene skal få en utdanning som er relevant for arbeidslivet.

Vi forventer nå at universitetene og høyskolene har god samhandling med samfunns- og arbeidsliv både på studieprogram- og på institusjonsnivå. Studieprogrammene og beskrivelsene av læringsutbytte må utformes i samarbeid med arbeidslivet.

Fremskrittspartiet mener at et verdifullt bidrag i arbeidet med bedre samhandling er opprettelse av stillingen som praksisprofessor. Praksisprofessorer med lang og solid erfaring fra arbeidslivet kan tilføre studiemiljøet mye konkret og praktisk erfaring og bidra til mer mangfold innen det akademiske miljøet. Praksisprofessorene vil også synliggjøre hvilken verdiskapende rolle studenter vil spille i det vanlige arbeidslivet.

Videre er Fremskrittspartiet svært positive til at institusjonene gis mulighet til å fastsette egne opptakskrav for enkeltutdanninger. En slik mulighet er en selvsagt del av institusjonenes autonomi. Det vil være med og sikre et høyt nivå på studiene og bidra til at de studentene som tas opp ved spesielle studier, er forberedt på de faglige utfordringene de vil møte på sitt universitet eller sin høyskole.

Hovedoppgaven til universitet og høyskoler er å få fram og formidle ny kunnskap samt å utdanne den voksne befolkningen ut ifra de behovene som er i samfunnet. UH-institusjonene har en viktig rolle i samfunnsutviklingen og må følgelig ha en viktig rolle innen livslang læring. Fremskrittspartiet forventer derfor mer dialog mellom arbeidslivet og universitet og høyskoler om utviklingen av etter- og videreutdanning. Slike tilbud er viktige for at arbeidstakere skal kunne fylle på sin kompetanse mens de er i arbeid, eller få ny kompetanse som er relevant for et nytt yrke.

Fremskrittspartiet mener det er veldig ugreit at studenter som har tatt utdanning i utlandet, opplever å få opplyst at den profesjonsutdanningen de tar eller er i ferd med å avslutte, ikke lenger er godkjent i Norge – dette som følge av at Helsedirektoratet har endret praksis for godkjenning av studiet. Dette opplever psykologistudenter nå, og Fremskrittspartiet mener det ikke er holdbart, verken for studentene eller for samfunnet, som har stort behov for psykologer. Samtidig er det viktig å understreke at hensynet til pasientsikkerhet gjør at helsepersonell blir tildelt autorisasjon og lisens i tråd med norsk regelverk på området. Med bakgrunn i dette er Fremskrittspartiet sammen med Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om det forslaget som representanten Vinje fremmet i sitt innlegg.

Fremskrittspartiet er glad for at en samlet komité foreslår at studenter som søker om studiestøtte til utdanning i utlandet, skal bli informert om at utdanningen gir nødvendig autorisasjon eller godkjenning som er nødvendig for å utøve yrket i Norge.

Avslutningsvis: Studenter har rett til god undervisning og til et godt læringsmiljø. Det vil representanten Sandaune komme tilbake til i sitt innlegg.

Anders Tyvand (KrF) [10:23:28]: Kanskje det snart kan bli slutt på at de ansatte i universitets- og høyskolesektoren snakker om at de har undervisningsplikt og forskningsfri. Kanskje vi nå kan klare å løfte statusen på det å være en god underviser, en god formidler og en god utdanner til samme status som det å være en god forsker. Og kanskje vi nå kan klare å få på plass et system som underbygger det en samlet komité uttaler i innstillingen, at de to kjerneoppgavene, utdanning og forskning, er like-

stilte samfunnsoppdrag for institusjonene i universitets- og høyskolesektoren.

Jeg er glad for at regjeringen nå har lagt fram en stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning, som komiteen nå har fått muligheten til å behandle. Dette er jo en oppfølging av et initiativ fra regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre i forrige periode.

Vi har allerede gjort mye for å styrke universitets- og høyskolesektoren og for å legge til rette for bedre utdanning i denne stortingsperioden. Strukturreformen er viktig for å skape robuste institusjoner og solide fagmiljøer. Vi har vedtatt en langtidsplan for forskning og høyere utdanning, vi har styrket finansieringen av universitetene og høyskolene, vi har gjort noen endringer i finansieringssystemet, og vi har økt studiestøtten for å gjøre det enklere for studentene å konsentrere seg om studiene i studietiden.

Regjeringen fremmer også flere gode forslag i den meldingen som vi behandler nå, som kan bidra til å styrke kvaliteten i høyere utdanning.

Det er en god idé å innføre krav om pedagogisk basiskompetanse ved ansettelser i alle faglige stillinger, og det er en god idé å innføre et meritteringssystem som kan bidra til at god undervisning blir verdsatt. Men jeg mener det er viktig, som mange høringsinstanser også påpeker, at det utarbeides nasjonale rammer for dette meritteringssystemet. Det er ikke minst viktig for at de vitenskapelig ansatte skal kunne ta meritteringen med seg videre til et nytt ansettelsesforhold. Derfor mener jeg at regjeringen bør gå i dialog med sektoren for å utarbeide slike nasjonale rammer.

Så er det et godt forslag å etablere forskerlinjer ved flere utdanninger, som et tilbud til studenter som er spesielt motivert for forskning. Men samtidig er det viktig at alle studenter får muligheter til å delta i forskning, og at forskerlinjene ikke blir etablert på en måte som avskjærer andre studenter fra den muligheten.

Det er et godt forslag å innføre tydeligere incentiver for å stimulere til progresjon og fullføring av grader, men dette bør ikke gjøres ved at konvertering av lån til stipend knyttes til at et studium fullføres på normert tid. Det kan være mange ulike grunner til at enkelte studenter trenger litt mer tid på å fullføre studiene sine, og hensikten må jo være å premiere fullført grad, ikke å straffe dem som trenger litt mer tid for å fullføre.

Det som ikke er et godt forslag, er å åpne for at institusjonene i større grad skal kunne vedta egne opptakskrav. Regjeringen peker selv på at dette har flere problematiske sider ved seg, og Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet er blant dem som er kritiske, fordi de frykter at dette kan føre til at man får et A-lag og et B-lag innenfor f.eks. lærerutdanningene.

Det er heller ikke et godt forslag å etablere en ny nasjonal konkurransearena for utdanningskvalitet. Når målet er økt kvalitet, er ikke økt konkurranse alltid det beste virkemiddelet. Økt konkurranse er ikke nødvendig for å heve kvaliteten, og det er slett ikke sikkert at det vil bidra til det heller. Tvert imot kan vi risikere at de som allerede er gode, styrkes ytterligere, mens de som virkelig trenger et kvalitetsløft, kommer dårligere ut enn i dag. Det er en uklok politikk når målet er utdanning av høy kvalitet i hele landet.

Et siste forslag som heller ikke er spesielt godt, er å la universiteter og høyskoler i større grad enn i dag tilby fag-

skoleutdanninger. Det er forskjell på fagskoler og høyskoler. Denne komiteen har høye ambisjoner for fagskolene, og vi er opptatt av å ivareta fagskoleutdanningens egenart. Da er det en dårlig idé å slippe universitetene til på dette feltet. Det siste fagskoleutdanningen trenger, er å bli akademisert. Derfor må vi la universitetene holde på med det som universitetene er gode på, og så må vi la fagskolene holde på med det som fagskolene er gode på.

I denne meldingen er det altså både gode og mindre gode forslag, men det er alt i alt en god melding og en viktig dag for norsk utdanningssektor.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:28:49]: Da er fireårsperioden snart over, og omsider skal vi diskutere kvalitet i høyere utdanning.

Jeg har tidligere sagt at jeg mener regjeringa har arbeidet baklengs når det gjelder høyere utdanning. Senterpartiet mener det hadde vært mer logisk og fornuftig å starte med en diskusjon om kvalitet, for deretter å sikre at både finansieringssystemet og strukturen i sektoren ble endret, slik at det faktisk ville understøttet kvalitetsarbeidet, både i undervisning og i forskning.

Status etter denne fireårsperioden er en universitets- og høyskolesektor som består av åtte universitet og åtte høyskoler, hvorav flere har universitetsambisjoner, samt fem vitenskapelige høyskoler. Kun et par har konkludert med at de vil stå alene.

Det er et paradoks, men denne omveltningen har skjedd uten noen særlig diskusjon. Min spådom er at diskusjonen ikke kommer før studietilbud blir lagt ned.

Så til meldingen: Hva er definisjonen på kvalitet? Det overordnede målet for regjeringa er kunnskap for ny erkjennelse, samfunnsutvikling og konkurransekraft, samt kompetanse, utvikling og aktiv deltakelse i samfunnet. Dette er kanskje litt diffust, men det skal være felles for alle fagmiljøene i tillegg til sektormålene. I tillegg mener regjeringa at læringsutbytte, relevans og gjennomføring er avgjørende for kvalitet.

De siste punktene er det samme som var grunnlaget for Kvalitetsreformen i sin tid. Også den gangen var bakgrunnsanalysen følgende: Det ble forsket for lite og for dårlig, og målet var økt læringsutbytte. Gjennomstrømmingen var for dårlig for 20 år siden, og den er det fremdeles. Relevansen var ikke god nok, og høyskolene og universitetene var ikke tett nok på arbeidslivet.

Regjeringas svar på relevans, gjennomstrømming og læringsutbytte ligger i hovedsak i endret struktur: Slå dere sammen og bli større. Det samme gjelder for uttelling i finansieringssystemet: Slå dere sammen, så øker vi den innbyrdes konkurransen ved at mer av basisbevilgningene vris over til resultatkomponentene.

Regjeringas behov for større institusjoner er i perioden blitt opphøyet til sannheter. Spørsmålet er om det er godt fundert.

La oss ta gjennomstrømming: Statistikken viser at det er de minste institusjonene som har best gjennomstrømming. Det er de som produserer flest kandidater til de brede yrkene som lærer, sykepleier og ingeniør – profesjoner vi trenger over hele landet. Etter Senterpartiets mening er muligheten for å kunne ta høyere utdanning uavhengig av hvor man bor, en egen kvalitet ved utdanningssystemet vårt. Men desentralisert struktur handler ikke bare om antall campuser, men også om hvor makten og myndigheten

er plassert. Som i alle deler av politikken handler også dette om fordeling av ressurser og om motstridende interesser internt i en institusjon. Det er åpenbart at en sentralisering av makt vil sette små fagmiljøer i en mer utsatt posisjon.

Så om studentkvalitet og læringsutbytte: Kvalitetsreformen inneholdt mange riktige grep, men tiltakene hadde begrenset effekt på gjennomføringen. Riksrevisjonen påpekte også dette i forbindelse med overleveringen av Dokument 3:8 for 2014–2015, Riksrevisjonens undersøkelse av studiegjennomføringen i høyere utdanning, til Stortinget:

«Situasjonen er omtrent som før reformen, og Norge er blant OECD-landene med svakest gjennomføring av studier.»

Studentene etterlyser fortsatt bedre oppfølging. Igjen ser vi at det er de minste institusjonene som kommer relativt godt ut, både på oppfølging og på gjennomstrømming. Veksten i antall studenter har vært enorm, men de større institusjonene har dessverre ikke vært gode nok til å følge opp.

Finansieringssystemet har også lagt til rette for at noen av institusjonene tar opp for mange studenter og gambler med at noen faller av. Det er uheldig, og jeg håper at de slutter med det nå.

Senterpartiet er sterkt kritisk til de sterke resultatkomponentene i finansieringssystemet. Når det nå i tillegg legges opp til at fullførte grader skal gi bedre uttelling enn antall studiepoeng, vil dette kunne føre til at institusjoner som tilbyr årsstudier, etter- og videreutdanning, blir nødt til å satse mer på gradsgivende studier. Dette vil igjen kunne medføre et ytterligere press på viktige profesjonsutdanninger, særlig på mindre studiesteder, og altså da gå ut over det overordnede målet om kvalitet, som igjen kanskje kan føre til at færre får videreutdanning, og at vi totalt sett får mindre kompetanse.

Til slutt vil jeg nevne at Senterpartiet er glade for at flertallet i Stortinget ikke vil at universitetene og høyskolene skal drive med fagskoler, og jeg ber universitets- og høyskolesektoren merke seg dette. Vi tror det vil være svært uheldig med en sammenblanding av de to utdanningene, og at det er en fare for at også fagskoleutdanningene ville blitt mer akademisert.

Iselin Nybø (V) [10:34:00]: La meg begynne med kritikken som Marianne Aasen tar opp, om manglende satsing på IKT. Jeg er helt enig i at det er et stort behov for flere studieplasser. Jeg er helt enig i at vi ikke er i land, men jeg mener absolutt at vi er på vei. Vi har gitt studieplasser innen IKT tidligere. Senest nå kl. 10.00, når revidert nasjonalbudsjett blir lagt fram, er det 250 nye studieplasser innen IKT. Vi har en vei å gå, men vi er absolutt i gang, for dette tar vi på største alvor.

Kultur for kvalitet i høyere utdanning er en stortingsmelding mange har ventet på. Etter storstilt satsing på høyere utdanning og forskning de siste årene, ikke minst etter en reform som har medført større institusjoner, er det naturlig at vi nå også får anledning til å diskutere kvaliteten. Én av tingene som både stortingsmeldingen og komiteen løfter fram, er at de to kjernevirksomhetene ved universitetene og høyskolene våre er utdanning og forskning, og at de er likestilte.

For Venstre er det viktigste at vi sikrer borgerne våre en god utdanning av høy kvalitet og gir alle en mulighet til å

dyrke fram det de er gode på, og til å tilegne seg ny kunnskap og nye ferdigheter. Det å være student skal være en av de fineste periodene i livet. Men vi vet også at det kan være ganske krevende. For mange studenter sliter psykisk, og mange får ikke brukt nok tid på studiene sine. Dette er ting som har betydning for læringen og gjennomføringen. Jeg er derfor glad for at vi har tatt tak i dette med psykisk helse for studenter, men vi har fortsatt en vei å gå.

Når det gjelder å gjenreise heltidsstudenten, mener jeg og vi er godt i gang. Vi bygger rekordmange studentboliger, noe som er viktig både for å få en rimelig plass å bo og for å få en god plass å bo. Og i disse dager utbetales den første uken av det som skal bli elleve måneders studiestøtte. Det har lenge vært et stortingsflertall som har ønsket elleve måneders studiestøtte, men det måtte et Venstre og Kristelig Folkeparti i forhandlingsposisjon med regjeringen til for å få det på plass. I Venstres program for kommende stortingsperiode har vi programfestet at studiestøtten på sikt må opp i 1,5 G, så her er det bare å jobbe videre.

I denne saken fremmer Venstre, sammen med SV, et forslag om at regjeringen skal legge fram et forslag om å gi alle studenter i høyere utdanning rett til en faglig veileder som følger dem gjennom studieløpet. Gjennom tilbakemeldingene vi får fra studenter, vet vi at noe av det de er minst fornøyd med i studiet sitt, er den faglige oppfølgingen. Som student er man klar for å bli utfordret faglig, men man har også behov for støtte og veiledning gjennom studietiden. I dag kan mange studenter gå gjennom studiet uten egentlig å ha noe særlig kontakt med de ansatte ved universitetet eller høyskolen. Venstre ønsker å rette på dette, og vi mener det er naturlig at studentene får en faglig mentor som kan støtte dem gjennom studiene. Det er også noe vi kjenner til fra andre land. Dette er noe NSO har etterspurt, og flere mener det kan ha en effekt mot frafallet vi ser i høyere utdanning.

Etter at Trump ble president i USA, ser vi et land som er mer opptatt av seg selv enn de har vært på lenge. Gjennom brexit ser vi også et Storbritannia som vender seg innover istedenfor utover. Men er det noe vi er helt avhengig av at skal fungere på tvers av landegrensene, er det utdanning og forskning. Kunnskapsspredning og samarbeid på tvers av landegrenser er en sentral oppgave for akademien. Særlig for et lite land som Norge er det viktig at våre studenter reiser ut for å studere, og at vi tiltrekker oss noen av de smarte hodene i utlandet, slik at de kommer til oss.

Med jevne mellomrom dukker det opp saker hvor norske studenter har studert i utlandet og i ettertid har vanskeligheter med å få godkjent utdannelsen sin i Norge. Særlig på helseområdet har dette vært en utfordring. Jeg er derfor glad for at komiteen står sammen om et forslag hvor vi ber regjeringen sørge for at studenter som reiser utenlands, får opplyst det hvis yrket de utdanner seg til, krever autorisasjon eller godkjenning, og om den aktuelle utdannelsen vil kvalifisere til slik godkjenning. Det er en fortvilet situasjon mange av disse studentene havner i. Jeg viser også til det løse forslaget som representanten Vinje tok opp. Dette er noe vi må prøve å unngå så langt det lar seg gjøre. Det er synd for den enkelte student som står med en utdanning hun eller han ikke får brukt hjemme i Norge, men det er minst like synd for samfunnet, som ikke får tatt i bruk verdifull kompetanse.

Det er mye jeg kunne snakket om i forbindelse med denne meldingen, men til slutt vil jeg bare ta opp de forslagene som Venstre står bak.

Presidenten: Representanten Iselin Nybø har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Audun Lysbakken (SV) [10:39:21]: Tilgjengelige og gode universiteter og høyskoler er en viktig forutsetning for å ivareta og videreutvikle både et velfungerende demokrati og et samfunn som kan møte kompetansebehovet som både samfunnet og arbeidslivet vil ha i framtiden. Da er det avgjørende – ikke minst i en tid da den økonomiske ulikheten vokser – å sikre et utdanningssystem der alle skal ha lik rett til utdanning, og hvor institusjonene og studentene får rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå høy utdanningskvalitet.

Derfor er SV opptatt av at grunnbevilgningene må økes, og vi er kritisk til flere av tiltakene i meldingen, som vi mener vil bidra til økt konkurranse om ressursene på en måte som både kan true akademisk frihet, undergrave gratisprinsippet og føre til unødvendig sentralisering. Derfor støtter SV ikke regjeringens forslag om å innføre en nasjonal konkurransearena. Regjeringens ambisjon om at finansiering av høyere utdanning i større grad skal baseres på konkurranse, mener vi vil svekke samarbeidet mellom studenter, forskere, fagmiljøer og institusjoner og svekke de ansattes arbeidsvilkår i form av mindre forutsigbarhet og økt midlertidighet. Det er feil vei å gå.

Gratis utdanning er en bærebjelke både for vårt demokrati, for velferdsstaten og for kampen mot ulikhet. Et samfunn som gir gratis utdanning, med de mulighetene som det gir, er noe vi alle tjener på. Derfor er det viktig å hegne om gratisprinsippet og gode universelle støtteordninger. Vi mener at regjeringens forslag om å endre studie- støtteordningen rokker ved dette. Det er mange årsaker til at noen studenter ikke fullfører utdanning på normert tid. Studenter som har barn, som har fysiske eller psykiske helseutfordringer, eller som har økonomiske bekymringer, er noen eksempler på studenter som kan ha svakere studieprogresjon enn andre. Derfor vil vi advare mot endringer som favoriserer den friske, veltilpassede fulltidsstudenten på bekostning av gode universelle støtteordninger og svekking av studentenes generelle rettigheter.

Resultatene fra Studiebarometeret fra 2015 inneholder veldig tydelige signaler om at studenter i for liten grad er del av et faglig fellesskap. Derfor er SV enig med Norsk studentorganisasjon i at det trengs endringer for å sørge for at studentene får bedre hjelp til å velge en faglig retning for sitt studium. Det er derfor vi sammen med Venstre fremmer forslag om å gi alle studenter i høyere utdanning rett til en faglig veileder, som vil følge dem gjennom studieløpet.

Vi er også opptatt av at studentombud skal bli en mulighet for alle studenter. NSO har tatt til orde for at alle institusjoner bør pålegges å ha et studentombud. Det er vi enig i, og vi fremmer forslag om det sammen med andre partier.

Situasjonen for lærerutdanningen er bekymringsfull. Søkertallene til grunnskolelærerutdanning 1.–7. og 5.–10. denne våren går ned. Regjeringens misforståtte opptakskrav knyttet til matte har forsterket dette problemet ytterligere. Vi mener det er viktig at det nå følges opp med

tiltak for lærerutdanningen som kan gjøre noe med dette. Vi er også opptatt av at masterutdanningen for grunnskolelærere som nå kommer, skal være både profesjonsrettet og forskningsbasert for alle studentene. Alle masterutdanninger må kvalifisere til videre doktorgradsstudier, gitt at de har et karakternivå som kvalifiserer for opptak. Derfor ser vi ikke behov for å opprette forskerlinjer.

Til slutt noen ord om Y-veien. SV mener at det i større grad må legges til rette for at de ulike utdanningsløpene ivaretar sin særegenhet og styres på egne premisser. Dessverre har regjeringen ikke fremmet et eneste forslag i denne meldingen om opptak basert på realkompetanse. Y-veien er omtalt som et unntak fra kravet om generell studiekompetanse når det gjelder opptak på grunnlag av yrkeskompetanse fra videregående opplæring til spesielt tilrettelagte studieprogrammer innenfor ingeniørstudiet. Vi vet at fagbrevkandidatene gjennom mange år har gjort det klart bedre enn ordinære studenter i sammenliknbare teoretiske fag, og har hatt større gjennomføringsgrad. Derfor mener vi at det er på tide å utvide Y-veien ytterligere til andre fagområder.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:44:40]: Jeg er glad for at komiteen har hatt en grundig gjennomgang av stortingsmeldingen og av rammene for utdanningskvalitet. I innstillingen er det også en del saker som er behandlet i andre sammenhenger, men som like fullt kan være viktige for utdanningskvalitet.

Under denne regjeringen har det ikke vært noe hvilekjær i universitets- og høyskolesektoren. Allerede tidlig i regjeringssperioden la vi frem hva vi ønsket å gjøre, og vi har fulgt opp. Kvalitet har vært ledestjernen for arbeidet hele veien. Vi har økt bevilgningene, vi har innført et nytt finansieringssystem, vi har satset tungt og massivt på forskning, bl.a. gjennom en langtidsplan som ikke bare inneholdt fagre ord, men som også hadde forpliktende opptrappingsplaner, vi har gjennomført en strukturreform som har endret det norske universitets- og høyskolelandskapet, for å kunne skape bedre og mer bærekraftige akademiske miljøer, vi har innført en ny lærerutdanning, en femårig masterutdanning, studentene får nå elleve måneders studiestøtte, og det bygges rekordmange studentboliger. Denne kvalitetsmeldingen er en oppfølging av alt dette arbeidet.

Kvaliteten som sådan i norsk universitets- og høyskolesektor er slett ikke dårlig, den er på mange måter gjennomgående god, og det beste vi har av praksis i Norge, står seg godt i sammenligning med det beste vi finner internasjonalt. Ett eksempel: På siste Shanghai-rangering innenfor kategorien Sport Science er Norges idrettshøgskole nr. 4 av 360 i verden, nr. 2 i Europa og nr. 1 i Norden.

Like fullt er hele denne regjeringens mantra at det alltid er rom for forbedring, at det holder ikke når hele resten av verden satser på kunnskap og forskning, at vi gjør det godt – vi må være fremragende, vi må ha høyere ambisjoner.

Vårt utgangspunkt er at utdanningskvalitet blir til lokalt på institusjonene i møte mellom studenter og mellom undervisere og studenter. Skal utdanningskvaliteten løftes, er det nettopp her det er behov for endring. Derfor er også prinsippet i meldingen å gi tillit til institusjonene, ikke ensidig å ha mer styring og regulering fra departementets side, selv om vi også foreslår kraftfulle grep. Vi er ikke redd for å styre sektoren, men det er nok en ideologisk forskjell

på regjeringens innfallsvinkel til hvordan universiteter og høyskoler skal styres, og deler av opposisjonens innfallsvinkel, som ønsker mer detaljstyring av det som i stor grad burde være autonome institusjoner, selvfølgelig innenfor de fastsatte politiske rammene.

Det å lede et universitet og en høyskole er komplekst og utfordrende. Det er mange ting som skiller akademiske lederjobber fra andre lederjobber. Det er mange kritiske stemmer og motstand. Det kan man også finne andre steder, men i academia er det en nødvendig ingrediens. Faglig frihet er grunnleggende for at så komplekse organisasjoner med et mangfold av utdanninger skal kunne drive god kvalitetsutvikling og nytenkning.

Det er styrene som må ta ansvaret og balansere alle disse hensynene når de forvalter sitt ansvar for utdanningskvaliteten. Å øke kvaliteten på utdanningen krever derfor mer enn bare statlig detaljstyring, faktisk kan statlig detaljstyring ofte virke mot sin hensikt. Det krever kontinuerlig arbeid. Derfor legger vi i meldingen til rette for nettopp det, men allikevel er det tøffe prioriteringer og hardt arbeid på institusjonene og i fagmiljøene som virkelig vil utgjøre en forskjell.

Nøkkelen ligger i at institusjonene har eierskap til tiltakene, med rom for lokal tilpasning til faglig profil. Fagene, studentene og studiene er forskjellige, med ulike problemer og ulike løsninger, kompleksiteten er høy, og alt dette taler for lokale løsninger.

Det vi ønsker å oppnå med meldingen, er selvfølgelig høyere kvalitet i utdanningen, og da må det å undervise få høyere status. Vi må rett og slett dyrke frem en kultur der det å være en fremragende underviser er like gjevt som det å være en fremragende forsker, eller som representanten Tyvand sa det: få bukt med at man kaller det ene «undervisningsplikt» og det andre «forskningsfri».

Vi har syv mål for meldingen. Det er

- at alle studenter skal møte krevende og engasjerende studier
- at alle studenter skal møtes som ansvarlige deltakere i egen læring og integreres godt i det sosiale og akademiske fellesskapet
- at studieprogrammene skal ha tydelige læringsmål og god helhet og sammenheng
- at alle studenter skal møte aktiviserende og varierte lærings- og vurderingsformer der man også utnytter de digitale mulighetene
- at studieprogrammene skal utvikles i samarbeid med arbeidslivet
- at alle studenter skal møte undervisere med god faglig og utdanningsfaglig kompetanse
- at utdanning og undervisning skal verdsettes

Det er ingen enkel oppskrift for hvordan man bygger en kvalitetskultur, men vi foreslår i meldingen flere ting for å gjøre det enklere å ta dette ansvaret. Vi foreslår f.eks. at universitetene og høyskolene skal kunne sette strengere opptakskrav, f.eks. til faglig fordypning eller til karakterer, enn dem som gjelder nasjonalt. Det vil gi tydelige signaler om at de faglige forutsetningene som studentene må ha for å klare studiene, må være til stede, og det gir også institusjonene større handlingsrom. I dag har man en viss anledning til å gjøre dette, men det er en ordning hvor man må søke departementet om å få lov.

Vi må ha studieprogrammer med en solid kunnskapsbase som utvikles i tett samarbeid med arbeidslivet og stu-

dentene selv. Da må vi modernisere og legge om undervisningsformene, og vi må ha god sammenheng mellom ambisøse og relevante forventninger til læringsutbytte, lærings- og undervisningsaktiviteter og ikke minst vurderingsformer som bygger opp under ønsket læringsutbytte. Alle institusjoner må gå gjennom studieprogrammene sine for å sikre dette. Vi vil sette krav om sensorveiledning ved alle eksamener. Systematisk bruk av det vil bidra til kvalitetssikring av det fastsatte læringsutbyttet.

Denne meldingen skal øke kvaliteten i bredden av norsk høyere utdanning. Samtidig tar vi også til orde for at vi skal bli enda flinkere til å satse på talentene innen høyere utdanning, bl.a. gjennom å stimulere til utvikling av tilbud for de mest talentfulle og motiverte studentene og bruk av forskerlinjer i flere studier.

Vi foreslår en meritteringsordning – at alle universiteter og høyskoler skal ha meritteringssystemer. Det er en sentral og viktig del av det å heve statusen til undervisning. Videre foreslår vi at det skal stilles krav om pedagogisk basiskompetanse og utdanningsfaglig kompetanse ved ansettelse i alle faglige stillinger.

Vi skal også vurdere om vi har gode nok karriereveier som vektlegger undervisning. Vi skal arbeide videre med å sammenligne stillingsstruktur og karrieremuligheter med andre lands systemer og se på muligheten og behovene for eventuelle endringer i den norske stillingsstrukturen og i karrieremulighetene.

Vi foreslår å vurdere å ta i bruk en stilling som praksisprofessor, nettopp for å koble arbeidslivet tettere på, og så foreslår vi å etablere en nasjonal konkurransearena eller stimuleringsarena hvor utdanningsmiljøer kan søke om ekstra ressurser til å utvikle god undervisning.

Det er viktig for meg å understreke at det ikke handler om innføringen av en ny konkurransebasert indikator i finansieringssystemet, men at det er en arena for å mobilisere fagmiljøer og utdanningsinnovatører til kunnskapsbasert utvikling av utdanningene, til å spre god utdanningspraksis ved å kreve fagfellevurdering og gi utdanning og gode undervisere synlighet, prestisje og støtte.

I dag er det 0,6 pst. av midlene som går til utdanning, som lyses ut gjennom konkurransearenaen. Til sammenligning er det om lag 20 pst. av forskningsmidlene. Selv ved en eventuell opptrapping av konkurransebasert støtte til utdanning vil dette utgjøre en minimal del av det samlede budsjettet til høyere utdanning. Samtidig er det viktig å si at dette ikke er en fortsettelse av ordninger vi allerede har i dag for å dyrke frem god utdanning, f.eks. SFU-ene. Det er for å treffe breddeutdanningene. Det bygger på de samme prinsippene for vurdering og for konkurranse som er helt vanlig og vel kjent i academia, og hvorfor det skulle være en styggedom når det gjelder utdanning, har jeg vanskelig med å forstå.

Samtidig ønsker vi å gjøre det lettere for studentene. Vi skal samle all informasjon som sier noe om studie kvalitet, i én kvalitetsportal, slik at det blir lettere for dem å sammenligne tilbudene. Samtidig vet vi for lite om hva det norske arbeidsmarkedet trenger i fremtiden. Derfor er det også viktig å nevne i denne sammenheng at regjeringen har satt ned et kompetansebehovsutvalg som skal bidra til å opplyse om hva det er Norge har behov for.

For noen uker siden kunne vi lese i Dagens Næringsliv om de 22 fabrikkene Borregaard har ved sitt anlegg i Sarpsborg – fabrikker hvor trevirke behandles før det ship-

pes ut i verden som råstoff til alt fra bygningsmateriale til kosmetikk. I 1966 arbeidet det 4 000 mennesker der. I dag er det bare 750. For å holde produksjonen i gang på de 22 fabrikkene trengs det bare 25 personer på hvert skift. Det er en halvering på ti år.

Dette er hva det handler om i praksis når vi strør om oss med ord som robotisering og digitalisering. Og når vi snakker om å utvikle en kultur for kvalitet, handler det også om å utvikle evnen til hele tiden å fornye seg for å kunne ta vare på noen av de grunnleggende trekkene ved det høyere utdanningssystemet vårt. Vi vet at vi kommer til å ha behov for fagfolk innenfor en hel rekke områder, både innenfor samfunnsfag, humaniora og tekniske fag og innenfor de store velferdsyrkene våre. Alle disse studentene skal få en utdanning av god kvalitet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marianne Aasen (A) [10:55:04]: For fire år siden vedtok vi i denne salen enstemmig langtidsplanen for høyere utdanning og forskning. I tillegg vedtok vi også, etter et forslag fra Høyre, at vi skulle ha en stortingsmelding om kvalitet innen høyere utdanning. Også det var enstemmig.

Så kom Høyre og Torbjørn Røe Isaksen inn i regjeringskontorene, og jeg regnet med at det første som da skjedde, var at de laget en langtidsplan for forskning og høyere utdanning og en stortingsmelding om høyere utdanning. Men det skjedde ikke. Vi fikk langtidsplanen, og der handlet det knapt om høyere utdanning. Så sitter vi nå i den siste måneden av disse fire årene og behandler kvalitet i høyere utdanning.

Var det vanskelig å skrive denne stortingsmeldingen? Var man tom for ideer? Var det ikke viktig nok, eller hva er årsaken til at dette er det siste man leverer i denne stortingsperioden?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:55:54]: Vi kan helt sikkert diskutere rekkefølgen på ting, men sannheten er at i denne perioden har det kommet større endringer for norsk høyere utdanning enn sannsynligvis på 20 år.

Vi la frem en langtidsplan – og det er helt riktig, den kunne nok hatt enda mer om høyere utdanning – som satte en ny standard for forskningspolitikken i Norge gjennom å ha forpliktende konkrete løfter om opptrapping.

Vi mente at det var viktig å sette i gang med det som hadde fått henge og forstyrre sektoren i mange, mange år, nemlig ideen om samarbeid og konsentrasjon, altså strukturreform. Det tok mye energi i sektoren at man hadde uforpliktende samtaler og flørt uten at man fikk ekteskap og sammenslåinger. Det var det første vi satte i gang med, men selvfølgelig med kvalitet som utgangspunkt. Det er en helt naturlig oppfølging av det at vi går i gang med utdanningskvalitet og leverer denne meldingen. Så synes jeg meldingen, og i og for seg også støtten den får fra flertallet på Stortinget, viser at det har ikke vært noen mangel på gode ideer og gode tiltak.

Marianne Aasen (A) [10:56:57]: I et annet rom på Stortinget, mens vi har sittet her, har man offentliggjort avtalen for revidert nasjonalbudsjett mellom regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti. På den lista man har blitt enig om, står det 250 studieplasser i IKT, og

prisen på det er 14,3 mill. kr. Ved statsbudsjettbehandlingen i desember vedtok flertallet her 500 nye studieplasser i IKT. Det ble 136, altså et betydelig lavere antall i virkeligheten.

Hvorfor sier statsråden ett tall, og hvorfor er det det som står i avtalen, når de reelle tallene på institusjonene er mye lavere? Hva er det reelle tallet for disse 250 IKT-studentene fra høsten av?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:57:42]: Selv om det selvfølgelig er sann at vi gir informasjon til dem på Stortinget som sitter og forhandler, har ikke jeg sett på de endelige tallene i budsjettavtalen. Den kom kl. 10, da jeg satt her inne. De detaljene må jeg ta neste gang.

Men når det gjelder disse 500 studieplassene som kom i budsjettet, er det helt riktig som representanten Aasen sier – og som også står i budsjettavtalen – at det er 500 nye studieplasser, men det finansieres ikke nye kull. Det vil si at en får finansiert ett kull, men ikke nye kull.

Når det gjelder tallet 136 fra Samordna opptak, gir ikke det det fulle bildet. Vi har undersøkt litt rundt dette. De fleste institusjonene kan vise til en økning i tråd med forutsetningene. Men det er sann at én institusjon har et litt lavere opptak fordi det tilbys et ekstra dyrt studietilbud. Tre av institusjonene har behov for å bruke ressursene til å utvikle studietilbudet før oppstart, en forskyvning fra 2017 til 2018. To av institusjonene har valgt å fordele opptaket jevnt over tre år, som gir lavere opptak det første året og så en gradvis oppbygging. Det er også verdt å nevne at det er flere studieplasser som er IKT-relevante uten at de dermed havner i IKT-kategorien i Samordna opptak.

Iselin Nybø (V) [10:59:10]: Noe av det som studentene gir tilbakemelding om, er at de ikke føler de får god nok faglig oppfølging gjennom studiet sitt. Vi vet at dette varierer voldsomt både mellom institusjonene og mellom studiene. Det er studier der man kan gå gjennom et helt studieløp nesten uten å snakke med en professor eller andre faglig ansatte ved universitetet eller høyskolen. Vi vet at det å være student er tøft, og at den faglige oppfølgingen også kan hjelpe på frafallet, som faktisk er et problem i denne sektoren. Nå har SV og Venstre gått sammen om et forslag der vi ønsker en mentorordning. Arbeiderpartiet har også et forslag som ikke går fullt så langt som Venstre og SVs. Jeg lurer på: Hva ser statsråden for seg? Hva vil regjeringen gjøre for å følge opp studentene faglig på en bedre måte enn det vi gjør i dag?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:00:16]: Hele utgangspunktet for denne meldingen er, for å si det litt forenklet, at det studentene ble lovet i forbindelse med den store universitets- og høyskolereformen på begynnelsen av 2000-tallet, Kvalitetsreformen, ikke ble oppfylt. Det ble ikke mye tettere oppfølging av studentene eller mye høyere undervisningskvalitet etc. Det betyr bl.a. at alle grepene vi gjør, f.eks. for å styrke undervisere, for å styrke studieprogrammene, har til hensikt at studentene skal få bedre oppfølging og bedre undervisning.

Det er flere forslag her som forskjellige mindretall stiller seg bak, som i og for seg er gode forslag. Det er en veldig god idé hvis et universitet har lyst til å ha en mentorordning. Jeg tror også det er noen som jobber med det, som Universitetet i Bergen. Problemet er at summen av alle

disse detaljreguleringene blir for stor. Jeg mener at vi må, i det store og hele, sette noen rammer, men ikke gå inn og detaljstyre institusjonene på den måten.

Anders Tyvand (KrF) [11:01:28]: Kristelig Folkeparti og de rød-grønne partiene fremmer et forslag i innstillingen der vi ber regjeringen komme tilbake med et forslag til lovendring som pålegger alle utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre. Regjeringspartiene og Venstre svarer at de mener at institusjonene selv må få velge om de vil ha et eget studentombud, eller om de vil organisere den rollen på en annen måte, og varsler at de derfor ikke vil støtte forslaget om at alle institusjoner skal pålegges å ha et eget studentombud. Men vi foreslår ikke at alle institusjoner må ha et eget studentombud. Vi vil gi institusjonene frihet til å vurdere om de skal opprette et eget ombud, eller om de skal gjøre det i samarbeid med andre. Hvis vi er enige om at det er viktig at alle studenter har tilgang til et studentombud på en eller annen måte og i en eller annen form, kan statsråden da love at han vil ta initiativ til en lovendring som vil sikre det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:02:29]: Nei, det kan jeg ikke gjøre. Det er bra med studentombud, men jeg mener at det igjen er en av de sakene som er unødvendig detaljstyring av universitetene og høyskolene, og som de må få lov til å avgjøre selv.

Det er verdt å huske at i motsetning til f.eks. mobbeombud, som vi diskuterer i denne salen, som skal representere barn og unge som går i skole, har man på universitetene et utviklet studentdemokrati. Man har selvfølgelig elevråd og slikt på skolen også, men det er en annen situasjon. Det betyr at studentdemokratiet, de folkevalgte, studentvalgte representantene, også er ombud. Det er en god idé med studentombud, for all del, hvis man vil starte det. Men jeg er altså litt skeptisk til å si at hvis man ikke har et studentombud, har studentene ingen talsmenn, for det mener jeg ikke er en riktig beskrivelse av universitetene og høyskolene.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:03:36]: Som jeg sa i innlegget mitt, er det litt av et paradoks at vi står her nå, ca. 20 år etter Kvalitetsreformen, og diskuterer egentlig de samme tingene som ble diskutert da, både gjennomstrømming, læringsutbytte, relevans og hvordan vi kan øke kvaliteten i høyere utdanning. Det var også hele hensikten med Kvalitetsreformen.

Statistikken viser at det er de minste institusjonene som har den beste statistikken, og jeg vil tippe at det er sånn, som vi også prater om på skolesiden, at med flere lærere per elev er det lettere å bli sett og lettere å bli fulgt opp.

Så har jeg lyst til å stille et spørsmål til statsråden, om han kan spinne litt rundt om det kan tenkes å være for fristende for institusjonene å trekke til seg ekstra midler, altså løpe etter dette med doktorgrad, ph.d.-er og bli universitet framfor det å tenke på best kvalitet for studentene.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:04:34]: I hvert fall er det sånn, som vi bl.a. også skriver i meldingen, at det er veldig synlig når man blir belønnet for forskning, f.eks. publisering eller tildelinger fra Forskningsrådet. Mens undervisningskvalitet, som egentlig utgjør en mye

større del av det universiteter og høyskoler får betalt for, fordi nettopp gjennomføring og avlagte studiepoeng er det viktigste, er litt mindre synlig. Det kan nok ha ført til, og har nok ført til, at forskning har blitt satt høyere, blitt prioritert høyere enn god undervisning. Det er nettopp derfor denne meldingen kommer, og det er nettopp derfor denne meldingen er så viktig. Jeg mener at vi på en god måte har rammet inn prosessen for å bli universitet, for å sikre at det også skal føre til en kvalitetsøkning. Men det er viktig å si at en universitetstittel i seg selv ikke automatisk gjør at man er blitt flinkere til f.eks. å gi god undervisning.

Audun Lysbakken (SV) [11:05:48]: Jeg vil også gjerne komme tilbake til saken om studentombud, for jeg synes det blir for enkelt å sammenligne studentombud med studentenes tillitsvalgte. De skal være studentenes stemme i universitets- og høyskoleledemokratiet, mens en ombudsrolle, som vi her snakker om, ofte kommer inn i det øyeblikket man f.eks. har en konflikt av mer juridisk art mellom en institusjon og en student, som vil være krevende å håndtere både for en student på egen hånd og for de studenttillitsvalgte.

Jeg synes det er pussig at regjeringspartiene i innstillingen bruker institusjonenes autonomi som argument, for dette er en regjering som er veldig ivrig på å detaljstyre institusjonene, f.eks. når det gjelder det økonomiske systemet, der statsråden vil pålegge konkurranse og gå langt inn i detaljene rundt hvordan institusjonene skal driftes. Så dette er vel egentlig ikke et prinsippsspørsmål om autonomi, men om hva man synes er så viktig at det bør være gjenstand for nasjonal styring.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:06:52]: Det er jeg ikke enig i. Universiteter og høyskoler har veldig stor selvbestemmelse når det gjelder økonomi, men at vi også har meninger om hvordan finansieringssystemet skal bygges opp, det er helt åpenbart. Det er en selvsagt politisk oppgave at vi skal mene noe om hvordan finansieringssystemet er. Men det er noe ganske annet å gå inn i universiteter og høyskoler og detaljstyre hvordan de styrer sin økonomi.

Når det gjelder studentombud, er det mye positivt ved den ordningen. Det er vel også grunnen til at det vokser frem flere steder. Vårt argument er rett og slett at hvis vi skal gjøre alle disse enkelttiltakene som forskjellige mindretall på Stortinget ønsker, blir summen av det en større detaljstyring av universitetene og høyskolene. Det er ikke noen grunn til å tro at det vil slutte her, det vil sannsynligvis komme flere slike forslag i fremtiden også. Da er det viktig å si nei.

Så er det bare verdt å nevne til slutt at Norsk studentorganisasjon, som er veldig for studentombud, nok ikke får gjennomslag for det, men de har fått veldig stort gjennomslag i resten av denne meldingen – så stort at de lagde kake da den kom.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Martin Henriksen (A) [11:08:14]: Det er nå over en kvart million studenter i Norge. De skal fylle viktige profesjoner som lærer og sykepleier, og de skal konkurrere med ingeniører fra Kina, designere fra India og forskere

fra USA – hvis ikke Donald Trump legger utdanningssystemet der i grus – og de skal ut i et arbeidsmarked som er i stadig endring. Da er kvalitet avgjørende. Derfor er det positivt at kvalitetsmeldinga kom – endelig og på høy tid – tidsnok til at den behandles like før denne stortingsperioden er over.

Men jeg må bare si, til tross for kunnskapsministerens siste svar i replikkrunderen, at resultatet er halvveis. For studentene er det en seier at meldinga kom, og det er flere gode tiltak i meldinga. Men det aller mest tydelige for studentenes del er alle forslagene som ikke får støtte – som at meritteringssystemet skal være nasjonalt, digital vurdering som hovedregel, studentombud, mentorordning for studentene, ny levekårsundersøkelse, konkrete tiltak for karriereveiledning eller å fjerne usikkerheten rundt studiestøtten.

Arbeiderpartiet ønsker flere offensive tiltak for studentene. Ett eksempel er digital vurdering. Vi står midt i en digital revolusjon, og det er ingen grunn til å ha lavere ambisjoner for høyere utdanning eller for studentene enn for andre sektorer. Derfor har Arbeiderpartiet, sammen med andre partier, et forslag til vedtak der vi ber regjeringa

«gjøre digital evaluering og vurdering til hovedregelen i høyere utdanning».

Det vil frigjøre tid, det vil gi muligheter til å gi bedre og tettere oppfølging og veiledning til studenter, og da er vi godt på vei til å gjøre hele eksamensprosessen digital.

Dessverre er flertallet mot.

Arbeiderpartiet ønsker også studentombud. Det er flere institusjoner i dag som har det, som Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø og NTNU. De sier at det fungerer godt. Arbeiderpartiet mener at dette er noe alle studenter bør få nytte godt av. NSO er for, Universitets- og høyskolelæradet støtter det, og et flertall i komiteen skriver:

«Et studentombud er en uavhengig aktør med juridisk kompetanse som kan gi studentene juridisk rådgivning og bistand, og som kan følge opp saker som angår studenters rettigheter og plikter i studiehverdagen.»

Dessverre får dette forslaget ikke flertall i salen – Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre setter foten ned.

Arbeiderpartiet ønsker også en mentorordning for studenter. Det går ut på at studenter ved studiestart skal tildeles en faglig mentor, som er en personlig kontaktperson for veiledning og studievalg underveis. Vi vet at oppfølging og veiledning har en veldig positiv effekt på progresjon og frafall. Derfor har Arbeiderpartiet foreslått en mentorordning i flere år på rad. Dessverre får det ikke flertall i salen.

Så foreslår Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV å gjennomføre en ny levekårsundersøkelse. Disse levekårsundersøkelsene har blitt gjennomført flere ganger av Kunnskapsdepartementet. De gir en generell oversikt over studentenes studieforhold, helse, boligsituasjon, familieliv, fritidsvaner, økonomi og arbeidsforhold – kanskje den mest komplette oversikten vi har over studentenes livssituasjon. Men den siste levekårsundersøkelsen ble gjennomført i 2010, og til tross for at det har vært tatt opp her i salen flere ganger, har en ny levekårsundersøkelse ennå ikke blitt igangsatt. Det burde den ha blitt. Hvis vi skal ha riktige tiltak for studentene, trenger vi oppdatert informasjon. Det har dessverre regjeringa sagt nei til, og det fortsetter de å gjøre i dag.

Når det gjelder studiestøtte, er meldinga dessverre litt uklar, og Høyre og Fremskrittspartiet oppklarer ikke det i

innstillinga. Derfor sier Arbeiderpartiet, sammen med andre partier, at vi frykter at endringene kan innskrenke studentenes rettigheter i forhold til hvordan støtteordningene fungerer i dag, og vi forutsetter at det ikke skjer.

Når det gjelder psykisk helse, vet vi at det er større forekomst av psykiske helseproblemer blant studenter enn i resten av befolkningen, og for å være ærlig går arbeidet med å bedre den psykiske helsesituasjonen for tregt. Å ha psykiske problemer går ut over studiesituasjon og progresjon, og der burde vi hatt mer offensive tiltak.

Jeg vil gjerne takke studentene, Norsk studentorganisasjon særlig, for å ha kommet med mange gode innspill til denne meldinga. Meldinga hadde blitt mye bedre dersom Høyre og Fremskrittspartiet også hadde blitt med på ikke bare å si nei til de gode forslagene for studentene som har kommet.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [11:13:37]: Det er en viktig og god melding komiteen her har behandlet. Det er også en melding som er nødvendig. Det gjøres mye godt arbeid ved landets universiteter og høyskoler, men det er også et stort forbedringspotensial. Det ser vi ikke minst gjennom det store frafallet innenfor høyere utdanning. I tillegg til at frafall er dyrt både hva gjelder penger og erfaringer for den enkelte student, koster det store frafallet staten enorme summer hvert år. Bedre rådgivning på ungdomsskole og videregående skole er et viktig verktøy her, men også de enkelte høyere utdanningsinstitusjonene har et stort ansvar som de må ta mer på alvor.

Fremskrittspartiet mener det må legges sterkere vekt på den enkelte student. Studenter har en selvstendig plikt til å gjøre sitt beste, og for at de skal kunne gjøre sitt beste, kreves det god oppfølging og undervisning fra høyskolenes og universitetenes side. Her er det en del å gå på.

I Norge bruker man begrepene «undervisningsplikt» og «forskningsfri». Dette gir feil signaler og underspiller viktigheten av at akademiske institusjoner skal utdanne gode studenter ved å tilby undervisning av høy kvalitet. Tradisjonelt sett har nettopp underviserrollen vært sentral og blitt forbundet med høy status. Ordet «doktorgrad» kommer fra det latinske ordet «docere», som betyr å undervise, som igjen er forkortet fra det latinske «licentia docendi», som betyr lisens til å undervise – og dette betød altså at man hadde rett til å forelese ved universitetene.

På dette området bør norske utdanningsinstitusjoner ta lærdom og inspirasjon fra USA, der rollen som underviser har høyere status. Den amerikanske professoren Robert Marc Friedman er blant dem som har undervist både i USA og i Norge, og Friedman har merket seg at undervisning og studentkontakt har høyere status blant akademikere i USA enn i Norge: Han har uttalt følgende:

«Dersom en professor fikk mindre enn 85 prosent score i studentenes evaluering på mitt institutt på universitetet i San Diego, ble han eller hun innkalt til instituttets bestyrer for å forklare seg. På flere eliteuniversiteter får de ansatte beskjed om at de ikke kan sette forskning foran undervisning.»

Studenter har rett til god undervisning og til et godt arbeidsmiljø. For å legge forholdene best mulig til rette for dette foreslås det en rekke gode tiltak i meldingen fra regjeringen. Fremskrittspartiet merker seg at av tiltakene som har vært diskutert i mange år, er en ordning med studentombud. Blant dem som har kjempet for dette lenge, er

Norsk Studentorganisasjon, som har kommet med gode og konkrete innspill til meldingen.

I innstillingen foreligger også et forslag til lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner. Vi i Fremskrittspartiet har i utgangspunktet stor forståelse for dette forslaget. Mye tyder på at det er behov for en uavhengig aktør med juridisk kompetanse som kan gi studentene juridisk rådgivning og bistand, og som kan følge opp saker som angår studenters rettigheter og plikter i studiehverdagen.

Vi i Fremskrittspartiet mener likevel at et slikt lovpålegg er en for direkte inngripen i institusjonenes selvvråderett. Institusjonenes autonomi må også gjelde i spørsmål om hvordan tilbud til studentene organiseres. Fremskrittspartiet mener hver enkelt institusjon selv må få velge om de vil ha studentombud. Vi vil imidlertid understreke at vi har en klar forventning om at institusjonene selv er seg sitt ansvar bevisst.

Vi vil også påpeke at flere av våre viktigste utdanningsinstitusjoner allerede har opprettet studentombud, og at vi synes dette er positivt.

Avslutningsvis vil jeg understreke at Fremskrittspartiet er veldig glad for de to forslagene i denne saken angående studenter som har avsluttet profesjonsstudier i utlandet, men som altså ikke får autorisasjon i Norge som følge av endret praksis i Helsedirektoratet. Dette er lange og krevende studier, og det er ingen tvil om at Norge trenger denne kompetansen. Det er viktig at de studentene som dette gjelder, får en avklaring så snart som mulig.

Med forslagene håper Fremskrittspartiet at man får ryddet opp i de eksisterende sakene, og samtidig sørger for at man unngår liknende saker i framtiden. Det er mye som står på spill for disse studentene, og de fortjener virkelig en avklaring snarest mulig.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Norunn Tveiten Benestad (H) [11:18:37]: De siste tiårene har det blitt en større selvstendighet og autonomi for universitetene og høyskolene våre, og det er bra. Autonomi innebærer at institusjonene selv langt på vei har ansvaret for kvalitet i utdanningen. Men det betyr likevel ikke at det politiske ansvaret fjernes. Når vi behandler denne stortingsmeldinga her i dag, er det på mange måter den siste biten i puslespillet i denne stortingsperioden selv om kvalitetsarbeid er en kontinuerlig prosess. Målene som trekkes opp i meldinga, skal bidra til at utdanningsfokus i UH-sektoren blir like tydelig og sterkt som forskningsoppdraget har vært. Det vil styrke både kvaliteten og gjennomføringen.

Vi har i denne prosessen og i dag hørt at opposisjonspartiene – med fingeren på «repeat»-knappen – snakker om for lite for sent. Men jeg mener regjeringa har lagt sten på sten i kvalitetsarbeidet – med langtidsplanen for forskning og høyere utdanning høsten 2014, med stortingsmeldinga om struktur i høyere utdanning våren 2015, med fagskolemeldinga, som tydeliggjør yrkesfagernes plass i det høyere utdanningssystemet, og ikke minst ved å gi studentene makten tilbake i samskipnadene, og med de andre tiltakene som har styrket studentenes rettigheter og situasjon i denne stortingsperioden.

Denne regjeringa har tatt studentene på alvor. Når studentene langt på vei oppfatter dette som sin stortingsmelding, handler det om at de ønsker seg og skal få en utdanning som er relevant for arbeidslivet, og som rustet dem for framtida. Dette er en tydelig oppfordring til universitetene og høyskolene om å ta lederrollen og sikre at studentenes evne til tilpassing, omstilling og fornyelse øves opp gjennom studiene, slik at de blir innovative, attraktive og produktive arbeidstakere – ikke bare den første tida etter studiene, men også på lengre sikt.

Det er mye i meldinga jeg kunne ønsket å kommentere, men jeg er særlig opptatt av arbeidslivsrelevans. Det er stor forskjell på hvordan institusjonene samarbeider med arbeidslivet i dag. Samtidig vet vi at dette er viktig for studentenes motivasjon. Ved Universitetet i Agder gikk nylig rektor Frank Reichert ut og sa at i løpet av 2017 skal universitetet ha en plan for hva som skal til for at samtlige 13 000 studenter skal få muligheten til å teste ut kunnskapen sin i en arbeidslivspraksis i løpet av studietida. Det er flott og ganske ambisiøst.

Jeg håper at denne kvalitetsmeldinga vil bidra til at studentene opplever at samspillet mellom forskning, utdanning og praksisfeltet blir bedre og tettere. Det er alle tjent med.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:21:46]: Nesten 290 000 mennesker, over 35 pst. av dem mellom 19 og 24 år, studerer i dag ved en høyere utdanningsinstitusjon. På ti år har antallet økt med formidable 66 000 studenter. Det er først og fremst jentene som har tatt et stort magadrag i antall, og de er i dag i klart flertall blant studentene. Det var kvantiteten – hva så med kvaliteten, som er utgangspunktet for dagens debatt?

For to år siden debatterte Stortinget og kirke-, utdannings- og forskningskomiteen Meld. St. 18 for 2014–2015 Konsentrasjon for kvalitet – Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren. Noen måneder før ble den første langtidsplanen for forskning og høyere utdanning behandlet. Og selv om kultur spiser struktur til frokost, som en statssekretær i Kunnskapsdepartementet pleier å si, la de på mange måter grunnlaget for det vi debatterer i dag. Å ha en hensiktsmessig struktur er helt avgjørende for å få til en bedre kultur for kvalitet. Strukturreformen ble en reform som er særdeles lite omdiskutert i dag, som ble godt motatt i sektoren, og som allerede kan vise til positive resultater.

Den institusjonen jeg kjenner best, NTNU, utdanner i dag ikke bare sivilingeniører, men også ingeniører. Den utdanner ikke bare psykologer, men også sosialantropologer. Den utdanner ikke bare leger, men også sykepleiere. Jeg tror det er få som ønsker seg tilbake til den tiden da legene og sykepleierne i all hovedsak ikke snakket sammen før de begynte å jobbe ved St. Olavs Hospital eller et annet sykehus. Det er klart at det gjør noe med kvaliteten på utdanningen. Det er klart det gjør noe med kvaliteten når institusjonene får en stortingsmelding med konkrete opptrappingsplaner, som attpåtil følges opp år for år, slik man har gjort med langtidsplanen.

Derfor synes jeg det er en litt hul og grunnløs kritikk opposisjon kommer med når de hevder at denne regjeringen ikke har gjort noe for å fremme kvalitet innenfor utdanningen. Det er selvfølgelig opposisjonens privilegium å kritisere – noe som denne opposisjonen for øvrig gjør til

gangs, det har vi blitt vant til – men jeg skulle ønsket at den av og til var bedre adressert enn hva den er. Det er heldigvis noe selvkritikk også – det tror jeg er fornuftig – når de viser til Riksrevisjonens rapport og evaluering av Kvalitetsreformen, som tar for seg årene fram til 2013.

Jeg synes regjeringen har lagt fram en god, men ikke minst konkret stortingsmelding. Jeg mener at det til syvende og sist koker ned til at det må bli mer attraktivt å undervise i høyere utdanning. Som mange har vært inne på før i dag, har man internt i sektoren lenge snakket om «undervisningsplikt» og «forskningsfri». Det er blant begrepene som har bygd opp om det kunstige skillet mellom forskning og utdanning. Jeg er glad for at dette adresseres med konkret politikk, og at det forhåpentligvis endelig skjer noe med det.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:25:06]: Jeg har lyst til å si at jeg tror det er veldig bra at vi minner hverandre om Riksrevisjonens rapport, slik at vi ikke går i fella og gjør akkurat det samme som vi gjorde de ti forrige årene. Det er nemlig veldig dumt av oss.

Så synes jeg også det er viktig å huske på at finansieringssystemet også bidrar til å legge grunnlag for om vi har kvalitet i universitets- og høyskolesektoren. For hvis pengene og glansen ligger i et eller annet som universitetene og høyskolene ønsker å strekke seg etter, er det ikke sikkert at vi når nettopp dette med gjennomstrømning, relevans og læringsutbytte.

Det jeg hadde tenkt å bruke treminuttersinnlegget på, var å prate litt om lærerutdanningen, for den nye lærerutdanningen skal starte til høsten. Vi i Senterpartiet er litt overrasket og litt skuffet over at denne regjeringa knapt omtaler lærerutdanningen i meldinga. I motsetning til tidligere regjeringer mener altså dagens regjering at en diskusjon i Stortinget om en så viktig profesjonsutdanning, kvalitet og innhold, ikke er nødvendig. Det synes jeg egentlig er litt oppsiktsvekkende. Jeg mener det ville vært klokt av regjeringa å invitere Stortinget til en debatt om dette. I fjor reiste jeg en interpellasjon om innretning av den nye lærerutdanningen, for nettopp å få en diskusjon om erfaringer og nødvendige tiltak for å øke kvaliteten og relevansen i utdanningen. At det kun er få år siden grunnskolelærerutdanningen ble delt i to, at det er et lavt antall søkere, og at karakterkravene er endret, burde i seg selv gitt grunnlag for en debatt. Så jeg vil gjerne gjenta min bekymring når det gjelder selve kjernen i profesjonsutdanningen, nemlig vektlegging av praksis. Teori og praksis hånd i hånd er viktig for mange utdanninger, men kanskje spesielt viktig for lærerutdanningen.

Så har jeg registrert at det ble lagt fram en strategi for den nye lærerutdanningen i går, og at det pekes på ulike tiltak der. Det er vel og bra, men antall dager i praksis er, etter det jeg forstår, ikke utvidet utover de ekstra ti dagene som vi har blitt varslet om tidligere. Etter vår mening ville det vært en styrke for lærerutdanningen om antall praksisdager hadde blitt utvidet, og jeg vil også be statsråden om at regjeringa sørger for at det tilbys praksisskoler, eller universitetsskoler, eller hva en nå vil kalle det, utover hele landet, slik at skoler lenger unna lærerutdanningsinstitusjonene også får anledning til å bidra med sine erfaringer og ta del i den motivasjonsinnspøytingen det faktisk er å ha studenter i praksis. Vi er nødt til å sørge for at flest mulig lærerstudenter får fullført studiene sine. Mange av dem

skal være lærere i Distrikts-Norge. Derfor beklager jeg at Stortinget ikke har fått diskutere ny lærerutdanning, og regjeringa sørger heller ikke for at vi får diskutere lærerutdanning i forbindelse med denne meldinga om kvalitet i høyere utdanning, noe regjeringa hadde hatt sjansen til.

Marianne Aasen (A) [11:28:20]: Det er en sak jeg ønsker å ta opp her, fordi den truer noe som står omtalt i meldingen, og det gjelder internasjonalisering. Det er de uforutsigbare rammebetingelsene for godkjenning og autorisasjon av utenlandske utdanninger, særlig innen helse. Vi har hørt saker om leger utdannet i Polen som har trusselen hengende over seg om at de ikke vil få autorisasjon. Den saken ble ordnet opp i. Nå er det en annen sak som handler om psykologer i Ungarn.

Etter kontakt med mange studenter blir jeg både oppgitt og frustrert over behandlingen de får av norske myndigheter. Det gjøres vedtak med tilbakevirkende kraft. Utdanningen har vært autorisert og godkjent, og folk har i god tro dratt til Ungarn for å studere for å bli psykolog. Det er trukket tilbake. Samtidig er studentene i praksis, hvilket betyr at de ikke får autorisasjon, og de er bare noen måneder unna. Det er lang saksbehandlingstid i de konkrete sakene hvor dette har skjedd. Det er strid og diskusjon om fakta, det er lite informasjon til menneskene det gjelder, saken er klaget inn til ESA, saken er klaget inn til sivilombudsmannen, og nå begynner arbeidsgiverne å melde seg – som ikke klarer å få på plass andre ansatte, fordi det er mangel på kliniske psykologer i Norge i dag. Så har vi kandidater som nesten er i mål, og det de trenger, er noe supplement til utdanningen sin, og det mener jeg regjeringen må få på plass. Hvis ikke hvorfor skal da studentene reise ut når vi sier at de skal reise ut og ta utdanning, som vi jo trenger at man gjør.

Det fremmes i dagens sak et forslag fra regjeringspartiene om at de ber regjeringen vurdere mulige tiltak. Det er for defensivt. Denne saken må det bare ryddes opp i, det bør ikke bare vurderes, og det må ryddes opp i det ganske raskt.

Å utdanne nok psykologer er neppe realistisk i Norge. Det er neppe realistisk under denne regjeringen – så mange motforestillinger man har mot å opprette nye studieplasser. Da er det jo bare én måte å gjøre det på: Det er at de utdannes i utlandet, og at man har kompensierende tiltak for det de eventuelt mangler.

Det har vært en del saker om dette i de siste årene, og det kommer neppe til å bli færre i årene som kommer. Vi har et felles marked for utdanning i Europa, og vi har norske som reiser ut, vi har folk fra andre land i Europa, EØS og EFTA som kommer til Norge, og tida er moden for å se på hele autorisasjonsordningen. Det foreslår Arbeiderpartiet og får støtte av noen partier, men ikke flertall. Det synes jeg er dumt. Jeg skulle ønske at vi kunne fått en gjennomgang av det, det er mange, mange år siden det har skjedd. Utdanningene godkjennes nå av kreti og pleti, skulle jeg ha sagt, av ulike direktorater som ikke nødvendigvis er nær Kunnskapsdepartementet og har mye med utdanning å gjøre. Det hadde vært fint å få statsrådets vurdering av akkurat den situasjonen. Hva kommer han til å gjøre med forslaget fra Stortinget?

Anders Tyvand (KrF) [11:31:33]: Jeg skulle ønske at statsråden og regjeringspartiene ville støttet forslaget om

å pålegge alle institusjoner å opprette et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre. Når regjeringspartiene skriver i innstillingen at de mener det må være opp til institusjonene hvordan de organiserer og ivaretar det som er studentombudets rolle, hadde jeg forventet at statsråden i det minste ville sørge for at det finnes et slikt tilbud ved alle institusjoner, og ikke bare peke på studentdemokratiet. Det er et dårlig svar.

Det hjelper ikke de studentene som f.eks. opplever at de ikke får oppfylt sine rettigheter, eller som ender i en tvisstesak med en institusjon, at statsråd Røe Isaksen peker på at de har et studentparlament, eller at representanten Sandaune sier at hun forventer at institusjonene er seg sitt ansvar bevisst. Det de trenger, er et uavhengig ombud som kan bistå dem, og jeg hadde håpet at Stortinget i dag ville sikre alle studenter den muligheten.

Så vil jeg bare varsle at Kristelig Folkeparti kommer til å stemme for forslag nr. 2 i innstillingen, et forslag fra Arbeiderpartiet om å utrede hvordan en mentorordning i høyere utdanning kan etableres. Vi mener det vil være et godt tiltak for å gi studentene bedre oppfølging og for å hindre frafall, men vi mener at det trengs en utredning om hvordan dette bør gjøres, før Stortinget slår fast at dette skal være en rettighet for alle studenter.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:33:43]: Tusen takk for debatten. Jeg vil si noe om de to helt konkrete spørsmålene jeg fikk, det første fra representanten Tingelstad Wøien. Det er helt riktig at spørsmålet om en femårig masterutdanning for lærere ikke er oppe til behandling i denne stortingsmeldingen, og det er selvfølgelig fordi det er bestemt og vedtatt. Så er det også sånn at i praksis har dette ligget inne i budsjettokumenter, og det har vært omtalt i budsjettokumenter, så jeg mener at Stortinget har fått god anledning til å stanse det, hvis man var interessert i det. Flertallspartiene har også selvfølgelig fått anledning til å gi innspill til det.

Så kom vi faktisk i går med en strategi for lærerutdanningene, ikke en ny reform, men en strategi for lærerutdanningene, som bl.a. sier noe om antall praksisdager – som for øvrig er et minimum og ikke et maksimum. Minst like viktig er hvordan praksisdagene brukes, hvordan opplegget for praksis er ute i skolene. En av tingene vi kunngjorde i går, var at vi skal bruke – pengene lå inne fra før, men vi fordelte – 44,5 mill. kr til lærerutdanningsinstitusjonene over hele landet, nettopp for å finansiere partnerskap med praksisskoler. Noen har tidligere snakket om sånne universitetsskoler. Vi har valgt ikke å kalle det det, for det er selvfølgelig flere enn universiteter som har lærerutdanning. De største lærerutdanningene ligger jo på høyskoler, så vi har kalt det lærerutdanningsskoler og lærerutdanningsbarnehager. Det betyr ikke at man kan ha en spesialavtale med hver eneste praksisskole – som gjør dem til eller bygger på modellen universitetsskoler, som de f.eks. har i Trondheim – men de skal være modeller for å utvikle praksisarbeidet.

Så spør Marianne Aasen om studentene som ikke får godkjenning av utdannelsen sin. Bare for å si det så er det ikke noe vanskelig å forstå frustrasjonen til studentene. Representanten Aasen og andre har vært opptatt av dette tidligere også, og kjenner jo godt til systemet hvor autorisasjonen ligger i det enkelte departement. Med andre ord er det Helsedepartementet som konkret har ansvar for dis-

se autorisasjonene, men jeg tror jeg helt sikkert kan si at på samme måte som alle andre ting Stortinget ber regjeringen om å gjøre, vil også dette følges opp dersom det skulle få flertall.

Vi har også gjort ganske mye med godkjenningen av utenlandske utdanninger og autorisasjoner, bl.a. har vi varslet i en melding at vi skal forenkle systemet, samle informasjonen og gjøre det smidigere for brukerne. Vi har også gitt NOKUT nye oppgaver, bl.a. med å godkjenne fagopplæring og fagskoleutdanning, sånn at de nå har godkjenningsansvar for hele løpet. Det ligger også nå inne i revidert budsjett at disse 10 mill. kr som gikk ut i forrige budsjettforlik, nå har kommet inn igjen, så NOKUT vil da få enda litt mer muskler til å gjennomføre oppgavene.

Trond Giske (A) [11:37:06] (komiteens leder): Tatt i betraktning at dette kanskje er en av de viktigste debattene denne komiteen har i løpet av stortingsperioden, må jeg si at jeg fullt ut deler min medrepresentant Marianne Aasens undring over at dette er en sak som kommer helt på tampen av en fireårsperiode. I åtte år hørte vi at særlig Høyre, men også Fremskrittspartiet var utålmodig med tanke på hva den rød-grønne regjeringen leverte. Man skulle tro at man satt ytterst på stolen med masse iver etter å sette i gang med alle sine nye ideer og bedre løsninger, men så går det altså fire år før man får en stortingsmelding som vi i all ærlighet må si er forholdsvis spinkel når det gjelder de store tiltakene.

Vi har hatt en fireårsperiode med en veldig lav vekst i antall studenter, i en tid da vi har 70 000 unge mennesker under 30 år utenfor arbeid og utdanning. Vi har knapt hatt nyinvesteringer i sektoren. Det har på mange måter vært et hvileeskjær.

For 16 år siden gjennomførte man en stor reform i høyere utdanning. Man endret cand.mag.-en og hovedfaget til bachelor og master, vi innførte konverteringsordninger på studielånssiden, vi økte stipendandelen med 10 000 kr, vi gjorde store endringer i styringsstrukturen – ingenting av dette ser vi i den meldingen som ligger her nå.

En regjering som snakker om produktivitet og effektivitet i økonomien burde jo være enormt opptatt av det sløseriet som ligger i at titusenvis av studenter bruker mange år ekstra på sin utdanning. Det koster ikke samfunnet 60 000 kr ekstra i studiegjeld, det koster 600 000, 700 000, 800 000 kr i året i tapt BNP per år per student. Det er titalls milliarder kroner som forsvinner i samfunnsøkonomien, i tillegg til at kvaliteten og intensiteten i utdanningen er for lav. Dette burde man jo gjøre noe med.

Men dette gjentar seg på reform etter reform etter reform – politi, kommune, universitet og høyskoler. Hva handler det om? Det handler om å slå sammen, få større enheter, og det er jo det letteste man kan gjøre, egentlig, uten å gjøre det som er vanskelig, nemlig å gjøre noe med innholdet, styringsstrukturen, kvaliteten, ressurstildelingen – det som faktisk foregår. Nå er vi i ferd med å avvikle høyskoler i statens regi. Alle kommer til å bli universitet før eller siden. Er det en bevisst handling? Er det et ønske fra Høyre om at det nå ikke skal være en forskjell? Nå er Nesna blitt universitet, og nå er Høgskolen i Nord-Trøndelag blitt universitet. Man har ikke en høyskole i statens regi nord for Dovre. Dette skjer nesten uten debatt, uten mål og uten mening.

Det kommer til å bli et annet trykk på dette etter valget. Da skal vi ha oppmerksomhet på gjennomstrømming, kvalitet, intensitet, styringsstruktur, ressursbruk, investere i flere studieplasser, investere i bygningsmasse og ikke minst legge til rette for det livslange læringsprosjektet som framtidens næringsliv og offentlig sektor og utdannings-system trenger.

Presidenten: Representanten Anne Tingelstad Wøien har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:40:24]: Først vil jeg takke representanten Giske for å understreke hva jeg brukte mitt femminuttersinnlegg på, som nettopp var om struktur.

Det jeg tenkte jeg skulle si, som jeg glemte i sted, er at Senterpartiet ønsker å støtte forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet. Jeg vil oppfordre både Venstre og SV til å støtte det forslaget, for det betyr at vi vil komme et stykke på vei når det gjelder å få på plass en mentorordning.

Audun Lysbakken (SV) [11:41:08]: En liten stemmeforklaring: Vi har sammen med Venstre foreslått at studenter i høyere utdanning skal få rett til en faglig veileder som vil følge dem gjennom studieløpet. Vi mener at det vil være en viktig ordning for å sikre både faglig inkludering og bedre oppfølging. Et sånt system vil fungere på den måten at en fast veileder tildeles ved studiestart og deretter følger studenten opp gjennom hele studieløpet så langt det er mulig og fungerer som en kontaktperson både for veiledning og for studievalg. Vi tror det vil være viktig for å sørge for at flere får den hjelpen de trenger til å velge en faglig retning for sitt studium.

Så oppfatter vi det forslaget som Arbeiderpartiet har fremmet, som noe mindre konkret, men likevel som et forslag som trekker i samme retning. Derfor har vi også tidligere i dag meldt inn at vi vil støtte det subsidiært, og håper med det at vi kan bidra til et flertall for det.

Kristin Vinje (H) [11:42:31]: På tampen av debatten må jeg bare kommentere Trond Giskes utspill om at denne perioden har vært preget av stillstand og hvileskjær. Det gjør at jeg bare er nødt til å ta ordet, for det er på seg selv man kjenner andre, kan man si.

Denne regjeringen startet allerede i sitt aller første budsjett med å løfte investeringene i høyere utdanning og forskning historisk. Det første vi gjorde, var å fremme en langtidsplan. Etter at vi hadde løftet budsjettene og studentøkonomien, la vi altså frem strukturmeldingen, og nå legger vi frem kvalitetsmeldingen. Alle disse store sakene bidrar til å løfte kvaliteten i høyere utdanning, for man får ikke kvalitet i høyere utdanning hvis ikke man har kvalitet på institusjonene og sterke fagmiljø.

Vi har jobbet systematisk gjennom hele perioden med å løfte høyere utdanning og forskning. Den rød-grønne regjeringen hadde Stjernø-utvalget, som pekte på de strukturelle problemene og kom med klare anbefalinger om strukturelle endringer allerede i 2008. Den rød-grønne regjeringen la dette i en skuff. Allerede nå ser vi resultatene av Høyres politikk: Det foregår store strukturelle endringer, og fagmiljøenes kvalitet bedrer seg.

I budsjettforliket mellom regjeringen og samarbeidspartiene i 2016 ble det enighet om å innføre 11 måneders studiestøtte. Dette var et løfte som den rød-grønne regjeringen aldri leverte på, og etter tre år med Høyre i regjering kan studentene glede seg over bedre økonomi. Regjeringen har styrket studiestøtten ut over pris- og lønnsvekst hvert eneste år. Vi har også sørget for at studentsamskipnadsloven er endret, sånn at studentene igjen fikk full medbestemmelse i styringen av studentsamskipnadene, en rett de faktisk ble frarøvet under den rød-grønne regjeringen. Det betyr at med Høyre i regjering har studentene fått tilbake den tilliten de hadde hatt helt fra 1939 frem til 2013.

Selv om vi har lyst til å kalle denne meldingen toppen av kransekaken, så markerer den ikke på noen måte slutten av kvalitetsarbeidet. Dette vil vi fortsette med, og derfor har vi systematisk lagt frem tiltak som vi mener vil bidra til bedre kvalitet i høyere utdanning.

Høyre gikk til valg på å styrke høyere utdanning og forskning. Det har vi levert på. Det er ingen som vinner valg på hva man har gjort, men det bygger faktisk tillit, og vi har fortsatt høye ambisjoner på vegne av kunnskapsnasjonen. Det innebærer at vi fortsatt vil prioritere høyere utdanning og forskning, det kan velgerne stole på.

Iselin Nybø (V) [11:45:26]: I likhet med representanten Vinje er jeg helt enig i at det har skjedd mye positivt innenfor denne sektoren de siste fire årene. UH-sektoren har vært viktig også for Venstre. Dette har vært et fokusområde i hver eneste budsjettforhandling vi har vært med på, sammen med Kristelig Folkeparti og regjeringen. Det er ikke uten grunn at vi nå starter utbetalingen av 11 måneders studiestøtte. Det er ikke uten grunn at vi har en rekordstor bygging av studentboliger. Vi har økt antall studieplasser. Vi satser på stipendiater. Vi har fått til en strukturendring i sektoren, som har skjedd internt i sektoren – om ikke av seg selv, så har det ikke vært tvang, iallfall ikke fra Stortingets side.

Det skjer mye bra i denne sektoren. Samtidig må det – kanskje mer på dette området enn på noe annet område – være en erkjennelse av at en ikke kommer i mål, for en kan aldri komme i mål innenfor academia. Hele poenget er jo at en alltid må strekke seg lenger, for vi kan alltid bli bedre, og det kan vi også her. Det er derfor Venstre mener at vi må bygge enda flere studentboliger. Vi bør ha 3 000 i året. Det er derfor Venstre mener at når vi er ferdig med å innføre 11 måneders studiestøtte, må vi løfte den og knytte den til grunnbeløpet i folketrygden. Det er derfor Venstre har kjempet inn 250 nye studieplasser i IKT i forhandlingene nå om revidert nasjonalbudsjett. Det er derfor vi alltid er nødt til å strekke oss enda lenger, for vi kan alltid bli bedre.

En av de tingene jeg brukte tid på i mitt hovedinnlegg, og som jeg også spurte statsråden om, var dette med mentorordning. Det er en av de tingene jeg mener vi må innføre, nettopp fordi vi må strekke oss lenger, vi kan alltid bli bedre. Dette er et av de punktene som studentene gir tilbakemelding om at institusjonene ikke er gode nok på. De får ikke god nok faglig tilbakemelding, god nok faglig oppfølging, de får ikke den faglige styrken og støtten de trenger gjennom studiet. Derfor ønsker vi en mentor. Derfor har SV og Venstre fremmet et forslag som jeg hadde håpet vi kunne få flertall for. Vi sier ikke noe i det forslaget om

hvordan det skal utformes, man står fortsatt fritt til å se på hvordan det skal gjennomføres, men poenget er at en skal ha en person som faglig kan støtte en fra en starter på studiet til en er ferdig. Vi mener at det er skrittet vi skal gå for å komme lenger, for å bli bedre.

Når vi nå ikke får flertall for det, vil også vi stemme subsidiært for forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, ikke fordi vi mener at det er det beste forslaget, men rett og slett fordi det iallfall er et lite skritt lenger. Det er ikke der vi burde ha vært, og det er heller ikke dit vi skal, men det er iallfall et lite skritt på veien i rett retning. Når en ikke får det som en vil, får en ta det en får. Venstre vil stemme subsidiært for forslag nr. 2.

Trond Giske (A) [11:48:36]: Selvsagt har representanten Nybø rett i at det har skjedd positive ting. Det skulle jo bare mangle når man har doblet oljepengebruken i løpet av fire år, at ikke noe også skulle dryppe på universitets- og høyskolesektoren. Det hadde vært en helt katastrofal krise om ikke det hadde skjedd.

Venstre og Kristelig Folkeparti skal også få ros for å ha lagt inn f.eks. ekstra studieplasser i forlikene. Hvis man fortsetter med det nå, gjør man det i revidert igjen og fortsetter med det i noen år, får man kanskje de 400 IKT-studieplassene man har lovet. Så det bidrar.

Men det beskriver jo hvor lite som har skjedd, når representasjonen i styret i studentsamskipnadene her blir heist fram som en av de store tingene som har skjedd i løpet av de fire årene. Det viser hvor smått man tenker i en teknologisk og utdanningsmessig revolusjonerende tid – som gjennomgripende forandrer hele samfunnet.

Da må vi spørre oss: Har vi steget på rangeringene i disse årene mens Høyre har sittet? Har man økt studiegjennomstrømningen mens Høyre har styrt sektoren? Har man fått flere heltidsstudenter? Har det blitt lettere å få boliger for studenter? Har man fått en økning i studieplasser? Den tilsvarende jo ikke engang økt studietilbøyelighet, og så har vi en rekordstor arbeidsløshet og et stort behov for flere utdannede mennesker. Jeg husker den kritikken vi hadde av antall ingeniører – husker dere den, fra forrige periode – da Høyre hadde som sitt glansnummer at dette var så katastrofalt. Livslang læring, studieplasser som er tilpasset folk som skal ta etter- og videreutdanning – har det skjedd noe her? Med tanke på IKT: Komiteen var i Boston og så hvordan MIT og Harvard investerer millionbeløp i dette. Er dette noe statsråden tar initiativ til og får til å skje i sektoren? Overhodet ikke! Stans, stans, stans, stans. Drypp, drypp, drypp, drypp.

Og for å ta det som Høyre sa var det viktigste, den viktigste jobben, nemlig læreren: Hvordan ser det ut med statusen til, rekrutteringen til og gjennomstrømningen i lærerutdanningen? Vi har altså – her vil jeg virkelig bruke ordet «krise» – hundrevis av plasser som står ledige, kraftig fall i søkningen til lærerutdanningen for 1.–7. trinn. Enkelte høyskoler forteller om klasser der det bare er jenter igjen, det er nesten ikke gutter på studiet. Det er 50 pst. gjennomstrømning etter fem år i GLU 1–7, og én av tre – rapporteres det fra sektoren – nyutdannede lærere slutter etter kort tid.

I Høyres viktigste prosjekt har man altså mislyktes totalt i å øke lærerens status, attraktiviteten til læreryrket, rekrutteringen til lærerutdanningen og gjennomstrømningen. Og hva er svaret? Jo, det er å utvide med ett år, hvor

man skal legge inn ti dager med ekstra praksis, og man vil redusere pedagogikkfaget ved å presse KRLE inn. Det er i stikk motsatt retning av dit man burde gå, for man burde heve den faglige statusen til lærerne, gi større tillit, sørge for at yrket er attraktivt, øke rekrutteringen og sørge for at den viktigste jobben i skolen blir godt ivaretatt også i framtiden. Igjen: fire tapte år.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Audun Lysbakken (SV) [11:51:55]: Jeg tegnet meg for å hjelpe representanten Kristin Vinje med å fullføre skrytelisten, for det var et par ting hun utelot.

Det ene var at det var den rød-grønne regjeringen som fremmet forslag om 11 måneders studiestøtte, noe høyresiden fjernet i sitt første budsjett. Det er ikke så mye å feire at det kommer fire år for sent. For det andre synes jeg at når en snakker om hvileskjær, er en ganske modig. For det er denne regjeringen som år etter år har gjennomført såkalte effektiviseringskutt. Man gir til sektoren med den ene hånden, tar med den andre og sier det skal effektivisere. Men i virkeligheten er det selvfølgelig helt reelle budsjettkutt, som f.eks. Forskerforbundet sier rammer forskning og kvalitet. Jeg synes at det også hører med på listen over arven etter denne regjeringen, og det gjør listen betydelig mindre imponerende.

Regjeringen har sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre bl.a. saldert sitt siste budsjett ved å hente betydelige summer fra universitets- og høyskolesektoren.

Marianne Aasen (A) [11:53:10]: Den som har fulgt med i debatten og lest merknadene, vil se at det er et slags ideologisk skille her i salen, som som regel ikke er så tydelig på dette feltet. Men det er en forskjell, og statsråden har også sagt at han vegrer seg for å gå inn og styre. Han vil ikke bestemme at det f.eks. skal være studentombud tilgjengelig for alle norske studenter. Det er helt opp til institusjonene. Det er et fair standpunkt å ha.

Det Høyre foretrekker å styre gjennom, er signaler. Det er derfor vi i opposisjonen har poengtert hvilke signaler som sendes når langtidsplanen har en og en halv side om høyere utdanning, når den skal handle om både forskning og høyere utdanning. Hvilke signaler sender det til sektoren når det samtidig snakkes om «verdensledende» på inn- og utput? Det var i hvert fall det som skjedde det første halve året, det første hele året og de første to årene. Det har blitt mindre av det etter hvert, for man har skjont at det også handler om andre ting, selv om det er viktig å være verdensledende på forskning.

Jeg har snakket med mange forskere som har tatt signalene på den måten at det er forskning som er viktigst. Men det som er viktig i dag, er at vi gir signal om at utdanning er like viktig. De to oppdragene går hånd i hånd fordi det gjør både forskningen og utdanningen bedre at de går hånd i hånd, og ikke minst fordi vi nå er i en situasjon der det som foregår ved universitetene og høyskolene våre, kommer til å bli viktigere enn noen gang.

Endringstakten som er rundt oss, er nesten ikke til å fatte. Man klarer ikke alltid helt å ta det inn over seg, men den teknologiske endringen går så fort at det er krevende å hoppe på toget. Og hvilket tog skal man hoppe på? Det er

mange tog å hoppe på når det gjelder teknologisk utvikling. Der er vi ikke godt nok skodd. Vi har ikke god nok utdanning. Vi har ikke mange nok kandidater. Da blir det provoserende at det rotes med tall når det gjelder hvor mange IKT-studieplasser som opprettes.

Det er provoserende at vi i opposisjonen nærmest kritiseres fordi vi legger vekt på at regjeringen har kommet bakpå når det gjelder undervisningskvalitet og utdanningskvalitet. Det er det siste kapittelet i boka deres. Sånn er det bare. Vi er nå i juni i 2017. Dette var ikke det første de gjorde, og det var ikke det første de snakket om. Samtidig er dette utrolig viktig, både hva gjelder grunnutdanning, universitets- og høyskoleutdanning og ikke minst etter- og videreutdanning. Skal vi klare omstillingen – omstillinger handler om mennesker som må opptre på en annen måte – må folk få påfyll av utdanning, slik at de klarer å jobbe i et arbeidsmarked som endrer seg kontinuerlig, hele tida, og hvor utdanningen man hadde for ti år siden, ikke engang gjelder lenger. Her må man oppdateres, og etter- og videreutdanning nevnes knapt med et ord i denne stortingsmeldingen.

Presidenten: Representanten Kristin Vinje har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kristin Vinje (H) [11:56:19]: Jeg tror at de signalene som vi gir i dag, har universitetene og høyskolene fattet ganske godt, for de er allerede godt i gang med arbeidet med å styrke kvaliteten ved sine institusjoner. Og som jeg har sagt tidligere, har regjeringen jobbet med kvalitet i høyere utdanning i hele perioden – gjennom budsjetter, gjennom andre meldinger og gjennom konkrete tillegg.

Jeg synes også det er litt spesielt at Trond Giske bagatelliserer det at vi har gitt medbestemmelse tilbake til studentene. Det var ganske spesielt at de ble fratatt den medbestemmelsen de hadde hatt i alle år. Derfor synes ikke jeg det er en bagatell – det kan godt være Arbeiderpartiet synes det. Jeg er veldig glad for at vi står på studentenes side og gir dem medbestemmelse over sin egen hverdag.

For å svare på et par spørsmål til på den korte tiden: Det er faktisk lettere for studentene å få bolig med Høyre i regjering, fordi vi bygger dobbelt så mange studentboliger som snittet under den rød-grønne regjeringen.

Kent Gudmundsen (H) [11:57:33]: Det som fikk meg til å ta ordet, var at det er i hvert fall veldig stor avstand i virkelighetsbeskrivelsen av hvordan sektoren der ute opplever regjeringens arbeid – tydeligvis. Når representanten Giske f.eks. prøver å tegne sitt bilde, er avstanden egentlig veldig stor til hvordan rektoren ved Universitetet i Tromsø opplever sin hverdag under denne regjeringen.

Det er ingen tvil om at de grepene som har vært tatt opp gjennom årene med borgerlig flertall i Stortinget, har gjort at både universitets- og forskningssektoren har hatt betydelig bedre vilkår for å drive fremragende undervisning, for å drive fremragende forskning og ikke minst for å legge til rette for at studentene skal ha en god studiehverdag, både økonomisk, bomessig og når det gjelder undervisningskvalitet ellers.

Det er kvalitet vi diskuterer her i dag. Jeg vil si at det er veldig gledelig å se hvor mange som har gitt ros for og po-

sitive tilbakemeldinger om nettopp denne kvalitetsmeldingen, som er det vi skal diskutere her i dag. Da synes jeg fokuset burde være der.

Det er et problem at bare 40 pst. av studentene våre fullfører på normert tid. Da må vi stille oss spørsmålet om vi innenfor universitets- og høyskolesektoren evner å levere den kvaliteten og de rammene som er nødvendig for at dette landet skal kunne møte sine utfordringer i framtiden på en bedre måte.

Det er også et faktum at gjennom strukturreformen har vi gjort noen av institusjonene våre bedre til ikke bare å levere kvalitet i Norge, men til å levere kvalitet i verden. Universitetet i Tromsø – som jeg igjen vil bruke som eksempel fra min landsdel – konkurrerer nå mye bedre på de internasjonale arenaene, spesielt i EU-systemet, når det gjelder forskningsmidler og fremragende miljøer. Det gjør jo også min landsdel mye bedre rustet til å stå i den internasjonale konkurransen i den globale verden, som blir stadig mindre fordi både teknologi og kommunikasjon gjør at den kommer tettere på. Da må vi ikke late som om det som har skjedd de siste årene, ikke har hatt betydning. Tvert imot, det har hatt en enorm betydning for vår evne som nasjon til å ta i bruk de mulighetene som ligger foran oss.

Så vil jeg bare bemerke en annen ting, selv om vi skulle fokusere på kvalitet: Det er også levert betydelig når det gjelder volum. Jeg snakker ikke bare om kroner og øre, men om studieplasser. Hvis vi ser på de studieplassene som er levert under denne regjeringen og man akkumulerer dem fullt innfasert, er det bortimot 8 000 flere studieplasser fullt innfasert. Det er ikke et helt ubetydelig antall studieplasser, må jeg få lov til å si. I så måte synes jeg det meste av kritikken som har kommet fra opposisjonen her i dag, egentlig er ganske meningsløs.

Marianne Aasen (A) [12:00:33]: Politisk debatt er sjelden meningsløs, jeg er helt uenig med forrige representant som sto på denne talerstolen.

Det som fikk meg til å ta ordet – selv om vi nå forlenger denne debatten – var at igjen var det ros av ting som handler om forskning. Dette er en utdanningsdebatt, det er kvalitet i høyere utdanning vi snakker om, og det er ikke konkurransearenaer i EU – ikke i det hele tatt. Det er nettopp det som har vært litt av problemet, og som har vært utfordringen i denne perioden, at hele tida må det opp og fram det å vinne konkurransearenaer når det gjelder norsk forskning, få bedre verdensledende miljøer, Excellence – den typen ting. Det er vel og bra, absolutt, det er supert at vi har miljøer som er verdensledende, men vi snakker nå om de, ifølge representanten Sivert Bjørnstad, vel 280 000 studentene som hver dag går til studiet sitt, og som skal få en god undervisning der de er – alle sammen. Og det er noe annet enn at vi har ett og annet eller kanskje ganske mange gode miljøer rundt omkring på norske forskningsinstitusjoner og på universiteter og høyskoler. Det er vel og bra, men problemet i denne perioden er at kvaliteten innen høyere utdanning har blitt ste-barnet man ikke har vært så opptatt av. Jeg opplever at Høyres tilnærming i utgangspunktet var at så lenge forskningen er veldig bra, drypper det ned på utdanningen, da blir den fin og bra. Men så enkelt er det ikke. Man er nødt til å satse på direkte tiltak for å bedre utdanningen. Da er det med merittering for karriereveier, merittering i utdanningen, et virkemiddel som jeg er veldig glad for at

regjeringen har lagt opp til. Det har også mange her sagt, vi har gitt ros til denne meldingen – bare for å nyansere dette. Dette er et skritt i riktig retning, men vi mener fortsatt at man kunne gjort mer, og man kom for sent i gang med dette arbeidet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [12:02:37]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i friskolelova, voksenopplæringsloven og folkehøyskoleloven (dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler m.m.) (Innst. 367 L (2016–2017), jf. Prop. 78 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen. Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Iselin Nybø (V) [12:03:23] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for godt samarbeid. Det ble litt kluss i innstillingen da den først ble klargjort, men stortingssekretariatet har hivd seg rundt og rettet det opp. Vi har nå en berikket versjon til behandling i dag.

I proposisjonen fra regjeringen er det flere foreslåtte endringer, og komiteen slutter seg stort sett enstemmig til de forslagene som ligger der. Det foreslås bl.a. å innføre et krav om at kommuner og fylkeskommuner skal likebehandle friskoler og offentlige skoler når det gjelder å dekke utgifter til spesialundervisning. Komiteen mener det er viktig at elever med behov for spesialundervisning har en likeverdig rett til opplæring, uavhengig av hvilket skoleslag de går på.

Videre viser komiteen til at det er et overordnet mål å bidra til at barn og unge som har behov for tilrettelagte tiltak, får et pedagogisk og spesialpedagogisk tilbud av høy kvalitet og opplever økt inkludering i barnehage og skole, uavhengig av om de går på en offentlig skole eller en friskole. Komiteen har på denne bakgrunn fremmet forslag om å få utredet grunnlaget for tildeling av ressurser til friskoler for spesialundervisning og ansvarsdeling mellom hjemkommune og den enkelte friskole for å sikre lik behandling av elevene.

Flertallet i komiteen er også enig med departementet i at reglene om elever uten fast tilhørighet bør harmoniseres, og støtter derfor departementet i å gi hjemmel i voksenopplæringsloven hvor forskrift kan begrense inntak ved skoler av søkere uten fast tilhørighet i Norge. Det er det et flertall i komiteen som mener.

Som sagt slutter komiteen seg stort sett enstemmig til de forslagene som er framlagt i saken. Det er flere forslag, men jeg går ikke inn på hvert forslag her. Jeg takker nok en gang komiteen for godt samarbeid.

Tone Merete Sønsterud (A) [12:05:30]: Først takk til saksordføreren som har gjort en god jobb med Prop. 78 L, og som nå på en bra måte har redegjort for komiteens arbeid, som har ført til en stort sett enstemmig innstilling. Jeg benytter likevel denne anledningen til å understreke noen punkt på vegne av Arbeiderpartiet.

For oss er det viktig at elever med behov for spesialundervisning skal ha rett til likeverdig opplæring uansett skoleslag. Det er viktig at barn og unge som har behov for tilrettelagte tiltak, får pedagogiske og spesialpedagogiske tilbud av høy kvalitet, og at de opplever inkludering uavhengig av om de går i den offentlige skole eller i friskole. Vi understreker at det må foreligge en sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialundervisning.

Selv om friskoler har fått delegert myndighet til å fatte enkeltvedtak om spesialundervisning, står ikke friskolene fritt til å bestemme hva slags undervisning eleven skal ha. For Arbeiderpartiet er det viktig å understreke at det er pedagogisk-psykologisk tjeneste som skal utrede, gi en sakkyndig vurdering og ta stilling til elevens behov, og at det er det som skal ligge til grunn for vedtaket.

La meg knytte et par kommentarer til det som kalles elever uten fast tilhørighet i Norge, og Kristelig Folkepartis merknader og forslag om dette. Kristelig Folkeparti skriver at noen bibelskoler drives av organisasjoner som driver et internasjonalt arbeid, og for disse kan et inntak av utenlandske studenter være naturlig og nødvendig. Det er til å forstå. Når det er sagt, er det et tankekors at det er bibelskoler som har en veldig høy andel utenlandske elever, bl.a. Fjelltn Bibelskole i Stavanger. Denne skolen har i inneværende skoleår en andel på 91,3 pst. – eller sagt med andre ord, 21 av 23 elever. Året før var det ikke en eneste norsk elev blant de 32 som gikk der.

Jeg kan også nevne Filadelfia Bibelskole i Oslo, som er størst av alle bibelskolene med sine 155 elever. 109 av dem som har gått der i vinter, er ikke norske. Nå skal dette bli gjenstand for en egen høring i forbindelse med forskriftsendringen, men det er betimelig å stille spørsmålet om det regelverket vi har i dag, ivaretar Stortingets intensjon med skoleslaget.

Til slutt: Det er viktig, enda en gang, for Arbeiderpartiet å understreke at friskoler ikke skal kunne drive kommersielt, i den forstand at det ikke er tillatt for eiere å ta åpent eller skjult utbytte som skriver seg fra statstilskudd eller skolepenger. Dessverre har vi sett eksempler på det de siste åra. Derfor er det bra at det nå i lovs form blir stadfestet at friskoler skal ha vedtekter, og at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode.

Anders Tyvand (KrF) [12:08:16]: Jeg har ikke tenkt å bruke mye tid, men jeg har lyst til å nevne det som Kristelig Folkeparti også kommenterer i innstillingen. Vi mener det kan være fornuftig med en harmonisering av de ulike lovverkene når det gjelder begrensninger på hvor mange elever uten fast tilhørighet i Norge skolene skal ha anledning til å ta inn.

Kristelig Folkeparti kan også være med på å gi regjeringen en forskriftshjemmel som gjør det mulig å innføre slike begrensninger, også for skoler som er godkjent etter kapittel 4 i opplæringsloven. Vi er enige om at bibelskoler som mer eller mindre utelukkende har utenlandske studenter, vanskelig kan sies å drive i tråd med det som er intensjonen i loven, og derfor ser også jeg behovet for å ha en

grense. Den bibelskolen som representanten Sønsterud nevnte, Fjelltun, er nå vedtatt lagt ned – dessverre.

Så mener jeg det er viktig å ta hensyn til at det er vesentlige forskjeller på folkehøgskoler og bibelskoler, og at det også er stor forskjell fra bibelskole til bibelskole. Det er ikke sikkert at en 10 pst.-grense vil være riktig for alle bibelskolene. Som representanten Sønsterud leste fra innstillingen og Kristelig Folkepartis merknader, er det helt riktig at noen bibelskoler drives av organisasjoner som driver et utstrakt internasjonalt arbeid, og for disse kan det være både naturlig og nødvendig å ha en andel utenlandske studenter som er høyere enn 10 pst.

Når det gjelder høyere utdanning generelt, snakker vi om behovet for internasjonalisering. Ved Universitetet i Oslo tror jeg de har rundt 15 pst. utenlandske studenter, og da å sette en fast grense på 10 pst. for alle bibelskoler, uansett profil på skolen og måten de jobber på, synes jeg er ufornuftig. Derfor mener jeg det er viktig at regelverket ikke blir for rigid, og jeg mener det ville være fornuftig av regjeringen å vurdere et samlet tak for denne sektoren, f.eks. 20 pst., og da med en åpning for en noe høyere andel utenlandske studenter ved de skolene der det er hensiktsmessig.

Med dette vil jeg ta opp de forslagene som Kristelig Folkeparti står bak i innstillingen.

Presidenten: Representanten Anders Tyvand har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bente Thorsen (FrP) [12:11:18]: Først av alt vil jeg takke saksordføreren for en grundig gjennomgang av saken. Og som representanten Nybø sa, er det stor enighet i komiteen om forslagene. Det har det for øvrig også vært i høringen.

Med bakgrunn i at Fremskrittspartiet har fått en god del meldinger, fra ulike hold, om at finansiering av spesialundervisning ved friskoler til tider har vært problematisk, har jeg behov for å kommentere endringene i friskoleloven § 3-6, som handler om finansiering av spesialundervisning i friskoler. Tilbakemeldingene vi får, er at dagens friskolelov og forskrift er utydelig, og at dette kan medføre at friskoler i mange tilfeller får mindre penger fra kommunen eller fylket som eleven er hjemmehørende i, enn det de får i den offentlige skolen. Det er ikke vanskelig å være enig i at det virker urettferdig både overfor elevene som dette angår, og skolene.

I proposisjonen vises det også til at departementet gjennom klagesaker, høringsuttalelser og annen informasjon er blitt gjort oppmerksom på problemer angående dekning av utgifter til spesialundervisning. Dette viser med all tydelighet at det er på høy tid med en endring av gjeldende regelverk.

Vi i Fremskrittspartiet er spesielt glade for at den enkelte kommune og fylkeskommune nå blir pålagt å likebehandle friskoler og offentlige skoler med hensyn til dekning av utgifter til spesialundervisning. For Fremskrittspartiet er det viktig at elever med behov for spesialundervisning har likeverdig rett til opplæring uavhengig av hvilket skoleslag de går i.

Når det gjelder forslag om innstramminger for elever uten fast tilhørighet til Norge ved bibelskoler og andre skoler godkjent etter kapittel 4 i voksenopplæringsloven, støtter Fremskrittspartiet regjeringens forslag. Grunnen til

det er at enkelte av skolene dette gjelder, har en høy andel elever uten fast tilhørighet til Norge, og det har aldri vært intensjonen at utdanningen hovedsakelig skal tas av utenlandske elever.

Fremskrittspartiet vil også understreke at bibelskolene er et viktig skoleslag, og at vi har registrert at det ved søknad om å opprette skoler stilles krav om dokumentasjon på at samfunnet har behov for utdanningen som gis. Etter det jeg kjenner til, er bibelskolene det eneste skoleslaget som faktisk må dokumentere at det finnes jobber på markedet som er relatert til utdanningen.

Tilbakemeldingene i forbindelse med søknadene viser at det er et stort behov for utdanningen. Både arbeidslivet og organisasjoner støtter opp om etablering av skoleslaget og går god for at det er behov for utdanningen. Det er leit å høre at enkelte bibelskoler blir nedlagt, men med bakgrunn i den gode oppslutningen skoleslaget får i forbindelse med søknader om opprettelse av nye skoler, har jeg tro på at skoleslaget fortsatt vil være liv laga, selv om det blir innskjerping i krav om antall utenlandske elever ved den enkelte skole.

Fremskrittspartiet mener at det er behov for å harmonisere lovverket på området slik at friskoler, folkehøgskoler og kapittel 4-skoler blir likestilte. Fremskrittspartiet har tillit til at regjeringen, i forbindelse med høring om endringer, vil finne fram til en god løsning, og støtter derfor ikke Kristelig Folkepartis forslag i saken. Vi har full tillit til at regjeringen og sektoren kommer fram til gode løsninger.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:15:14]: Lovproposisjonen foreslår flere endringer i friskoleloven, voksenopplæringsloven og folkehøgskoleloven, og i høringene har det vært bred tilslutning til forslagene. Det synes det å være også på Stortinget, så det er ikke nødvendig å gå gjennom alle i detalj. Jeg vil bare nevne et par elementer.

Når det gjelder dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler, foreslår regjeringen å tydeliggjøre kravet til finansiering og samtidig bidra til likebehandling av elever i friskoler og offentlige skoler, ved at det innføres krav om at kommuner og fylkeskommuner likebehandler friskoler og offentlige skoler når det gjelder dekning av utgifter til spesialundervisning. Jeg har merket meg både merknadene fra komiteen og anmodningsvedtaket om å utrede bl.a. ansvarsdelingen mellom hjemkommune og den enkelte skole, og jeg vil selvsagt følge opp det.

Når det gjelder tilsyn med kommunenes og fylkeskommunenes plikter etter friskoleloven, foreslår vi å presisere friskoleloven og si at Fylkesmannen har hjemmel til å føre tilsyn med kommunens plikter overfor elever i friskoler.

Lovfestingen av krav om at friskoler skal ha vedtekter som angir at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode, er et krav om å lovfeste det som er etablert regelverk også i dag. Men Stortinget ba oss om å utrede nettopp et slikt krav, og det vil gjøre det enda tydeligere – hvis det er mulig.

Tilsvarende er det forslag om å pålegge friskolene en meldeplikt ved salg, fusjon, fisjon og nedleggelse, nettopp for å sikre god kontroll.

Når det gjelder å begrense andelen elever uten fast tilhørighet i Norge ved skole godkjent etter voksenopplæringsloven kapittel 4, mener jeg – i tråd med det vi har

foreslått – at denne kvoteregelen er fornuftig. Jeg tror at det vil være fullt mulig å praktisere på en god måte.

De siste endringene dreier seg om elevtall etter voksenopplæringsloven og bestemmelse i folkehøyskoleloven, hvor vi legger til grunn det samme som i dag er praksis, nemlig at vi også der skal la tilskudd og elevbetalinger komme elevene til gode.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:17:36]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Iselin Nybø, Trine Skei Grande og Sveinung Rotevatn om Lærerløftet 2.0 (Innst. 375 S (2016–2017), jf. Dokument 8:96 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Christian Tynning Bjørnø (A) [12:18:16] (ordfører for saken): Takk til Venstre, som fremmer disse viktige forslagene, og takk til komiteen for konstruktivt forarbeid i denne saken.

Hva var vel skolen uten lærere? En skole uten lærere er ingen skole. Lærerne er voksenpersonene som skal være til stede, støtte, utfordre, veilede, gi råd og spre kunnskap. Læreren er den faktoren på skolen som har aller størst betydning for elevenes læring. Læreren er skolens viktigste ressurs for å legge til rette både for et godt læringsmiljø og for et miljø der alle elever trives og kan lære. Det er derfor viktig at vi har lærere i klasserommene, på sløysalen og i skolegården med høy faglig, sosial og pedagogisk kompetanse, sånn at vi kan lykkes med å skape en inkluderende fellesskapsskole for alle. Lærerne må ha god faglig kunnskap, forstå elevenes måte å lære på, være gode til å gi tilbakemeldinger, kunne drive god klasseledelse, ha gode relasjonelle ferdigheter og kunne identifisere de ulike elevenes læringsbehov.

Siden 2012 har det vært en langsiktig satsing på lærernes kompetanse med strategien Kompetanse for kvalitet. Det er bred politisk enighet om å satse på lærernes kompetanse og gi gode muligheter for etter- og videreutdanning. Dette er satsinger som hele Stortinget er samlet om. Det er en selvfølge at vi skal ha kompetente lærere i klasserommet, men det holder ikke alene. Vi må ha flere kompetente lærere – langt flere kompetente lærere.

Ifølge Statistisk sentralbyrås framskrivninger kan vi i Norge komme til å mangle flere tusen lærere de neste ti årene. Dette er også understreket av Kunnskapsdepartementet, som i en pressemelding i mars framhevet at Norge trenger over 35 000 nye lærere de neste ti årene. Det må med andre ord en kraftfull satsing til for å sikre framtidens

lærerkompetanse. Søkningen til lærerstudiene må opp, og vi må sørge for at lærerjobben blir mer attraktiv slik at lærerne blir i skolen.

I 2014 lanserte regjeringen Lærerløftet. Jeg er usikker på om lærerne føler seg spesielt løftet. Et samlet storting har slått ring om satsingen på etter- og videreutdanning, men det trengs noe mer. Søkningen til lærerutdanningene er dårlig. I Nord-Norge var hele 70 pst. av studieplassene på lærerutdanningene ikke fylt opp etter opptaket i 2016. 600 lærerstillinger i ungdomsskolen er kuttet. Andelen pedagogikk i de nye lærerutdanningene er redusert. Regjeringen skryter av flere lærere, men realiteten, når man korrigerer for elevtall, er at det blir ikke mye å skryte av. Lærerne opplever gang på gang at det kuttes i budsjettene på deres skole. I programutkastet til Høyre var ikke flere lærere nevnt med et eneste ord. Da det påståtte lærerløftet ble lansert i 2014, var yrkesfaglæreren knapt nok nevnt. Dette gjør ikke lærerjobben mer attraktiv, dette bidrar ikke til at flere vil bli lærere, dette bidrar heller ikke til at flere forblir lærere.

Det er behov for en kraftfull satsing på å rekruttere flere til å starte på en lærerutdanning og behov for langt flere tiltak på nasjonalt nivå for å beholde flere lærere i skolen. Det må vises mer tillit og gis mer tid til kjerneoppgavene i skolen. Unødvendig byråkrati må kuttes, og det må ansettes langt flere lærere, lærertettheten må økes. Den nye masterutdanningen for lærere må forbedres med mer pedagogikk og mer praksis. Det er disse tingene et nytt lærerløft bør handle om. Det er derfor skuffende at regjeringspartiene gang på gang stemmer mot forslag som fremmes i Stortinget om disse temaene.

Vi står sammen med Venstre om flere av forslagene som fremmes i dokumentet. Dette kommer fram av innstillingen. Arbeiderpartiet vil også støtte forslag nr. 6, om universitetsskoler.

Avslutningsvis tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet er med på i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Christian Tynning Bjørnø tatt opp forslagene han refererte til.

Henrik Asheim (H) [12:23:14]: Jeg vil i likhet med forrige taler begynne med å takke forslagsstillerne og Venstre for et godt Dokument 8-forslag og for å bidra til å fortsette å løfte diskusjonen rundt lærerrollen – hva vi skal forvente av dem og kunne gi dem. De er av de viktigste yrkesgruppene vi har i dette landet, nettopp fordi læreren i klasserommet er førstelinjen i kunnskapssamfunnet: de som skal løfte alle barna, de som skal se dem, lære dem fagene de skal kunne, og sørge for at de blir hele mennesker som trives og er trygge på skolen.

Dette er en kontinuerlig debatt. Jeg tror og håper vi i det norske samfunnet aldri blir ferdig med å diskutere lærerrollen, for den er så viktig for å løfte særlig de svakeste.

I 2013-valgkampen gikk Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre sammen til valg på et taktiskifte for lærerne – å sørge for at vi får det kompetanseløftet som hadde blitt lovet i mange år, men ikke blitt gjennomført. I løpet av disse fire årene har de fire samarbeidspartiene sørget for å tredoble antallet lærere som får etter- og videreutdanning. Det høres av og til ut som at det bare er noe som politikerne har bestemt, men som lærerne ikke nødvendigvis har etterspurt. Det er verdt å minne om at det

var det viktigste kravet fra Utdanningsforbundet i valgkampen i 2013. Søkertallet til etter- og videreutdanning er på over 10 000 lærere, som hvert eneste år ber om å få det faglige påfyllet de ønsket i mange år – og som nå endelig får det.

Vi har innført kompetansekrav i skolen som gjør at alle lærere skal ha fordypning i fellesfagene de underviser i – nettopp fordi vi tror at utdanning virker, og at det har noe å si hvilken faglig kompetanse man har for å kunne undervise i forskjellig fag. Vi har økt opptakskravene til lærerutdanningen i fellesskap, og vi sier at vi i neste periode ønsker å øke også opptakskravet i engelsk og norsk, slik vi har gjort i matematikk. Fra høsten 2017 er ikke lenger lærerutdanningen en fireårig utdanning, men en femårig, praksisnær masterutdanning.

Alt dette er naturligvis veldig viktige grep som har sørget for et betydelig statusløft for lærerne. I tillegg må vi tenke fremover og sørge for at flinke lærere i klasserommet kan gjøre karriere, uten at det innebærer at man må forlate klasserommet. På den måten må vi nå f.eks. innføre spesialistlærere som kan få ekstra lønn og ekstra ansvar for å utvikle pedagogikken på sin skole.

Representanten Tynning Bjørnø brukte mye av sitt innlegg til å kritisere de tingene vi har gjort i regjering. Det vi har blitt ganske vant til når det handler om utdanningssektoren, og særlig Lærerløftet, er at man kommer etter på stort sett alt vi foreslår. Det er mye kritikk, men veldig lite alternativ politikk.

Det er altså slik at mens enkelte av partiene, Arbeiderpartiet inkludert, foreslår å innføre en eller annen form for lærertetthetsnorm – det er svært uklart hva det innebærer – sier vi at vårt viktigste løfte både i denne perioden og i neste vil være å sørge for at alle foreldre og alle elever som begynner på skolen, skal vite at de møter en faglig oppdatert, motivert og engasjert lærer bak kateteret. Derfor løfter vi kompetansen så mye som vi gjør.

I tillegg har de fire samarbeidspartiene tatt grep som gjør at vi kan øke rekrutteringen. Man kan nå faktisk få slettet opp til 160 000 kr av studielånet hvis man utdanner seg for grunnskolen og jobber i Finnmark eller i deler av Nord-Troms, nettopp fordi vi ser at vi må sørge for at flere søker seg til, utdanner seg til og jobber i disse kommunene.

Det er mye vi har gjort, og mye vi kan gjøre, men det aller viktigste for å øke rekrutteringen og sørge for at flere ønsker å søke seg til lærerutdanningen, er å løfte statusen til læreryrket. Kanskje det viktigste som kommer til å stå igjen etter disse fire årene, og det viktigste vi skal gjøre i de neste, er å sørge for at statusen for og synet på lærerrollen i samfunnet vårt blir stadig bedre. Derfor er det også slik, når man snakker om ikke-kvalifiserte i skolen, at alle disse grepene handler om å sørge for at de som jobber i skolen, blir kvalifisert. Det er verdt å minne om at når man har organisert skolen med lokale skoleeiere, er det et ansvar for kommunen og for skolelederne å sørge for at elevene så langt det lar seg gjøre, møtes av kvalifiserte lærere også ved sykdom eller når noen ikke kan gå på jobb den dagen.

Til slutt vil jeg gi en stemmeforklaring på vegne av Høyre. Høyre kommer til å stemme for III, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om det er behov for å beskytte lærertittelen.»

Bente Thorsen (FrP) [12:28:29]: Takk til saksordføreren for godt samarbeid, og takk til Venstre, som har fremmet et forslag som har mange bra forslag i seg, og som Fremskrittspartiet kunne støttet. Jeg kommer tilbake til hvorfor vi ikke støtter forslagene i dag.

Når det er sagt, har samarbeidspartiene og regjeringspartiene fulgt opp sin samarbeidsavtale på punktet om lærerløft i skolen og stått sammen om en rekke tiltak i løpet av perioden. Det er mye som er gjenkjennelig her. Mange av punktene ser ut som de er hentet rett ut fra Fremskrittspartiets program, og det er vi selvsagt fornøyd med. Her vil jeg bl.a. trekke fram forslaget om å vurdere alternative modeller for rett og plikt til etter- og videreutdanning for lærere. Her er det garantert rom for nytenkning, mener Fremskrittspartiet, og som et alternativ her skriver Fremskrittspartiet dette i partiprogrammet:

«Fremskrittspartiet vil satse videre på økt kompetanse, og ønsker å innføre et frivilligrettighetsbasert kompetansesemester hvert sjunde år, der de ansatte får mulighet til å ta etter- og videreutdanning, forske i fagfeltet sitt, hospitere i næringslivet eller ha andre opplegg for kompetanseutvikling.»

Det er positivt at det er bred enighet om at læreren er den faktoren som har størst betydning for elevenes læring. Lærere med høy faglig, sosial og pedagogisk kompetanse er avgjørende for en god skole. Vi er derfor glade for resultatene av den historiske satsingen på Lærerløftet som har gitt etterutdanning til tusenvis av lærere, og glade for innføringen av flere kompetansekrav og strengere inntakskrav til lærerutdanningene. Dette er tiltak som bidrar til at engasjerte lærere blir oppdatert i faget og enda dyktigere i sitt daglige virke.

Fremskrittspartiet er enig med Venstre i at det er viktig å fjerne unødvendig byråkrati og tidstyver i skolen. Her er en god del gjort, bl.a. er rapporteringen til GSI, Grunnskolen Informasjonssystem, forenklet, antallet skriftlige underveisvurderinger er redusert, obligatoriske kartleggingsprøver på Vg1 er omgjort til frivillige læringsstøttende prøver, og kravene til skriftlig dokumentasjon er forenklet.

Fremskrittspartiets program er tydelig på at lærerens hovedgjøremål skal være planlegging og gjennomføring av undervisning, evaluering og tilbakemeldinger av elevarbeid. Vi vil ha flere yrker inn i skolen, slik at læreren får være lærer, ikke byråkrat.

Når det gjelder unødvendig tidsbruk i skolen, skal vi merke oss hva den regjeringsoppnevnte ekspertgruppens rapport «Om lærerrollen» avdekket:

«Basert på både TALIS-data og egne undersøkelser dokumenterte SØF og SINTEF samtidig at det var en utbredt misnøye blant lærerne med bruken av fellestid. Der denne tiden ble brukt til møter og planlegging for skolen somhelhet, ønsket lærerne i større grad at tiden ble brukt til planlegging av undervisning. Dette samsvarer med en FAFO-undersøkelse fra 2009. Der oppga nesten halvparten av lærerne at de brukte for mye tid på fellesmøter der det bare ble gitt informasjon.»

Dette viser at hvordan den enkelte skole organiserer lærernes fellestid, har stor betydning for om lærerne får utbytte av tiden som brukes på dette. Det er skolelederne og skoleeierne som styrer fellestiden i skolen, men vi på Stortinget kan gjøre skolelederne og skoleeierne oppmerksomme på problemet og har lov til å forvente at de finner

gode lokale løsninger, slik at lærerne føler at de får anvendt tiden på en best mulig måte.

Vi i Fremskrittspartiet mener, som Venstre, at det er behov for å beskytte lærertittelen. Selv om vi ikke fullt ut støtter Venstres forslag om å innføre en sertifiseringsordning for å kunne inneha tittelen, mener Fremskrittspartiet at yrkestittelen «lærer» bør bli beskyttet for de lærerne som har godkjent faglig og pedagogisk utdanning, og støtter flertallsforslaget om å utrede behovet for å beskytte lærertittelen. Dette er noe vi ser fram til å samarbeide om for å få til.

Som jeg sa innledningsvis, er Fremskrittspartiet enig i en god del av forslagene. Grunnen til at vi ikke støtter dem i dag, er at enkelte av forslagene har store budsjettmessige konsekvenser som vil legge sterke føringer for framtidige budsjetter, og slike store og viktige avgjørelser egner det seg ikke å ta i forbindelse med et Dokument 8-forslag. Vi venter med å støtte og fremme forslag som har budsjettmessige konsekvenser, til neste års statsbudsjett.

Anders Tyvand (KrF) [12:33:32]: Vi har diskutert lærerrollen – lærerens betydning, hvordan vi skal legge til rette for at lærerne lykkes, hvordan vi skal kunne rekruttere flere lærere – mange ganger i denne stortingsperioden. Nå har forslagsstillerne fra Venstre gitt oss muligheten til å gjøre det igjen.

Lærerne er skolens viktigste ressurs. Vi trenger lærere som er faglig dyktige, lærere som er gode formidlere, og som er flinke til å få kontakt med barn og ungdom. Og vi trenger nok lærere, slik at lærerne får tid nok til å følge opp hver enkelt elev.

Vi vet at en av de største utfordringene i skolen i dag er at lærerne ikke har tid nok til hvert enkelt barn, og det må vi gjøre noe med. Derfor er jeg glad for at Kristelig Folkeparti har fått viktige gjennomslag for flere lærere til de yngste elevene. Det er på de laveste klassetrinnene økt lærertetthet har aller størst betydning. Men vi mener at vi trenger en nasjonal norm for lærertetthet for hele grunnskolen. I motsetning til Arbeiderpartiet, som verken har klart å bli enig med seg selv om de vil ha en norm på skolenivå eller på kommunenivå, eller hva normtallet skal være, har Kristelig Folkeparti tidligere fremmet forslag om en modell for lærertetthet på skolenivå som vil sikre alle barn nok tid med læreren sin.

En annen stor utfordring er å rekruttere nok studenter til lærerutdanningene i framtiden. Aldri før har så mange barn i norsk skole blitt undervist av ufaglærte, men med regjeringens politikk kan det være duket for nye dystre rekorder i årene som kommer. Regjeringen har innført et krav om karakteren 4 eller bedre i matte fra videregående for å komme inn på lærerstudiet. Det har ført til at hundrevis av kandidater som ønsker å bli lærere, ikke kommer inn, samtidig som hundrevis av studieplasser ved lærerutdanningene står tomme. Det er ikke sikkert at alle de som nå ikke kommer inn, hadde en plan om å bli mattelærere, de hadde kanskje en drøm om å bli norsklærer eller historielærer. De hadde kanskje gode vitnemål og kjempekarakterer i både norsk og historie, men regjeringen sier altså nei takk til dem fordi de ikke er flinke nok i algebra eller gode nok til å løse ligninger med flere ukjente. Vi har behov for tusenvis av nye lærere i framtiden. Regjeringen fører en politikk som fører til at vi får færre. Det er et reg-

nestykke som ikke går opp, og som neppe ville holdt til karakteren 4.

Samtidig som vi nå sliter med å rekruttere nok lærerstuderenter, risikerer vi å miste erfarne lærere fordi regjeringen har skjerpet kompetansekravene også for lærere som var ferdig utdannet og hadde en godkjent utdanning før 2014. De som ikke er interessert i å gå tilbake til skolebenken, eller som ikke har fått et tilbud om nødvendig videreutdanning, må finne seg noe annet å gjøre. Kristelig Folkeparti er tilhenger av både etter- og videreutdanning og skjerpede kompetansekrav, men vi mener det er uklok politikk i praksis å avskilte lærere med lang erfaring fra yrket.

Vi vet at vi har om lag 40 000 utdannede lærere som har forlatt læreryrket. Mange av disse har sluttet i jobben etter ganske kort tid. Det er et problem. I rapporten «Reservestyrken» av lærere», som Kunnskapsdepartementet publiserte i 2012, kan vi lese at for stor belastning i yrket og for liten tid til hver elev er blant de aller viktigste årsakene til at mange lærere velger å forlate jobben. Jeg tror en nasjonal veiledningsordning for alle nyutdannede lærere ville bidra til at flere trivdes og opplevde at de lyktes i jobben, og jeg er overbevist om at en satsing på økt lærertetthet ville bidra til å hindre lekkasjen og også kanskje kunne klare å få noen av de lærerne som har forlatt skolen, tilbake.

Jeg håper at flere enn Kristelig Folkeparti og de rød-grønne partiene vil støtte det som nå ligger som forslag til vedtak i innstillingen, om å starte en nasjonal rekrutteringskampanje for å rekruttere de rette kandidatene til læreryrket, og forslaget om at regjeringen må legge fram tiltak for å styrke rekrutteringen for å beholde flere lærere i skolen og for å rekruttere lærere i andre yrker tilbake til arbeidet i skolen. Det trengs, og jeg har nå gitt noen innspill om hva som skal til.

Til slutt har jeg lyst til å nevne forslaget om å utrede om det er behov for å beskytte lærertittelen. Det er flott at Høyre også nå vil stemme for det. Jeg mener dette er et godt og fornuftig forslag til vedtak, og jeg mener det er fullt mulig å gjøre det uten å innføre en ny sertifiseringsordning. Det er kompetansekrav og utdanning som må ligge til grunn for en slik beskyttelse.

Presidenten: Skal representanten Tyvand ta opp forslaget?

Anders Tyvand (KrF) [12:38:45]: Ja, jeg tar opp det forslaget Kristelig Folkeparti står bak sammen med Senterpartiet og SV.

Presidenten: Da har representanten Anders Tyvand tatt opp det forslaget han refererte til.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:38:56]: Det viktigste lærerloftet vi kan gi lærerne, er en bekreftelse på at de er dyktige, og at vi har tiltro til at de utøver sitt yrke som profesjonelle til beste for elevene. Gjennom denne fireårsperioden har regjeringa, med god hjelp av forslagsstillerne, igjen og igjen i realiteten fortalt lærerne at de ikke er gode nok. Det er synd at alle de gode lærerne i dette landet skal føle på at den jobben de gjør, ikke anses som tilfredsstillende. I trontaledebatten i høst snakket jeg derfor om tillit – tillit til den norske skolen og til de lærerne som jobber der.

Det er et paradoks at grunnlaget for mistilliten delvis springer ut fra en reform som skulle styrke den enkelte skole og den enkelte lærers innflytelse på undervisningen og styring av skolen. Kunnskapsløftet skulle gi økt lokal handlefrihet og lærernes profesjonelle skjønn. Men baksiden av den medaljen er at med frihet kom kontroll og testing. «Accountability» ble det nye mantraet, der skolen og læreren holdes ansvarlig for å nå de vedtatte målene. Resultatet har blitt et omfattende – og til dels motstridende – sett av kontrollmekanismer som i sum ikke bygger tillit, men tvert imot viser mistillit, mistillit til den profesjonelle læreren.

Senterpartiet er enig i at Lærarløftet i seg selv inneholder få konkrete rekrutteringstiltak utover forventninger om høyere status, mindre frafall og bedre gjennomstrømming som en konsekvens av andre tiltak i satsingen. Derfor er det behov for flere tiltak for økt rekruttering til læreryrket. Senterpartiet er derfor enig i intensjonen og også i mange av forslagene i representantforslaget fra Venstre. Men på samme måte som oppfølgingen av Kunnskapsløftet har en iboende dobbeltkommunikasjon, mener Senterpartiet at Venstre også bedriver dobbeltkommunikasjon med lærerne. Det hjelper ikke med enkelttiltak i et såkalt Lærarløftet 2.0 når partiet samtidig applauderer det systemet som er selve problemet og årsaken til det lærerne opplever som utfordrende og som mistillit.

Senterpartiet har både gjennom representantforslag og i behandlingen av meldinger og proposisjoner gjennom hele denne perioden forsøkt å være en stemme for det som et overveldende flertall av lærerne forteller oss. Dessverre har det vært lite støtte å hente hos Venstre, som isteden verner regjeringas politikk. Da blir det noe hult over Venstres forslag.

OECD fortalte oss gjennom PISA-resultatene på begynnelsen av 2000-tallet at norsk skole ikke var like god, dvs. ikke oppnådde like gode resultater i lesing, matte og naturfag som de «beste» landene. OECD, som skal fremme økonomisk vekst, gir oss deretter forslag til løsninger – og altså mer testing. På tross av alle ressursene som brukes til å utarbeide prøver, gjøre dem om til norsk, evaluere og skrive rapporter, er det ingen som kommenterer at vi i lesing er der vi var da vi begynte. At vi presterer så vidt over et gjennomsnitt i matematikk, er tullete bruk av tall, all den tid det nå er flere land med i testene. Det er PISA-hysteriet som bidrar til at norske lærere ikke har regjeringas og Venstres tillit. Mangel på tillit har vi også erfart gjennom at lærernes grunnutdanning er underkjent selv om de har arbeidet mange år i skolen.

Senterpartiet er enig med Venstre i at det er nødvendig å gi lærerne en mulighet til kontinuerlig oppdatering, og at det må avtales en rett og en plikt til etter- og videreutdanning med organisasjonene. Det er viktig at også nyutdannede lærere får ta del i dette videreutdanningstilbudet.

Til slutt: Senterpartiet var imot at karakterkravet ble satt opp fra 3 til 4 i matematikk for å komme inn på lærerskolen. Jeg antar at jeg ikke er den eneste som har snakket med professor Jordell ved Institutt for pedagogikk på UiO, eller lest hans kritikk av dette tiltaket – nå senest i Aftenposten i pinsehelga under tittelen: «Tungetale og firerkravet, en pinseoppsummering». Der går han nøye inn i problemstillingen, og om dere ikke har lest det, anbefaler jeg dere å gjøre det.

Det er for meg en gåte at det ikke er flere som ser logikken i at dette kravet vil føre til at vi får færre lærere. Ikke minst er dette svært alvorlig for de nordligste delene av landet. I ytterste konsekvens vil dette ha stor betydning for skolestruktur, siden tilgangen på godkjente lærere vil bli dårligere. Det kan umulig være noe å være stolt over at regjeringa Solberg med støttepartier har sørget for at det er flere ikke-kvalifiserte som arbeider i skolen nå enn det var da regjeringa overtok.

Selv om regjeringa ønsker det, vil det altså ikke være nok studenter fra videregående skole med karakteren 4 som søker seg til læreryrket. Det er, som Jordell skriver, på tide å slutte å «bedrive mer tungetale, tøv og fiksjon».

Iselin Nybø (V) [12:43:59]: I Venstre sier vi at alt begynner i skolen, eller at uansett hva spørsmålet er, er svaret kunnskap.

Vi vet at det er læreren som har størst betydning for elevenes læring. Lærere med høy faglig, sosial og pedagogisk kompetanse er avgjørende og viktig for en god skole. De er også nøkkelen for å lykkes med tidlig innsats i kampen mot mobbing og arbeid for gode læringsmiljøer og god bruk av digitale hjelpemidler, og andre viktige tiltak i skolen.

Norge trenger over 35 000 nye lærere de neste ti årene hvis vi skal erstatte de ikke-kvalifiserte og lærere som går av med pensjon.

I denne stortingsperioden har det vært en historisk satsing på videre- og etterutdanning av lærere. Vi har gjort lærerutdanningen femårig, og vi skal gi kvalifiseringsstipend til dem som velger å utdanne seg og jobbe som lærere. Det er med andre ord gjort mye i denne stortingsperioden, men vi må videre. Vi kan alltid bli bedre. Og det er sjelden det passer så godt å si det som når vi diskuterer utdanningspolitikk, for det er selve nøkkelen, også i skolepolitikken. Vi må alltid bevege oss framover og strebe etter det som er bedre. Det er også grunnen til at Venstre har fremmet forslag om Lærarløftet 2.0.

Når vi nå skal løfte ambisjonene våre og se framover, mener vi i Venstre at Lærarløftet 2.0 bør inneholde flere ulike elementer. For det første må vi øke rekrutteringen til læreryrket. Vi er i gang gjennom det nye kvalifiseringsstipendet, men dette må også handle om å rekruttere lærere fra andre yrker, beholde lærere som er i skolen i dag, og sørge for at de som er utdannet som lærere, velger å jobbe i skolen. Jeg er glad for at vi har fått med Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet på et forslag om tiltak for økt rekruttering til læreryrket.

Videre mener vi i Venstre at utdanning skal lønne seg, også for lærerne. Vi stiller nå høyere og høyere krav, og det må også gjenspeile seg i lønnen. For eksempel har vi utvidet lærerutdanningen til en femårig utdanning, og vi stiller krav til studiepoeng for å undervise i fag som norsk, engelsk og matte. Spørsmål om lønn er jo et spørsmål som må løses av partene, men all erfaring tilsier at hvis det er vilje, er det vei, og vi ønsker i alle fall å ta til orde for at dette er en gruppe som vi må løfte også lønnsmessig for de økte kompetansekravene som vi nå stiller.

Videre- og etterutdanningsprogrammer har blitt populære, og det viser seg at dette er noe som lærerne selv har et sterkt ønske om. De som deltar, forteller også at de har stort utbytte. I Venstre er vi opptatt av at videre- og etterutdanning ikke bare må skje i basisfagene, det må skje i

alle fag, for vi skal utdanne hele mennesker, og vi er overbevist om at lærere i bl.a. samfunnsfag og KRLE også vil ha stor glede og nytte av et slikt tilbud.

En av de tingene som det er tverrpolitisk enighet om, men som vi på ingen måte er i mål med ennå, er reduksjon i byråkratiet. Det er mye som stjeler en lærers tid, og det er viktig at vi holder byråkratiet på et minimum. Lærere skal bruke mest mulig tid på elevene og gi dem undervisning, oppfølging og veiledning. Det er derfor Venstre mener at vi må tallfeste dette til en reduksjon på 25 pst. Vi må sette oss høye mål, og vi må begynne å innfri på dette punktet.

Til slutt vil jeg snakke litt om forslaget vårt om å beskytte lærertittelen. Det å være lærer er et av de aller viktigste yrkene vi har. Allikevel er det sånn at hvem som helst kan jobbe som og dermed også kalle seg lærer – det være seg enten vedkommende har tatt lærerutdanning, har en helt annen utdannelse, men jobber i skolen, eller rett og slett ikke har noen høyere utdannelse i det hele tatt. Jobber man som lærer, kan man kalle seg lærer. Og vi vet at det er en hel del såkalt ikke-kvalifiserte lærere som jobber i skolen i dag. Hvis vi sammenligner med andre viktige yrker i samfunnet vårt, som f.eks. lege eller sivilingeniør, er det ikke sånn. Man kan verken kalle seg lege eller jobbe som lege hvis man ikke er utdannet lege. Og godt er det, for vi vil jo veldig gjerne vite at den personen vi har foran oss, enten på legekontorer eller på sykehuset, har greie på det vedkommende holder på med. Det samme gjelder sivilingeniører. Jeg tror det er best at vi ikke overlater kompliserte og vesentlige konstruksjoner i oljenæringen eller i transportsektoren til hvem som helst.

Vi har ikke konkludert med hva vi mener skal til for å få tittelen lærer, men vi mener at lærertittelen bør beskyttes. Selv om vi ikke får flertall for forslaget vårt i dag, er jeg glad for at flere partier er på gli. Vi kommer derfor til å stemme subsidiært for III, der Stortinget ber regjeringen utrede om det er behov for å beskytte lærertittelen.

Jeg vil til slutt ta opp de forslagene som Venstre står bak, og som ennå ikke har blitt tatt opp.

Presidenten: Representanten Iselin Nybø har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Audun Lysbakken (SV) [12:49:30]: Det er bra at det er bred enighet om at det er læreren som er den faktoren som har størst betydning for elevenes læring. Det har jo også bred støtte i skoleforskningen, men det å lytte til lærerne ser ikke alltid ut til å være like viktig for flertallet her på Stortinget. For regjeringen virker det ikke å være så nøye om det finnes nok lærere, bare de som kommer gjennom utdanningen, har hatt 4 i matte på videregående skole. Vi er i dag i en situasjon der norsk skole oversvømmes av timer med ufaglærte undervisere som blir satt til å undervise barna og ungdommene våre uten å være kvalifisert for det. Vi har til og med en god del eksempler på at mange av disse selv kommer rett fra videregående skole.

Hva gjør regjeringen i denne situasjonen? Jo, de avskilte tusenvis av lærere som har flere tiår med erfaring fra læreryrket ved å gi kompetansekravene tilbakevirkende krav. De innfører krav om minimumskaraktene 4 fra videregående opplæring i matte for komme inn på lærerutdanningen, som resulterer i at studieplasser står tomme. De reduserer lærertettheten og øker byråkratiseringen gjennom gammeldags målstyring. Alt dette er sterkt i strid

med hva lærerne selv sier er viktigst for å rekruttere og beholde lærere i skolen.

I en rapport kalt «Reservestyrken» av lærere, som ble publisert av Kunnskapsdepartementet i 2012, har forskerne sett på årsaken til at mange lærere har valgt å forlate læreryrket, og ikke minst hva som skal til for å få dem tilbake til skolen. Det som trekkes fram som de mest sentrale tiltakene for å få lærere som har forlatt skolen, tilbake, er at den totale belastningen i yrket må reduseres, at gruppene må bli mindre, og at lærerne må få mer tid til hver enkelt elev. Det må gjøres attraktivt å stå i jobb. Skolene må gis rammevilkår sånn at lærere har tid til å se og følge opp hvert enkelt barn. Undersøkelser som er gjort, både blant lærere som har forlatt skolen og blant lærere som jobber i skolen, viser at en av de viktigste forutsetningene for å trives og bli i jobben, er at de ikke har ansvar for flere elever enn at de føler at de har muligheten til å gjøre en god og profesjonell jobb.

Derfor er det lærerne som er viktigst for å skape framtidens skole, og derfor er antall lærere avgjørende for kvaliteten i norsk skole. Vi må lytte til hva lærerne sier er viktigst. Derfor vil SV innføre en nasjonal regel for å øke lærertettheten. Vi må få slutt på overfylte klasserom, og lærerne skal få tid til å følge opp hvert enkelt barn på barnets egne premisser. Det er bare en nasjonal regel som regulerer antallet elever per lærer på hver enkelt skole – altså på skolenivå – og en regel som gjelder hele grunnskolen, som kan sikre at de pengene Stortinget bevilger, kommer helt fram til det enkelte klasserommet, og at overfylte klasserom blir historie i norsk skole.

Regjeringen har bevilget 1,3 mrd. kr for å øke lærertettheten for de yngste elevene. Så langt ser vi at det har gitt små utslag når det gjelder flere lærere for 1.–4. trinn, samtidig som vi har fått lavere lærertetthet for 5.–10. trinn, faktisk så mye lavere at den samlede lærertettheten i grunnskolen har gått ned. Fasit etter denne regjeringen er altså at andelen ufaglærte som underviser i den norske skolen, går opp, lærertettheten går ned, og svært mange studieplasser på lærerutdanningen står tomme. Det er ikke gode resultater.

SV har også lyttet til lærerne når vi foreslår å innføre en tillitsreform i skolen. Vi trenger et generaloppgjør med test- og prøvehysteriet i skolen vår. Lærerne må få økt faglig handlingsrom, og vi må få bukt med målstyring som baserer seg på overdreven kontroll, rangering og konkurranse.

Vi mener det er fornuftig å se på muligheter til å beskytte lærertittelen. Derfor fremmer vi forslag sammen med flertallet i komiteen om det.

Mens vi venter på denne utredningen, er det mange tiltak som kan gjennomføres som kan gi et løft for norske elever og lærere, og vi ville kommet lengre om ikke Venstre, som har lagt fram dette forslaget, igjen og igjen hadde sikret flertall sammen med regjeringspartiene for en politikk som går stikk i strid med det lærerne sier at de ønsker seg. For eksempel gjelder det 4-kravet om opptak til læreryrket, det gjelder avskilting av lærere, det gjelder motstanden mot en nasjonal regel for økt lærertetthet, og det gjelder det manglende initiativet til tillitsreform i skolen.

Så vil jeg bare gjøre oppmerksom på at SV vil stemme for II for å sikre flertall for det forslaget.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:55:01]: Den viktigste jobben til skolen er å gi alle elevene den kunnskapen de trenger for å kunne klare seg resten av livet. Den viktigste jobben til en lærer er å sørge for at elevene lærer det de skal, samtidig som de er trygge. Det å være lærer er en krevende jobb, det er en jobb som er utfordrende, det er en jobb som rett og slett krever mye av deg, samtidig er det givende og spennende, hver dag er variert. Det krever både selvstendig arbeid og lederegenskaper.

Hele poenget med regjeringens lærerløft, gjennomført med god hjelp fra Kristelig Folkeparti og Venstre, er nettopp å ruste kunnskapsskolen gjennom å satse på høyt motiverte, godt kvalifiserte lærere. Jeg skal ikke gå igjennom alt som er gjort i denne perioden – fra masterutdanning til tredobling av videreutdanning – men heller si litt om det som det jobbes med akkurat nå.

Vi er nå i gang med et arbeid sammen med partene for å utvikle nye nasjonale rammer for en veiledningsordning for lærere. Som jeg har nevnt tidligere, sitter også departementet og jobber med nye tall som tyder på at frafallet fra læreryrket kanskje ikke er så høyt som det kom fram i KS' rapport. Men det må tas noen kvalitetsrunder på de tallene før vi kan slå det fast. Det er uansett ikke noe argument for ikke å ha en bedre veiledningsordning enn i dag.

Det er veldig bra med informasjonskampanjer og informasjonsarbeid, men de må være mest mulig målrettet, og de må ta utgangspunkt i lokale utfordringer og forhold. Når vi f.eks. har sett på situasjonen for lærerrekutteringen, har vi vært spesielt opptatt av nord. Der har altså fylkene og kommunene vært med og tatt ansvar, universitetene har vært med og tatt ansvar. I tillegg har de fått en ekstra gulrot fra flertallspartiene i Stortinget ved at man nå kan avskrive faktisk litt over 160 000 kr hvis man både fullfører en masterutdanning, tar en utdanning for 1.–7. trinn og velger å jobbe i et av de tre nordligste fylkene. Samtidig er jeg ikke tilhenger av at vi skal forsøke å rekruttere fremtidens lærere ved å senke kravene for å komme inn. Jeg tror heller ikke det er et godt signal på sikt.

Jeg er enig med komiteens flertall og forslagsstillerne, Nybø, Skei Grande og Rotevatn, i at det er nødvendig med en fortsatt kraftig satsing på etter- og videreutdanning i skolen. Derfor har regjeringen allerede planer om å videreføre den store satsingen vi har – satse på kompetanseutvikling i skolen også gjennom en ny modell, som vil gi kommunene større handlingsrom til å sette i gang tiltak som treffer lokale behov. I studieåret 2017/2018 er det også innenfor kompetanse og kvalitet satt av 30 mill. kr til videreutdanning i praktisk-estetiske fag, og det er for første gang også opprettet tilbud om videreutdanning i samfunnsfag, KRLE og fremmedspråk. Det skal utvikles tilbud om videreutdanning i profesjonsfaglig digital kompetanse – også for lærerspesialister – med oppstart fra høsten 2018. I tillegg er det rom for å søke alle ordinære tilbud ved universiteter og høyskoler, noe som også er med på å sikre bredden i videreutdanningsstrategien.

Når det gjelder andelen statlig finansiering av videreutdanning, er mitt standpunkt at dette rett og slett må vurderes opp mot pengene vi har til rådighet, og hensyntatt at flest mulig lærere skal få et tilbud.

Jeg kommer til å arbeide videre med spørsmålet om rett og plikt til etterutdanning, men det er også en komplisert sak som ikke kommer til å være klarlagt før budsjettet for

2018, rett og slett fordi vi ønsker at skal det settes ned i lovs form, skal det også ha effekt.

Det er helt riktig, som flere har påpekt, at kravene til opptak til lærerutdanning og til å undervise i skolen er skjerpet. Man kan selvsagt vurdere om det er mer som skal til for å gi læreryrket tyngde og status. Jeg er nok like skeptisk, som mange her har uttrykt, til en slik sertifiseringsordning. Det er fordi lærerutdanningen i dag er en sertifiseringsordning. Man kan ikke få fast ansettelse i skolen uten å være lærerutdannet. Samtidig mener jeg det kan være interessant å se på hvorvidt man kan lage en type beskyttelse av lærertittelen.

Det er også verdt å nevne at i går la jeg frem en nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningen, hvor et av tiltakene nettopp er at vi skal styrke samarbeidet mellom universiteter og høyskoler og det vi har kalt lærerutdanningssskoler og lærerutdanningsbarnehager. Jeg ser heller ikke bort fra at det på litt lengre sikt kan være en stillingskategori i skolen og tittel på et enda høyere nivå enn det vi i dag har kalt lærerspesialister, f.eks. ph.d.-lærer. Jeg synes det er et viktig og spennende forslag.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tynning Bjørnø (A) [13:00:13]: Vi vil mangle nesten 40 000 lærere de neste årene, og like mange har valgt bort skolen som arbeidsplass, bl.a. fordi belastningen i yrket er for stort. De siste tallene viser rekordlav søkning til barneskolelærerutdanningene. Gang på gang, også i dag, stemmer regjeringspartiene imot flere forslag som har til hensikt å øke rekrutteringen og sørge for at flere blir i læreryrket. Det er ganske uforståelig, tatt i betraktning den alvorlige situasjonen vi er i nå.

Betyr det at statsråden mener at de tiltakene han har foreslått til nå, er nok, og at han er tilfreds med situasjonen på tampen av sin regjeringsperiode?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:01:01]: Jeg er ikke tilfreds, men det er ikke hvorvidt det oppstår problemer eller utfordringer, man måles på i regjering. Det er hvordan man håndterer de utfordringene som oppstår. La meg ta et eksempel: I nord har vi over flere år hatt et problem med rekruttering av lærere, særlig til de yngste trinnene. Vi har vært på besøk der, vi har tilbudt hjelp og støtte til kommuner, fylker og universiteter, som selv også skjønner at dette er helt avgjørende. Da søkertallene for nord forelå 20. april, var det en økning på 45 pst. til lærerutdanningene i Nord-Norge. Det er ett eksempel på at det fungerer.

Vi har lansert det kanskje mest kraftfulle virkemidlet som tenkes kan, nemlig at man kan få avskrevet opp mot 160 000 kr av studielånet. Det er et kjempeklart og stort økonomisk incentiv og en oppmuntring til å ta lærerutdanning. Ved siden av innføring av femårig masterutdanning mener jeg at det gir grunn til å tro at vi vil klare å nå målene våre fremover.

Christian Tynning Bjørnø (A) [13:02:03]: Statsråden er ikke tilfreds, men har få nye tiltak på blokken. Situasjonen er at vi mangler 40 000 lærere. Altfor få søker,

altfor mange slutter, men det er ingen nye tiltak, bortsett fra stipendordninger, som kom lovlig sent.

Kaller statsråden dette en god håndtering, og viser dette handlekraft i en så alvorlig situasjon?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:02:31]: Ja, det gjør jo det, fordi det kraftigste virkemidlet vi kan bruke, er nettopp et rekrutteringsstipend, men også at vi samarbeider med kommuner, fylker og universiteter for å få lærerutdanningen opp. Særlig i nord har det vært ekstra utfordrende, og der ser det ut til at innsatsen gir resultater. Men jeg er ikke tilfreds med det, og derfor ønsker jeg at denne regjeringen skal fortsette i fire år til.

Men vi må også tillate oss å ta en liten titt på alternativet: Arbeiderpartiet er for 4-kravet i lærerutdanningen, så det kan jo ikke være utgangspunktet for Arbeiderpartiets kritikk, selv om de kanskje skal inn i regjering med to partier som er imot det. Arbeiderpartiet har når det gjelder et av de viktige grepene, nemlig masterutdanning, hatt fire eller fem forskjellige standpunkter i løpet av perioden. De klarer fortsatt ikke å svare klart på om alle lærerstudenter skal ha en mastergrad.

Når det gjelder rekrutteringsstipend, hadde Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett noen skarve millioner til en forsøksordning. Det er ikke spesielt handlekraftig. Det som er handlekraftig, er å gjøre det og å gjennomføre det.

Iselin Nybø (V) [13:03:46]: Da Trine Skei Grande spurte statsministeren i en spørretime tidligere i vår om hva hun syntes om å beskytte lærertittelen, sa statsministeren som sant var, at det hadde hun ikke tenkt på. Slik sett kan vi kanskje ikke forvente at vi får et svar rett over bordet. Høyre har i dag annonsert at de vil stemme for forslaget som handler om å utrede om det er behov for å beskytte lærertittelen, og det er jeg veldig glad for. Statsråden nevner det selv i sitt innlegg også.

Jeg ønsker å utfordre statsråden på om han kunne sagt noe om hvordan han ser for seg at vi kunne gjort det. Hva skal til for å kunne kalle seg lærer? Ser han at det kan være en fordel at det at ikke alle bare kan ta seg en jobb og kalle seg lærer, kan være med på å løfte læreryrkets status?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:04:46]: Det er ganske imponerende at representanten Skei Grande klarer å få statsministeren til å innrømme at hun ikke har tenkt på noe. Det skjer ikke ofte, det kan jeg love.

Som jeg sa: På en måte har vi jo allerede en beskyttet tittel. Tittelen er ikke beskyttet, men det å få fast jobb i skolen forutsetter at man har lærerutdanning. Det mener jeg det er veldig viktig å holde fast på. Det er grunnlaget for at vi kan snakke om en lærerprofesjon.

Jeg mener at det er en god idé å vurdere hvordan man eventuelt kan lovbeskytte lærertittelen. Det som er de praktiske problemene med det, er selvfølgelig knyttet til hensynet til andre områder i samfunnet, som ikke har med skolen å gjøre, hvor man kaller seg lærer. Skal det da bli forbudt? Hva med en musikk lærer på en musikk skole eller en privat musikk lærer, som kanskje ikke har formell utdannelse i musikk, men som gir pianotimer? Skal det være forbudt å kalle seg lærer da? Det er en del slike problemstillinger. Men kjernen i det som representanten Nybø tar opp, er: Burde vi sikre at det er kvalifiserte lærere med lærerutdanning som er i skolen? Svaret på det er ja.

Iselin Nybø (V) [13:05:50]: En av de tingene som det er tverrpolitisk enighet om, og som jeg vet at også statsråden er enig i, er at vi må holde byråkratiet i skolen på et minimum, for vi ønsker alle at lærerne skal bruke mesteparten av tiden sin på elevene, på å gi utdanning, på å gi oppfølging og veiledning. Samtidig opplever nok mange som jobber i skolen, at de ikke ser den reduksjonen som det er en politisk vilje til å gjennomføre. Jeg har lyst å utfordre statsråden litt på det. Vi fremmer nå et forslag om helt konkret å redusere byråkratiet med 25 pst. Det vil ikke få flertall, slik det ser ut nå. Allikevel er det et bredt ønske om å redusere byråkratiet.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva ønsker statsråden konkret å gjøre for å redusere byråkratiet og lærernes tidsbruk til andre ting enn elevene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:06:48]: La meg si tre ting. For det første: Hva har vi gjort? Denne regjeringen har bl.a. fjernet en obligatorisk prøve i skolen. Det gjorde ikke den forrige regjeringen, og man skulle kanskje ikke tro at en Høyre-ledet regjering gjorde det. Vi har redusert antallet skriftlige underveisrapporteringer. Vi har fjernet et krav om at man skal dokumentere at skriftlig underveisvurdering er gitt. Det holder å gi skriftlig underveisvurdering. Man trenger ikke å dokumentere det også. Vi har gått igjennom alle de nasjonale tilsynene og rapporteringene der for å sørge for at det blir forenklet.

For det andre: Det som flest lærere melder fra om er tidstyver, har ofte opphav i kommunen eller på skolen selv. Meningsløse møter er det som flest lærere oppgir. Jeg bestemmer ikke at skoler skal ha meningsløse møter. Jeg skulle gjerne forbudt meningsløse møter, men det er litt vanskelig å gjøre.

For det tredje: Igjen, jeg er enig i Venstres intensjon, og jeg tar gjerne imot flere konkrete forslag, men å sette et slikt tall mener jeg er gal måte å gjøre det på.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Trond Giske (A) [13:08:13] (komiteens leder): Handlekraft måles ikke først og fremst på hvor mange besøk man har på ulike skoler, eller hvor mange kronikker man skriver i Morgenbladet. Handlekraft måles først og fremst på resultater. Hva står igjen etter fire år med læreren som den viktigste i skolen – status, posisjon, rekruttering? Jo, vi står rett og slett oppe i en rekrutteringskrise. Søkningen til lærerutdanningen er lav. På noen områder har den gått kraftig ned. Mange hundre plasser står tomme. Skoler rundt omkring i landet, særlig i distriktene, forteller om at det er vanskelig å få søkere, og vi har flere ukvalifiserte lærere enn på lenge.

I dette skryter altså statsråden av sin handlekraft. Fire år er lenger enn man går i ungdomsskolen, fire år er lenger enn man går i videregående skole, fire år er like lenge som man går i en lærerutdanning per i dag. Det er altså en lang nok periode til å bli målt på sine resultater.

Kanskje skulle man i stedet lytte til lærerne: Hva gjør skolen mer attraktiv for dem som jobber der? Hvordan kan man bidra til at læreren har tid, rom og tillit til å bruke det yrket man har utdanning, erfaring og innsikt i? Hvordan kan man øke lærertettheten så alle elever blir sett? Hvor-

dan kan man virkelig redusere byråkratiet så lærerne slipper å oppleve, som en professor uttalte det, å være en fjernstyrt drone? Hvordan kan man sørge for at det er kvalitet og intensitet i lærerutdanningen? Hvordan kan man sørge for at det lokale læreplanarbeidet reduseres til et minimum og man får enkle, oversiktlige mål? Hvordan kan man unngå meningsløse møter?

Jo, det kan statsråden gjøre noe med – det beskriver bare handlingslammelsen – ved å fokusere på god skoleledelse, god praksis for hvordan man jobber i den enkelte skole, hvordan man motiverer sine medarbeidere og driver skoleutvikling. Statsråden skryter av at man nå øker stipendet med 50 000 kr for dem som tar en bestemt utdanning eller jobber i en bestemt landsdel. Men jeg tror ikke det er økonomi som er avgjørende. Hvis økonomi var avgjørende, var vi på en skummel vei, for ett års ekstra lærerutdanning, som Arbeiderpartiet er for – fem år lærerutdanning, statsråden er litt treg i oppfattelsen på det – koster ett års lønn. Så en lærer som tar et år ekstra utdanning, vil miste et år i jobb. Hvis lønnen og økonomien – regnestykket – var avgjørende, skal man ikke ha matematikkunnskaper langt over statsrådets for å regne ut at ett års tapt lønn er mer enn 50 000 kr ekstra i stipend. Det er fagligheten, muligheten til å gjøre jobben, kvaliteten i utdanningen, erfaringen, mestringen, praksisen, pedagogikken, jobben med å kunne se i øynene på elevene at de faktisk lærer det de skal, opplever å lykkes, at man har tid til å hjelpe dem, som bidrar til å løfte lærerstatusen. Nå er den på vei ned.

Henrik Asheim (H) [13:11:35]: Denne saken og denne debatten har avdekket en konfliktlinje i norsk politikk – på den ene siden at man kritiserer bare for å kritisere. Jeg registrerer at representanten Giske selv ikke tror at søkning har noe med økonomi å gjøre, men de foreslår selv en forsøksordning med redusert stipend for lærerstuderenter. Hvis man ikke tror det virker, er det rart å bruke penger på det.

Og så er det – og dette har kommet i mange innlegg – måten man snakker om læreryrket på kontra alle andre yrker. Når man f.eks. sier at det er så trist at noen ikke kommer inn på lærerutdanningen på grunn av høye opptakskrav, hvilke andre studier leser vi denne typen saker om eller hører denne typen innlegg om – en som veldig gjerne ville bli lege, men ikke kom inn? Det er fordi det er vanskelig å være lege, og det er vanskelig å være lærer. Derfor skal også kravene være høye for å komme inn.

NRK hadde en ganske tabloid sak etter at vi innførte nye opptakskrav til lærerutdanningen, hvor de sa: Så og så mange statsråder kunne ikke blitt lærer med de nye opptakskravene. Akkurat som om det er et morsomt poeng – jeg har aldri lest en sak om at justisministeren ikke hadde kommet inn på jus, eller at helseministeren ikke hadde kommet inn på medisin. Men av en eller annen grunn snakker vi i det norske samfunnet – og det bidrar opposisjonen til i disse innleggene – om læreryrket som noe som nærmest hvem som helst kan ha. Det er ikke tilfellet. Derfor synes jeg det er ganske spesielt å høre på den måten man snakker om det på.

Det samme gjelder kompetansekravene. Ja, vi sier at de som skal jobbe som lærere i norsk skole, kontinuerlig må oppdatere seg faglig, og at de må ha på plass fordypning i de fellesfagene de underviser i. Reis ut til en jurist og spør om han må oppdatere seg faglig for å få lov til å fortsette å

være jurist. Reis ut på et sykehus og spør om legene må oppdatere seg faglig for å beholde lisensen for å være lege. Reis ut på en byggeplass og spør om de som jobber der, er pålagt å ta faglig oppdatering for å få lov til å jobbe på den byggeplassen med ny teknologi. Dette er slik samfunnet vårt kommer til å være innenfor alle yrkesgrupper. Det er litt rart for dem som jobber med utdanning, å måtte si at utdanning virker, og at det har noe å si hvilken faglig kompetanse man har.

I de innleggene som har blitt holdt i denne debatten, og for så vidt i merknadene, kommer det klart frem at et alternativ i norsk politikk blant dem som stiller til valg, er å melde Norge ut av PISA-undersøkelsen, verdens største internasjonale skoleforskning. Vi vil i så fall være det eneste OECD-landet som melder seg ut – som foreslår å gjøre om nasjonale prøver, som er et helt avgjørende verktøy for å kartlegge kunnskapen i norsk skole, til utvalgsprøver. Det er på en måte litt typisk sosialistisk. Man tror man kan hjelpe hver enkelt ved å regne ut gjennomsnittet. Det tror ikke vi. Skal vi hjelpe hver enkelt, må vi hjelpe hver enkelt.

Det er bra at Arbeiderpartiet nå klargjør at de er for en femårig utdanning. Men er de for en femårig masterutdanning? Det er fortsatt uklart. Uansett er de to andre partiene i opposisjonen ikke for det. Her står kampen – på alle disse tiltakene for å øke kunnskapen om og kunnskapen i norsk skole.

Trond Giske (A) [13:14:55]: Det er tydelig at Høyres representanter leser meningsmålinger, for de øver seg nå godt på opposisjonsrollen og kritiserer opposisjonspartiene – selv Senterpartiet og SV – for forslag som de fremmer her i salen. Men det er jo de fire årene med Høyre i utdanningsministerstolen som nå er til vurdering, det er det vi nå kan se fruktene av. Spørsmålet til representanten Asheim – og for så vidt til statsråden – er: Er læreryrkets status hevet på disse fire årene? Er rekrutteringen blitt bedre? Er gjennomstrømmingen i lærerutdanningen styrket?

Representanten Asheim sa noe veldig interessant. Han sa at det er høye krav for å komme inn på legeutdanningen fordi det er vanskelig å være lege. Nei, det er ikke det, det er fordi det er enormt mange flinke elever fra videregående skole som søker til legeutdanningen. Vi har ingen vedtatte krav om at man skal ha 6 i snitt for å komme inn på legeutdanningen. Det er fordi det er beinhard kamp om å komme inn på studiet, for det er et godt studium, et intensivt studium, med god oppfølging, mye praksis og – som Henrik Asheim må få med seg – ingen masteroppgave. Betyr det at legestudentene ikke har en mastergrad eller en høyere utdanning tilsvarende det nivået? Selvfølgelig, men de går i klinikk, i praksis, følger de beste legene ut i geriatri, i kirurgi, i ulike utøvende situasjoner og blir eksperter på sitt felt.

Slik burde vi bygge en lærerutdanning, at man øvde seg i praksis, øvde på pedagogikken, hevet den faglige statusen. Ville vi drømt om å prøve å fjernstyre legene på Ullevål, Rikshospitalet eller Radiumhospitalet på samme detaljerte, byråkratiske måte som det Høyre står for i skolepolitikken, hvor hvert skritt man tar, skal dokumenteres, rapporteres, testes, prøves, skrives? Man må gi faget tillit.

Selvfølgelig hjelper økonomi. Som utdanningsminister bidro jeg til at lærerlønnen økte med 50 000 kr i året. Jeg

har ikke sett snurten av en millimeter av dette. Noen få talls ekspertlærere – fint og flott – men ikke noe løft for den generelle lærerstanden. Men man må sørge for at den faglige respekten øker.

Etter fire år hvor vi har fått beskjed om at det viktigste for å styrke norsk skole er bedre lærere – les: det største problemet i norsk skole er for dårlige lærere – er det ikke rart at folk skyr skolen. Vi må slutte å snakke som Høyre – slutte å snakke læreryrket, lærerne, de som er i skolen, ned. Vi må skryte av dem som gjør Norges viktigste jobb: å utdanne en ny generasjon. Så må vi sørge for at fagligheten, statusen og tilliten til og satsingen på læreryrket kommer i gang. Det skal jeg love: Det starter 12. september.

Audun Lysbakken (SV) [13:18:04]: Det er tydelig at Høyre har gått inn i valgkampmodus, det hører vi på retorikken. Da er det litt synd at Voksen-Høyre i salen her forveksler den retorikken som er naturlig å bruke i en skoledebatt som den vi har her, med den retorikken de brukte i skolevalgdebattene som Unge Høyre-representanter for kort tid tilbake.

Det handler ikke om hvem som er for å stille krav. Det handler om hvilke krav som er smarte, og hvilke krav som ikke er smarte. Det denne regjeringen har gjort systematisk, er å innføre noe som ikke er smart. Vi kan slå fast at det ikke er smart, fordi det har gitt dårligere resultater. Ta f.eks. 4-kravet i matematikk. Hva er resultatet av det? Jo, det er at ungdom med høyt karaktersnitt, dem Henrik Asheim vil ha inn på lærerstudiet, ikke kommer inn. Det er ikke et spørsmål om å stille tøffe krav, det er å stille et krav som ikke er smart, og som virker mot sin hensikt.

Det som må til for å løse rekrutteringsproblemet i norsk skole, er å gjøre det attraktivt å være lærer. Skal vi gjøre det attraktivt å være lærer, må vi lytte til hva lærerne sier skal til. Vi har den kunnskapen – som jeg nevnte i mitt innlegg, rapporten fra 2012 – som viser hva lærerne ber om, som viser hva vi må gjøre for å gjøre det attraktivt å velge læreryrket, slik at f.eks. snittet hos dem som søker på lærerutdanning, vil gå opp. Vi vet hva som skal til, men vi har en regjering som systematisk lar være å lytte til hva lærerne sier er viktigst, og som gjør det motsatte.

Men noen ganger – og i politikken bør det i hvert fall være slik – snakker resultatene for seg selv, mye tydeligere enn retorikken som Høyre prøver seg på. Resultatene er at lærertettheten i grunnskolen går ned, at flere ufaglærte underviser i norske klasserom, og at mange plasser i lærerutdanningen står tomme. Det er resultater man ikke kan snakke seg bort fra. Det er dårlige resultater, og det viser at Høyre har mislyktes i regjeringsposisjon og som kunnskapsparti.

Presidenten: Representanten Henrik Asheim har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Henrik Asheim (H) [13:20:23]: Ja, slik går det når man har brukt tiden sin på alt annet enn å fremme egen politikk, kun på å kritisere. Representanten Lysbakken kaller mitt innlegg for et skoledebattinnlegg. Vel, var det noe feil i det jeg sa? Har ikke SV foreslått alt det jeg ramset opp? Har ikke Senterpartiet foreslått alt det jeg ramset opp? Og har ikke Arbeiderpartiet gitt sin støtte til mye av dette? Hvis det stemmer, er det vel det valgkampen skal

handle om. Da er det det vi må snakke om. Vil man ha mer kunnskap i og om skolen, eller vil man det ikke?

Representanten Giske mente at det var helt absurd at vi hadde innført krav om 4 i matte – sånn sitter man ikke og styrer andre utdanninger. Arbeiderpartiet er for kravet om 4 i matte. Arbeiderpartiet kritiserte oss for ikke å gå langt nok i å innføre kravet om 4 i matte, kritiserte at vi innførte en opptaksprøve man kunne avlegge for å få 4 før man kom inn. Men sånn blir det når man er mer opptatt av å kritisere enn av å fremme egen politikk. Da glemmer man hva man selv har stemt for, og hva man selv har foreslått, og da går det på tomgang. Derfor kommer også disse partiene til å være i opposisjon i fire nye år.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:21:33]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Eit moderne og framtidretta NRK – Finansiering og innhaldsplikter (Innst. 332 S (2016–2017), jf. Meld. St. 15 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik: Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter hver og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Harberg (H) [13:22:27] (komiteens leder og ordfører for saken): I dag passer det vel å starte med det velkjente munnhullet: Det er vanskelig å spå, spesielt om framtiden. Det gjelder i aller høyeste grad når vi skal legge til rette for en framtidig løsning for den norske allmennkringkasteren NRK i en medieverden i konstant og uforutsigbar endring. Et samlet storting står likevel bak konklusjonen om at dagens lisensordning må erstattes av en ny og treffsikker ordning.

Men først vil jeg takke alle partiene på Stortinget for deltagelse i samtaler. Som komitéleder tok jeg umiddelbart initiativ til å inkludere alle i saken da meldingen ble lagt fram. Samtlige partier har deltatt. Det har vært spennende og til dels utfordrende å samle trådene, men jeg mener det har hatt en verdi i seg selv at alle de åtte partiene har vært med og fått anledning til å komme med sine spørsmål og innspill. Det var vel en stund jeg følte det var åtte løsninger rundt bordet også – minst – men for egen del kan jeg i hvert fall si at dette har bidratt til en ekstra grundig gjennomtenking av prioriteringer og løsninger.

Vi har en «gentlemen's agreement» om ikke å utlevere hverandres underveisvurderinger i en slik prosess, men jeg

tror ikke jeg røper noen hemmelighet når jeg sier at flere av partiene, inklusiv mitt eget, har brukt tid på å lande på den skissen et flertall nå har samlet seg om for departementets videre utredning og arbeid fram mot en endelig finansiell løsning. Avhengig av hvilke kriterier en prioriterer høyst, er det forskjellige løsninger som peker seg ut som den beste.

En del av kommentarene som er kommet i media, synes å ha basert seg på en misforståelse. Meld. St. 15 for 2016–2017 ber om en avklaring fra Stortinget om hvilket eller hvilke spor et flertall på Stortinget mener skal prioriteres i den videre forberedelsen av en endelig finansieringsmodell. Det er et krevende lov- og forskriftsarbeid som nå ligger foran oss, og det ville være uheldig om regjeringen fullførte det uten å ta denne runden med Stortinget. I dag får regjeringen tydelige og prioriterte innspill til det videre arbeidet, og Arbeiderpartiet, som er i mindretall i komiteen, har prioriteringer som i stor grad følger de samme linjene. Det er bra.

Flertallet i komiteen – Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre – har i enighet med SV og Miljøpartiet De Grønne samlet seg om disse prioriterte punktene i regjeringens videre arbeid: En ny ordning skal i størst mulig grad sikre NRKs legitimitet og uavhengighet samt forutsigbarhet for tilskuddsnivå. Den skal ivareta en sosial profil i større grad enn dagens lisensordning. Den skal sikre NRK merverdiavgiftsrefusjon som incentiv for å kjøpe tjenester og produksjoner eksternt. Den skal være enkel og ubyråkratisk å kreve inn, og den skal være robust og framtidssrettet med et langsiktig perspektiv.

Vi ber regjeringen gjøre de nødvendige utredninger for å fremme en sak til Stortinget om en «NoRsk» modell for finansiering av NRK, basert på disse kriteriene.

Vi ser for oss at NRKs inntekter sikres ved et bidrag som betales av personer. Regjeringen bes utrede om og eventuelt hvordan en øremerking kan gjennomføres uten at det må gjøres et årlig vedtak i Stortinget. Dette er viktig for å gi NRK en sterkere uavhengighet enn det vi opplever i dagens lisensmodell.

En av forutsetningene som også legges til grunn, er meldingens forslag om å etablere et fireårig styringssignal for NRK som vedtas i det første budsjettet utarbeidet i hver ny stortingsperiode.

Det er flere tekniske løsninger for hvordan et bidrag kan ordnes, men forskjellige løsninger gir forskjellige utslag, ikke minst for NRK. Vi ber regjeringen ta utgangspunkt i at alle personer med inntekt og som er over en viss alder, skal betale bidraget. Et av de prioriterte målene er at ordningen bør ha en sosial profil. Dette er viktig for at overgangen til det nye systemet ikke blir dramatisk for nye betalere, spesielt de som er alene. Det er også viktig å ivareta at store familier med flere inntekter ikke opplever en kraftig økning referert til dagens lisensmodell. Flertallet ber regjeringen utrede hvordan dette kan gjøres på best mulig måte, og samtidig gjøre det på en måte som sikrer et akseptabelt nivå av effektivitet. Erfaringen og kompetansen ved Lisenskontoret i Mo i Rana vil være viktig i dette arbeidet.

En av de krevende avklaringene, som jeg også ser at flere kommentatorer ikke har fått med seg, er at valg av teknisk innkrevingsmodell kan bli avgjørende for NRKs rett til fradrag for merverdiavgift. Dette er selvsagt et avgjørende incentiv for at NRK skal kjøpe eksterne tjenester

og produksjoner, og partiene er derfor svært opptatt av at dette kriteriet må ivaretas. At NRK har en høy andel eksterne produksjoner, er av stor betydning for norske mediebedrifter og filmbransjen. Et slikt ønske har også vært tydelig kommunisert fra Stortinget. Fradrag for merverdiavgift er et avgjørende incentiv og vil ha stor betydning for NRKs økonomi, og et bortfall av momsplikt vil også ha provenyeffekt på statsbudsjettet.

Regjeringen har fått en krevende bestilling, men vi vet at det finnes mulige løsninger på dette. Nå ber vi regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ny, ferdig utredet finansieringsløsning etter de føringene som her gis.

Men det er ikke bare finansiering som er tema i denne meldingen. En samlet komité, også her med konstruktiv støtte fra partiene på Stortinget – utenom Senterpartiet – slutter seg til endringen til en overordnet NRK-plakat, og at denne tas inn som en del av vedtektene til NRK. Det er enighet om et par viktige presiseringer som komiteen ber regjeringen ta inn i plakaten. Det ene gjelder å tydeliggjøre NRKs ansvar for formidling av de nordiske språkene. Vi fremmer derfor følgende tilleggssetning i NRK-plakaten § 5:

«NRK skal formidle innhold frå Norden og medverke til kunnskap om nordiske samfunnstilhøve, kultur og språk.»

Det er viktig, antagelig viktigere enn noen gang, å ta et ansvar for det nordiske kultur- og språkarbeidet, og NRK må ha en helt sentral plass i dette.

NRK har videre et særskilt ansvar for å sikre mediemangfold. Det er viktig at Stortinget peker på at dette må skje gjennom samarbeid med andre aktører, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Mangfoldet skapes ved at alle aktører, inkludert NRK, bidrar til å utvikle journalistikk og meningsutveksling. Komiteen har derfor et forslag om en presisering i § 3 om at ansvaret for mediemangfold må gjelde både regionalt og nasjonalt.

Jeg synes også det er viktig å minne om noen påpeknings og understrekninger komiteen har gjort. Vi peker bl.a. på ansvaret allmennkringkasteren har for å gi informasjon til befolkningen i krisesituasjoner. Ikke alle i befolkningen har tilstrekkelige norskkunnskaper til å oppfatte informasjon dersom den utelukkende formidles på norsk, og komiteen ber derfor regjeringen vurdere helheten i informasjonstilbudet til befolkningen i en krisesituasjon.

NRK utfordres videre til å ivareta et ansvar for å løfte fram nye talenter og lokale artister, f.eks. i distriktssendingene. Et aktivt forhold til dette vil bety mye for mange.

Meldingen tar også opp at NRKs arkiv skal gjøres tilgjengelig for videre bruk innenfor de rammene juridiske rettigheter muliggjør. Dette er et viktig prinsipp. Stortinget understreker derfor i dag viktigheten av at NRK tar hensyn til dette ved inngåelse av avtale om rettigheter, samtidig som vi støtter at NRK kan ta betalt til selvkost.

Det er på sin plass å avslutte med å minne om at en stor statlig virksomhet som NRK har et særlig ansvar for ryddige arbeidsvilkår. NRK skal satse på, bevare og utvikle egen kompetanse i virksomheten for å sikre innovasjon og kvalitet. Samtidig er det en forutsetning at opphavsrettigheter blir ivaretatt. NRK har mulighet til og bør ta ansvar for å være en foregangsaktør på dette området.

Dette har vært spennende, og det videre arbeidet blir spennende. Gjennom denne behandlingen er vi med på å

legge til rette for en god framtidig mediehverdag med en solid allmennkringkaster.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [13:32:08]: At dette er spennende, er vel dagens understatement, for i denne saken lanserer flertallet en modell som etter vårt syn er helt urealistisk.

En av grunnene til at vi har funnet ut at vi ikke kan være med på den modellen som flertallet foreslår, er at den skaper betydelig usikkerhet knyttet til momsspørsmål, både når det gjelder momsinntektene til staten og ikke minst NRKs fradragsrett for moms. Tror representanten Harberg at det vil være mulig å sikre NRK fradrag for merverdiavgift dersom det er skatteetaten som skal kreve inn den framtidige lisensen?

Svein Harberg (H) [13:32:56]: Det har vi da heller ikke sagt i denne saken. Det vi har sagt, er at det skal være en modell basert på personer som betalere, og at nettopp det med momsrefusjon skal ivaretas. Det er det flere måter å gjøre på. Det vet vi. Er dette innrettet som en brukerbetaling, vil dette være ivaretatt på en god måte, akkurat som i forslaget – ikke fra Arbeiderpartiet, men fra andre – om at det kan være en husstandsmodell. Så dette vet vi kan løses.

Nå er det regjeringen som skal gjøre et videre arbeid med å vekte de forskjellige hensynene opp mot hverandre og finne den rette måten å gjøre det på.

Arild Grande (A) [13:33:40]: Det er interessant, for det står ingenting i flertallets merknader om hvordan dette skal innkreves. Vi vet at enkelte partier, også i mediene, har uttalt at det er naturlig at det er skatteetaten som krever inn, mens andre kanskje mener at for å sikre momsfradragsretten bør det være NRK selv som krever inn.

Betyr det Svein Harberg nå sier, at Høyres syn i denne saken er at det er NRK selv som skal kreve inn den framtidige lisensen?

Svein Harberg (H) [13:34:10]: Høyres syn i denne saken står i innstillingen, så det burde være veldig klart, og det er det de andre partiene også står bak: at her skal regjeringen vekte de forskjellige prinsippene som vi har satt opp som en forutsetning, opp mot hverandre og finne den modellen som best ivaretar de forskjellige hensynene.

NRKs selvstendighet og legitimitet står som det første prinsippet. Det må ivaretas i en slik modell. Om det skal være innkreving her eller der, er det som nå skal utredes, og som vil bli utredet, og som regjeringen har sagt at den er klar til å utrede. Så vi er ikke bekymret for det. Vi vil ha den beste modellen for NRK i framtiden, og de kriteriene vi har satt, mener vi – og vet vi – vil bli ivaretatt i den videre utredningen.

Arild Grande (A) [13:35:02]: Det er akkurat dette som gjør oss svært urolige. Det er snakk om en ganske viktig prinsipiell avklaring. Det er snakk om momsinntekter til staten på i størrelsesordenen 550 mill. kr. Det er snakk om en eventuell merutgift for NRK på mellom 400 mill. kr og 450 mill. kr. Hvis det skal kompenseres, tviler jeg på at Høyre får med seg sine egne finanspolitikere på det. Dermed står man igjen med en fare for at

NRK framover blir sittende med regningen på 450 mill. kr, hvilket departementet selv skriver vil være et betydelig incentiv for å begynne med egenproduksjon framfor å kjøpe fra eksterne aktører.

Derfor har vi behov for at Høyre bidrar til å rydde den tvilen av bordet. Den eneste måten vi ser for oss at det kan løses på, er nettopp ved at man slår entydig fast at det er NRK selv som for framtiden skal kreve inn denne lisensen.

Vil Svein Harberg bidra til at den ryddigheten kommer på plass?

Svein Harberg (H) [13:36:03]: Som sagt: Vi står bak det som står i meldingen, og jeg tror ikke Arild Grande kan ha hørt etter under innlegget mitt, der dette med momsrefusjon var betydelig framme og klart presisert som noe som måtte løses. Jeg viste i sted også til at ved å gjøre dette til en brukerbetaling er det ivaretatt.

Det er ganske underlig at Arild Grande og Arbeiderpartiet, som selv ikke kommer med et eneste forslag til løsning, og som har kriterier som er til forveksling like dem som flertallet har lagt inn, kritiserer oss for ikke å ha tatt den endelige konklusjonen på den tekniske innretningen på innkrevingen. Det overlater vi til regjeringen, men det er klare føringer, og dem har vi også presisert her i salen i dag.

Samme hvor mye Arild Grande prøver, tror jeg ikke forvirringen blir større av det. Vi er tydelige på kriteriene, vi er tydelige på hva som er viktig. Det blir behandlet i den videre håndteringen av saken.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Arild Grande (A) [13:37:17]: Allmennkringkasterne er våre viktigste møteplasser. Vi ser en betydelig produksjon av barne-tv, en betydelig nyhetsproduksjon, et nettverk av korrespondenter som beretter om nyheter og hendelser over hele verden, en betydelig produksjon av fakta-, dokumentar- og aktualitetsprogrammer og et bredt underholdningstilbud. Vi ser aktører som særlig NRK, som knytter Norge sammen gjennom f.eks. de store sommerprogramproduksjonene – en aktør som i sum bidrar til å knytte Norge og det norske folk sammen, bidrar til høy tilitt i befolkningen, og som er uvurderlig for vårt demokrati.

Grunnloven § 100 forplikter myndighetene til å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale. Det sikres gjennom lovverket, som garanterer for ytringsfrihet og pressefrihet, og gjennom mediepolitikken, som skal bidra til en mangfoldig og differensiert presse.

Den norske mediepolitikken har vært en suksess. Ingen land har større avismangfold enn Norge. NRK er den offentlige allmennkringkasteren med størst oppslutning blant egen befolkning i verden. Samtidig har Norge flere riksdekkende kommersielle tv-kanaler samt større vekst i kommersiell tv-seing og inntekter enn andre land. På radiofronten er det ingen nordiske land som kan måle seg med Norge, og med overgangen til DAB, som også Norge er først ute med, får publikum et vesentlig bedre og bredere tilbud.

Arbeiderpartiet har den siste perioden fremmet en rekke forslag som kunne ha styrket vilkårene for norsk journalistikk, som i større grad ville ha bidratt til å sikre mediemangfold lokalt, regionalt og nasjonalt. Det har blitt nedstemt av regjeringspartiene. Vi håper innstillingen fra

Mediemangfoldsutvalget vil danne grunnlaget for at også høyrresiden kommer på banen med tiltak som bidrar til å nå dei målene vi tilsynelatende er enige om i mediepolicen. Det er den beste garantien for et mediemangfold som sikrer en opplyst debatt om viktige samfunnsprosmål.

Da Høyre og Fremskrittspartiet inntok regjeringskontorene, var det mange representanter fra dei to partiene som var høye og mørke når det gjaldt NRK. Vi så uttalelser om at NRK skulle vingeklippes, NRKs virksomhet på nett skulle begrenses, og Fremskrittspartiet skulle fjerne NRK-lisensen. Nå høyrer vi intet slikt snakk. Høyreresidens snakk var bare snakk. Aldri før har enigheten i denne salen vært større om NRK. Det er vi glad for, og høyreresiden har enten glemt hva dei sto for, eller innsett at det var dårlig politikk.

Vi er glad for enigheten som er oppnådd om innholdskravene som skal stilles overfor NRK. Arbeiderpartiet har fått gjennomslag for nesten alt vi har vært opptatt av, som tilstedeværelse i hele landet, ansvar for nordisk språk, ansvar for lokale og regionale artister, at opphavsrettigheter blir ivarettatt, og at NRKs informasjonsansvar i en krisesituasjon skal ivaretas.

Arbeiderpartiet er glad for at alle partiene står bak at det er avgjørende å legge til rette for en god allmennkringkaster som grunnlaget for et levende demokrati og for å ivareta hensynet til opplysning, nyhetsformidling og bevaring av norsk språk og kulturhistorie. Forbudet mot reklame på internett videreføres, og instruks om at NRK skal være til stede på og utvikle nye tjenester innenfor alle viktige medieplattformer for å nå bredest mulig ut med det samlede programtilbudet, har kommet på plass.

NRKs ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet regionalt og nasjonalt fastsettes. Mediemangfold er en forutsetning for vårt demokrati. Et fireårig styringssignal vil bidra til nødvendig forutsigbarhet for omstilling og innovasjon i allmennkringkasteren.

NRK som allmennkringkaster har et særlig ansvar for ryddige arbeidsvilkår. NRK skal satse på, bevare og utvikle egen kompetanse i virksomheten for å sikre innovasjon og kvalitet. Samtidig er det en forutsetning at opphavsrettigheter blir ivarettatt, og NRK som offentlig eid og finansiert allmennkringkaster bør være en foregangsaktør på dette området.

Så til finansiering. Stortinget ba gjennom allmennkringkastingsforliket for over et år siden regjeringen om å legge fram en ny modell for finansiering av NRK. Arbeiderpartiet er skuffet over mangelen på handlekraft hos dagens regjeringsspartier og hos dagens kulturminister. I forliket uttalte vi i et vedtak at «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om framtidig finansiering av NRK etter at ekspertutvalget har levert sin anbefaling, og innen utgangen av 2016.» Regjeringen har hatt lang tid på seg til å finne en samlande løsning for framtidig finansiering av NRK. Kulturministeren har ikke evnet å følge opp det. Arbeiderpartiet anser det som et brudd på avtalen vi inngikk i fjor.

Til tross for det har Arbeiderpartiet deltatt i forhandlinger med dei øvrige partiene om framtidig finansiering av NRK, med mål om enighet om løsning. Men regjeringspartiene har ikke evnet å få ryddet opp i saken på Stortinget heller, slik at vi kunne fått avklart spørsmålet om framtidig finansiering av NRK, og regjeringen har ikke gitt Stortinget gode nok svar til at en løsning kunne være mulig før sommeren. Sprikende signal og standpunkt som har kommet til uttrykk, særlig gjennom media og over flere år

i denne saken, gjorde at Stortinget dessverre ikke kom i mål i denne perioden, og dermed blir det opp til ny regjering å finne løsninger.

NRK har en viktig funksjon som allmennkringkaster, og en ny finansieringsmodell må derfor på plass for å sikre legitimitet i befolkningen. Modellen må underbygge NRKs uavhengighet samt være robust og framtidsettet. Manglende avklaringer i viktige spørsmål om dei ulike sidene ved finansieringsmodellene gjør at Arbeiderpartiet foreslår noen overordnede prinsipper for framtidig finansiering av NRK. Finansieringen skal sikre legitimiteten til NRK i befolkningen, underbygge NRKs uavhengighet og være robust og framtidsettet. Den må gi forutsigbarhet for både NRK og lisensbetalerne, og saken bør fremmes for Stortinget innen utgangen av mars 2018. Modellen skal ifølge vårt forslag inneholde følgende overordnede prinsipper: Lisensen skal kreves inn av NRK selv, og ordningen skal sikre fradrag for merverdiavgift, NRKs uavhengighet samt kompetansemiljøet ved Lisenskontoret i Mo i Rana. Den skal ivareta en bedre sosial profil enn dagens lisensordning, og den skal sikre finansiell forutsigbarhet for NRK, med kompensasjon for pris- og lønnsvekst.

For øvrig foreslår vi at Stortinget ber regjeringen om ikke å vurdere statsbudsjettfinansiering av NRK.

Som jeg sa i replikkordskiftet for litt siden, mener vi at den modellen som flertallet nå skisserer, rett og slett ikke er mulig å realisere. Den skaper betydelig usikkerhet for familienes økonomi, for NRKs økonomi, for statens inntekter, for arbeidsplasser og for uavhengige produsenter som i dag skaper arbeidsplasser knyttet til det NRK bestiller. Vi snakker om en modell som flertallet overhodet ikke har noen svar på, og på et enkelt spørsmål om vi skal sikre momsordningen for NRK gjennom at NRK selv krever inn lisensen, klarer ikke Høyre å gi et tydelig svar. Dette skal utredes vidare. Det skaper betydelig usikkerhet, ikke minst for dei mange uavhengige produsentmiljøene i Norge i dag. Det burde vært mulig å enes om en modell. Flertallet velger å gå for en modell som er preget av i og for seg gode intensjoner. Man ønsker en sosial profil – det gjør alle partier i dei ulike forslagene som er. Man ønsker en forutsigbarhet – det gjør alle partier. Men en modell som skaper så betydelig usikkerhet, forstår jeg ikke at flertallet finner det ansvarlig å gå inn for.

Vi håper at debatten kan være med og avklare noen av dei spørsmålene som modellen til flertallet reiser, for slik den nå framstår, er den kaotisk, uryddig, og den skaper betydelig usikkerhet. Det er ikke allmennkringkasteren eller norske tv-seere tjent med.

Med dette tar jeg opp Arbeiderpartiets forslag i saken.

Presidenten: Da har representanten Arild Grande tatt opp dei forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:47:17]: Jeg har lyst til å begynne med det siste representanten Grande var inne på, nemlig sosial profil og angrepet på forslaget som flertallet er enig om, at det mangler sosial profil. Nå klarer ikke jeg med min beste evne å finne noe konkret forslag til modell i Arbeiderpartiets forslag. Det er til forveksling svært likt det flertallet er enig om. Så godt som ingen forskjeller er det der. Hvilken modell er det Arbeiderpartiet

peker på som vil ha en sosial profil, slik representanten Grande var så opptatt av?

Arild Grande (A) [13:47:52]: I begynnelsen av forhandlingene er det ingen tvil om at Arbeiderpartiet har hellet i retning av husstandslisens. Vi mener den modellen likner på modeller husholdningene i dag er godt vant med når det gjelder både Netflix, HBO og avisabonnement og dagens NRK-lisensfinansiering, f.eks.

Når det gjelder sosial profil innenfor modellen, mener vi at det er fullt mulig å ivareta, enten man snakker om en husstandslisens eller en personlisens. Men de svarene vi har fått fra regjeringen, har ikke gjort Stortinget i stand til å treffe et tydelig valg for hvordan en sann sosial profil kan ivaretas. Der tror jeg alle parti ønsker å gå noen steg lenger, men kulturministeren har ikke satt Stortinget i stand til å kunne fatte noe konkret vedtak om det nå, og derfor er det spørsmål som må utredes videre.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:48:48]: Jeg vil takke representanten Grande for at han understreker at sosial profil er fullt mulig også med flertallets forslag, og så kan man jo lure på hvorfor det ikke er fremmet forslag om husstandsavgift, når det er det de er for.

Men jeg har lyst til å ta tak i noe annet, nemlig forslag nr. 2, hvor man sier følgende:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å vurdere statsbudsjettfinansiering av NRK.»

Det hadde vært interessant å høre representanten Grande utgreie noe om hvordan en regjering ikke skal vurdere. Så vidt jeg vet, er i hvert fall tanken fortsatt fri i kongeriket.

Arild Grande (A) [13:49:22]: Årsaken til at det forslaget fremmes, er at det står i stortingsmeldingen at uansett – og det hadde det vært om Stortinget også hadde evnet å vedta en modell – så skal regjeringen holde det opp mot en statsbudsjettfinansiering. Det mener jeg for det første er en særdeles merkelig framgangsmåte fra regjeringens partiene: å si at selv om Stortinget vedtar en modell, så skal det holdes opp mot en statsbudsjettfinansiering. Det er ikke noen annen grunn til at det står der enn at Fremskrittspartiet skal ha en viss flik av gjennomslag i denne saken. Men når vi ber om at det ikke gjennomføres, er det først og fremst fordi vi mener at det truer NRKs uavhengighet. Vi startet forhandlingene med å si at det å vurdere en direkte statsbudsjettfinansiering av allmennkringkasteren bør ryddes av veien, for det i det hele tatt å vurdere det sender et svært uheldig signal til det norske mediemiljøet – og også til det internasjonale, når vi kritiserer andre land for å ha fingrene sine i honningkrukken media.

Svein Harberg (H) [13:50:31]: Jeg må først få presisere at Arbeiderpartiet og Grande ikke har foreslått at det ikke skal gjennomføres opp mot statsbudsjettet, men det skal ikke vurderes. Og jeg synes ikke vi fikk svar på hvordan det skal håndteres dersom en statsråd i framtiden skulle komme på å vurdere det. Det er et veldig merkelig forslag at regjeringen ikke skal vurdere noe.

Men jeg ville ha en replikk fordi jeg lurer på om det er usikkerheten rundt hvordan en husstandsmodell – som jeg oppfatter at Grande går inn for – med sosial profil kan

gjennomføres, som gjør at de selv ikke fremmer et eneste forslag til modell i denne saken, samtidig som de kritiserer de andre for, på til forveksling like premisser å fremme en modell?

Arild Grande (A) [13:51:18]: Til det siste først: Vi har prøvd å spørre kulturministeren om hvordan man kan sikre en sosial profil på det, og vi har noen tanker om det, helt definitivt, men statsråden sier i sitt svarbrev at det er et spørsmål som må utredes videre. Da har ikke Stortinget noen mulighet til å gå inn og vedta en fiks ferdig modell, og derfor må det spørsmålet utredes videre. Det er jeg den første til å beklage, for jeg skulle gjerne sett at Stortinget var i stand til å ta den oppgaven og finne en løsning før vi går fra hverandre denne sommeren. Men det har ikke kulturministeren satt Stortinget i stand til, og det synes jeg er trist.

Når det gjelder spørsmålet om statsbudsjett, er det mulig at Høyre synes det er vanskelig at det blir vedtatt, om det så skulle få flertall. Men jeg kan i hvert fall love at med ny kulturminister på plass fra Arbeiderpartiet blir det ikke noe problem å tolke det vedtaket, og det blir ikke noe problem å rydde det spørsmålet av veien, slik at vi i det minste sikrer NRKs uavhengighet.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Ib Thomsen (FrP) [13:52:31]: I dag er en historisk dag i Stortinget – en historisk dag for Fremskrittspartiet i hvert fall – med en sak som Fremskrittspartiet har etterlyst nærmest i hele partiets historie og årlig fremmet forslag om i Stortinget.

Partiene på Stortinget anser NRKs rolle som allmennkringkaster som en viktig grunnstein i det norske demokratiet og ønsker en bærekraftig innretning både når det gjelder finansiering og innholdsproduksjon.

Jeg mener det er avgjørende å legge til rette for gode allmennkringkastere, og også konkurranse på dette området. Det betyr ikke størst mulig, men det betyr at man skal ha gode og flere allmennkringkastere, også de som ikke får penger fra staten. De skal være et grunnlag for et levende demokrati og for å ivareta hensyn til opplysning, nyhetsformidling og å bevare norsk språk og kulturhistorie. Der er hele Stortinget enig, og det er godt å høre.

Den framtidige finansieringen av NRK er ikke sikret ved en videreføring av dagens lisens, som det står i meldingen. Dette har som sagt Fremskrittspartiet framhevet lenge, men nå har det blitt mer og mer aktuelt med den mediehverdagen som vi har i Norge og i resten av Europa i dag.

Stortingsmeldingen følger opp behandlingen av allmennkringkastingsmeldingen som vi hadde til behandling, om at NRK-plakaten skal ha færre og mer overordnede innholdsforpliktelser enn i dag. Stortingsmeldingen legger videre opp til et bredt forbud mot reklame på internett, som også har vært diskutert i Stortinget flere ganger, og det er stor enighet om at NRK ikke skal selge reklame på internett og ikke konkurrere med private aktører, og at de skal nå bredest mulig ut med det samlede programtilbudet.

Komiteen støtter departementets vurdering om at NRK skal ha et selvstendig ansvar for å bidra til norsk mediemangfold. Det er også en viktig sak som man bør ta med seg. Et mangfold betyr ikke at NRK sprer seg mest mulig,

men det betyr at NRK må samarbeide med andre aktører ute i distriktene.

Komiteen viser til at stortingsmeldingen følger opp Stortingets anmodningsvedtak om mer langsiktige styringssignaler for de økonomiske rammene Stortinget fastsetter for NRK. Lisenssystemet fastsettes i dag årlig under behandlingen av statsbudsjettet. Det kommer gjerne på tampen når man skal forhandle, i de siste timene, mens departementet i stortingsmeldingen anbefaler at det innføres et fireårig styringssignal. Der har flere aktører nå pekt på en personavgift over skatteseddelen. Man har også diskutert husstandsavgift, og ikke minst noe Fremskrittspartiet er glad for, at man vurderer alle nye ordninger over statsbudsjettet. Komiteen mener at et slikt styringssignal vil kunne bidra til nødvendig forutsigbarhet for omstilling og innovasjon i allmennkringkasteren.

Jeg merker meg at departementet mener gjeldende regelverk i NRK er tilstrekkelig for å sørge for at NRK ivaretar samfunnsansvaret. Det er ikke noen tvil om at det ikke er mange aktører som har så stort regelverk rundt seg som NRK. Jeg kan være enig i at det fanger opp det.

Komiteen understreker den særskilte betydningen NRK har som historisk arkiv og formidler av både historisk bilde- og lydmateriell. Komiteen stiller seg positiv til at Stortinget i allmennkringkastingsmeldingen støtter videre bruk av arkivmateriellet til NRK. Der ser vi at flere store aktører ønsker å få en bit av det, noe jeg mener er helt relevant når vi har finansiert dette over fellesskapet.

Komiteen støtter videre regjeringen i presiseringen av at det er viktig at NRK gjør informasjon om arkivmateriellet, såkalt metadata, tilgjengelig.

Så vil jeg avslutningsvis vise til Norsk Radio- og Fjernsynsmuseum, som formidler nettopp denne historiske hverdagen. Det ligger i Trøndelag, og alle bør ta seg en tur for å se den virkelige historien både til radio- og TV-hverdagen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [13:57:48]: Du har betalt lisens for siste gang! Det utbasunerte Øyvind Korsberg fra Fremskrittspartiet før valget – dersom Fremskrittspartiet skulle komme i regjering. Nå er Fremskrittspartiet med på en flertallsinnstilling som innebærer at alle voksne skal være med på å betale NRK-lisens. Det betyr nær en dobling i antall lisensbetalere.

Hva var det som skjedde?

Ib Thomsen (FrP) [13:58:18]: Jeg vet ikke om Grande har fått med seg debatten og diskusjonen som hittil har vært i Stortinget. Det skal utredes personavgift, og det skal utredes husstandsavgift, noe Grande selv går inn for, og som kan minne om en lisens. Fremskrittspartiet er glad for at vi også får med oss dette over statsbudsjettet, som en bit av dette som skal utredes for å se hva som kan være det beste for innbyggerne, noe jeg har inntrykk av at Grande aldri har tatt hensyn til før. I innlegget sitt brukte han ordet «lisens», så det virket som om man skulle fortsette med det.

Nå har man i hvert fall sagt at man ønsker å gå inn i denne vurderingen og se hvordan dette kommer ut for hver enkelt person. Fra og med statsbudsjettet 2019 har vi en helt annen ordning for finansiering av NRK enn det vi har i

dag. Dette er et framskritt for Fremskrittspartiet, og jeg mener det er riktig vei å gå.

Arild Grande (A) [13:59:25]: Ikke bare løper Fremskrittspartiet fra tidligere løfter. De går i stikk motsatt retning ved å droppe å fjerne NRK-lisensen og heller innføre den for dobbelt så mange. Det synes jeg er en interessant manøver. Halmstrået til Fremskrittspartiet er at det skal holdes opp mot en statsbudsjettfinansiering. Det betyr 6 mrd. kr i økte utgifter over statsbudsjettet.

Har Ib Thomsen snakket med finansminister Siv Jensen om hvordan man har tenkt å løse den saken? Er det snakk om økte avgifter, er det snakk om kutt i andre budsjettformål, eller er det snakk om økt oljepengebruk? Det hadde det vært interessant å få svar på.

Ib Thomsen (FrP) [14:00:06]: Jeg forstår ikke helt Grandes retorikk. Han påstår at dette skal berøre dobbelt så mange. Han etterlyser svar han ikke har fått fra departementet. Hvor har Grande dette fra? Vi sender jo nå en bestilling til regjeringen om at vi skal utrede for både person og husstand og se dette over statsbudsjettet. Jeg mener at dette egentlig er riktig vei å gå. Grande har ikke signalisert noe om sin egen modell, som er en husstandsmodell. Hvilke konsekvenser får dette for husstandene? Er det nå flere som skal betale enn med dagens lisensmodell?

Det er vel fortsatt mye usagt, og det var akkurat det Grande etterlyste, at han ikke får svar på spørsmålene sine. Nei, det har heller ikke vi fått, og det er derfor vi nå sender en bestilling til regjeringen om å få utredet dette som vi mener er svært viktig.

Det vi kan være sikre på, er at lisensen slik den ser ut i dag, vil forsvinne i 2019.

Marit Arnstad (Sp) [14:01:20]: Jeg synes Thomsens svar tydelig synliggjør den forvirringen som rår blant regjeringspartiene når det gjelder hvilken finansieringsmodell en skal velge for NRK. Meldingen har altså fem modeller, og nå sier Thomsen at de ikke har valgt noen modell, de skal vurdere både statsbudsjettfinansiering, personavgift og husstandsavgift. Ingenting er avklart.

Er det i det hele tatt mulig for Fremskrittspartiet å si noe om hvilken modell Fremskrittspartiet foretrekker?

Ib Thomsen (FrP) [14:01:48]: Ja, det er det helt klart. Som jeg sa innledningsvis i innlegget mitt, er dette en historisk dag for Fremskrittspartiet. Vi ønsker å fjerne dagens lisens, og vi ønsker å få flere modeller vurdert opp mot det å ta av statsbudsjettet til å finansiere NRK som en allmennkringkaster. Det er helt klart en foretrukket modell som Fremskrittspartiet har hatt og kommer til å ha. Den har vi antageligvis hatt i 35 år. Det er vel ingen nyhet som jeg slipper akkurat her og nå.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:02:42]: Aller først vil jeg takke saksordfører for et godt stykke arbeid med en viktig og krevende sak. Jeg takker også for det initiativet som ble tatt for å forsøke å få til et så greit forlik som mulig. Hvis vi ser på innstillingen, ser vi at det er stor enighet med tanke på hva slags NRK vi ser for oss i framtiden. Når vi ser på innholdskravene, er det stor enighet. Det vi

altså ikke lyktes med, var å bli enige om en framtidig finansieringsmodell for NRK.

Det som har vært viktig for Kristelig Folkeparti, er at vi får en finansieringsmodell med høy grad av legitimitet, og ikke minst armlengdes avstand. Det er et viktig prinsipp. Alle undersøkelser har vist at dagens lisens faktisk har en ganske høy legitimitet. Selv om dette med armlengdes avstand faktisk kan diskuteres i og med at Stortinget hvert år bestemmer nivået på lisensen, har den likevel en høy grad av legitimitet. Det er det vi også må søke å få til hva gjelder en framtidig finansiering av NRK.

Kristelig Folkeparti har vært opptatt av at vi må få på plass en ny finansieringsmodell som også ivaretar en sosial profil i større grad enn i dag. Jeg håper det kan være mulig å få det til fordi en framtidig finansieringsmodell vil bety at flere enn dem som betaler lisens i dag, kommer til å være med på å finansiere NRK. Det å prøve å komme fram til og få på plass en modell med et minimumsbeløp og et maksimumsbeløp har vært viktig for Kristelig Folkeparti.

Det er klart at merverdisituasjonen må det finnes en løsning på. Vi kan ikke leve med en modell som gjør at NRK slutter å kjøpe tjenester utenfor eget hus. De skal fortsatt kjøpe tjenester og produksjoner eksternt. Det er viktig å få på plass, og derfor må momssaken løses.

Vi har også pekt på at det må være en enkel og ubyråkratisk finansieringsmodell, og den må være robust, framtidrettet og ha et langsiktig perspektiv. Jeg er glad for at det er et samlet storting, ser det ut til, som også ønsker å gi fireårs styringssignaler. Det er også med på å skape forutsigbarhet for en framtidig finansieringsmodell for NRK.

Ellers tror jeg nok noen er litt skuffet fordi de hadde håpet at Stortinget ville vedta en finansieringsmodell som også kunne ivareta andre medier utover NRK. Det vil jeg advare mot nettopp fordi at skal man få en legitimitet knyttet til dette, er det viktig at man peker på NRK og ikke breier det enda mer ut. Medietilsynet og deres anbefalinger er nå ute på høring. Hvordan man tenker en finansiering av andre medier, vil Stortinget få gode muligheter til å diskutere senere.

Dette er en avtale, og en del av avtalen er tydeligvis at Fremskrittspartiet i regjering har et ønske om at uansett hva slags modell man velger, skal det holdes opp mot en statsbudsjettfinansiering. Jeg synes det er ryddig og riktig av meg, på vegne av Kristelig Folkeparti, å si at vi kommer ikke til å støtte en statsbudsjettfinansiering av NRK. Nettopp fordi det er viktig med denne armlengdes avstanden og for NRKs selvstendighet, velger vi ikke en slik modell. Jeg skjønner at Fremskrittspartiet har fått dette på plass i regjering, men jeg vil i hvert fall signalisere veldig sterkt at Kristelig Folkeparti kommer ikke til å støtte det, hvis det er det som blir lagt fram.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [14:07:46]: Jeg er veldig glad for å høre det Bekkevold gir uttrykk for på slutten. Jeg skjønner at han er med på en avtale som begynner å føles ubekvem. Jeg inviterer likevel Kristelig Folkeparti til å stemme for forslag nr. 2 i denne saken, fra Arbeiderpartiet, som nettopp instruerer at man ikke skal vurdere dette opp mot statsbudsjettfinansiering. Jeg forstår at det kan være krevende, men jeg er glad for de signalene som sendes, og

at man på den måten torpederer Fremskrittspartiets kanskje viktigste halmstrå i denne saken.

Når det gjelder spørsmålet om moms som Bekkevold selv tok opp i sitt innlegg, og hvordan man skal sikre fradragsretten for NRK, kan det etter vårt syn ikke sikres på noen annen måte enn at NRK selv krever inn lisensen. Er Bekkevold enig i det synet, eller mener Bekkevold at det også skal vurderes om skatteetaten skal kreve inn den framtidige NRK-lisensen?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:08:47]: Dette er et av de spørsmålene som vi ber regjeringen og departementet om å komme tilbake igjen med en løsning på. Jeg tror det fint lar seg løse ut ifra de overordnede prinsippene vi har lagt til grunn for en framtidig finansieringsmodell. Men dette er en av de tingene som brenner, og vi er veldig tydelige i våre merknader og i vår bestilling til departementet på at dette er noe man må finne en løsning på, for vi kan ikke ha en situasjon som fører til at NRK slutter å kjøpe tjenester og produksjoner utenfor sitt eget hus, eller påfører NRK en ekstraregning i størrelsesorden 450 mill. kr. Men dette ber vi departementet komme tilbake igjen med en løsning på.

Arild Grande (A) [14:09:44]: Jeg er glad for at Bekkevold også på det er tydelig, og jeg har selv gjort rede for hvordan vi mener at den saken utmerket godt kan løses. Hvis det viser seg – dette har vi også stilt skriftlig spørsmål til kulturministeren om – at ikke det er mulig å sikre momsregelverket dersom det er skatteetaten som krever inn, mener da også Bekkevold at den eneste naturlige løsningen er at NRK selv krever inn lisensen?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:10:13]: Dette er det for tidlig for oss å ta stilling til. Nå må vi se hva slags svar vi får ifra departementet, og hva regjeringen eventuelt legger fram som en løsning på dette. Jeg kan heller ikke se at Arbeiderpartiet har pekt på noen helt spesiell modell som ivaretar de overordnede prinsippene Arbeiderpartiet selv har lagt inn som førende. Men dette er noe av det vi ber regjeringen komme tilbake til, og jeg håper og tror det vil finnes en løsning på dette.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [14:11:09]: Bakgrunnen for denne saken er som kjent bl.a. Stortingets vedtak i mars i fjor. Når det gjelder NRKs betydning og nødvendigheten av å sikre et mediemangfold, viser jeg til de tidligere debattene vi har hatt om det, bl.a. i forbindelse med allmennkringkastingsmeldingen og budsjettdebattene.

Jeg har behov for å si noe om innholdet i denne meldingen, eller snarere det mangelfulle innholdet i denne meldingen, og det gjør det nødvendig å adressere prosessen fram til i dag. I mitt innlegg i mars i fjor tillot jeg meg å komme med et lite hjertesukk over regjeringens sendretthet i mediepolitikken. På nesten fire år har denne regjeringen ikke vært i stand til å lande spørsmålet om NRKs framtidige finansiering, og det gjør den heller ikke gjennom dagens debatt.

Først fremmet regjeringen en stortingsmelding om allmennkringkasting, der viktige spørsmål ikke ble besvart. Så ble det nedsatt to utvalg for å utrede alternative model-

ler for henholdsvis offentlig finansiering av NRK og økonomiske virkemidler for å sikre mediemangfoldet. Så ble det nødvendig for stortingsflertallet, gjennom forliket i 2016, å legge klare føringer for en raskere tidsplan enn det regjeringen hadde lagt opp til. Gjennom anmodningsvedtak V vedtok samtlige partier, unntatt Fremskrittspartiet, følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om framtidig finansiering av NRK etter at ekspertutvalget har levert sin anbefaling, og innen utgangen av 2016.»

Likevel: Etter først å ha fremmet én melding, fått en klar bestilling fra Stortinget og deretter en utredning om ulike finansieringsmodeller, klarer likevel ikke regjeringen å fremme et forslag til ny finansieringsmodell for NRK. I stedet blir Stortinget forelagt en uferdig melding med fem modeller og beskjed om at regjeringen trenger ytterligere tid til å utrede dem, og i tillegg en påskrift om at alle finansieringsmodellene ville bli vurdert opp mot en ordinær bevilgning over statsbudsjettet. Det var en løsning som ingen av fjorårets forlikspartnere tok til orde for.

Som nevnt i de foregående innleggene har samtlige partier forsøkt å komme fram til en felles innstilling. Senterpartiet, som ikke er representert i komiteen, har deltatt i drøftingen med ønske om å lande en modell og på den måten sikre NRK forutsigbarhet. Og la meg få lov til å takke komiteens medlemmer og partienes representanter for initiativet til den typen samtaler og for forsøket på å få saken i havn i tråd med Stortingets anmodning. Men dessverre har det ikke – på grunn av manglende forarbeid og svar fra regjeringen, både før og underveis – vært mulig å lande noe forlik om en ny modell. Senterpartiet synes det er uheldig at regjeringen på denne måten, til tross for konstruktive innspill og forsøk fra samtlige partier på Stortinget, ikke har evnet å utrede saken godt nok til at Stortinget i realiteten har et godt nok beslutningsgrunnlag. Med manglende svar fra departementet må Senterpartiet erkjenne at det er uavklarte spørsmål og behov for ytterligere avklaringer og presiseringer. Det er et ansvar regjeringen ene og alene må bære.

Men selv om avklaringene er mangelfulle, er det mulig å avgrense det videre arbeidet ved å velge én modell for videre detaljregulering. I valget mellom modeller har Senterpartiet lagt vekt på følgende: Modellen må være plattformnøytral, den må ivareta NRKs uavhengighet, den må ikke gi NRK kostnadsulempers og må derfor videreføre NRKs fradragsrett for inngående moms. Modellen må ha en sosial profil, og den må være ubyråkratisk.

Summa summarum mener Senterpartiet at en husstandsavgift er den modellen som best kan ivareta flest av disse ulike behovene, og som det også er heftet minst usikkerhet omkring. Det er også den løsningen som flertallet i ekspertutvalget gikk inn for. Derfor fremmer vi i dag et eget forslag som ivaretar de forholdene som vi mener en ny finansieringsmodell må ivareta.

Når det gjelder de øvrige forslagene, vedrørende eierform, fireårig styringssignal osv., kommer Senterpartiet til å følge innstillingen. Når det gjelder I og II, om presiseringen i NRK-plakaten, kommer Senterpartiet til å støtte dem. I tillegg har vi fremmet et forslag som presiserer nærmere innholdet i en ny § 9 for å ivareta NRKs distriktsoppdrag.

Med det fremmer jeg forslagene fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:16:01]: Det var nettopp til et av forslagene som representanten tok opp helt til slutt, at jeg hadde et spørsmål.

Forslaget går ut på at man skal legge til at bruk av ressurser til produksjoner rettet mot et nasjonalt publikum ikke går ut over distriktsoppdraget. Jeg har lyst til å spørre litt rundt det, for er ikke nettopp noe av kvaliteten med distriktskontorene at de kan levere gode lokale og regionale innslag til Dagsrevyen, til Norge i dag og til andre program? Har ikke dette noe med journalistisk «drive» i distriktskontorene å gjøre? Er det ikke et godt poeng å formidle saker som er lokale, nære og regionale, men som man klarer å selge med nasjonal interesse? Det er fint å dekke den første løvetann, og det er fint å dekke den lokale martnan. Det er ikke noe galt i det – tvert imot, det er litt av oppdraget. Men er ikke oppdraget også å speile det regionale og lokale Norge for resten av befolkningen? Nå blander vi oss ikke på denne måten med dette forslaget inn i de regionale redaksjonelle vurderingene som de ulike redaktørene i distriktene foretar per i dag.

Marit Arnstad (Sp) [14:17:00]: Jo, det er fint at distriktskontorene kan produsere reportasjer som er rettet mot et nasjonalt publikum. Det er veldig fint. Men det bør ikke gå ut over det oppdraget som distriktskontorene også har om å produsere innhold rettet mot den aktuelle regionen som de skal dekke. Det er den balansen Senterpartiet etterspør, og det er den balansen dette forslaget handler om. Det synes jeg er nødvendig å presisere i en tid da vi vet at distriktskontorene tross alt er den bunnplanken som gjør at storsamfunnet i stor grad vil akseptere at vi skal finansiere NRK på den måten vi velger å finansiere NRK på.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:17:40]: Jeg synes NRK klarer den balansen suverent i dag. Forstår jeg representanten Arnstad slik at NRK ikke har en god balanse, og er det grunnen til at man ønsker å blande seg inn i redaktørenes vurderinger?

Marit Arnstad (Sp) [14:17:54]: Representanten Eidem Løvaas tolker Senterpartiet riktig når han tolker Senterpartiet dit hen at vi er bekymret for den balansen i tida framover. For øvrig skjønner jeg at Høyre har lyst til å gjøre et poeng av at de mener at dette blir for detaljert, eller at man griper inn i prioriteringen i NRK og innhold. Jeg må si at jeg synes ikke dette griper noe sterkere inn i innholdsproduksjonen enn det forslaget som komiteen kommer med når det gjelder endringen i § 5, som jo handler om at man skal produsere og formidle innhold fra Norden og medvirke til kunnskap om nordiske samfunnstil høve, eller at departementet legger opp til at man også skal stille krav om at det skal presenteres nye talenter eller lokale artister.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sveinung Rotevatn (V) [14:18:58]: NRK-lisensen er noko dei fleste av oss har eit forhold til. Til og med vi

stortingsrepresentantar, som ofte blir skulda for å ha veldig gode og rause ordningar, har som regel eit forhold til den. Eg hugsar at då eg kom inn på Stortinget og vi fekk informasjon frå administrasjonen her om pendlarbustadene vi fekk tilgang til, vart det sagt at vi ikkje trong tenkje på straum, renovasjon, vatn og alt det der – det vart fiksa – men kringkastingsavgifta måtte vi betale sjølve. Så her er vi med folket – på godt og vondt.

Venstre er ikkje representert i komiteen, men vi er vorte inviterte med på samtalar om dette arbeidet. Det er vi glade for, det har vi bidrege med, og vi er i all hovudsak fornøgde med det som eit delt fleirtal står bak. Venstre er for endringar i finansieringsmodellen til NRK, hovudsakleg av to grunnar. Den første er at vi er opptekne av den sosiale skeivheita som ligg i dagens finansieringsmodell. Det andre er utviklinga innanfor medievane, mediemarknaden, og folk sine vanar, der vi også er bekymra for at dagens modell ikkje vil vere berekraftig på sikt. Det er all grunn til å sjå på endringar her for å sikre NRK ei god og trygg finansiering i framtida.

Så skal det seiest, og eg synest det høyrer med i denne debatten, at i ei tid då veldig mange mediehus har store utfordringar med tanke på finansiering, er NRK framleis ein privilegert aktør som trass i alt har ei trygg finansiering i dag. Det skal dei fortsetje å ha. Det er bra at det i all hovudsak er ganske stor einigheit i innstillinga her, så vidt vi kan sjå.

Det er ei hovudueinigheit her som går mellom Arbeidarpartiet og Senterpartiet på den eine sida og resten på den andre, der dei førstnemnde er opptekne av at NRK skal krevje inn dette sjølv, og at det skal vere ei husstandsavgift. Etter vårt syn er det ikkje noko behov for å innsnevre alternativa til det når ein no ser eit vidare arbeid i regjeringa. Tvert imot meiner vi at det fleirtalet har landa på, og som vi støttar opp om, er fornuftige føringar for det arbeidet som no skal gjerast. Det som er særleg bra med det ein har landa på, er at ein skal sikre at bidrag blir betalte av personar, at det er noko ein skal sjå nøye på. Det meiner vi er viktig for å få til den sosiale profilen som bør vere der for å få til ei rettferdig fordeling av finansieringsansvaret.

Mange skulle sikkert ønskje at ein her i dag kunne landa på ein modell, men eg trur for så vidt det er heilt greitt at ein bruker litt meir tid for å klare å sørje for noko som ein er heilt sikker på er riktig, og som flest mogleg i dette hus kan stille seg bak. Det har ein verdi i seg sjølv.

Det blir lagt fram veldig mange gode argument for kvifor det er riktig at finansieringa av NRK har ei armlengdes avstand til politikarane, og eg er einig i det. Men ein kan jo stille seg spørsmål om ikkje dei argumenta er like sterkt gjeldande når det gjeld andre mediestøtteordningar vi har – pressestøtta, støtte til kommersiell allmennkringkasting etter kvart, osv. Eg trur det. Difor meiner eg at ein framover med fordel bør vurdere å finne fram til ei ordning som finansierer NRK, men som også kan vere med og finansiere anna viktig medieinnhald. Det kan godt, etter mitt syn, vere den same modellen, slik at ein sikrar det viktige prinsippet med avstand, rettferdig innkreving, osv. Frå Venstre sitt perspektiv ville det vore eit fornuftig spor å følge på lang sikt. Men uansett kva ein vel, vil ein aldri kunne frikople finansieringa heilt og fullt frå politiske vurderingar. Det er no eingong slik at når ein skal krevje inn avgifter, lisensar, skattepengar eller kva det måtte vere, må det vedtakast politisk, og ein må i størst mogleg grad klare å

frikople det frå dei årlege budsjettprioriteringane, f.eks. Det er ein viktig verdi, og det bør ein forsøkje å få til.

Til sist vil eg slutte opp om det som representanten Harberg sa i innleiinga si. Det er ikkje så veldig direkte kopla til dette, men eg synest det skal seiest likevel, og det handlar om NRK sitt ansvar som arbeidsgjevar. Eg sit til dagleg i arbeids- og sosialkomiteen. Der er vi opptekne av at ein skal klare å avgrense bruken av mellombelse tilsetjingar, og vi har dessverre høyrte altfor mange historier frå bl.a. NRK om det som etter mitt syn er ein arbeidsgjevarpolitikk som ikkje er god nok. Det håper eg blir notert.

Aller sist vil det gå fram av det eg no har sagt, at Venstre kjem til å stemme for fleirtalsinnstillinga og imot forslaga frå Arbeidarpartiet og forslaga frå Senterpartiet.

Bård Vegar Solhjell (SV) [14:24:15]: Lat meg takke leiaren i komiteen, ordføraren for saka og alle andre som har delteke i samtalar, for arbeidet.

Det er ei tid for alt og ei sak for alt. Det finst ei tid for konflikt, tydeleggjering av forskjellar og kamp til siste komma, og det finst ei tid for å vere pragmatisk, finne felles løysingar og stå saman om det som er viktig. Denne tida, 2017, og denne saka er definitivt ei tid for å forsøke å finne felles løysingar, for NRK har vore ein avgjerande institusjon for demokrati og fellesskap i Noreg – og det skal ho vere også framover.

Difor skal vi gle oss over den totale einigheita som no er på Stortinget, om hovudlinjene for kva NRK skal vere. Større har vel ikkje einigheita vore sidan før Anders Lange si tid. Og det er nok riktig, som Ib Thomsen frå Framstegspartiet sa her oppe, at det er ein historisk dag for det partiet: Aldri nokon sinne har dei omtala NRK så positivt i ei stortingsmelding.

Difor er det nok òg litt skuffande, etter mitt syn, at vi ikkje vart einige – etter omfattande samtalar – om ein hovudmodell og ei retning for framtidas NRK som heile Stortinget kunne slutte seg til. Kvifor var det viktig?

Jo, for det første fordi einigheit skapar tryggleik inn i ein ny stortingsperiode. Eg trur det hadde gjort det enklare. Men den viktigaste grunnen synest eg få eller ingen har nemnt, og det er at det hastar. På berre få år har vi fått nye kull ungdomar som knapt ser på vanleg lineær tv. Eg ser det på mine egne barn: Dei ser ikkje på tv-en. Det er ein monitor som dei ser på når dei vil. No kjem det ganske mange unge som ikkje er vande med å betale lisens, og sidan dette vil ta tid risikerer vi å gå inn i ein situasjon der ein betydeleg del unge menneske ikkje er vande med at det kostar noko å ha det fellesgodet som ein allmennkringkastar er. Det same har avisene våre etter kvart slitt med. Difor hastar det.

Det har inga meaning å ta oppvasken her etter dei forhandlingane, anna enn å seie at det krevjast vilje og pragmatisme av mange, dvs. alle, for å verte einige.

I det vidare trur eg vi må tenkje over følgjande, som eg berre legg igjen her til mine kollegaer og framtidige samtalar. Og det første er: Tru det eller ei, men det finst faktisk fleire måtar å gjere det på som kan fungere. Land gjer ulike ting, og allmennkringkastarane held fram. Kanskje kan ein til og med kombinere dei til noko som kan fungere. Så det er ikkje himmel eller helvete, svart eller kvitt. Det handlar om å finne den beste modellen av fleire for Noreg og skru han saman. Vi, som alle dei andre partia, bortsett frå to,

trur mest på ein personmodell og å gå vidare i det hovudsporet.

Det andre er at alle modellar har utfordringar ved seg, for det er mange ulike omsyn som skal takast, og dei må balanserast. Men lat oss ikkje gjere dei utfordringane til uoverstigelege fjell, men forsøkje å løyse dei etter beste evne og vege dei mot kvarandre.

Realiteten no er at det er brei einigheit i Stortinget om kva oppdraget til NRK skal vere, kva vi ønskjer med allmennkringkastaren, noko som er eit kjempegodt grunnlag for å vidareføre den viktige institusjonen i Noreg. Men realiteten er òg at spørsmålet om finansiering, som var det vanskelegaste, og som var grunnen til at meldinga vart lagd fram, eigentleg har vorte utsett. I realiteten er det då ope for alle typar modellar, og det må gjerast eit omfattande arbeid med det.

Difor trur eg det er veldig viktig at den nye kulturministeren etter valet – uansett om det er den sitjande eller ein heilt annen – tek leiinga i det arbeidet, peikar ut ei retning og jobbar i høgt tempo med det, i større grad enn det som den regjeringa vi har no, har makta å gjere.

For å komplisere dette ytterlegare, ligg no utgreiinga frå mediemangfaldsutvalet føre, og det vil vere naturleg å sjå dette i samanheng med ho.

Det nye Stortinget må ha større evne enn ein hadde denne våren, til å samle seg om ei felles løysing, leggje vekk småtteriet og forsøkje å verte einige om noko som har stor legitimitet, som bevarer legitimiteten til NRK og som først og fremst tek høgd for dei store og viktige tinga når vi skal utforme lisensen for framtida.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:29:39]: Jeg har lyst til å starte med å takke komitélederen og saksordføreren for et grundig arbeid. Jeg har også veldig lyst til å takke partiene som står bak denne flertallsinnstillingen, for et grundig og veldig konstruktivt arbeid for å prøve å oppnå et bredest mulig flertall i Stortinget om denne saken. Fra regjeringens side har vi vært opptatt av å prøve å legge opp til å få et bredest mulig flertall for å støtte opp om det som skal være den framtidige finansieringen av NRK. Derfor var vi opptatt av å komme raskt tilbake til Stortinget etter forliket i fjor. Vi inviterer Stortinget til å komme med tydelige prinsipper og føringer for hvilken modell vi skal gå videre med og utrede i detalj. Vi har i meldingen pekt på noen modeller, og jeg er veldig glad for at et stort flertall i Stortinget nå har gitt oss klare signaler om hva vi skal utrede videre og hvilken modell vi skal komme tilbake til Stortinget med ferdig utredet.

Det er en gledens dag for NRK og for Norge at et så stort flertall nå er med på å sikre en stabil og framtidrettet finansiering av NRK – NRK som er en av våre største og viktigste kulturinstitusjoner, og som bidrar til å sikre et mangfoldig innholdstilbud av høy kvalitet til hele landet og alle deler av befolkningen. Som offentlig allmennkringkaster skal NRK tilby innhold av demokratisk, sosial og kulturell verdi for samfunnet. Dermed er NRK et offentlig gode som fellesskapet bør være med på å finansiere.

Det er viktig å få tydelige signaler om den videre finansieringen. Jeg er veldig glad for at man slår ring om NRK,

at man er enig om veien videre for NRK. Men når man sitter i denne salen, skulle man tro at komiteen var i full splittelse, og at det var full uenighet om framtiden til NRK. Sånn er det heldigvis ikke. Derfor vil jeg berømme innleggene fra representantene fra Kristelig Folkeparti, fra Venstre og fra SV – i tillegg til alt det gode arbeidet som nå er gjort i Stortinget, og som gir signaler videre til regjeringen. Jeg er også glad for det man sier fra denne talerstolen.

Helt siden etableringen i 1933 har NRK vært finansiert gjennom en apparatbasert kringkastingsavgift. Den ordningen har fungert godt. Nå ser vi at vi er nødt til å endre finansieringsmodell fordi vi ser så store endringer i mediehverdagen til folk. Jeg er veldig glad for at Stortinget så tydelig slår fast hva som skal være de viktige hensynene og prinsippene, særlig knyttet til administrasjonskostnadene – at de skal være lave, at det skal være lite byråkrati. Og ikke minst er uavhengigheten viktig.

Det er bra at et flertall i komiteen ber om at regjeringen nå utreder en modell der alle personer over en viss alder betaler et bidrag til NRK. Jeg synes det er en interessant modell, som er tilpasset norske forhold. Det er ikke uten videre enkelt å kopiere en modell fra et av våre naboland. Jeg tror vi skal tilpasse det til vårt system. Her er det en løsning som vi nå går videre med og utreder nærmere. Vi skal ta stilling til hvordan selve innkrevingen skal skje, og hvordan man kan differensiere en ordning for å sikre en god sosial profil. Jeg er opptatt av dette, særlig innvendingene jeg fikk i arbeidet med meldingen om at en husstandsavgift vil være ganske usosial med hensyn til at alle skal betale akkurat det samme uansett hvor mye man tjener. Om man bor i kollektiv eller på hybel, skal man betale like mye som om man bor i en enebolig. Derfor er det viktig at man får utredet dette i detalj og får gitt Stortinget det kunnskapsgrunnlaget man trenger for å vedta en finansieringsmodell som vil stå seg mange, mange år fram i tid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [14:34:53]: Jeg registrerer at kulturministeren er strålende fornøyd med dagen i dag, og på mange områder er vi ganske nærmere hverandre, særlig når det gjelder innholds krav. Men på finansiering står vi til dels langt fra hverandre, og vi kunne ha kommet mye lenger enn vi er i dag hadde det ikke vært for mangel på vilje og handlekraft hos sittende og forrige kulturministre. Først ble det etablert et ekspertutvalg som skulle vurdere finansiering av NRK. Så kom det en stortingsmelding om allmennkringkasting, hvor dette ikke ble løst. Et nytt ekspertutvalg ble satt ned. Så fant Stortinget det nødvendig å lage et forlik hvor vi ba regjeringen om å komme med en ny modell innen utgangen av 2016. Så kom NRK-meldingen, men ingen løsning. Statsrådene fra Høyre har ikke gjort noe annet enn å skyve hele problemstillingen foran seg. Spørsmålet som henger igjen, er: Hvor fornøyd er kulturministeren med handlekraften når det gjelder å finne en løsning for framtidig finansiering av NRK?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:35:59]: I mediepolitikken har det faktisk skjedd veldig mye i disse fire årene, og særlig hvis vi sammenligner med de åtte årene før. Vi har fått på plass nullmoms, som arbeidspartiregjeringen sa var umulig å få til – det var det siste de sa før de forlot kulturministerkontoret. Vi har fått på plass en

teknologinøytral produksjonsstøtte, vi har lagt frem en melding om kommersiell allmennkringkasting, og nå har vi også bedt Stortinget om å gi oss noen signaler om hvilken modell som best vil ivareta finansiering av NRK i årene framover, som best vil ivareta en god forankring og legitimitet i folket, og som vil være effektiv og lite byråkratisk. Jeg er fornøyd med at man nå i Stortinget i dag slår fast den posisjonen som NRK skal ha som institusjon i det norske samfunnet, og jeg er glad for at det nå også gis så klare føringer når vi skal gå inn i detaljene her og utrede. Så har jeg god tro på at vi skal komme tilbake med en løsning, og at det vil bli et vedtak i Stortinget om ikke altfor lang tid.

Arild Grande (A) [14:37:11]: Mitt spørsmål gjaldt finansiering av NRK, ikke alle de andre framskrittene som har kommet på mediepolitikken etter at stortingsflertallet har presset regjeringen til å handle. Dette handler om finansieringen av NRK, og her har ikke regjeringen gjort noe annet enn å misbruke enhver anledning til å gjøre framskritt – bare skjøvet hele problemstillingen foran seg. Men mangel på svar i kulturministerens svar er også et tydelig svar.

Jeg har stilt et skriftlig spørsmål til kulturministeren angående moms og muligheten for at man kan ivareta NRKs fradragsrett for moms dersom det viser seg at det i den framtidige modellen skal være skatteetaten som krever inn NRK-lisensen. Det spørsmålet står ubesvart fortsatt, og framstår enda mer utydelig for meg, til tross for at vi har stilt det spørsmålet nå til en rekke av representantene fra flertallet. Men kulturministeren kan kanskje være i stand til å svare på om hun ser for seg at det er mulig å bevare fradragsretten dersom det er skatteetaten som krever inn lisensen.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:38:13]: Ja, det skal jeg svare på, men først må jeg bare si at det er fascinerende først å få kjeft for at ikke regjeringen legger frem noen tydelig modell, og så får flertallet i Stortinget kjeft for at man ikke støtter en konkret modell, og så får sannelig også jeg kjeft fordi jeg ikke har gitt Arbeiderpartiet mulighet til å konkludere om en modell. Jeg skjønner at for dem som sitter og følger debatten utenfra, er det ganske forvirrende hva Arbeiderpartiet egentlig mener, som kritiserer andre for ikke å konkludere, men som heller ikke gjør det selv.

Når det kommer til fradraget for inngående merverdiavgift, mener jeg at det er veldig viktig – det er svært viktig – at NRK fortsatt får det fradraget når de kjøper eksterne tjenester. Det mener jeg er en forutsetning for rasjonell drift av NRK. Jeg mener i prinsippet at vi kan sikre det på to måter. Det ene er at vi må lage en modell som er utformet på en måte som oppfyller merverdilovens omsetningskrav, slik at NRK-bidraget kan omlegges slik lisensen er i dag. Alternativ 2 er at vi kan vurdere å innføre en ordning der NRK får kompensert sine dokumenterte kostnader knyttet til eksterne kjøp.

Arild Grande (A) [14:39:20]: Til den siste modellen: Det vil i så fall bety at provenytapet for staten vil være 550 mill. kr, hvis en skal kompensere de 400–450 mill. kr som NRK får i økte momsforpliktelser. Jeg tviler på at kulturministeren har avklart med finansministeren at man

har tenkt å få ryddet det på plass – ergo er det kollaps på det ståstedet.

Til det andre: Jeg tviler også på at dette vil være mulig dersom det er skatteetaten som krever det inn. Det gir heller ikke kulturministeren nå noe svar på. Det vi da står igjen med, er at det nok ikke finnes noen annen løsning enn at NRK selv krever inn lisensen.

Det skrives fra statsrådens side at når Stortinget har landet saken, skal framtidig finansiering holdes opp mot en statsbudsjettfinansiering. Men alle vet at det er en helt håpløs vei å gå. Kristelig Folkeparti var i sitt innlegg tydelig på at de ikke kan støtte at det foretas en slik vurdering. Er det i det hele tatt en realitet, eller er det bare ord for at Fremskrittspartiet skal være om bord i båten?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:40:31]: Siden representanten Grande har vanskelig for å forstå svaret mitt, må jeg gjenta det. Når det gjelder moms, mener jeg det er svært viktig at NRK fortsatt har fradrag for inngående merverdiavgift når en kjøper eksterne tjenester. Derfor skal vi utrede hvordan man best tar vare på det. Da er det ikke mer tvil om det, president, du hører hva jeg sier!

Punkt 2: Det er veldig fascinerende å høre Arbeiderpartiet snakke om en armlengdes avstand. Det er helt forferdelig hvis det skal bli slik at NRK skal finansieres over statsbudsjettet, men kommersiell allmennkringkaster er det ingen problemer med å skulle finansieres over statsbudsjettet. Der står tross alt faktisk partiene her på Stortingets talerstol og forteller hvilke kanaler som skal finansieres over statsbudsjettet – og hvor mye – men når det gjelder allmennkringkaster, skal man ikke engang vurdere statsbudsjettfinansiering. Kan representanten fortelle meg den store prinsipielle forskjellen mellom de to tingene?

Presidenten: Neste replikant er Marit Arnstad. For øvrig er det slik at presidenten følger med på det representantene sier.

Marit Arnstad (Sp) [14:41:39]: Det siste var litt oppsiktsvekkende, og jeg vil gjerne be kulturministeren avklare om det er slik at Høyre faktisk kan tenke seg statsbudsjettfinansiering av NRK. Er det slik at det er et alternativ for regjeringen? Er det slik at Høyre står bak det? Hvis det er slik at statsråden nå i dag skaper usikkerhet omkring en finansiering som skal ha en armlengdes avstand til budsjettet, statsbudsjettet og de årlige budsjettvedtakene, synes jeg hun skal bidra til å oppklare den situasjonen akkurat her og nå.

Ellers må jeg si at jeg må også be statsråden kanskje være litt forsiktig med å gjøre seg morsom på Arbeiderpartiets bekostning når det gjelder spørsmålet om beslutningsgrunnlag. Det er regjeringens ansvar å gi Stortinget et godt nok beslutningsgrunnlag. Det Stortinget vedtok i fjor, var ikke at vi skulle få fem modeller og deretter få svar fra departementet som ikke klargjør noen av de spørsmålene som Stortinget har.

Mitt spørsmål er rett og slett: Hvorfor valgte statsråden og regjeringen å foreslå fem modeller for finansiering istedenfor ett forslag, slik Stortinget ba om i mars i fjor?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:42:42]: Til det første må jeg bare rett og slett vise til det som står i

meldingen – jeg regner med at representanten har lest det. Der står det at når man har vurdert og utredet alle modeller, skal man se det opp mot en statsbudsjettfinansiering. Det er det jeg refererer til, og jeg gjentar det som regjeringen har foreslått i sin egen stortingsmelding. Så det er ingenting nytt i det; det er klart.

Når det så gjelder punkt 2, vil det å utrede de modellene som vi fikk fra Rimmereid-utvalget, kreve betydelig tidsbruk, fordi man må gå veldig detaljert inn i skattemodeller, som ville ha krevd veldig lang tid. Jeg var opptatt av å komme raskt tilbake til Stortinget, fordi jeg er utålmodig med tanke på de endringene som skjer i mediepolitikken. Og fordi regjeringen er opptatt av å ha en bred forankring av og en bred støtte for NRK-finansieringen, valgte vi å gå til Stortinget for å få signaler tilbake om hvilken av modellene vi skal utrede videre. Det har vi fått et klart svar på nå, og det er jeg veldig glad for.

Marit Arnstad (Sp) [14:43:54]: Denne regjeringen har hatt nesten fire år på seg når det gjelder finansieringen av NRK. Det har vært et tema i hele denne stortingsperioden, og Stortinget har ved hver korsveg vært nødt til å trekke regjeringen i riktig retning, vi har vært nødt til å fortelle dem at de skal operere raskere enn de har gjort. Så kommer man tilbake og foreslår fem modeller, og er ikke i stand til, under Stortingets behandling, å gi svar på de mest grunnleggende spørsmålene knyttet til hver enkelt modell. Og nå står vi igjen overfor en tidsperiode der regjeringen skal utrede prosedyrer osv. på nytt. Det er dessverre ikke noen særlig heldig prosess for et spørsmål som opptar svært mange av oss – og det begynner å haste, som representanten Solhjell var opptatt av tidligere.

Jeg må også konstatere at regjeringen og statsråden nå har skapt usikkerhet. Vi har alle vært opptatt av at det skal være en avstand mellom finansieringen og NRK, altså at det skal være en langsiktig og uavhengig ordning. Og nå står regjeringen og statsråden her og skaper usikkerhet om det spørsmålet.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:44:56]: Jeg vet ikke hvor stor usikkerhet man kan skape når man refererer meldingen, og også refererer til innstillingen, og peker på at etter at man har utredet modellene mer detaljert, skal man se det opp mot statsbudsjettfinansiering. Jeg gjentar bare det som står i stortingsmeldingen, og det som flere representanter har sagt her i dag. Jeg er veldig glad for at alle personer over en viss alder med inntekt skal betale NRK-bidrag, at det er den modellen som flertallet nå peker på. Det er det regjeringen nå skal gå i gang med å utrede videre. Det kommer til å være et omfattende arbeid, men vi skal gjøre det raskest mulig for vi er også utålmodig etter å få dette på plass.

Så er vi ikke minst opptatt av at NRK-finansieringen skal ha en sosial profil. Det er viktig for oss. Det som det nå pekes på, bl.a. når det gjelder husstandsavgift, er vi jo advart mot fra veldig mange hold, fordi det vil ha en veldig usosial og uheldig profil.

Bård Vegar Solhjell (SV) [14:46:11]: Eg fann egentleg ikkje noko gale i statsråden sitt innlegg, men eg fann heller ikkje særleg mange spor av kvar ho og regjeringa meiner dei vil gå vidare, og kva for tempoplan dei har. Det meiner nok eg òg er den mest kritiske merknaden eg

har hatt til regjeringa si handtering av denne saka dei siste åra – ikkje dei to første. Dei endringane har kome ganske raskt no, men verken rundt behandlinga av meldinga i fjor eller i meldinga, som berre er ein meny, eller i dei svara i oppfølginga av komiteen sitt arbeid i vår, har eg opplevd det som ei veldig kjensle av hastverk eller ei leiing på kvar vi går, frå statsråden og frå regjeringa.

Så mitt spørsmål er ganske enkelt: Vil statsråden, dersom ho vert attvald, gire om, raskt leggje fram eit forslag, jobbe med finansministeren og andre og løyse dei utfordringane som ligg der, sånn at vi kan få den framdrifta vi ikkje har klart det siste året?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:47:14]: Først har jeg lyst til å berømme representanten Solhjell for et veldig konstruktivt og grundig arbeid med meldingen her. Det er jeg veldig glad for. De innspillene som SV har kommet med, har vært et veldig verdifullt bidrag til at vi har endt opp der vi har gjort i dag.

Så vil jeg forsikre om at vi prioriterer dette høyt i departementet, høyt i regjeringen, fordi vi er opptatt av at NRKs legitimitet skal bestå og være sterk når vi nå ser at medievane til folk er i så stor endring. Derfor ønsker vi raskt å få på plass en ny finansieringsordning. Nå har flertallet her – et stort flertall – gitt oss tydelige signaler på hva vi skal utrede videre. Dette vil finansministeren og jeg ta på det største alvor og jobbe så raskt vi kan og komme tilbake med et forslag til Stortinget.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Hege Haukeland Liadal (A) [14:48:31]: Norge er et lite land, men med en stor allmennkringkaster, som har sterk betydning. Viktigheten av å ha en sterk allmennkringkaster som tar vare på vårt språk, vår kultur og identitet, er spesiell med tanke på størrelsen på landet – en allmennkringkaster som også evner å krysse kommuner og fylkesgrenser, og som opprettholder viktige mediearbeidsplasser i hele landet. Ja, på mange måter er de det journalistiske limet for de mange fortellinger en skal fortelle, av nasjonal og lokal interesse. Dette gjør NRK.

Samfunnsoppdraget er forstått og utføres hver eneste dag. Det er på mange måter også derfor folk opplever at de er glad i NRK, at de opplever NRK som viktig, både i hverdagen og ikke minst i en eventuell krise. NRK har et stort oppdrag i å være i konstant beredskap, både formelt og uformelt. Det er mange distriktskontorer og redaksjonell tilstedeværelse i hele landet. NRK har per i dag landets største innenriksredaksjon, med mer enn 500 journalister som publiserer innhold fra hele landet hver eneste dag.

Det er vanskelig ikke også å ha et nostalgisk forhold til NRK. Det har vært med og preget barn og unges oppvekst, også min. Det kulturelle høydepunktet i Haugesund på 1980-tallet var gjerne «Halvsju» og de artistene som fikk opptre der. Om sommeren var «Ta sjansen» fra Holmenkollen mitt besøk til hovedstaden. Jeg opplevde å kjenne hovedstaden i Norge gjennom NRK. Det fantastiske var at vi barn og unge hadde samme preferanser og fikk store, fine kulturelle opplevelser. Vi kunne tekstene til Pelle Parafins Bøljeband utenat. Men slik er det faktisk også i dag. «Skam» gir dagens barn og unge denne preferansen. Uansett om man bor i Kautokeino eller på Utsira, gjøres kvali-

tetsserier og -programmer tilgjengelig for alle barn og unge.

NRK som allmennkringkaster forpliktes til å ivareta et ansvar for å løfte fram nye talenter og lokale artister i f.eks. distriktssending eller i beste sendetid. Derfor er allmennkringkasterrollen viktig. Derfor er det viktig at vi også har en regjering som er tydelig på hva slags finansieringsforhold NRK i tiden framover skal ha.

Jeg mener NRK er Norges viktigste kulturinstitusjon – for dem som jobber i bransjen, og for oss som skal underholdes eller informeres. Jeg vil at NRK også i tiden framover skal utfordre oss som er innbyggere her i landet, og ikke minst engasjere oss. Som politiker og folkevalgt på nasjonalt nivå er jeg glad for å tilhøre et parti som er tydelig på at vi ønsker en sterk allmennkringkaster.

Når det gjelder den foregående debatten som har vært i denne sal, frister det meg å sitere TV 2 og deres slagord når det gjelder regjeringens syn på finansiering – vi får bare «se hva som skjer».

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:52:30]: Jeg tror at de som følger debatten, lurer litt, for det virker som om det ikke er så veldig bred enighet. Men det er jo det det er – det er en veldig bred enighet. Det er en veldig stor enighet om innholdsforpliktelser, og det er en stor enighet om hvordan man skal gå videre for å se på finansieringsmodell. Så godt som alle er enig i det aller, aller meste i innstillingen. Og så er det noen unntak, og jeg har faktisk lyst til å gi litt ros til Senterpartiet, som er blant de to som ikke er med på finansieringsbiten, men som faktisk kommer med et konkret forslag. Det kan man dessverre ikke si om Arbeiderpartiet.

Men vi er enige om legitimitet og uavhengighet. Vi er enige om sosial profil. Vi er enige om å sikre momsrefusjon. Vi er enige om at det skal være enkelt og ubyråkratisk. Vi er enige om at det skal være fremtidsrettet. Vi er enige om at det skal være forutsigbart. Vi er enige om et fireårig styringssignal. Alt dette er også Arbeiderpartiet enig i, og jeg skjønner egentlig ikke Arbeiderpartiet i den saken.

Vi hørte representanten Arild Grande si at han håpet vi skulle komme lenger i dag, men at det er mangel på vilje. Men det er ikke mangel på vilje. Det er et stort flertall som er enig om veien videre. Det er ikke mangel på vilje. At Arbeiderpartiet har valgt å stå utenfor det flertallet, selv om de – når man ser på forslaget de fremmer – er enig, det får være opp til Arbeiderpartiet å forklare. Jeg skjønner det iallfall ikke.

Jeg skal komme tilbake til forslag nr. 2, som Arbeiderpartiet også har fremmet, men aller først har jeg lyst til å si litt om det som også saksordføreren var inne på. Vi har snakket om mediemangfoldet. Vi har snakket om ansvaret for norsk språk. Vi har snakket om ansvaret for nordisk språk og nordisk kultur, om hvordan NRK har ansvaret for språklige minoriteter, for sportsevenementer, for å tilgjengeliggjøre arkiv, for å være til stede i distriktene og for å være en viktig institusjon når det handler om beredskap. Alle disse tingene er vi også enige om.

Så sier Arbeiderpartiet at vi ønsker å vingeclippe NRK. Da begynner vi nok å nærme oss ordentlig mediemangfold, for hvis man googler «vingeclippe» og «NRK», dukker det opp et sitat fra representanten Hege Haukeland Lia-

dal, hvor hun sier at hun mistenker at den nye regjeringen vil vingeclippe NRK. Men fra det til å virkelighetsbeskrive det som at det er noen i regjeringen som har sagt det – vel, det er å dra det enda lenger enn selv journalister i en hektisk hverdag gjør. Det synes jeg ikke man skal gjøre fra denne talerstolen.

Så problematiseres en rekke ting. Hvordan skal innkrevningen foregå? Hvordan skal det bli med moms hvis det er skatteetaten som skal kreve det inn? Det står ingen steder at det er skatteetaten som skal kreve det inn. Det er en konstruert problemstilling.

Over til forslag nr. 2, som jeg skal bruke litt tid på, hvor man altså foreslår:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å vurdere statsbudsjettfinansiering av NRK.»

Det er et pinlig forslag. Man kan ikke be en regjering ikke vurdere noe. Det hadde vært veldig fristende for Høyre og Fremskrittspartiet å fremme et forslag hvor man ber en eventuell fremtidig regjering om ikke å vurdere å øke skattene, men det er ikke slik det fungerer. Man kan be en regjering om å vurdere ting, man kan be en regjering om å utføre lover som vi vedtar, men man kan ikke be en regjering om ikke å vurdere. Jeg tror at Arbeiderpartiet hadde vært tjent med å trekke det forslaget fremfor å opprettholde det, da det nok faktisk i ytterste konsekvens iallfall utfordrer Grunnloven.

Helt til slutt skal jeg avslutte i en litt muntre tone, for jeg har lyst til å ta med et par kuriosas fra meldingen også. Jeg legger merke til at kringkastingssjefen er i salen, og jeg antar at han er komfortabel med det, men nå er det altså slik at ansatte i NRK, inkludert kringkastingssjefen, etter dette må begynne å betale lisens – og det tror jeg også fremstår som ganske rettferdig.

Arild Grande (A) [14:56:49]: Debatten begynner å nærme seg slutten, og det er tid for å dra sammen noen tråder.

Vi har hørt fra Ib Thomsen at dette er en historisk dag for Fremskrittspartiet, og i sannhet er det virkelig det. Det at vi har en historisk bred enighet om betydningen NRK har for det norske demokratiet, det norske fellesskapet og det norske mediemangfoldet er nye toner vi aldri har hørt fra Fremskrittspartiet før, og som jeg er glad for at man nå står inne for.

Så er det også historisk av den grunn at i stedet for å forfekte sitt opprinnelige syn om å fjerne NRK-lisensen og love velgerne at man ikke lenger skal betale lisens, er man med på en flertallsmerknad hvor det står at det er en forutsetning at alle voksne skal bidra. Det betyr, hvis Ib Thomsen lurer på tall, at vi går fra ca. 2,3 millioner husstander til 4,1 millioner mennesker over 18 år – nær en dobling i antallet som skal betale lisens.

Det Fremskrittspartiet forsøkte å ro seg i land på, er en passus om at modellen skal holdes opp mot en statsbudsjettfinansiering av NRK. Det er et såpass alvorlig anslag mot NRKs uavhengighet at NRKs journalister har gått ut mot forslaget og bedt om at det ikke vedtas, at man ikke vurderer en sann mulighet. Det forstår jeg godt, fordi det utfordrer allmennkringkasterens uavhengighet og sender et dårlig signal internasjonalt.

Det er såpass alvorlig at også Kristelig Folkeparti, som faktisk er med på flertallets forslag, finner grunn til fra Stortingets talerstol å si at man ikke vil forsvare en sann

mulighet. Det synes jeg kulturministeren skal ta inn over seg. Og hvis kulturministeren kan signalisere her at den vurderingen akter ikke kulturministeren å gjennomføre fordi det er et urealistisk grep, skal vi være de første til å trekke det forslaget, for da er vi godt fornøyd. Men kulturministeren har gjentatt i denne debatten at det skal være en vurdering opp mot statsbudsjettfinansiering. Derfor står vi fortsatt på det forslaget, men inviterer kulturministeren til å komme opp og redegjøre for at det ikke blir gjennomført.

Så har flertallspartiene framholdt at det er helt avgjørende for dem at man løser moms-spørsmålet. Men det er ingen som helst signaler her fra regjeringspartiene på hvordan det skal sikres. Det henger i lufta, både det spørsmålet, framtiden for NRKs økonomi, for arbeidsplasser og for de uavhengige produsentene som lever av oppdrag som NRK bestiller. Og ikke minst henger det i lufta hva forslaget til flertallet betyr for familienes økonomi. Det er preget av mange gode intensjoner, men inntrykket er en kaosmodell.

Det minner meg om en historie fra tidligere representant Jon Leirfall – tror jeg det var – som hadde med seg sin stortingskomité på reise til et afrikansk land. På bussturen kjørte de forbi en kamel. Jon Leirfall pekte på kamelen og sa: Ser dere, karer, dette er en hest som en stortingskomité har bygd. Sånn kan det fort bli når gode intensjoner i sum skal utgjøre et forslag som ser ut som noe helt annet når det kommer gjennom kverna, enn det som kanskje er realistisk å gjennomføre. Og det er flertallets modell sånn som de skisserer den i dagens innstilling. Det skriver flertallet egentlig selv, når de avslutter sin merknad med at dersom modellen viser seg å være umulig å gjennomføre, ber de regjeringen komme med en alternativ modell. Ikke bare er det på stedet hvil, det er faktisk et skritt tilbake i forhold til der vi var for over et år siden.

Jeg er helt enig med Bård Vegar Solhjell, som sier at når vi kommer til en ny stortingsperiode, trenger vi en regjering og en kulturminister som tar på seg ledertrøya i dette spørsmålet, for hele denne perioden har vært preget av misbrukte muligheter. Vi trenger et nytt flertall som ser verdien av at man sikrer finansieringen for allmennkringkasteren og ser betydningen allmennkringkasteren har for det norske demokratiet. Da trenger vi en regjering som setter seg i førersetet i et så viktig spørsmål som hvordan dette skal finansieres for framtiden.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Sonja Mandt (A) [15:02:20]: NRK står støtt i den norske befolkningen og har den kvaliteten som vi ønsker. Derfor trenger vi en forutsigbar finansiering. Trass i særlig kanskje Fremskrittspartiets latterliggjøring og sleivete ytringer om kanalen er jeg glad for at statsråden i sitt innlegg ser den verdien NRK faktisk har, og legger vekt på det. Med dokumentarprogrammer fokuserer de på urettferdigheter, de er samfunnskritiske, og de er tydelige på det ansvaret de har. Brennpunkt er ett eksempel, Flukt et annet, og som det har blitt nevnt her, Skam – et program som har gjort mer for den nordiske språkforståelsen enn noe annet program de senere årene. Det er bra at NRK tar ansvar når det gjelder å styrke språket, formidle innhold fra Norden og medvirke til kunnskap om det nordiske samfunnet, kulturen og språket, og jeg er glad for at det er

tilbake på plakaten. Det var historieløst å ta det bort, for vi har et felles språkområde i Norden, der det er viktig at vi forstår hverandre, og det kan lettest gjøres gjennom felles programmer. Når vi treffer våre nordiske venner og de refererer fra Skam og prater på sin norsk, skjønner vi alle at det har vært et vellykket bidrag til økt interesse og forståelse og kanskje mer nysgjerrighet på landet vårt. Jeg kan også nevne at det er mange andre gode serier fra nabolandene våre som NRK sender, eller serier som vi produserer og sender der. På den måten opprettholder vi både forståelsen og samhörigheten. Som en parentes ønsker jeg også at dubbing ikke skal brukes, noe som også har vært signalisert fra denne talerstolen og i merknader.

Men NRK må fortsatt ha økonomi som kan klare sånne tiltak. Jeg tror mange med meg er glade for å ha en allmennkringkaster der en kan slippe reklame, og at en kan velge. Vi er fornøyd med at vi kan ha programmer som irriterer oss, og programmer for spesielt interesserte. Derfor er det, som det er sagt her mange ganger, viktig med forutsigbarhet. Det er nødvendig. Det er få som kan fylle den rollen som fylles av NRK i dag, og den forutsigbarheten har ikke regjeringen bidratt til med sine ulne svar og ideer. De viser i hvert fall ikke hvilken vei de vil gå når de sender saken uavklart til Stortinget og forventer at den skal løses her. Her føler jeg at vi kaster ball fram og tilbake, og at ballen nå er kastet tilbake til Stortinget. Det blir spennende å se hva resultatet blir.

Lasse Juliussen (A) [15:05:15]: Vi står i dag overfor en medievirkelighet som for relativt få år siden var veldig fjern for oss. Vi bombarderes av nyheter og overskrifter fra alle kanter, i alle kanaler og på alle plattformer. Flere og flere får sine nyheter gjennom sosiale medier, som har – som vi vet – algoritmer som styrer hva slags innhold vi får se, basert på hva vi tidligere har likt og engasjert oss i. Til tross for flere nyhetskilder enn noensinne er faren for ekkokamre stor.

Vi trenger NRK kanskje mer nå enn noensinne. Vi trenger en allmennkringkaster som sikrer mediemangfoldet, som kan levere kvalitet på flere ulike plattformer og i flere kanaler, og som kan treffe bredt på lineær tv, i radio, i sosiale medier og på nett. Da trenger vi også en stabil finansiering, og vi trenger et uavhengig NRK. Det hadde helt åpenbart vært å foretrekke at regjeringen hadde levert på det Stortinget har bedt om, slik at vi nå kunne fått på plass en sikkerhet og en trygghet for framtiden.

Så er jeg, som representanten Grande har vært inne på tidligere i dag, glad for at enigheten om behovet for en god og stabil finansiering av NRK i hvert fall ser ut til å være historisk stor. Det fordrer selvsagt legitimitet hos NRK. For å skape tilslutning til et spleiselag om en ikke-kommersiell allmennkringkaster i et særdeles fragmentert medielandskap må allmennkringkasteren ha legitimitet. Det har NRK i dag. Over 80 pst. av befolkningen bruker NRKs innhold daglig, og NRK nyter høy tillit. 80 pst. har et meget eller ganske godt helhetsinntrykk av NRK. Og folk har et forhold til NRK, enten det er gjennom nyheter, drama-produksjoner, debatt, kultur eller underholdning, gjennom å vente på neste Skam-oppdatering eller gjennom barneprogrammer, som jeg har fått bruke mye tid på å bli kjent med det siste året.

Folk har også et forhold til NRK fordi NRK er der folk bor. Distriktskontorene er avgjørende for legitimiteten. De

dekker lokale nyheter og gir plass til lokale artister i sine sendinger. De bidrar i beredskapen. Lokal og regional tilstedeværelse må være helt grunnleggende for NRKs løysning av allmennkringkasteroppdraget.

NRKs legitimitet og oppdrag handler selvsagt ikkje bare om å treffe breitt og skape stor oppslutning, men også om å skape mangfold og produsere innhald for minoriteter. Som representant for et fylke som er hjemsted for flere nasjonale minoriteter, ikkje minst sørsamene, er jeg glad for at vi i dag viderefører og understreker også det ansvaret NRK har for samisk innhald.

Anders Anundsen (FrP) [15:08:26]: En skulle tro at det var en helt grunnleggende og fundamental uenighet i denne sal om denne saken. Det er det jo ikkje. Vi er faktisk tverrpolitisk enige om det aller meste, bortsett fra finansieringsordningen.

Jeg synes det er spennende når vi hører representant etter representant fra Arbeiderpartiet gå opp og si at det har vært så dårlige svar fra regjeringens side at Arbeiderpartiet ikkje har vært i stand til å utforme sin egen politikk. Det er greit at det er idétørke hos Arbeiderpartiet for tiden, men å forvente at en sittende regjering skal bidra til å utforme politikken til Arbeiderpartiet synes jeg er å dra det langt, særleg når kritikken er såpass tøff basert på et forslag som de selv fremmer som heller ikkje konkluderer på modell. En ting hadde vært hvis Arbeiderpartiet hadde hatt en alternativ politikk som de kunne gå i krigen for å forsvare, men det har de jo ikkje, og konklusjonen til Arbeiderpartiet er i veldig stor grad i samsvar med det som er flertallsinnstillingen i dag. Det skulle man ikkje tro når man hørte de innleggene som har vært fra flere representanter fra Arbeiderpartiet.

Jeg har også merket meg at til tross for at beslutningsgrunnlaget ikkje er godt nok for Arbeiderpartiet, så er det iallfall godt nok for Senterpartiet. Selv om representanten Arnstad kritiserte statsråden i stad for å være morsom på Arbeiderpartiets bekostning, har altså i hvert fall Senterpartiet nok beslutningsgrunnlag til å bidra til å fremme et forslag hvor de iallfall kan konkludere, så jeg synes det også var en litt underlig referanse.

Men det som gjorde at jeg tok ordet, var den kritikken som statsbudsjettfinansiering har fått. Jeg tror Grande sa noe sånt som at det var et alvorlig anslag mot NRKs uavhengighet. Jeg er enig i at det er viktig at NRK skal være uavhengig, at de skal ha forutsigbare rammer, og at de skal være den institusjonen de i stor grad er i dag. Som Grande selv har påpekt, er det bred støtte til det i innstillingen, så om ikkje annet så har i hvert fall NRK fått mange godord fra talerstolen i dag, og det er vel fortjent. Men det å hevde at statsbudsjettfinansiering skulle rokke ved den uavhengigheten, er noe krevende, fordi både pressestøtte og penger til en privat allmennkringkaster besluttes i Stortinget, men – ikkje minst – fordi en annen svært viktig institusjon finansieres på samme måte. Riktignok er NRK en del av den fjerde statsmakt, men den tredje statsmakt finansieres over statsbudsjettet etter forslag fra regjeringen. Jeg tror neppe noen vil hevde at det rokker ved domstolenes uavhengighet.

Det at en skal få en utredet modell veid opp mot statsbudsjettfinansiering, er egentlig en ganske naturleg sak når en først skal gjennomføre en så grundig runde på finansiering av NRK. Derfor synes jeg det er verdt å peke på at

forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, egentlig etablerer en helt ny konstitusjonell praksis, hvor Arbeiderpartiet ønsker å pålegge regjeringen fra Stortingets side ikkje å ta sin plikt til å opplyse Stortinget på en god nok måte på alvor og fjerne initiativretten, som regjeringen har og står fritt til å utøve som de vil. Det er bemerkelsesverdig.

Svein Harberg (H) [15:11:50]: Det blir nødvendig å gi noen kommentarer til det som har vært sagt. Jeg er forundret over ordbruken og beskrivelsene, som jeg vanskelig kan se har rot i virkeligheten. Jeg synes kringkastingsjefen, som det var vist til, er bemerkelsesverdig rolig til å ha en virksomhet i økonomisk kaos og gedigen usikkerhet, men det sier kanskje noe om at vi har en god kringkastingsjef og en god institusjon. Hvor tar Arild Grande det fra når han viser til denne usikkerheten, når det i en innstilling står at rammen er gitt, som i dag, momsrefusjon skal sikres, og det skal gis fireårig styringssignal? Hvis det er kaos, må vi få hjelp til å finne en annen løsning. Den har vi i hvert fall ikkje fått fra Arbeiderpartiet.

Så er det dette sporet som en tydeligvis har lett fram i håp om å få til noe uenighet, dette med at det kun er NRK-innkreving som er det saliggjørende. Vi er gjerne med på NRK-innkreving, altså innkreving i regi av NRK selv, dersom det er den beste løsningen og det på best måte ivaretar de kriteriene vi har satt opp. Men det skal vi ha svar på, og hvis det er en god løsning, er det bra. Det er et godt kompetanse miljø i Mo i Rana, som vi har pekt på.

Så er det Senterpartiet, som mener det skapes usikkerhet når en sier det en har stått for hele tiden. Det er jo rart, og det er underlig at en på samme innpust sier at bestillingen kom i mars i fjor og at en ikkje har gitt svar på fire år. Det er vel en logisk brist der.

Arild Grande gjentar nok en gang, selv om dette er blitt påpekt i mange debatter, tallet på personer over 18 år. Hvor han har dette med 18 år fra, vet jeg ikkje. Det har aldri vært sagt i innstillingen, og det har aldri vært sagt fra oss. Nettopp hvem som skal bidra, og hvordan det kan gjøres for at husstandene skal få en grei økonomisk løsning ved en personløsning, det skal jo tas vidare.

Da jeg tok initiativ til disse samtaleene med alle partiene, var intensjonen at vi skulle stå felles for NRK. Vi har oppnådd bred enighet – bemerkelsesverdig bred enighet, vil jeg si. Det gis inntrykk av noe annet. Det gjør at jeg blir litt lei meg, men jeg er glad for at enigheten tross alt ligger i bunnen. Jeg kan også love at vi skal pushe på – uavhengig av hvem som skal følge det opp – at dette skjer så raskt at NRK får den forutsigbarheten de trenger.

Marit Arnstad (Sp) [15:15:02]: Debatten viser at det er stor grad av enighet når det gjelder innhald, når det gjelder ønsket om å legge et godt grunnlag for et framtidig NRK, og når det gjelder NRKs betydning i den norske medievirkeligheten. Det er bra, og det er viktig. Der er vi ikkje uenige, der tror jeg det er mange som er svært enige. Så er det mange av oss som mener at det begynner å haste litt, at en faktisk må få en ordning på plass, og det er der noen av oss kommer med rimelig sterk kritikk både mot den prosessen som regjeringen har gjennomført, og mot det beslutningsgrunnlaget regjeringen har gitt Stortinget nå i siste omgang, som har vært altfor dårlig. Det var for dårlig, meldingen var for dårlig, og de svarene på de spørsmålene som er stilt underveis, har heller ikkje vært

veldig gode. Det har ikke gitt noen av de avklaringene som en har hatt behov for f.eks. for å inngå et forlik – et bredt forlik. Derfor har det ikke blitt noe forlik, og derfor står en her i dag og har en rimelig grad av usikkerhet knyttet til hva som kommer til å bli utredningene framover.

Representanten Harberg sier at det er et paradoks at jeg snakker om at det er skapt usikkerhet over flere år når det gjelder prosessen, samtidig som jeg viser til at det har gått et år siden Stortingets forlik. Men allerede den gangen var det flere av oss som ga uttrykk for at vi var litt oppgitt over den sendrektheten vi opplevde fra regjeringen i mediepolitikken. Det baserer seg på at en har hatt flere meldinger, flere ekspertutvalg, og enda kommer en altså tilbake til Stortinget med fem modeller og er ikke i stand til å peke på en modell som en skal gå videre med.

I tillegg synes jeg det er synd at representanter her fra Høyre og Fremskrittspartiet har skapt usikkerhet knyttet til statsbudsjettfinansiering, for det er ikke noen tvil om at statsbudsjettfinansiering lett kan komme i konflikt med det flertallet sjøl legger av egne forutsetninger, at det skal være en treffsikker ordning, en ordning som sikrer NRKs legitimitet og uavhengighet, som er forutsigbar, og som har et langsiktig perspektiv. Det kan lett komme i konflikt med det, og derfor burde iallfall denne debatten ha kunnet konkludere med at statsbudsjettfinansiering fra år til år ikke er noen god løsning for NRK. Det bør legges til side, og så får vi konsentrere oss om de modellene som er mulig. Senterpartiet har pekt på en som vi synes en burde gå videre med. Vi er åpen for også å drøfte andre i tida framover for å sikre en langsiktig og uavhengig finansiering av NRK, men statsbudsjettfinansiering synes jeg i realiteten at en her på et ansvarlig grunnlag skulle klare å si ikke er aktuelt for å sikre NRKs framtid.

Bård Vegar Solhjell (SV) [15:18:22]: For å vere ærleg synest eg ikkje at alle delar av denne debatten har halde nivået for det som er intensjonen med institusjonen vi diskuterer, nemleg å bidra til ein meir opplyst samtale. Eg kan ikkje seie at det er grunnlag – i diskusjonen, det vi driv med og kor mykje vi veit – i dei veldige frontane som enkelte drar opp. Eg synest det kan vere litt grunnlag for å gå i seg sjølv både her og der. Etter mitt beste skjønn er det openbert at regjeringa ikkje har gjort nok det siste året for at vi no skulle kome i mål med ein hovudmodell. Det er sann i eit land at det trengst ei regjering og ein statsråd som tek leiing når vi skal inn i komplekse spørsmål for å kome vidare. Det var forventa at dei skulle leggje fram eit klart forslag. Eg hadde forventa meir støtte, raskare svar og bidrag enn vi fekk, for at Stortinget kunne verte einige. Eg synest regjeringsspartia og regjeringa må ta inn over seg at vi i staden i realiteten står litt på null. Nokre hovudlinjer er trekte, men når det gjeld finansiering, er for mykje ope.

Eg kan ikkje sjå at det er grunnlag for den tonen som Senterpartiet, Arbeidarpartiet og mine venner der – som eg har så veldig god erfaring med å samarbeide med gjennom mange år – legg an i denne debatten. Det er ikkje skapt usikkerheit om statsbudsjettfinansiering i denne debatten. Det er ikkje fleirtal for det i Noreg, det kjem det ikkje til å verte. Alle veit at det står der fordi Framstegspartiet skulle få dette – for å vere med. Det er berre sann det er. Høgre kjem ikkje til å gå inn for det, vi andre kjem ikkje til å gå

inn for det. Det kan vere litt viktig å få landa det så vi kan kome saman om det som er viktig.

Vi vart ikkje einige til slutt, og representanten Arild Grande sa her oppe at det var fordi fleirtalet gjekk inn for ein uforvarleg og for dårleg modell som ikkje kan gjennomførast, at ein heller burde lytte til mindretalet. Eg har vore i mindretal ein del gonger i mitt liv. Det har hendt eg meiner at mindretalet har rett, og at fleirtalet burde teke seg saman. Men det er meir vanleg at mindretalet må gje seg for fleirtalet enn at fleirtalet må gje seg for mindretalet – heldigvis og trass alt. Så i alle fall litt refleksjon – det hadde kanskje vore ein god idé at mindretalet tenkte seg om, om fleirtalet hadde nokre poeng. Hadde det skjedd på eit tidlegare tidspunkt, trur eg faktisk det hadde vore grunnlag for å kome lenger i Stortinget.

Men det viktigaste poenget er at denne oppvasken hjelper ingenting. Det som hjelper, er at vi får ein statsråd og ei regjering som leiar i større grad enn slik det har skjedd til no, og at Stortinget føler ansvar for ei brei einigheit om å finne ein god modell, av mange, og plukke ut det beste – og gje ein del. Det er trass alt ikkje himmel eller helvete, men det handlar om å finne ei god samlande løysing for NRK.

Presidenten: Representanten Arild Grande har hatt ordet to gonger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arild Grande (A) [15:21:42]: Jeg tar imot invitasjonen fra Bård Vegar Solhjell, og jeg gleder meg til at den saken skal håndteres i neste periode, for da kan det hende det ser litt annerledes ut – hvem som er i flertall og hvem som er i mindretall. Jeg føler meg i hvert fall overbevist om at vi, hvis vi får muligheten etter valget, vil se en kulturminister som har et helt annet tempo i denne saken, og som også bidrar til at man kan lande en framtidig finansieringsmodell uten at det blir for mye rot og spill i Stortinget.

Jeg er enig i at forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, er uvanlig, men det er mye som er uvanlig i denne saken. Hadde kulturministeren slått fast at det ikke blir aktuelt å gå langs det sporet, hadde vi vært de første til å trekke forslaget. Men her har det blitt gjentatt at man skal forfølge det sporet, derfor ser vi oss nødt til å opprettholde forslaget.

Vi er enige om veldig mye når det gjelder innhold, men vi er uenige om en del når det gjelder finansiering. Dessverre har ikke debatten avklart en del viktige spørsmål for oss. Derfor finner vi det ikke forsvarlig å være med på flertallets innstilling.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:23:03]: Når det skapes forvirring om veien videre, hva som egentlig vedtas her i dag, deler ikke jeg den vurderingen. Jeg synes det er veldig enkelt, og jeg er veldig glad for det Stortinget i dag skal vedta. Det Stortinget nå ber regjeringen om – det gode og store flertallet som heldigvis står bak forslagene – er å legge fram endelig valg av en modell for det som skal kalles NRK-bidraget. Partiene og flertallet er tydelige på hvilke hensyn som skal prioriteres, og de legger noen tydelige føringer for det videre arbeidet, og for hva vi skal utrette.

Stortinget vil at regjeringen skal komme tilbake med et forslag til en særnorsk ordning som ikke baserer seg fullt og helt på en ordning som allerede er eksisterende i andre land, for man ser at de ikke er fullgode for å tilpasses det norske systemet. Derfor vil vi hente veldig mye av det beste fra modellene man har i andre land, og som også det gode flertallet peker på.

Flertallet ber også om at man skal utrede en modell der alle voksne personer med inntekt betaler. Det er fordi mange av partiene er opptatt av den sosiale biten av dette, at hvis man tjener relativt lite, skal man ikke være nødt til å betale like mye som en som har veldig god lønn. For at legitimiteten skal bevares, skal vi sørge for at alle kan bidra etter evne. Det tror jeg er viktig for NRK-finansieringen og for modellen vi lander på.

Samtidig peker flertallet på en rekke forutsetninger som må være oppfylt: lave administrative kostnader, lite byråkrati og uavhengigheten for NRK som det veldig sentrale. Det er jeg glad for. Alt dette skal vi nå ta med videre. Det er krevende å ivareta alle disse hensynene, men nå har flertallet gitt tydelige signaler om hva regjeringen skal utrette videre. Jeg lover at vi skal jobbe så raskt det er forsvarlig og overhodet mulig, og komme tilbake til Stortinget med et forslag som ivaretar de tydelige føringene som legges til grunn i vedtaket som gjøres i dag – som er umulig å misforstå, og som jeg er veldig glad for at er så tydelig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [15:25:55]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kringkastingsloven (reklame og sponsing mv.) (Innst. 363 L (2016–2017), jf. Prop. 102 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av fra regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ib Thomsen (FrP) [15:26:39] (ordfører for saken): Det er stor enighet i Stortinget og i komiteen om endringer i kringkastingsloven vedrørende reklame og sponsing. Jeg regner med at Kristelig Folkeparti selv vil redegjøre for hva som er den store forskjellen, eller den lille forskjellen, som jeg mener det er i denne saken.

Digitalisering fører til en ny hverdag i mediebransjen. Konsekvensen av dette er bl.a. en større internasjonal konkurranse i det norske markedet. Reklame- og sponsormarkedet har endret seg i takt med den teknologiske utviklingen som er på dette området, og det er nødvendig å tilpasse det norske regelverket som følge av denne utviklingen.

Det såkalte AMT-direktivet er gjennomført i norsk rett ved kringkastingsloven og kringkastingsforskriften. Det er to hovedprinsipper i AMT-direktivet. Det første er sender-

landsprinsippet, som innebærer at det er regelverket i det landet sendingene skjer, som skal legges til grunn hva gjelder reklame og sponsing, så lenge det er innenfor det EU-fastsatte rammeverket. Det andre er prinsippet om fri videreformidling. I praksis innebærer dette at det som framstår som norske tv-kanaler, kan sende til Norge med andre lands regelverk som grunnlag for reklamebruken. Flere norske kanaler benytter seg som kjent allerede av dette.

Høyre og Fremskrittspartiet mener det er viktig å understreke at enhver kringkaster har mulighet til å sende reklame i tråd med det som til gjeldende tid er i overensstemmelse med lovverket. Forutsatt at kringkasteren opererer innenfor lovverkets øvre grense for visning av reklame, må kringkasteren selv ta stilling til hvor mye reklame den ønsker å sende. Andelen reklametid innenfor loven er således en forretningsmessig vurdering for hver enkelt kringkaster. Og det forstår sikkert alle at sender man for mye reklame, blir kanalen så kjedelig at færre vil se på den. En dårlig forretningsidé, etter mitt skjønn.

Dersom regelverket for reklame og sponsing blir for ulikt mellom de landene som er omfattet av prinsippet om fri videreformidling, vil det ha konkurransevridende virkning, noe komiteen mener er uheldig. Jeg mener det er nødvendig å legge bedre til rette for at norske kringkastere har om lag tilsvarende gode konkurransevilkår som resten av EØS. Altså: Tilrettelegging er viktig med dette AMT-direktivet. Dette er også et viktig bidrag for å sikre kvaliteten i det norske mangfoldet.

Så litt obs: Jeg mener reklame og sponsing også har flere negative sider for seerne, og det er viktig at disse ikke ødelegger den gode seeropplevelsen i for stor grad for norske seere i Norge.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:30:34]: Jeg har forstått det sånn at det som regjeringen nå legger fram av endringer i kringkastingsloven, handler om en harmonisering av EUs AMT-direktiv, og det er jo ikke alt regjeringen legger fram, Kristelig Folkeparti er uenig i. Det som er viktig for oss, er at man ikke gjør endringer som gjør at man f.eks. legger ting til rette for at vi får mer reklame for spill som er ulovlig i Norge, men at man sørger for at det holdes innenfor det som er norsk lovverk. Jeg mener, basert på den debatten vi hadde i forbindelse med spillmeldingen, at regjeringen kunne ha gjort mer for å stoppe den ulovlige reklamen for spill som sendes fra utlandet. Det er ikke småpenger vi snakker om, vi snakker om i størrelsesorden 600 mill. kr som man bruker på denne ulovlige spillreklamen. Jeg mener at regjeringen kunne ha fulgt Hamarutvalgets anbefalinger, og skulle ønske at regjeringen fullt ut kunne brukt det handlingsrommet man har.

Det vi er skeptiske til, er reklame på delt skjerm. Kristelig Folkeparti mener at det kommersielle reklametrykket er stort nok som det er. Så er jeg enig med representanten Ib Thomsen i at dette handler også om seeropplevelsen. Det vi foreslår når det gjelder § 3-2, er at istedenfor å gi på en måte full tilgang til delt skjerm til enhver tid, skal reklame på delt skjerm kun være tillatt i direktesendinger som ikke inneholder avbrudd, f.eks. idrettsarrangementer – at man ikke plutselig begynner å se reklamen midt under innspurt av stafetten f.eks.

Jeg håper de andre partiene også kan være med på å vurdere dette forslaget. Det ligger som et omdelt forslag i salen i dag. Det er den samme ordlyden som ligger i inn-

stillingen, bare at vi nå ikke ber regjeringen presisere, men at Stortinget presiserer det selv, og jeg håper med det at ved å åpne, rammer vi det allikevel inn, for å unngå at reklametrykket bare blir enda mer økende, og ivaretar også seeropplevelsene. Man tillater altså dette i direktesendinger som ikke inneholder avbrudd. Jeg vet ikke om regjeringspartiene i det hele tatt har vurdert dette forslaget, men jeg hadde håpet at vi skulle kunne klare å få flertall for dette.

Jeg tar opp det forslaget Kristelig Folkeparti har fremmet.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han viste til.

Marit Arnstad (Sp) [15:34:16]: Senterpartiet registrerer at det er en samlet komité som legger fram innstillingen i denne saken, og politisk ser vi ingen store kontroverser omkring de foreslåtte endringene. Vi vil derfor støtte innstillingen fra komiteen. Jeg vil likevel på vegne av partiet knytte noen kommentarer til saken, ettersom vi ikke er en del av komiteen.

Som vi har vært inne på i andre saker: Når det gjelder de økonomiske rammene i det norske medielandskapet, er det en utfordrende situasjon. Økt konkurranse fra utenlandske kanaler kombinert med strømmetjenester er krevende, og Senterpartiet ser derfor behovet for å imøtekomme norske kringkasteres behov for like konkurransevilkår vis-à-vis kringkasterne som sender fra andre EØS-land. Samtidig må dette sjølsagt balanseres opp mot seernes interesse i å begrense eksponeringen av reklame.

Når det gjelder forslaget om å oppheve begrensningen av at samlede reklameinnslag ikke skal overstige 15 pst. av kringkasterens daglige sendetid, oppfatter Senterpartiet at dette ikke vil innebære noen store praktiske endringer. Både loven og AMT-direktivet vil fortsatt sette grenser for antall reklameminutter per time. Reklametrykket per klokke-time i den tida vil ikke kunne øke noe særlig utover gjeldende regel.

For øvrig har vi merket oss at fjernsynsselskapene allerede ser ut til å ha tilpasset seg dagens regelverk ved å utvide sendetida, for på den måten å maksimere den 15 pst.-regelen. Jeg vil anta at fjernsynsselskapene allerede har maksimert utnyttelsen i «prime time», og at en oppheving av 15 pst.-regelen derfor vil få størst betydning for reklame i sendetida ut i de små timene.

Senterpartiet vil imidlertid slutte seg til Arbeiderpartiet og Kristelig Folkepartis generelle kommentar i innstillingen om at det samlede reklametrykket ikke bør økes. Senterpartiet slutter seg også til opphevelsen av § 3-4 og mener at det er en klok opprydding i regelverket, og vi vil også signalisere støtte til det mindretallsforslaget som representanten Bekkevold nettopp tok opp, om en endring i § 3-2 slik at reklame på delt skjerm kun skal være tillatt i direktesendinger som ikke inneholder avbrudd.

Arild Grande (A) [15:36:38]: Det er enighet om mye i denne saken. Det handler om å legge til rette for at norske kringkasterne som sender med utgangspunkt i norsk regelverk, ikke skal få betydelig konkurranseulempe sammenlignet med kringkasterne som har sendinger rettet mot det norske publikum, men som sender fra andre land med et helt annet regelverk. Det har Stortinget gjort opp gjen-

nom mange år og kommet med tilpasninger som kan gjøre det bedre konkurransemessig for norske kringkasterne som sender fra Norge. Vi slutter oss til at det foretas justeringer i regelverket, og det er det bred enighet om.

Så er det et annet spor som handler om konkurransesituasjonen som norske kringkasterne lever midt oppe i. Det er at det er mange som har sendinger rettet mot det norske publikum, som sender med et helt annet regime, som sender reklame for spill som er ulovlig i Norge, og som er med og bidrar til økt spilleavhengighet og fare for at den norske spillmodellen og den norske idrettsmodellen står under betydelig press i framtiden. Derfor har vi skrevet i våre merknader at det bør legges inn et mye tyngre trykk fra norske myndigheters side for å hindre reklame for ulovlige spill. Det er mange årsaker til det, og jeg har vært inne på noen av dem. Jeg mener at statsråden har vært altfor passiv når det gjelder den muligheten som finnes innenfor AMT-direktivet til enten å få avtaler om å stoppe slik reklame eller for å vurdere en blokkering eller vurdere omgåelsesprosedyrer for f.eks. sladding. Vi etterlyser en statsråd som står opp for norsk idrett og for de spilleavhengige, og som har et betydelig tyngre press på arbeidet for å hindre reklame for ulovlige spill, og det benevner vi i våre merknader.

En annen ting er det faktum at Norges Fotballforbund har begått det jeg mener er en kardinalfeil ved å selge rettigheter til norsk fotball til aktører som er med og bidrar til at det norske folk blir utsatt for reklame for ulovlige spill og samtidig utkonkurrerer norske aktører. Det mener jeg er en betydelig svakhet med de avtalene som nå er inngått. Jeg har selv sett på noen av de kanalene. I en reklamepause alene var det fem reklamer for ulovlige spill pluss – kuriøst nok – en reklame for forbrukslån som man kunne få på dagen. Den kombinasjonen er gift for de spilleavhengige, og det er gift for norsk fotball og norsk idrett hvis denne utviklingen får pågå.

I dag er reklamemarkedet for ulovlige spill på ca. 600 mill. kr i året. Det er det raskest økende markedet i Norge for tiden. Den utviklingen sier det seg selv at ikke kan fortsette. Jeg mener at det, i tillegg til at kulturministeren bør legge et mye tyngre trykk på den saken, også påhviler ledere innenfor idrettsorganisasjonene et ansvar for ikke å sage av den grenen de sitter på, ved å inngå avtaler som undergraver den norske spillmodellen, den norske enerettsmodellen, og som på sikt kan true midlene som i dag går til frivillighet, til idrett, til ildsjelene.

Med det vil jeg også signalisere at Arbeiderpartiet støtter forslaget fra Kristelig Folkeparti som Geir Jørgen Bekkevold gjorde rede for.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [15:41:12]: Jeg vil aller først oppfordre til at vi gjør noe med systemet – jeg skulle bare ha en kort merknad, men jeg har fått fem minutter. Jeg skal være rask, så dere behøver ikke være utålmodige.

Jeg vil knytte noen kommentarer til representanten Bekkevolds forslag. – Nå ser jeg at ministeren også har tegnet seg, så det kan hende vi får noen oppklaringer. Men jeg viser til at det i proposisjonen står at man tror «dette særlig vil gjøre seg gjeldende under såkalt prime time og i sendinger fra store begivenheter», så det er for så vidt allerede omtalt i proposisjonen. Det er noen ganger faktisk også en fordel med delt skjerm, for det vil kunne gjøre reklamen mindre forstyrrende, nettopp som representanten Bekkevold var inne på. Hvis en ligger og venter på siste

skyting i skiskyting, er det ingenting som er mer irriterende enn at man går til reklame.

Jeg vil også vise til at det ikke er snakk om at det skal bli noe mer reklame i den forstand. Den øvre grensen på 20 pst. vil uansett fortsatt ligge fast.

Så har jeg bare lyst til å knytte en kort, kort kommentar til at vi jo lager lover fordi man trenger beskyttelse. Jeg tror kanskje ikke beskyttelsen mot delt skjerm er noe av det aller, aller viktigste vi behøver å bruke masse tid på. Jeg tror også at redaktørene av de ulike tv- og radiokanaler er i stand til å vurdere selv – når de ser seere eller lyttere forsvinne fordi de har for mye reklame, tror jeg kanskje de selv begrenser seg.

Presidenten: Presidenten vil opplyse representanten Eidem Løvaas og alle andre i salen om at det er maksimal taletid, inntil 5 minutter, og man kan velge å bruke 1 minutt – eller 2.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:42:49]: I en tid med skjerpet konkurranse fra globale aktører er det viktig for mediemangfoldet at myndighetene legger til rette for å styrke norske kringkasteres konkurranseevne. Jeg er derfor glad for at en enstemmig komité har sluttet seg til regjeringens forslag om oppmykning av kringkastingslovens regler.

Regjeringen ønsker å bidra til at norske kringkasterer får like gode rammevilkår som sine konkurrenter. Derfor inneholder proposisjonen endringer i kringkastingsloven som innebærer at norske regler for reklame og sponsing langt på vei harmoniseres med AMT-direktivets minimumsregler og innebærer at norske regler på området vil tilsvare reglene som konkurrentene er underlagt. Det skulle bare mangle for oss som er opptatt av å styrke det norske mediemangfoldet.

Forslaget vil derimot ikke gi adgang til å øke mengden av reklame, siden regelen om maksimalt 20 pst. reklame per klokke time ligger fast. Det tror jeg også det er viktig å understreke.

Reklame på delt skjerm i lange sendinger fra store begivenheter uten naturlige pauser er et eksempel på når reklame på delt skjerm vil slå inn. En slik praksis vil trolig også virke mindre forstyrrende enn regelrette avbrudd. Derfor vil jeg bare kort kommentere forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget handler om at det skal sendes reklame under direktesendte overføringer fra langvarige sportsevenser som ikke har naturlige pauser, uten å avbryte programmet. Det er det som forslaget vi legger frem, omhandler. Forslaget har vært ute på høring, og i proposisjonen har vi lagt opp til at lovendringen om reklame på delt skjerm skal tre i kraft andre halvår av 2017. Det vil si at vi legger opp til at det skal tre i kraft fra 1. juli. Derfor tror jeg at grunnen til at mange partier ikke har gått inn på forslaget fra Kristelig Folkeparti, er at det skal tre i kraft fra 1. juli, og norske kringkasterer har belaget seg på lovendringen. For eksempel har TV 2 basert seg på at endringene er på plass i tide, før sendingene fra Tour de France starter i sommer. Derfor sier vi at regjeringen i forskriftendringen vil ivareta og presisere de hensynene som vi har lagt opp til, som vi også sa i høringen, og som kringkasterne også forbereder seg på.

Inntil forskriftendringene har trådt i kraft, innebærer det i praksis at det ikke vil finnes sånne utfyllende regler, bl.a. om markering av reklame på delt skjerm. Jeg forutsetter at norske kringkasterer vil opptre ansvarlig og i tråd med intensjonene bak reglene, selv om det nå i lovverket kommer på plass og vi sier at vi kommer til å presisere dette i forskriften. Hvis vi skulle ha utsatt dette ytterligere, hadde ikke det nye regelverket fått noen innvirkning på kringkasterne allerede fra i sommer og i høst.

Jeg vil avslutte med å si at de reglene som vi nå får på plass, forutsetter at reklameavbrudd plasseres slik at programmets verdi og integritet ikke forringes. Som nevnt er det også i kringkasternes egeninteresse ikke å støte fra seg seere, og derfor tror jeg de er veldig varsomme med å øke reklameandelen. Jeg deler ikke frykten for at adgangen til å tilby reklame på delt skjerm vil føre til utstrakt bruk i programmer der slik reklame vil virke forstyrrende. Likevel tror jeg det er viktig med en tydelig merking av reklame på delt skjerm, slik at seeren ikke skal være i tvil om at det er reklame man eksponeres for. Det er også derfor vi vil fastsette nærmere regler om merking av slik reklame i en egen forskrift, slik at det ikke skal være noen tvil – heller ikke for seeren – om hva man har krav på å bli opplyst om.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [15:47:47]: Jeg tror kulturministeren overdramatiserer når hun snakker om forslaget fra Kristelig Folkeparti, som også flere andre partier slutter seg til. Enten det er regjeringens forslag eller Kristelig Folkepartis forslag som blir vedtatt, blir det jo vedtatt i dag. Kulturministeren har mange strålende medarbeidere som utmerket godt klarer å tilpasse forslag til forskrift, slik at det blir raskest mulig iverksetting. Så det kan det ikke være noen grunn til å være bekymret over.

Det jeg ville spørre kulturministeren om, var imidlertid det Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet skriver om i merknadene når det gjelder ulovlige spill og reklame for det. Her har vi fra Stortingets side trykket på gjennom hele perioden for å prøve å få regjeringen til å ta noen initiativer, men regjeringen har virket helt handlingslammet. Skjer det noe nytt fra regjeringens side når det gjelder å prøve å hindre tilgangen til reklame for ulovlige spill, eller må vi regne med at denne utviklingen bare fortsetter i framtiden, og at regjeringen sitter med hendene i fanget?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:48:51]: Jeg skal berolige representanten Grande med at dette jobbes det med kontinuerlig. Vi har veldig stor oppmerksomhet rettet mot å arbeide for å stanse tv-reklame for utenlandske spillerselskaper og grenseoverskridende pengespill-reklame på tv. Det er vår høyeste prioritet i kontakt med EU-kommisjonen, ikke minst i arbeidet med AMT-direktivet. AMT-direktivet er, som representanten vet, under revisjon. Det nye direktivet vil trolig bli vedtatt i løpet av året, og da ligger det an til at vi vil komme med endring av det nye direktivet som klargjør hvilket handlingsrom man har nasjonalt for å blokkere ulovlig reklame for pengespill.

Vi er opptatt av å gjøre det vi kan for å hindre ulovlig reklame for pengespill, og jeg har god tro på at vi vil komme frem til en veldig god løsning, ettersom regjeringen og

Kulturdepartementet har hatt veldig tett dialog med ESA og kommisjonen om den saken.

Arild Grande (A) [15:50:00]: Dette er ikke noe annet enn en avledningsmanøver. Det samme snakket har vi hørt gjennom hele perioden, at vi må undersøke hvilket handlingsrom som finnes. Men vi vet ganske mye om hvilket handlingsrom som finnes. Det er en lang rekke EU-land som har blokkering av IP-adresser, vi har en rekke eksempler på land som utmerket godt klarer å håndtere dette når det gjelder deres eget ønske om å beskytte innbyggerne mot reklame, og det å få et regelverk som harmoniserer med AMT-direktivet. Så å sitte og vente på den prosessen ser jeg ingen grunn til.

Vi har fremmet en rekke forslag i Stortinget tidligere, i forbindelse med spillmeldingen, som både handler om å utvikle det regelverket vi rår over, og om at vi må lytte til innspillene fra Lotteritilsynet der de har bedt om å få nye verktøy. Men der ble vi nedstemt av Høyre og Fremskrittspartiet i Stortinget. Hvorfor benytter ikke kulturministeren seg av de virkemidlene som hun rår over, men heller bare sitter og venter på EU og prosesser internasjonalt?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:51:10]: Jeg er ganske overrasket over de harde ordene som Arbeiderpartiet nå har lagt seg til. Det å hevde at regjeringen driver med avledningsmanøver i forbindelse med revisjonen av og arbeidet med nytt AMT-direktiv, synes jeg faktisk er ganske alvorlige beskyldninger.

Vi utreder om tv-reklame for pengespill faller utenfor AMT-direktivets anvendelsesområde, og grunnen til at det tar litt tid – og kanskje ikke er så enkelt som Arbeiderpartiet vil ha det til – er at rettstilstanden er uavklart. Vi mener norske myndigheter har et handlingsrom, men her er vi i dialog med ESA, og vi må faktisk ha det helt klart på banen. Da går det ikke an å ty til lette løsninger. Vi må vite at vi har et solid grunnlag å basere de løsningene vi bestemmer oss for, på.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:52:30]: Jeg hørte på kulturministerens innlegg, og jeg forstår på måten ting ble sagt på, at det forslaget som Kristelig Folkeparti har fremmet i denne saken, handler veldig mye om de samme tankene som man har gjort seg i departementet. Men hvis det er sånn at tv-selskapene selv skal finne ut av dette og ramme dette inn, er jeg allikevel ikke sikker på at vi kommer til å få en garanti for at det bare er i direktesendinger vi vil oppleve delt skjerm. Derfor har det vært viktig for oss å slå det fast fra Stortingets side. Jeg kan ikke se at det skal være noen dramatik i dette forslaget vårt, all den tid kulturministeren på en måte selv – har gjort seg de samme tankene.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:53:27]: Regjeringen har ikke kunnet lage forskriftene, fordi vi har måttet vente på vedtaket fra Stortinget i dag, så vi er veldig glade for at vi får støtte til forslaget vårt, og at vi kan komme i gang med arbeidet med en forskrift. Vi har også i høringen vært veldig tydelige på det hva dette innebærer, og det er jeg trygg på at kringkasterne også har forberedt seg på. Og jeg er trygg på at Kristelig Folkepartis intensjon her er akkurat den samme som regjeringens in-

tensjon, og at vi derfor er helt enige om målet. Jeg tror ikke det er noen uenighet om hva man ønsker å få til her.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:54:18]: Hvis det er sånn at man har ventet på et vedtak i Stortinget for å gå i gang med å jobbe med en sånn forskrift, har for så vidt Kristelig Folkeparti da gjort jobben. Det er derfor vi fremmer dette. Da kan jeg ikke forstå annet enn at kulturministeren kanskje kan be i hvert fall sitt eget parti, Høyre, om å stemme for dette forslaget, all den tid man har intensjoner om å fremme noe lignende selv.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:54:47]: Fra Kulturdepartementets side er det i hvert fall viktig at vi får presisert dette i forskriften. Nå får vi forhåpentligvis et vedtak i Stortinget i dag som støtter opp om det som er intensjonen i dette, at dette gjelder langvarige sendinger av f.eks. sportsevenementer der det ikke er naturlige pauser, og at man derfor kan ha en mikset ordning, som vi foreslår. Det er uansett det vi vil jobbe med i forskriften.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:55:29]: Kristelig Folkeparti kommer i dag til å stemme for sitt eget forslag og har egentlig et ønske om å stemme imot regjeringens forslag til § 3-2. Så jeg trenger en garanti for at den forskriften som regjeringen vil utarbeide, vil følge disse linjene, vil inneholde den begrensningen som Kristelig Folkeparti nå har i sitt forslag. Kan kulturministeren gi den garantien, sånn at vi – selvfølgelig – kan stemme for vårt forslag, men så eventuelt subsidiært støtte det som ligger i innstillingen?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:56:19]: Ja, jeg opplever at det er det vi er enige om, at intensjonen er den samme, og at Kristelig Folkeparti derfor kan gjøre det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 6–8 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [15:56:48]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernloven (barnevernsreform) (Innst. 354 L (2016–2017), jf. Prop. 73 L (2016–2017))

Sak nr. 7 [15:56:59]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Heidi Greni og Per Olaf Lundteigen om å innføre en nærhetsreform i barnevernet (Innst. 351 S (2016–2017), jf. Dokument 8:38 S (2016–2017))

Sak nr. 8 [15:57:15]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik,

Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om å innføre kompetansekrav i barnevernet (Innst. 341 S (2016–2017), jf. Dokument 8:95 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mette Tønder (H) [15:58:01] (ordfører for sakene): Først vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i sakene som vi nå skal diskutere. Vi har ikke vært enig i alt, og i det videre vil jeg ta opp flertallets innstilling. Vi behandler også to representantforslag i denne debatten, og komiteen har valgt å debattere disse under ett. Jeg vil takke forslagsstillerne for gode forslag.

Jeg er stolt av å være med på starten av en reform på et så viktig område som dette. Barn og familier som trenger hjelp, fortjener det beste og mest kompetente vi kan tilby. Denne reformen bygges rundt fire hovedtema: tidlig innsats, familiestøtte og hjelp der barnet bor, kompetanse og ledelse. Målet er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger, på et tidligere tidspunkt enn i dag.

Barnevernsreformen gir mer makt til kommunen. Barn og familier bor alle i en kommune, og det er kommunens ansatte som ser barna fra de er spedbarn – ja, egentlig fra før de er født – på helsestasjonen, i barnehagen, på skolen, på SFO, for å nevne noen kontaktpunkter. Mange barn og familier som trenger hjelp, sier det samme: Det er viktig at hjelpen kommer tidlig. Senest i saken om glassjenta sier Ida at hun burde fått et annet sted å bo og andre voksne til å ta vare på seg tidligere. Vi kom for sent – og da vi satte inn tiltak, var det den gale hjelpen.

Samtidig er det slik at ikke alle tiltak kan overføres til en og en kommune. Noen er for spesialiserte og trenger større fagmiljøer. Et eksempel på dette er vurdering av spedbarn og rekruttering av fosterhjem – som forblir statlig, i hvert fall enn så lenge.

Reformen bygger, som før sagt, på fire hovedpilarer.

Tidlig innsats og styrking av denne:

Her legges det opp til å styrke lokalt, tverrfaglig arbeid, som også vil gi kommunen bedre mulighet til å se helheten. Tilbudet om opplæring i å snakke med barn skal videreutvikles til å bli nasjonale programmer tilpasset ulike yrkesgrupper. Dette er viktig, fordi det å kunne snakke med barn, bygge tillit og få barn til å fortelle er en viktig kompetanse for å avdekke misbruk, overgrep eller andre opplevelser.

Sentre for foreldre og barn foreslås lovfestet. Ny barnevernslov vil tydeliggjøre kommunens ansvar for forebygging og samordning av tjenester, for der kommunen ser barn og familier på flere steder, meldes det dessverre også om at manglende samarbeid mellom tjenestene gjør at de som trenger hjelp, allikevel ikke blir sett.

Reformen legger også vekt på familiestøttende tiltak og hjelp der barnet bor. Det legges til rette for at kommunen skal kunne bruke ulike familiestøttende, forebyggende til-

tak, som ICDP og Nurse-Family Partnership. Videre blir kommunen nå forpliktet til å vurdere nettverk og nær familie når barn trenger et fosterhjem. Mange kommuner gjør dette allerede i dag, men gjennom denne reformen blir altså alle forpliktet til det.

Et av forslagene som har fått tøffe tilbakemeldinger fra noen høringsinstanser, spesielt fra BarnevernsProffene, er forslaget om at staten fortsatt skal ha ansvar for noen av de spesialiserte hjelpetiltakene. Komiteen har forstått tilbakemeldingen slik at det er programmene som brukes i dag, som er utfordringen. De legger, ifølge høringsinstansene, opp til å se på adferd og ikke på hvorfor barn gjør det de gjør. De er ikke evaluert av barn, og noen ganger, også ifølge høringsinstansene, gjør de vondt verre. Komiteen har vært tydelig i sine merknader og i sitt forslag på at disse programmene skal evalueres, og at barn og unge skal tas med under evalueringen.

De siste to temaene er kompetanse og ledelse.

Vi må kartlegge behovet, og det skal legges frem en egen kompetansestrategi som skal gjelde fra 2018 til 2024. I tillegg er det viktig at kommunepolitikere følger opp sitt eget barnevern, og for å kunne gjøre det må de få kunnskap. Komiteen er enig om at det skal gjennomføres årlige rapporteringer om barnevernet til kommunestyrene. Det skal etableres kommunale læringsnettverk og kompetansesemiljøer for å kunne gi bedre faglig støtte, og studiene skal bli mer kunnskapsbaserte og praksisnære.

Denne reformen er stor, og jeg rekker ikke alle enkeltheter ved den på den tiden jeg er blitt gitt. Men jeg vil ta meg tid til å rette en takk til alle dem som jobber med barn som har det vanskelig, alle dem som åpner hjemmet sitt for et ekstra barn eller flere, alle dem som til daglig tør å si fra til barnevernet – og til alle barna og ungdommene, som er proffe på livet sitt og fortjener en ny sjanse til en bedre barndom. Denne reformen er for dere og om dere – og det er en reform som vi håper skal gjøre det enda litt tryggere å være barn og ung i Norge.

Jeg ser frem til den videre debatten.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Sonja Mandt (A) [16:02:54]: Takk til saksordføreren for jobben, og takk til forslagsstillerne for to representantforslag.

Regjeringa har lenge varslet at det skulle komme en barnevernsreform. Så kommer denne, som de kaller barnevernsreform, men som Arbeiderpartiet ikke kan se inneholder mer enn en oppgaveoverføring til kommunene, med penger inn i rammen til kommunene for å gjennomføre.

For oss ser det mer ut som en levering fra Barne- og likestillingsdepartementet til Kommunaldepartementet på kommunereformen. Det som skisseres, passer godt for de store kommunene, noe mange av de store kommunene har sagt seg enig i og ønsker, men vi mener at et godt barnevern også skal kunne leveres i små og store kommuner. Det tror vi ikke kan gjøres med denne modellen.

Det ble varslet en helhetlig gjennomgang, men den gjennomgangen som nå er gitt, er fragmentert, og det er vanskelig å se konsekvensene av den. Vi mener at dette ikke er godt nok og vil derfor stemme mot hele proposisjo-

nen og overskriften. Vi har fremmet dette som løst forslag, og trekker forslag nr. 5, på grunn av en formalfeil.

En barnevernsreform skal være noe som bidrar til økt kvalitet, mer kompetanse og tydelig ansvar, og vi burde hatt tid til å vente på resten. Flere av høringsinstansene har også gitt uttrykk for det samme synet.

Arbeiderpartiet er ikke imot at kommunene skal få flere oppgaver, men det bør skje som en helhet, og det bør være fullfinansiert. Vi mener for øvrig at kommunene trenger flere stillinger for å kunne gi enda bedre tilbud til de unge som trenger det. Derfor øremerket vi penger i barnevernsløftet, og nesten 1 000 stillinger kom til. Vi har fortsatt å foreslå dette, mens regjeringa har valgt kun å betale for de allerede opprettede stillingene, og ingen nye har kommet.

Det er bra at det satses mer på kompetanse. Det fortjener både ungene og de ansatte. Men igjen er dette forsiktig og langsiktig. Det har vært en kontinuerlig kompetanseheving i flere år, og jeg regner med at det kommer til å fortsette, uansett om regjeringa har varslet kompetanseløft eller ikke.

Arbeiderpartiet mener at kommunene ikke skal få ansvaret for generell veiledning nå. Det er allerede bygd opp god kompetanse i veiledning til fosterhjem, og så lenge det mangler stillinger i førstelinjetjenesten, er det vanskelig å se om dette lar seg gjøre uten å ødelegge det tilbudet som må gis. Kommunene har også ulike forutsetninger for å lykkes, og rundt halvparten av hørings svarene er negative til å få den generelle veiledningen overført, og man mener at kommunene ikke har den kompetansen som det er behov for. Derfor ønsker vi å gå mot dette nå.

Det er positivt at kommunene skal kunne påvirke hvilke institusjonsplasser som skal brukes. Men det er ikke positivt at det foreslås å innføre full prisdifferensiering på institusjonsplasser. Dette betyr at en kommunes utgifter kan øke fra dagens pris på rundt 70 000 kr til opptil 300 000 kr i måneden, og en priskonkurranse vil være i gang enda mer enn i dag. En økt priskonkurranse vil øke presset på lønns- og pensjonskostnadene og arbeidstid. Når pris vinner, vil vi på sikt kunne få et marked der få styrer.

Arbeiderpartiet er opptatt av at det offentlige tilbudet skal brukes først, og at ideelle ikke-kommersielle skal brukes deretter. Det er viktig med mangfold, men med faren for økt konkurranse vil kommunene klart måtte velge det billigste, og kanskje ikke det som er det beste for ungen. Derfor foreslår vi at dagens ordning opprettholdes, subsidiært en delvis prisdifferensiering. Dagens kommuneøkonomi tilsier ikke at det vil være lett å få til en full prisdifferensiering.

Barnevernsansatte gjør en kjempejobb, men får veldig mange klager. Det mest skremmende er at andre voksne mennesker i samfunnet truer dem eller familien, slik at de i verste fall må gå i dekning. Mange orker heller ikke å stå i en jobb der trusler og ukvemsord er en vanlig dag på jobben. Barnevernsansatte gjør denne vanskelige jobben på vegne av oss alle, for å sikre at barn får den oppveksten og omsorgen de skal ha. Så kan det skje feilvurderinger og folk kan bli sinte eller lei seg, men det må tas i rette for. Derfor er det viktig at regjeringa nå ser på om det er tiltak som kan settes inn for å forhindre at dette skjer. Jeg er glad for at det er en enstemmig komité som stiller seg bak og prøver å gjøre noe med dette.

Det er også bra at saken om tiltak rettet mot gravide rusmiddelavhengige følges opp av regjeringa og nå blir gjennomført.

Jeg tar opp de forslagene vi har fremmet i saken, også det løse forslaget som erstatning for forslag nr. 5, og kommer tilbake til en stemmeforklaring senere.

Presidenten: Representanten Sonja Mandt har tatt opp forslagene nr. 1–4 og 6–9, fra Arbeiderpartiet.

Morten Wold (FrP) [16:07:55]: Barnevernsreformen handler om å gi våre mest utsatte barn bedre hjelp, på deres egne premisser og til rett tid. Dette er noe Fremskrittspartiet har jobbet for i mange år. For Fremskrittspartiet er det viktig at vi har et barnevern som ser barnets beste når hverdagen blir krevende og utfordrende i en sårbar fase av livet, og at vi fører en politikk som setter barnet foran systemet.

Barnevernet har kontakt med over 50 000 barn og unge hvert eneste år. Dessverre får ikke alle like god hjelp. Hjelpen kommer ofte for sent, og den er for dårlig samordnet. Vi ser også tilfeller der barnevernsansatte i møtet med barnefamiliene ikke har god nok kompetanse til å takle de sammensatte behovene som familiene har.

Barnevernet angår oss alle, enten man selv har vært i kontakt med dem, eller man vet om eller kjenner noen i lokalsamfunnet som har vært det. De som arbeider i barnevernet, møter daglig det mest dyrebare vi har, nemlig barna våre. Vårt ansvar er å ta disse barna på alvor. Vi skal sørge for at det er barna som blir satt i fokus, og at de får den bistanden de trenger, uten at de nødvendigvis må adskilles fra sine foreldre. Det er det denne reformen handler om.

Fordi målet med barnevernsreformen er at vi skal forebygge mer, faktisk lovfester vi at barnevernet nå skal både undersøke muligheten for større bruk av familie og nettverk og dokumentere at de faktisk har gjort dette. Vi styrker kompetansen i barnevernet, øker samarbeidet mellom tjenestene i kommunene og sørger for at kommunene får mer ansvar og større valgfrihet.

Dette er noe Fremskrittspartiet har ønsket lenge, og noe som vil bety mye for en stor gruppe mennesker. Jeg leste senest i går et innlegg på Facebook fra en fortvilet bestemor, som opplever at barnevernet i Bjugn nå vil flytte hennes barnebarn på 4,5 år til et fremmed fosterhjem i stedet for å la henne bo hos sine besteforeldre.

Jeg kjenner ikke detaljene i denne saken, men hvis det er slik at barnevernet ikke tilstrekkelig har vurdert jentas to besteforeldrehjem som fosterhjem, synes jeg det er trist – først og fremst for den lille jenta, men også for en hel familie som skal skilles ad fra et lite barn de er glad i, og som er glad i dem. Denne Facebook-statusen er på under to døgn delt snart 5 000 ganger, noe som sier litt om at den treffer en nerve blant mennesker som er opptatt av barns beste. Det er kanskje en fattig trøst for disse besteforeldrene, men barnevernet blir altså heretter lovpålagt å vurdere slike som dem som omsorgspersoner – til det beste for barna.

Ambisjonen med reformen er å sørge for at flest mulig barn skal få en god barndom, og at antall omsorgsovertakelser skal gå ned. Foreldrene er nemlig de viktigste omsorgspersonene i barns liv. Når foreldrene ikke strekker til,

må vi tidlig sette inn tiltak som styrker omsorgsevnen, og gi rask hjelp til barn som trenger det.

Tidlig innsats og foreldrestøttende tiltak kan forebygge at barn må flyttes ut av familien. Det å få inn god hjelp tidlig kan være avgjørende for å unngå en omsorgsovertakelse. Det er til det beste for barnet, familien og samfunnet.

Jeg er stolt av at vi i dag vedtar en reform som vil styrke arbeidet for barn innen barnevernet, og som ser barnevernets arbeid og innsats i et helhetlig perspektiv, og at dette også vil gjenspeile seg i flere av de reformer som regjeringen arbeider med.

For vi husker alle «Ida-saken», saken hvor systemet sviktet i mange ledd og «Ida» ikke fikk den hjelpen hun hadde krav på. Det vi skal gjøre her i dag, er å sikre at systemet blir bedre, slik at vi kan unngå flere historier som hennes.

Jeg må derfor si at jeg er lei meg når jeg registrerer at representantene fra Arbeiderpartiet ønsker å utsette reformen. Vi har ingen tid å miste. Derfor er jeg skuffet over at Arbeiderpartiet velger å skyve ut i tid tiltak for å bedre forholdene rundt barn og familier i en sårbar fase. Realiteten i deres forslag er nemlig at gode tiltak utsettes i mange år.

Jeg stilte ikke til valg for å skyve viktige avgjørelser ut i tid. Jeg stilte til valg for å gjennomføre tiltak for å bedre hverdagen til folk flest. Jeg er derfor stolt over at det er nettopp det vi skal gjøre her i dag, ved at vi skal vedta en reform til det beste for barna.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:12:34]: Kristelig Folkeparti blir ofte kalt for familieparti, og er også et parti som alltid er opptatt av barns beste. I de fleste tilfeller mener vi at foreldre, som er de som kjenner barnet sitt best, også er best egnet til å ta gode avgjørelser når det gjelder barnets oppvekstvilkår og livskvalitet.

Men så vet vi at mange familier også har utfordringer. Noen ganger handler det om voksne som ikke klarer å samarbeide og kommunisere med hverandre. Og i noen familier er det voksne som har så store problemer at det får alvorlige konsekvenser for barna. Da er det helt avgjørende at vi har et kompetent og virkekraftig barnevern som kan gi barna og familiene den nødvendige hjelpen. Der som det er foreldrene som utgjør trusselen for barna, må selvsagt hensynet til barna komme først og før hensynet til foreldrenes preferanser.

Nettopp fordi barnevernet ofte møter barn som ikke har blitt hørt, respektert og ivaretatt av sine egne familier, er det så ufattelig viktig at barna opplever å bli tatt på alvor av de voksne de møter i barnevernet. Barnevernsreformen bør ha dette som et overordnet fokus.

Det er viktig og bra at regjeringen ønsker å overføre ansvaret til kommunene, som gjennom sin nærhet til lokal-samfunnet og innbyggerne ofte har bedre forutsetninger for å iverksette riktige tiltak i de enkelte tilfeller. For Kristelig Folkeparti er det helt avgjørende at ansvarsoverføringen ikke blir et mål i seg selv, men at man hele tiden har barnets beste som en ledestjerne i dette arbeidet.

Derfor er det viktig for oss å lytte når BarnevernsProf-fene bl.a. har uttrykt bekymring for programmene som i dag brukes og omtales i lovforslaget som «spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet». I høringen ble det påpekt at disse programmene er ensidig atferdsrettet og dermed ikke tar utgangspunkt i barna eller ungdommens erfaringer og opplevelser, som ofte kan være årsaken til atferdsvanskene.

Når vi også vet at dette er kostbare programmer, og hvor resultatet er diskutert, synes jeg det er ganske merkelig at nettopp disse programmene løftes fram i forarbeidet til lovforslaget.

Jeg er glad for at komiteen står samlet bak forslaget om å vurdere disse programmene, og særskilt viktig er det at barn og unge gis en betydelig rolle i denne evalueringen. Jeg vil legge til at det selvsagt er avgjørende at barn og unge som faktisk har vært gjennom disse programmene, også får lov til å uttale seg, og at disse stemmene må bli inkludert, i og med at det har kommet så sterk kritikk av disse programmene.

Så er vi også opptatt av at skal kommunene få flere oppgaver, må det også følge økonomi med. Jeg har ikke tro på at vi skal få de helt store løftene hvis vi ikke også samtidig sier at dette skal fullfinansieres. Da er jeg redd for at vi ikke får det løftet innen barnevernet som alle snakker varmt om. Det er grunnen til at Kristelig Folkeparti støtter Arbeiderpartiets forslag om at denne reformen må fullfinansieres. Ellers har jeg liten tro på at vi oppnår det vi ønsker. Men vi støtter ikke Arbeiderpartiets forslag om å trekke saken, for det er flere ting her som jeg tror det er riktig å begynne arbeidet med raskt. Jeg vil også minne om at det er høringsinstanser som har advart mot å trekke saken, eller levere saken tilbake til departementet, så vi er ikke der. Men vi mener helt og holdent at dette må regjeringen fullfinansiere, og jeg håper at statsråden har fått det svaret av sin regjeringssjef at det er nettopp det som skal skje.

Kjersti Toppe (Sp) [16:17:24]: Historia om «Glass-jenta» har dei siste åra sett barnevernet på den politiske dagsordenen. Historia om jenta, som under barnevernet si omsorg opplevde massiv tvang, flyttingar og svikt både frå hjelpeapparatet og frå tilsynsmyndighetene, opprørte alle. Regjeringa lova at saka skulle føra til systemendringar. Ingen barn skulle oppleva det same som ho. Det var difor store forventningar til regjeringas barnevernsreform. Meldinga er til behandling i Stortinget i dag.

Regjeringa har dessverre øydelagt for seg sjølv. I iveren etter å leggja til rette for fleire private tilbydarar innanfor barnevernet og innføra meir marknadstenking, vart gode intensjonar om barnets beste, auka lokalt ansvar og kompetanse ikkje følgt opp.

Regjeringa har i regjeringsplattforma si slått fast at produksjon av velferdstenester ikkje skil seg frå produksjon av andre varer og tenester. Barnevernet slepp ikkje unna. Auka priskonkurranse og meir bruk av økonomiske incentiver er det regjeringa føreslår for å sikra barn stabilitet i hjelpetenester og eit best mogleg fagleg tilbod med tidleg innsats.

Kommunane skal no få fullt betalingsansvar for fosterheimar. Kommunane skal få høgare eigendelar ved bruk av institusjon og betala ein viss prosentdel av institusjonsplassanes faktiske utgifter. Dette vert kallas full prisdifferensiering. Ein skulle tru det var ei melding om handelsbransjen vi snakkar om i dag, ikkje om barnevernet!

Regjeringa vil òg innføra kommunal valfridom. Det betyr at kommunar på bakgrunn av ordninga med full prisdifferensiering skal kunna velja fritt blant dei institusjonane staten tilbyr barnet. Slik meiner regjeringa at kommunar skal tvingast til å prioritera førebyggjande tiltak, og at institusjonar skal konkurrera hardare om barna på bakgrunn av pris.

Ved å gi kommunane fullt betalingsansvar for fosterheimar, full prisdifferensiering på institusjonsplassar og kommunal valfridom vert fokuset på kjøp og sal av tenester for barn i barnevernet sett enda meir i system.

Senterpartiet fryktar at økonomi og kostnader vert det styrande prinsippet og ikkje det faglege. Regjeringa trur på at økonomiske konsekvensar for kommunane skal tvinga fram dei rette barnefaglege vedtaka med tidleg innsats. Kommunane skal tena på å driva med førebyggjande tiltak, men tapa på å søkja spesialisert hjelp.

Vil dette økonomi- og marknadsfokuset i barnevernet gi tryggleik for barn og sikra dei den hjelpa dei treng? Sjølv sagt ikkje. Barnevernet må finansierast etter behov, og nødvendige faglege tiltak for barn må ikkje overstyrt av marknadstilpassa finansieringsordningar. Å gi anbod, konkurranse og økonomiske incentiv større plass i barnevernet, slik regjeringa vil, er det siste barnevernet treng. Dei einaste eit slikt system gagnar, er dei som vil ha fram fleire private kommersielle aktørar på feltet. At desse skal ta ut profitt, er også heilt i orden for regjeringa. Det burde det ikkje vera. Det burde vore heilt sentralt at offentlege skattepengar som går til barnevernet, må brukast til nettopp dette og ikkje til utbytte hos private tilbydarar.

Senterpartiet er for å lata kommunane få meir ansvar for barnevernet, men ei slik omfattande oppgåveoverføring til kommunane må skje trinnvis og må fullfinansierast, og pengane må vera øyremerkte i ein opptrappingsfase. Senterpartiet ber regjeringa difor om å trekkja heile reforma, koma tilbake til Stortinget med ei heilskapleg og trinnvis fullfinansiert barnevernsreform. Ei slik reform må leggja til grunn eit nærleiksprinsipp, der barn får lovmesig rett til tilbod i nærleiken av heimstaden sin så sant det er til barnets beste, og reglar for kor mange gonger eit barn faktisk kan flyttast mellom ulike barnevernstiltak. Familie og nettverk må alltid vurderast ved omsorgsovertaking, og barn i barnevernet må sikrast tilgang til grunnleggjande helsetenester i både primærhelsetenesta og spesialisthelsetenesta, slik som andre barn.

Mange meiner at «Glassjenta» opplevde systemsvikt i barnevernet. Eg meiner at ho opplevde svik sett i system – svik frå barnevernet, frå helsetenesta, frå politiet og frå tilsynsmyndigheita. For å endra dette trengst ei heilt anna barnevernsreform enn ho regjeringa har levert. Regjeringa burde starta heilt enkelt med å skrota produktivitsfokuset og marknadstankegangen i barnevernet. Å anbudsutsetja barns tryggleik er eit svært dårleg utgangspunkt dersom målet er barnets beste.

Senterpartiet kjem i denne saka til å fremja eit eige heilskapleg alternativ som vi stemmer for. Vi kjem til å stemma mot alle forslaga i innstillinga og andre forslag i salen. Vi vil òg stemma mot forslag til vedtak og lova i det heile. Frå Dokument 8:38, vårt representantforslag, fremjar vi opp att tre av dei forslaga. Dei er delte ut. Dermed tar eg opp forslaga.

Presidenten: Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp forslag nr. 10 i sak nr. 6 og forslagene nr. 1–3 i sak nr. 7.

Kirsti Bergstø (SV) [16:22:57]: Jeg vil starte med å si at isolert sett ligger det ganske mange bra saker i reformen. Det er fint at man løfter fram styrket psykisk helsehjelp for utsatte unger, det er flott at man snakker om

kompetanseløft, det er bra at de som er tett på, skal få bruke fagligheten sin, det er positivt med mer kommunalt ansvar og at de som er tett på situasjonen, også skal kunne gjøre faglige vurderinger, ut fra den kjennskapen man har. Men – og det er et stort men – å overføre oppgaver uten midler til en kommunal virkelighet som er hardt presset på ressurser, og samtidig argumentere for at det skal bidra til forebygging, er illusorisk, naivt og feilslått. Det er også spesielt på den ene siden å stoppe barnevernsløftet som den rød-grønne regjeringen var godt i gang med for nettopp å tette gapet mellom uløste oppgaver og folk til å gjøre jobben i det kommunale barnevernet, og på den andre siden snakke om kvalitet og styrking.

Jeg merker meg også at flertallet i merknadene skriver at barnevernet har et omdømmeproblem, at det er denne utfordringen som må løses. Jeg vil si at man har en bemaningsutfordring, og at det burde være en jobb man tok fatt i. Det er fordi utsatte unger trenger trygge og tilgjengelige voksne, folk som har tid til deg når du er i en vanskelig situasjon, som kan følge deg gjennom saken din, og være der når det trengs. Det kan barnevernet når man får være de barnevernene man ønsker når man tar den utdanningen, og søker seg inn i den bransjen. Selv om det er fint med kompetansepakker, hadde det vært fint med kollegaer, så man faktisk fikk spist matpakka. Folk i en tøff hverdag venter mye lenger om man har en arbeidsdag der man kan få gjort jobben sin og gå hjem fra jobb med visshet om at man har fått brukt sin faglighet, og der samvittigheten ikke alltid henger i en tynn tråd mens bunkene bare blir større. Og fordi det er et fragmentert bilde i en litt merkelig rekkefølge som vi har fått presentert, framfor den solide barnevernsreformen som vi hadde trengt, støttet SV forslaget til Arbeiderpartiet og kommer i likhet med Arbeiderpartiet og Senterpartiet til å stemme imot loven i sin helhet.

Så er det mange gode intensjoner i Senterpartiets forslag, som fremmes i dag. SV vil likevel stemme imot dem, fordi de er stilt opp på en måte som gjør at vi ikke kan velge ut hvordan vi vil stemme for eller imot, og hele pakka kan vi ikke stå inne for.

Så vil jeg gi min fulle støtte til Kristelig Folkepartis poengtering, at det å flytte oppgaver ikke er et mål i seg selv, og at en reform må fullfinansieres. Uten at det følger midler med, vil ikke det som er gode målsettinger bli nådd, og uten at det følger penger med, vil det ikke bli merkbart for hverdagen innenfor barnevernet, og for dem som trenger en styrking.

Jeg vil også vie forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, litt oppmerksomhet. Her ønsker man en gjennomgang av regelverket for anbud og tar til orde for retningslinjer for kontroll og kvalitet og også begrensninger av uttak for private. SV kommer til å støtte det, i likhet med de andre forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, selv om vi mener at det ikke går langt nok. Vi har fremmet vårt eget forslag, som vi kommer tilbake til, men vi mener at det er riktig å støtte opp under initiativ som går i riktig retning i dette spørsmålet, fordi vi har en situasjon der det er avslørt at pengestrømmene er helt ute av kontroll, og der vi ser at midler som skulle gått til utsatte unger, havner hos barnevernsbaroner. Da er vi nødt til å samles rundt det vi kan, for å sørge for at penger når unge, og at omsorg ikke er butikk.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslaget fra SV?

Kirsti Bergstø (SV) [16:27:55]: Nei, jeg ønsker å trekke det.

Presidenten: Det skal trekkes. Ok.

Abid Q. Raja (V) [16:28:08]: Barn har behov for og rett til god omsorg. Når foreldre og deres nettverk ikke makter omsorgsoppgaven på tilstrekkelig vis, må samfunnet trå til. Barn velger ikke sine foreldre. De velger heller ikke sin oppvekst. Derfor er det samfunnets oppgave å sikre deres rettigheter og oppvekstvilkår når behovet melder seg, slik at barn ikke faller utenfor. Barnevernet er viktig for barns rettigheter og for å sikre at alle får like muligheter. Det er viktig fordi det er en klok investering som sparer oss for betydelige utgifter senere. For en sosialliberal politiker som tidligere er barnevernsbarn, gjør alt dette barnevernet til en kjerneoppgave.

Venstre mener vi har et barnevern med store utfordringer når det gjelder både ressurser og samhandling. Vi vil ha mindre statlig byråkrati og et langt sterkere kommunalt barnevern med nok ressurser og kompetanse. Gjennom kommunereformen har samarbeidspartiene vært enige om å styrke det kommunale barnevernet, og barnevernsreformen styrker kommunenes ansvar ytterligere. Det er en forutsetning at reformen fullfinansieres, slik jeg også leser i innstillingen at regjeringspartiene stiller seg bak. Det er videre klokt med en viss varsomhet der det har vært sterke faglige tilbakemeldinger. På denne bakgrunn stemmer Venstre for mindretallsforslagene nr. 1, 2 og 3. Vi fremmer samtidig også et eget forslag som et justert alternativ til forslag nr. 4, som også tar inn over seg problemene med de tidsavgrensede kontraktene i anbudsregimet, som bør belyses særlig.

En av hovedutfordringene for barnevernet i dag er behovet for mer kompetanse, på førstelinjenivå i barnevernstjenesten, men også i skolen, i barnevernsutdanningene og i forskningen på feltet. Venstre vil at barnevernsfaglig kompetanse skal fremmes i hele omsorgskjeden, fra barnehage, helsestasjon og helt ut til videregående skole.

De som arbeider i barnevernet, har et stort ansvar, og derfor må både lønn og kompetanse økes med hensyn til arbeidsoppgavene. Barnevernet er et komplekst saksfelt. Det krever høy faglighet, god modenhet og helhetsforståelse for å se barnets totale situasjon i nåtid og flere år framover og ut fra det velge det rette tiltaket til rett tid hele tiden, skreddersydd rundt barnet. Det er kanskje ikke noe annet område i samfunnet som er mer krevende å arbeide i, og der det samtidig er svært viktig at folk står lenge i sine stillinger.

I dag finnes det ikke krav til bestemt kompetanse for å arbeide i barnevernet. Barnevernsloven sier ikke noe om hvilke kvalifikasjoner en saksbehandler i barnevernet, eller en leder, skal inneha. Venstre er glad for at barnevernsreformen tar kompetansespørsmålet på alvor, både gjennom kompetansestrategi, tiltak for bedre kvalitet i grunnutdanningene for barnevernstjenestene, for videreutdanning og gjennom en vurdering av kompetansekrav for barnevernsledere.

En av sakene som debatteres i dag, er Venstres forslag om kompetansekrav for alle ansatte i barnevernet, og om å

innføre forsøk om femårig integrert, klinisk barnevernspeagogutdanning for å imøtekomme disse kravene. Jeg registrerer likevel at disse forslagene ikke får tilslutning, med henvisning til det eksisterende kompetanseutviklingsarbeidet og til den kartleggingen Bufdir har igangsatt for finne ut hvilken kompetanse barnevernstjenesten trenger.

Det er for så vidt en god idé med en slik kompetansekartlegging – det er klokt – men behovet for bestemt kompetanse for å utføre oppgaver i barnevernet eksisterer helt uavhengig av kartleggingen. Det burde derfor være mulig å gi sin tilslutning til et mål om kompetansekrav for ansatte i barnevernet og igangsette et arbeid for å realisere dette parallelt med kartleggingen. Begge deler samtidig burde vært mulig.

På denne bakgrunn fremmer jeg Venstres forslag i sakene nr. 6 og 8.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja har tatt opp de forslagene han viste til.

Statsråd Solveig Horne [16:32:47]: Først av alt har jeg lyst til å si takk til komiteen for et godt arbeid, men jeg må virkelig si at jeg blir oppgitt når denne barnevernsreformen blir kalt en handelsreform. Da lurer jeg på om det er noen som har lest selve innholdet, for denne barnevernsreformen handler om at barn og familier skal få den hjelpen de trenger, til rett tid og der de bor. Hovedmålet er å bidra til at kommunene legger økt vekt på både forebygging og tidlig innsats, og reformen skal bidra til at kommunene skal prioritere dette gjennom å få et økt økonomisk ansvar for tiltak i barnevernet, vi skal ha en storstilt, historisk kompetansesatsing i det kommunale barnevernet, og det skal altså være tiltak for å styrke den kommunale styringen av barnevernet.

Et økt økonomisk ansvar innebærer at kommunene også må betale mer for fosterhjem og institusjoner. Dette vil også gi kommunene sterkere incentiver til å forebygge behov for sånne tiltak. Samtidig gir det også kommunene et økt økonomisk handlingsrom til å prioritere forebygging og til å bygge opp gode lokale tilbud til familier som trenger tett oppfølging, sånn at flere får hjelp tidlig og der de bor. Jeg vet at enkelte er bekymret for at det også vil føre til at kommunene da legger for mye vekt på økonomiske hensyn og for lite vekt på hensynet til barns beste når tiltak skal vurderes.

Det er viktig og altså lovfestet at kommunene skal ha et forsvarlig barnevern, at barnevernet i kommunene skal ha tiltak som bidrar til at barna får den hjelpen de skal ha, og jeg har også tillit til at kommunene prioriterer dette arbeidet. Utsatte barn og familier har stor oppmerksomhet i kommunene i dag. Jeg er samtidig opptatt av at det er et finansieringssystem som skal gi kommunene økonomiske incentiver til å bidra til gode prioriteringer og gode beslutninger, og det innebærer at kommunenes utgifter til ulike tiltak er nødt til å ses i en sammenheng.

Vi vil følge nøye med på hvordan de økonomiske endringene slår ut, og vurdere behov for justeringer, hvis det er nødvendig. Før reformen trer i kraft vil det også bli utredet og foreslått tiltak som kan avlaste kommunene økonomisk ved behov for ekstraordinære, dyre tiltak. Det er også et mål at tydelige rammevilkår for bruk av private

fosterhjemsaktører skal være på plass før kommunene gis fullstendig finansieringsansvar for ordinære fosterhjem.

Regjeringen har satt i gang flere viktige endringsprosesser i barnevernet. Vi har et forsøk med ny ansvarsdeling i barnevernet, vi har en fosterhjemsmelding, vi har en NOU om rammevilkårene for fosterhjem, og vi har altså utforming av en helt ny barnevernslov. En innvending mot barnevernsreformen har vært at flere prosesser må ferdigstilles før det kan tas stilling til endringer i barnevernet. Jeg mener det er viktig å gjøre de endringene nå. På et stort og komplekst fagfelt vil det alltid være endringsprosesser som går parallelt, og proposisjonen som er til behandling i dag, inneholder tiltak som det er bred faglig enighet om at barnevernet trenger: et kompetanseløft, bedre styring, bedre helsehjelp, bedre rammer rundt spedbarns- og småbarnsutredninger. Det ville altså være helt handlingslamende og uheldig å sette på vent viktige endringer som gir kommunene bedre mulighet til å tilpasse tjenestetilbudet til det enkelte barn, og som bidrar til økt kompetanse i tjenesten og bedre hjelp til barn og familier. Denne barnevernsreformen står på trygg grunn, uavhengig av de andre prosessene som er i gang.

Jeg har også lyst til bare å understreke at hvis vi skulle ha fått dette arbeidet tilbake igjen, så ville det altså ikke skje noe på dette feltet før nærmere 2019–2020. Derfor er det viktig at vi nå får et vedtak i Stortinget som gjør oss i stand til å kunne sette i gang viktige endringsprosesser som barnevernet der ute trenger for å hjelpe barn og familier.

Jeg er også glad for at vi har hatt en åpen prosess i arbeidet med barnevernsreformen. Over 100 høringsinstanser har gitt sine innspill. Vi har lyttet til innspillene og lagt stor vekt på høringsinstansenes syn i forslag til ny ansvarsdeling mellom stat og kommune. Vi har hatt drøftingsmøter med interesseorganisasjoner og kommuner over hele landet. De har gitt sine innspill i samarbeid med KS. Det har vært spesielt viktig å lytte til barns stemme, og vi har derfor også hatt egne innspillmøter med Landsforeningen for barnevernsbarn, Forandringsfabrikken og Barneombudet. Barnevernsreformen skal bidra til at flere barn og familier får rett hjelp til rett tid der de bor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Mandt (A) [16:37:47]: Jeg kan trøste statsråden med at jeg har lest, og jeg tror også de høringsinstansene som var imot, har lest. Jeg tror vi er enige om at det er viktig at det settes inn hjelpetiltak, både dem som settes inn i kommunene og de spesialiserte som Bufetat har. Men det har vært stor bekymring, som representanten Bekkevold sa, særlig blant barnas talpersoner, for at det pålegges å bruke spesielle programmer. Derfor har også komiteen bedt om en gjennomgang av det, og det er jeg veldig glad for. Men kan statsråden si noe om det og bekrefte at det pålegget er så endelig, eller er det rom for å bruke skjønn og tilpasse det de ungene det skal brukes til?

Statsråd Solveig Horne [16:38:30]: Jeg har stor forståelse for de innspillene som har kommet, og som også har kommet fra Forandringsfabrikken, om akkurat dette. Derfor har jeg lyst til å understreke hvor viktig det er at barn skal medvirke i hjelpetiltak som skal settes inn. Hjel-

petiltak i barnevernet må ta hensyn til det som barna trenger, og barn må få muligheten til å si sin mening.

Barnevernsreformen bygger på at Bufetat skal være det spesialiserte nivået i barnevernet, enten det er snakk om institusjon, om fosterhjem eller om hjelpetiltak. Det som ligger i lovforslaget, innebærer ikke å lovfeste bestemte metoder eller bestemte tiltak, som f.eks. MST, som det har vært mest motstand mot. Men det innebærer at staten skal kunne bistå og gi det hjelpetiltaket til kommunene hvis de ønsker det. Hvis kommunen i samarbeid med familie og barn velger at det er MST som er det hjelpetiltaket de skal gi, skal staten tilby det. Men jeg støtter også forslaget fra komiteen om at vi skal ha en grundig gjennomgang av det.

Sonja Mandt (A) [16:39:40]: Regjeringa vil legge inn penger i rammetilskuddet til barnevernet, og jeg har lyst til å bore litt i det med prisdifferensiering på institusjonsplasser. Det vil medføre ganske store utgifter til kommuner. Mener statsråden da at kommunene kommer til å sette barnets behov eller kommunens økonomi først, dersom behovet for en institusjonsplass kommer til å komme opp i størrelsesordenen 200 000–300 000 kr, som det også står om i proposisjonen?

Statsråd Solveig Horne [16:40:13]: Jeg er opptatt av og har tro på at kommunene i alle saker skal velge det tiltaket som er det beste for et barn, og at ikke økonomi skal være styrende for hvilke tiltak det barnet skal ha.

Når kommunene nå får et større finansieringsansvar ved at den refusjonsordningen går inn i kommunerammen, der de også skal ha det fulle finansieringsansvaret for fosterhjem, vil det også være naturlig at egenandelene på institusjon stiger. Men det er viktig å understreke at egenandelene også blir tilbakeført til kommunene gjennom rammen, og i tillegg til refusjonsordningen ligger det også over 200 mill. kr i kommunerammen for neste år som skal være med og styrke hele denne barnevernsreformen. Vi vil følge nøye med på dette, og jeg vil understreke at kommunene har et ansvar for alltid å velge det tiltaket som er det beste for barnet, og at ikke økonomi skal være styrende.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:41:28]: Som jeg sa i mitt innlegg, synes jeg det er litt merkelig at disse spesialiserte hjelpetiltakene er løftet så høyt opp at de nevnes også i forarbeidet til lovforslaget. På den bakgrunnen vil jeg spørre statsråden om hva som er årsaken og vurderingen bak at program som MST, multisystemisk terapi, og FFT, funksjonell familierapi, fremmes i så stor grad av departementet.

Statsråd Solveig Horne [16:41:58]: I høringsbrevet som ble sendt ut i forkant av denne reformen, var forslaget fra regjeringen at kommunene skulle overta alle hjelpetiltakene, for vi mener at kommunene da kunne bygge opp gode hjelpetiltak som passet det enkelte barn og den enkelte familie.

Så var det stor motstand mot at disse spesialiserte hjelpetiltakene, som f.eks. MST, skulle bli et kommunalt ansvar. Derfor lyttet vi til høringsinstansene og valgte at staten fremdeles skal ha ansvaret for de spesialiserte hjelpetiltakene. Men det blir ikke lovfestet at det tiltaket skal gis, for hvilke tiltak som skal gis, kan forandre seg med ny forskning og ny kunnskap. Det er forskning som viser at

spesielt MST har positiv virkning på en del barn. Men vi har også fått med oss de innspillene som har kommet fra Forandringsfabrikken. Derfor lever vi veldig godt med forslaget fra komiteen om at vi nå tar en gjennomgang av de tiltakene, og at barna også blir dratt inn i det arbeidet.

Abid Q. Raja (V) [16:43:12]: Hjelpetiltak er særst viktig, og omsorgsovertakelse bør skje kun når det er ytterst nødvendig.

Jeg vil ta opp med statsråden at det er en del historier om søskenflokker som dessverre blir splittet opp i den fasen når man må bli plassert bort fra sitt eget hjem. Har statsråden noen konkret plan for å sørge for at man har nok fosterhjem og andre typer hjem hvor søskenflokker kan være sammen når de må ut av sitt naturlige hjem og bort fra sin biologiske familie og ender med å bli splittet opp? Har man en plan for hvordan man kan sørge for at søsken kan få et liv sammen, hvor de også bor sammen?

I forlengelsen av dette: Har man en plan for å rekruttere flere fosterhjem, slik at barn i størst mulig grad kan bo hos trygge familier over lengre perioder og ikke blir en kateball mellom ulike institusjoner, beredskapshjem, ventehjem osv.?

Statsråd Solveig Horne [16:44:14]: Det er viktige spørsmål representanten tar opp. Jeg håper han har fått med seg den store rekrutteringskampanjen som Bufdir nå er i gang med, og som er sett av veldig mange. Det er veldig viktig for oss at det har vært et så stort trykk fra Stortinget og fra regjeringspartiene og samarbeidspartiene om å få mer penger til rekruttering, for det er en utfordring, spesielt å rekruttere fosterhjem som kan ta litt eldre barn, og ikke minst søskenplasseringer.

Derfor har vi bedt direktoratet om å se ekstra på hva som må til for å få på plass flere søskenplasseringer. Vi er også kjent med at SOS-barnebyer prøver å få på plass et samarbeid med kommuner om å få flere søskenplasseringer. Men jeg tror dagens vedtak om å bruke mer nettverk og familie kan være en nøkkel til å få på plass flere søskenplasseringer.

Kirsti Bergstø (SV) [16:45:23]: Det er ikke først og fremst de faglige rådene vi bestrider og har sterkest kritikk mot, men konsekvensene av å overføre oppgaver og ansvar uten at det følger penger med. Derfor lurer jeg på om statsråden mener i full oppriktighet at det var riktig ikke å fullføre barnevernsløftet, men likevel overføre økt grad av oppgaver og ansvar til kommunene, og hvordan statsråden tenker at det vil bli håndtert.

Statsråd Solveig Horne [16:46:06]: Vi har vært veldig opptatt av at denne reformen skal være fullfinansiert, og det mener vi at den er. Så vil det alltid være kommuner som vil si at den ikke er det, men det er viktig å understreke det ansvaret som kommunene også har, som de er lovpålagt å ha.

Kommuneøkonomien har de senere årene også blitt styrket. Samtidig gjør vi enkelte grep. Denne reformen skal jo ikke tre i kraft før i 2020, så vi vil komme tilbake igjen når vi har fått utredet mer, og se på hvordan dette vil virke inn. Men det er fullfinansiering som er målet for denne reformen, og ved å overføre refusjonsordningene til

kommunene og også de oppgavene som kommunene skal ta ansvar for, må selvfølgelig også pengene følge med.

Vi kommer til å følge nøye med på det økonomiske i denne reformen, men det er mange ting som ligger i reformen allerede – både kompetansesatsingen og samarbeidet mellom psykisk helse og barnevern – der vi har startet å øke budsjettene.

Kirsti Bergstø (SV) [16:47:12]: Her er det bare å sette sin lit til rød-grønn kommuneøkonomi, for kommunene kommer til å trenge betraktelig styrking for å kunne håndtere både etterslepet og de nye oppgavene som man blir tilført.

Dette er et område der statsråden har avslørt veldig dårlig kontroll med pengestrømmene. Og sånn blir det jo når anbud er viktigere enn langsiktige avtaler, og når omsorg behandles etter markedsprinsipper. Sist jeg sjekket, hadde statsråden ingen oversikt over hvor mye av midlene som er satt av til utsatte unger, som i dag tas ut i privat profitt, og som i dag når barnevernsbaroner og ikke de ungene de er ment å nå.

Da lurer jeg på om oversikten har blitt bedre siden sist, og om statsråden har gjort seg opp noen tanker om det finnes en grense for hvor utbyttet skal gå.

Statsråd Solveig Horne [16:48:13]: La meg bare først starte med å si at kommuneøkonomien ikke har vært bedre enn den er nå på ti år, og det er takket være denne regjeringen og samarbeidspartiene at vi har klart å få på plass et stort løft for kommunene. Det kommunale barnevernet har også blitt løftet i denne perioden med over 150 mill. kr, i tillegg til at vi fortsetter ørmerkingen av stillinger.

Så tar representanten opp det som går på kostnadskontroll med private aktører. Jeg vil understreke at vi har god kontroll på dette. Vi betaler ikke noe mer for disse plassene enn det vi gjør for andre. Men så er det også viktig når vi skal ha anbudskonkurranser, å se til at vi ikke betaler mer enn det vi har gjort for private. Vi har også varslet i reformen at vi vil ha en gjennomgang av de private aktørene også på fosterhjemsområdet, for vi ser at der er det en stor økning, og det er viktig at vi har god kontroll på dette.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lasse Juliussen (A) [16:49:32]: Dette er en reform som oppleves minst like mye som en oppgave- og kommunereform som en barnevernsreform, og det er jo ikke det barnevernet trenger. Det barnevernet trenger, er en helhetlig og grundig barnevernsreform med klare målsettinger. Det vi står i fare for å oppnå med denne reformen nå, er å skape forventninger til økt kapasitet i barnevernet på kommunenes vegne, uten at kommunene reelt sett er i stand til å følge det opp.

Ja visst finnes det utfordringer knyttet til å ørmerke midler til kommunene. Selvsagt kan det være frustrerende for lokalpolitikere og administrasjonen. Men som en som har mer erfaring fra kommunestyrets talerstol enn fra denne talerstolen, og som skal tilbake til kommunehuset når denne sesjonen er over, vet jeg at det som virkelig frustrerer, er når det skapes forventninger, når staten lover på

vegne av kommunenes tjenesteproduksjon, uten å ta tilstrekkelig ansvar for at det faktisk finnes ressurser til å produsere tjenester i tråd med det staten har lovet på kommunenes vegne.

Regjeringen skriver selv i proposisjonen at «det har vært en relativt sterkere vekst i antall ansatte enn i antallet nye saker de siste årene, blant annet som følge av at stillinger gradvis har blitt øremerket».

Så øremerking virker, og Arbeiderpartiet mener at det må fortsette dersom en sårn reform skal bli vellykket.

Her kan vi også vise til erfaringer fra andre sektorer. Etter flere år med statlige bevilgninger til skolehelsetjenesten, f.eks., har behovet for å øremerke de midlene blitt stadig tydeligere, for faktisk å få den ønskede effekten. Alternativet er å fortsette å skape forventninger som kommunene ikke klarer å følge opp. Det har også gjennom hørin- gommen kommet tilsvarende advarsler fra flere hold.

Sikkerhetssituasjonen for de ansatte i barnevernet er også bekymringsfull. I en undersøkelse gjennomført av Dagbladet, kom det fram at 33 av 104 barnevernledere som svarte, meldte om trusler mot sine egne unger. I avisen Glåmdalen kunne vi i april lese om lederen for barnevernet i Solør som ba statsråden beskytte de ansatte i barnevernet mot trusler og sjikane. Han var rett og slett bekymret for rekrutteringen til barnevernet og etterlyste engasjement fra både barne- og likestillingsministeren og justisministeren.

Etter disse sakene i februar og april har lite skjedd. Senest i dag kunne vi igjen lese i Glåmdalen en sak om samme barnevernsleder, som nå selv har vært utsatt for drapstrusler fordi han gikk ut og forsvarte sine ansatte og ba om hjelp. Dette er en uholdbar situasjon. De ansatte i barnevernet gjør hver dag en stor innsats for barnas beste i vanskelige situasjoner.

I forbindelse med disse sakene har statsråden for det første lagt ansvaret over på kommunene og for det andre vist til nettopp den reformen som behandles her i dag. Men en skulle ønske at det da lå reelle virkemidler her for å gjøre noe med situasjonen.

Det er i hvert fall bra at en samlet komité nå ber regjeringen vurdere hvordan barnevernsansatte kan sikres mot vold og trusler. Det er et initiativ som regjeringen kunne ha tatt mye tidligere.

Sonja Mandt (A) [16:52:55]: På representanten Wold hørtes det ut som at hvis vi sender tilbake proposisjonen, stopper alt opp. Det er jo ikke sårn. Det er mye i gang allerede, og – som statsråden også sa – dette skal starte i 2020. Så her har vi tid til å se på helheten.

Vi mener det er en ansvarsoverføring framfor en be- dring av barnevernet, og det må man også ha respekt for at vi mener, og vi har lest proposisjonen like godt som kan- skje statsråden har gjort.

Barn er ingen vare. Derfor er jeg glad for at det i propo- sitionen står noe om en gjennomgang av bruken av private aktører. Bruken av private aktører bekymrer tydeligvis også regjeringen, for det nevnes flere ganger. Det er viktig å gå igjennom reglene, se på anbudsrutiner og se på ret- ningslinjene for hvordan vi skal få bedre kvalitet og mer god bruk av pengene.

Saken som pågår i media nå, er et skrekkeksempel som vi ikke ønsker å se.

Det er også grunn til å bekymre seg for de kommunene som overlater dette til private, og kjøper tjenester der de både er utreder, saksbehandler og tilbyder av tjenester, noe som er å sette bukken til havresekken. Det bør også ses på, men det støtter dessverre ikke regjeringspartiene i forbin- delse med det forslaget vi har lagt fram.

Til en stemmeforklaring: Vi støtter subsidiært Venstres forslag nr. 12 i sak nr. 6. Det mangler vårt ønske om å be- grense uttaket, men dersom vi får til en gjennomgang, er det uansett bra. Da er det i hvert fall et lite steg videre.

Senterpartiet har veldig mange gode innspill i sitt ti punkts forslag, i sak nr. 6. Det er ting der som er viktige å se videre på, men vi kan ikke stille oss bak alle de tingene. Derfor støtter vi ikke det forslaget. Vi støtter heller ikke forslagene nr. 1–3 i sak nr. 7.

Når det gjelder Venstres forslag om kompetanse, i sak nr. 8, er vi ikke uenige i at det bør settes kompetansekrav, men her ser vi i proposisjonen at det allerede er varslet at det skal gjennomgås, og derfor velger vi ikke å støtte det.

Jeg oppfattet at SV ikke fremmer forslag, derfor sier jeg ikke noe om det.

Mette Tønder (H) [16:55:32]: Det er med undring jeg lytter til forslagene som går ut på å utsette reformen. Re- presentanten vil altså ikke starte kompetansekartlegging, ikke ha kompetansestrategi, ikke endre loven slik at alle kommuner gjør som f.eks. Bergen, ser i nettverk og fami- lie etter nye omsorgspersoner. De vil vente. De sier rett og slett nei. Hva de vil vente på, er litt uklart, men vente vil de. Dette er i og for seg ikke nye toner fra noen av disse partiene i denne perioden, men det er overraskende at de nå vil stoppe endringen som helt klart er i barn og unges interesse.

Slik Høyre ser det, er denne reformen overmoden, og dette er en reform som skal gjennomføres over flere år. Når jeg hører på argumentene for å reversere reformen, høres det for meg ut som om hun tror at en reform kan gjø- res én gang for alle, at bare vi venter litt så kommer det en- tydige svaret på hvordan vi skal gjøre dette. Høyre mener at barn som er utsatt for omsorgssvikt og overgrep i hjem- met sitt, må møtes med en tjeneste som kontinuerlig jobber med kvalitet og nye og bedre måter å møte barn på. Det gjelder også det arbeidet vi gjør her på Stortinget på dette området. Vi er utålmodige, og på vegne av barna ønsker vi reformen velkommen.

Så gjelder det prisdifferensiering: Det høres jo ut som om det ikke har kostet penger å plassere barn på institusjon eller å ha dem i fosterhjem fram til nå, når vi flytter det til kommunen, men det har det naturligvis gjort. Det høres også ut som om det aldri har vært utfordringer med hvor barn skal plasseres, og at de utfordringene aldri har hatt noe med økonomi å gjøre. Det er jo også feil, det vet vi. Vi vet at stat og kommune har hatt sine problemer med plas- sering.

Det vi gjør nå, er å la kommunen faktisk få en hånd på rattet gjennom hele prosessen. Det betyr at de får ansvaret for hvor barn skal plasseres, de får flere valg med hensyn til hvor barn skal plasseres, men de må også ta litt av øko- nomien.

Så en stemmeforklaring – og da snakker jeg på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet, altså regjeringspartiene: Det gjelder det løse forslaget nr. 12, fra Venstre, som vi

ønsker å støtte. Dette er det sagt noe om også i selve proposisjonen, så det er uproblematisk.

Så gjelder det et forslag som ligger i saken, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, et mindretallsforslag om fullfinansiering. Dette står også i saken slik den ligger, så det er litt som å slå inn åpne dører, men vi kan være med på det. Noen av oss er gamle kommunepolitikere, så det kan vi være med på.

Så gjelder det Venstre og forslag knyttet til deres representantforslag: Det har vi stor tro på, vi liker forslagene, men vi ser at dette også ligger i selve saken, så vi velger ikke å støtte det nå.

Karin Andersen (SV) [16:58:37]: Jeg hadde ventet i spenning på en barnevernslov, en ny lov som hadde tatt inn over seg bl.a. de helt uvurderlige innspillene som er kommet fra Forandringsfabrikken og BarnevernsProffene, om å ta inn det selvfølgelig, at vi må ha «kjærlighet inn i loven». For det er det disse ungene trenger – kjærlighet og orden.

Det er ikke det vi har fått, men jeg har fulgt debatten og hørt litt på det som har blitt sagt om kvalitet i barnevernet. Det tror jeg alle er opptatt av. Men i kommunalkomiteen har vi nå jobbet med en kommunereform som i stor grad ble begrunnet med at kvaliteten i barnevernet i de små kommunene var for dårlig, og at man derfor måtte slå sammen kommuner. Og det har vært grunn til kritikk mot barnevernet i noen av de små kommunene, men det har jammen vært det i noen av de store kommunene også. Men regjeringens kommunereform svarer ikke på dette i det hele tatt. SV har vært mot tvang, for vi har heller sett for oss en annen løsning, at de oppgavene som var for store å håndtere for kommunene, burde vært løftet opp til fylkeskommunenivå, slik vi foreslo i regionreformen da den ble behandlet her.

Det gjør ikke regjeringen. De har en kommunereform der de slår sammen noen kommuner – noen av dem blir riktig store, det er nå så, men noen av dem er fremdeles veldig små – og så svarer de på dette ved å overføre enda flere oppgaver for barnevernet til kommunene som fremdeles er små. Jeg mener dette er alvorlig, for dette er av de oppgavene som kan være veldig vanskelig for mange kommuner å håndtere, og det koster masse penger.

Jeg leste også i lokalavisen Glåmdalen i dag om forholdene bl.a. i Åsnes kommune, der det er trusler, og det er en side av denne saken som er svært alvorlig, og som må tas alvorligere også fra regjeringens side. Men det andre som sto der, er at dette er en kommune som har tatt et veldig stort ansvar for fosterhjemsplasseringer, og at de ved det ender opp med store minus på sine budsjetter, at det at de tar imot veldig mange fosterbarn i kommunen ikke er kompensert godt nok i kommuneøkonomien, at dette ikke reflekteres godt nok i systemet for kommuneøkonomi.

SV har tatt opp dette flere ganger. Vi har ikke fått noe svar, og jeg klarer ikke å se at denne reformen som regjeringen foreslår i dag, bedrer på dette i det hele tatt – litt tvert imot.

Så jeg har en litt lei følelse av at man her dytter enda mer ansvar nedover på kommunene, uten at man har gått igjennom og sett på hvilket nivå som kunne ivaretatt disse oppgavene på en bedre måte enn det det blir gjort i noen kommuner i dag.

Statsråd Solveig Horne [17:02:05]: Jeg skulle ønske jeg kunne stått her i dag med en ny barnevernslov – i sammenheng med den reformen som vi behandler i dag – men vi fikk levert NOU-en om ny barnevernslov i oktober i fjor, litt forsinket. Ny barnevernslov har vært på bred høring, og det har kommet mange gode innspill til den, som vi nå jobber med. Det kommer en ny barnevernslov – departementet jobber med dette – men det er også viktig å få på plass denne barnevernsreformen.

Den proposisjonen som ligger til behandling i dag, er en meldingsdel og en proposisjonsdel. Noe er lovendringer, men veldig mye av det som ligger der, går på den kompetansesatsingen som er viktig å få på plass før kommunene får et større ansvar. Det går på bedre samarbeid mellom psykisk helsevern og barnevern, noe som helseministeren og jeg allerede har satt i gang, og som er utrolig viktig hvis vi skal klare å fange opp de Ida-sakene som er der ute.

Det høres ut som om kommunene skal få et enormt stort ansvar. Det som ligger her nå – jeg har også lyttet til høringsinstansene – er at kommunene får et mindre ansvar for fosterhjem enn det som først var påtenkt, fordi mange kommuner sa at de ikke var klare for det. Derfor har vi lyttet til høringsinstansene. Vi har samtidig sagt at staten fremdeles skal ha bistandsplikt og ansvar for institusjoner, men kommunene skal få større valgfrihet. Vi har sagt at staten skal ha ansvar for sped- og småbarnsutredninger, som kommunene har ansvar for i dag, men der det er utrolig viktig å få inn tiltak så tidlig som mulig, som staten nå skal ha ansvar for. Det store ansvaret som kommunene får her, er på fosterhjemsområdet. Det er også viktig at kommunene får en finansiering av dette.

Jeg har lyst til å si et par ting om det som går på hets mot dem som jobber i barnevernet. Jeg er – i likhet med flere representanter – utrolig bekymret over at de som går på jobb hver eneste dag og skal være der for å beskytte barna våre, blir utsatt for hets og sjikane og for trusler mot sin egen familie. Barnevernet skal tåle kritikk – vi har jo en gjennomgang for å se på hvordan barnevernet utfører sitt arbeid – men den sjikanen og hetsen som er der ute nå, har gått for langt. Vi har tatt tak i dette. Vi har hatt et samarbeidsmøte nå med både KS, direktoratet, departementet, politiet og også flere kommuner som har erfaring med dette, for å få innspill og ideer om hvordan dette arbeidet kan bli ivarettatt. Vi jobber nå med verktøy som kommunene kan bruke. Vi jobber også med å se på hvordan politiet håndterer disse sakene. Straffbare trusler og sjikane mot offentlige tjenestemenn skal politianmeldes. Jeg skyver ikke ansvaret over på kommunene, men kommunene har et arbeidsgiveransvar for å ta vare på de ansatte som jobber i barnevernet, som for dem som jobber i Nav.

Presidenten: Representanten Sonja Mandt har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sonja Mandt (A) [17:05:27]: Jeg følte et behov for å rydde opp litt.

Det er ikke snakk om å reversere en reform, men vi legger mer ambisjoner i det som vi har lyst til å legge fram, enn det som foreligger her. Vi vil mer. Vi vil ikke ha den fragmenterte proposisjonen som nå foreligger.

Ting stopper ikke opp. Statsråden var inne på det. Ting går ennå. Kommunene innfører plassering i nær familie.

Kompetansebygging skjer, jf. budsjettet. Så fremdeles gjøres det ting. Og barnevernet blir bedre.

Det var varslet en ny barnevernslav. Den er ikke ferdig, og derfor kommer dette stykkevis og delt, som her nå, bare fordi noe må leveres. Derfor stemmer vi også imot. Vi synes at det kommer for fragmentert og for stykkevis og delt. Vi ønsker helhet.

Kjersti Toppe (Sp) [17:06:30]: Eg kjem med ei lita stemmeforklaring og ein kommentar.

Eg er einig med representanten Mandt. Senterpartiet kjem ikkje til å støtta proposisjonen. Det er ikkje fordi vi vil senda han i retur, men fordi vi er ueinige i den proposisjonen som er vorten lagd fram, og vi er spesielt ueinige i dei økonomiske premissane som ligg til grunn for proposisjonen. Det vert sagt at det er ei overføring av ansvar til kommunane. Vi les saka slik at det er først og fremst ei overføring av betalingsansvar til kommunane. Vi meiner dette må koma samtidig, elles vert økonomifokuset altfor stort, etter vårt syn. Difor vil vi heller ikkje stemma for nokon av dei lause forslaga i denne saka. Vi meiner det er mest ryddig. Er vi imot proposisjonen, stemmer vi imot. Vi har eit heilskapleg alternativt forslag der det står kva vi vil ha, og kva vi meiner med barnevernet – alt frå kvalitet og kompetanseheving, finansieringssystem, kven som skal ha ansvar for institusjonstilbodet, kva kommunane skal gjera, til kva vi meiner med eit nærleiksprinsipp knytt til helsetenesta.

Vi forventar for så vidt ikkje at andre stemmer for det forslaget. Det er ei stemmeforklaring frå Senterpartiet om kvifor vi i dag ikkje kan slutta oss til denne saka og heller ikkje vil gå inn på dei lause forslaga, som vi kan vera einig i, men som vi ikkje vil gå inn på som enkeltforslag, f.eks. når det gjeld forslaget om å fullfinansiera denne reforma. Sjølv sagt er det rart: Kvifor skal ikkje Senterpartiet stemma for det? Men det er jo ei fullfinansiering av ei reform som vi ikkje sluttar oss til. Difor ville det vore rart å stemma for det forslaget.

Da håpar eg at eg har gjort greie for stemmegivinga vår i denne saka.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 6–8.

Sak nr. 9 [17:08:31]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner (gjeldsinformasjonsloven) (Innst. 356 L (2016–2017), jf. Prop. 87 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inn-til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Hege Haukeland Liadal (A) [17:09:10] (ordfører for saken): Jeg vil først få takke komiteen for godt samarbeid.

Formålet med lovforslaget er å legge til rette for at banker og andre kredittyttere kan skaffe seg bedre oversikt over omfanget av usikret gjeld hos kunder som søker om lån og kreditt. Regjeringen kommer med et forslag til lov der private gis adgang til å etablere egne foretak som kan formidle gjeldsopplysninger mellom banker og andre kredittyttere til bruk ved kredittvurdering.

Komiteen mener i utgangspunktet at tilgang på kreditt er et gode for forbrukerne. Samtidig er komiteen bekymret for at usikret forbrukslån utgjør en sterkt økende andel av husholdningenes samlede gjeld. Dette i kombinasjon med høye boliglån er en kilde til bekymring. Komiteen er enig i at aktører gis tilgang til å etablere gjeldsinformasjonsforetak, men påpeker allikevel at det er viktig at disse aktører står under offentlig tilsyn.

Komiteen har merket seg at regjeringen har brukt tre år på å utrede et privat gjeldsregister, og at det åpnes opp for å se på den beste måten å organisere arbeidet på. Usikkerhet rundt hvorvidt rett organisering av gjeldsinformasjon er valgt, gjør at en samlet komité fremmer forslag om å evaluere ordningen og komme tilbake til Stortinget med sak innen to år etter at valgte system er opprettet.

Komiteen er videre delt i synet på hvem som best egner seg for denne oppgaven. Arbeiderpartiet mener en offentlig aktør som Statens innkrevingssentral ville ha løst denne oppgaven på en god måte både for finansinstitusjoner og for forbrukere, men det er det ikke flertall for i denne omgang. Vi støtter derfor allikevel regjeringens forslag, fordi hensynet til og behovet for gjeldsinformasjon om usikret gjeld er stort.

Videre har Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti et forslag om å innføre rentetak på usikret gjeld og ber regjeringen komme til Stortinget med sak om dette. Årsaken til det forslaget er at vi ser at sammenlignbare land som har innført gjeldsinformasjonsregister, har aktører i finansmarkedet som tilbyr usikret kreditt til skyhøye renter, med begrunnelse i at gjeldsregister ikke brukes. Flere aktører støtter dette, bl.a. Gjeldsoffer-Alliansen.

Til slutt vil jeg nevne at Arbeiderpartiet fremmer forslag om at økonomiske rådgivere i kommunene må få tilgang til gjeldsinformasjonen som disse foretakene vil ha, og dette er for bedre å kunne bistå forbrukere som har kommet opp i en situasjon der de har behov for hjelp fra økonomiske rådgivere i kommunene.

Med dette vil jeg anbefale flertallets tilråding om evaluering og ta opp forslagene fra Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet og forslaget som Arbeiderpartiet fremmer alene.

Presidenten: Representanten Hege Haukeland Liadal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [17:12:35]: Kreditt er i utgangspunktet et gode og er en måte vi har innrettet oss på i samfunnet, men samtidig et veldig onde når man ikke lenger klarer å betjene den. Derfor er det bra at det både i denne saken og i en rekke andre saker i perioden har kommet frem ulike måter å gjøre det vanskeligere å låne på for dem som ikke trenger det, og som nå, å skaffe en bedre oversikt for dem som skal låne ut penger.

Jeg har lyst til å knytte noen kommentarer til de fire forslagene og begynner med det forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti som viser til lovens formål, og at den bør fremheve direkte nytte for forbrukerne. Dette forslaget, nr. 2 i saken, er rett og slett unødvendig, av den grunn at selve grunnlaget for at loven har blitt til, er nettopp det som ligger der. Det er allerede ivaretatt, slik vi ser det.

Videre, det samme gjelder forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, hvor man foreslår at gjeldsinformasjonsloven § 12 første ledd bokstav b skal lyde:

«kommune, i forbindelse med behandling av søknad om startlån eller søknad om endring av vilkår for innvilget startlån samt individuell økonomisk rådgivning.»

Det er vår oppfatning at det er ønskelig å begrense tilgangen til gjeldsregisteret – portalen eller hva det ender med å bli, rett og slett av personvern hensyn. Jo mer man åpner det opp, jo større risiko tar man.

Når det gjelder forslag nr. 3 i saken, hvor man ber regjeringen utrede og fremme et lovforslag som er innrettet mot en portalbasert tjeneste, mener vi det er bedre at bransjen selv står fritt til å velge den løsningen den finner hensiktsmessig. I og med at dette er et nytt område i Norge, kan det være en idé å la markedet selv få lov til å finne den ordningen som er best, også i og med at det ligger i saken at det skal evalueres etter en tid.

Sist, men overhodet ikke minst, og som jeg skal bruke mest tid på: forslaget om rentetak. Medlemmene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti står bak forslaget, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å innføre et rentetak og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Vi mener at det å utrede et rentetak, sett i lys av alle de andre tiltakene som nå innføres, ikke er nødvendig. Samtidig er det en viss risiko forbundet med å ha for rigide reguleringer. Man kan tvinge låntakere som er i en presset situasjon, ut i et marked som vi ikke ønsker at de skal befinne seg i. Så noterer jeg meg at Venstre den 4. april stemte mot akkurat samme ordlyd i en sak fra finanskomiteen – nøyaktig samme ordlyd! Det gjorde også Kristelig Folkeparti. Venstre har snudd, bl.a. har de hatt et landsmøte i mellomtiden som har gjort at de har endret syn på rentetak. Det skulle være interessant å høre fra Kristelig Folkepartis representant hva som er grunnen til at man den 4. april – som tross alt bare er to måneder siden – stemte mot formuleringen «Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å innføre et rentetak og komme tilbake til Stortinget med en sak på dette», mens man i dag ønsker å stemme for.

Anders Anundsen (FrP) [17:16:10]: Den samlede gjeldsveksten i Norge har vært ganske stor de siste årene både når det gjelder gjeldsutviklingen på bolig, altså sikret gjeld, og også på forbrukslån. Utfordringen er at man til slutt kan ende opp med en gjeldsbyrde som er krevende å håndtere for den enkelte. På den annen side er det slik at vi i utgangspunktet må ha tillit til låntaker og långiver klarer å inngå avtaler som er gode nok for begge parter, men det forutsetter da at man har de relevante opplysningene før man inngår en slik avtale. Det er det dette registeret primært skal bidra til å sikre på en god måte.

Det vil alltid være slik at når en oppretter nye registre, må en vurdere det opp imot hvilke personvern hensyn som også skal ivaretas. Det gjøres i proposisjonen på en god måte. Det er viktig at vi ikke kommer i en situasjon hvor personvernet trues av unødvendige registre. Den forholdsmessighetsvurderingen som er foretatt av departementet, synes jeg er god, og jeg mener også at den vurderingen som er gjort opp imot det arbeidet som skjer med personvernforordningen i EU, er tilfredsstillende. Så må vi jo se hva som blir det endelige resultatet.

Det jeg synes er noe underlig, er at Arbeiderpartiet har en merknad som understreker viktigheten av personvern på den ene siden, mens de på den andre siden står bak et forslag som vil bidra til å utvide kretsen av personer som får innsyn i eller tilgang til denne informasjonen ganske vesentlig, gjennom å åpne for at det også skal omfatte kommunale gjeldsrådgivere. Jeg mener det i innstillingen står et tall på omtrent 500 personer som i tillegg skal få søketilgang. Det vil bidra til å sette personvernet ytterligere under press, og muligheten for misbruk av opplysninger kan slik sett bli noe større. Jeg synes ikke de vurderingene Arbeiderpartiet gjør i merknaden, gir spesielt gode refleksjoner rundt årsaken til at en bør utvide kretsen som skal få tilgang til denne informasjonen, ytterligere. Det er en viktig avveining, og jeg synes kanskje det er litt underlig at en ikke har foretatt den avveiningen noe mer konkret fra Arbeiderpartiets side.

Så har jeg bare et par kommentarer til forslag nr. 1, vedrørende rentetak. Det er en ganske krevende problemstilling, for jeg tror det er få som ikke kunne ønske seg lavere rente, men en låneavtale er faktisk en avtale mellom to parter, og den inngås på de vilkår som partene er villige til å inngå den på, i tillegg til at dette er et svært gjennomregulert område fra før. Jeg er usikker på om en vil oppnå noe som helst med et rentetak. Kanskje kan det til og med bidra til det motsatte av det en ønsker, gjennom at en ved å sette en slags maksimalrente presser renten til flere långivere opp istedenfor ned.

Jeg synes også det er interessant at dette er et så krevende spørsmål for flere i salen – kanskje særlig for Kristelig Folkeparti – at det har ført til at de har hatt flere standpunkter på kort tid. Jeg gleder meg til den avklaringen som vi nå sikkert får fra representanten Bekkevold på dette punktet.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [17:19:45]: Det er godt at det knyttes forventninger til Kristelig Folkepartis innlegg. Så er det ikke sikkert at verken representanten Eidem Løvaas eller representanten Anundsen kommer til å være fornøyd med innlegget eller svaret eller hva det måtte være, men jeg skjønner jo at dette har de hatt ganske mye moro med.

Kristelig Folkeparti merker seg også at dette lovforslaget ifølge regjeringen skal tilrettelegge for at banker og andre kredittyttere skal få bedre oversikt over kundenes forbrukskreditter, noe de dernest mener vil bidra til å begrense gjeldsproblemene i private husholdninger. Vi mener lovens nytte for forbrukere er så viktig at den bør løftes opp også i formålsparagrafen, hvilket vi derved foreslår.

Det er forbrukernes interesser Kristelig Folkeparti vil ivareta når vi ønsker å få vurdert muligheten for å sette rentetak. Vi vet at det i dag er aktører som tar uforholdsmessig høye renter for usikret gjeld, og at konsekvensene

av dette i særskilt grad rammer forbrukerne med svakest betalingsevne. Det å få vurdert dette – vi vet det er gjort i andre land – synes jeg vi skal kunne se på, og så håper jeg at man kan komme tilbake igjen med en vurdering av det.

Et annet hensyn som er viktig med henblikk på forbrukerne, er selvfølgelig det som også representanten Anundsen var inne på, nemlig personvernet. Kristelig Folkeparti peker i den sammenheng på at en portalbasert tjeneste kan være et bedre alternativ enn et register med tanke på personvern hensynet og mener regjeringen bør legge tydelige føringer på hvilke løsninger som skal utredes, og etter hvilke kriterier. Kristelig Folkeparti er kritisk til at persongjeldsinformasjon skal gjøres til en handelsvare og mener derfor det er avgjørende at regjeringen inntar en aktiv rolle i utforming av eventuelle gjeldsregistre eller portaler. Jeg tror at dersom disse vurderingene overlates til bransjen selv, slik regjeringen foreslår i denne proposisjonen, kan man stille spørsmål ved om det er hensynet til forbrukerne som ivaretas, eller om det er andre hensyn som blir ivarettatt mest.

Vi håper å få på plass en ordning som gjør at ikke minst forbrukerne får hjelp til å ha mer kontroll over egen økonomi. Jeg synes programmet Luksusfellen på TV3 tydeliggjør at det er mange mennesker som virkelig sliter, og jeg blir litt overrasket når jeg ser at dette kunne jo ha vært hvem som helst.

Det å ha et register, en portal, et hjelpemiddel som gjør at vi unngår at flere mennesker setter seg i en gjeldskrise i framtiden, håper jeg vi kan få på plass, for dette rammer ikke bare den ene som har satt seg i dyp gjeld, dette rammer en hel familie.

Kjersti Toppe (Sp) [17:23:52]: I dag er det slik at gjeldsforpliktinga til den enkelte ikkje er tilgjengeleg for kredittvurdering. Det kan medverka til at ein i mange tilfelle kjem opp i ein situasjon der ein får innvilga kreditt som ikkje står i forhold til lånegrensa. No foreslår regjeringa at ein skal gi private aktørar høve til å etablere eigne føretak som kan formidla slike gjeldsopplysningar mellom bankar og andre kredittytarar, til bruk ved kredittvurdering. Senterpartiet støttar opprettinga av eit gjeldsregister. Vi meiner at det er stort behov for det. Men vi meiner at eit slikt register bør opprettast i offentlig regi, og vi fremmer forslag om dette i dag, som har slik ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om å innføre et gjeldsregister i offentlig regi.»

Subsidiært vil vi stemma for forslaget frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti om ei portalbasert løysing. Vi legg til grunn, og håpar at det kan avklarast her, at ein slik portalbasert løysing kan opprettast i offentlig regi, og det ville vera fint å få ein kommentar på det frå forslagsstillarane.

Elles kjem Senterpartiet til å støtta forslaget om å utgreia moglegheita for å innføre eit rentetak. Den raud-grøne regjeringa sende på høyring eit forslag om både ein privat og ein offentlig modell. Ein konkluderte da med at ein offentlig modell etablert i tilknytning til Løsøreregisteret var det ein anbefalte. I høyringa den gongen var det eit stort fleirtal av høyringsinstansane som peikte på at eit offentlig drive register etablert i Løsøreregisteret var den modellen ein føretrekte. Det står i den proposisjonen:

«Instansenes gjennomgående argumentasjon for en offentlig modell kan oppsummeres gjennom DNB

Bank ASAs uttalelse, som sier at et offentlig register vil fremstå som mer nøytralt, kan ivareta personvernet på en god måte og vil oppnå større tillit enn et privat register. Videre sies det at erfaringene fra offentlige registre er gode, og at det er grunn til å anta at det samme vil gjelde et offentlig register for enkeltpersoners kreditt. Det legges også vekt på at Brønnøysundregistrene har kompetanse på og systemer for personregistre, som det kan bygges videre på ved opprettelse av et gjeldsregister.»

Vi peiker i forslaget ikkje direkte på Løsøreregisteret, men vi ber regjeringa komme til Stortinget med ei sak om å innføre eit gjeldsregister i offentlig regi. Det er vårt primære standpunkt.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp det forslaget hun refererte.

Kirsti Bergstø (SV) [17:27:35]: SV ser på det som et politisk ansvar å tette gjeldsfeller og hindre at folk ender opp i en situasjon der man har gjeld man ikke klarer å betjene, og der det får store konsekvenser for livet til folk.

Derfor har SV lenge vært forkjemper for et gjeldsregister, og også vært pådriver for å få det til. Men der er jo innretning viktig, når det gjelder både form og formål. Jeg synes det i forrige innlegg ble argumentert veldig godt og tydelig for hvorfor et gjeldsregister i offentlig regi er mest hensiktsmessig og trygt.

SV støtter forslag nr. 5, fra Senterpartiet, men vi støtter også forslagene nr. 1 og 2 fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, og subsidiært forslag nr. 3. Vi synes det er kloke tanker som er fremmet. Jeg må si at det er veldig gledelig at Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har hentet inspirasjon fra SVs forslag om rentetak, som vi fremmet i forbindelse med et representantforslag om å lukke gjeldsfeller. Vi deler veldig gjerne god politikk, og synes det er gledelig når andre partier tar den opp.

Så er det gode grunner til å se på nettopp det. Man kan godt finne det artig at noen har stemt for og mot ved forskjellige tilfeller. Vi har vært konsekvent i vårt syn, men jeg tror stadig flere ser at det er fornuftig, og at det er gode grunner til at de landene som har innført dette, faktisk har gjort det. Jeg vil også anbefale at man finner inspirasjon fra de øvrige forslagene vi fremmet i forbindelse med å lukke gjeldsfellen, bl.a. det som går på aggressiv markedsføring og flere reguleringer. For det er jo sånn at man får kastet forbrukslån etter seg. Du kan ikke ta et fly, gå på et kjøpesenter eller hente posten din uten at du får kastet forbrukslån med skyhøye renter etter deg. Det er klart at folk som har orden i sysakene, er ikke de som er mest utsatt for å havne i disse fellene. Men det er lett å komme inn i en veldig negativ sirkel, der man erstatter gjeld med gjeld, og der rentene skyter i været, og man havner i en spiral som man ikke hadde sett for seg at man kunne komme inn i. Man har hørt mange erfaringer om dette – det kan skje flere enn man aner. Derfor synes vi det er viktig å ta nødvendige og riktige grep for å hindre at folk havner i gjeldsfeller, og for å hindre at denne aggressive markedsføringen, som er totalt ute av kontroll, kan få fortsette.

Men hva slags grep man tar, vil også virke inn på de resultatene vi får. Så jeg vil understreke viktigheten av å stemme for forslaget om gjeldsregister i offentlig regi, for

det tror vi er mest hensiktsmessig. Men det er positivt med bevegelse på feltet.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Solveig Horne [17:31:40]: De aller fleste klarer å betjene sin gjeld. I mange tilfeller blir man oppfordret til – og det kan også være nyttig – å bruke kredittkort når man er på reise, og når man bestiller på nettet.

Særlig når man ser på utviklingen i forbruksgjeld, gir det grunn til uro. Forbruksgjelden er nå på om lag 100 mrd. kr, og den vokser tre ganger raskere enn annen gjeld. Det er særlig unge som får utfordringer med å tilbakebetale forbruksgjelden.

I dag er det mulig å ta opp store forbrukslån i løpet av kort tid, og gjelden kan til slutt bli umulig å betjene. Årsaken er ofte at de ulike långiverne ikke vet hvor stor forbruksgjeld kunden har fra før. Som ett av flere tiltak mot denne utviklingen har regjeringen i dag lagt fram et forslag til gjeldsinformasjonslov. Formålet med loven er å gi långiverne bedre mulighet til å gjøre gode kredittvurderinger av kunden.

Lovforslaget er resultatet av en lang prosess. Dette skyldes at saken har vært vanskelig både faglig og politisk. Jeg er glad for at komiteen støtter hovedtrekkene i lovforslaget. Det er viktig at vi nå får på plass en ordning med gjeldsinformasjon.

Da arbeidet med denne loven startet, var det snakk om et gjeldsregister. Under høringen kom det fram at også andre løsninger er mulig, f.eks. en spørreportal. Derfor har vi gjort loven «teknologinøytral», slik at bransjen selv kan velge den løsningen de mener er best. Det kan også komme helt nye løsninger som vi i dag ikke kjenner til. Loven bør derfor ikke stenge for den teknologiske utviklingen. Regjeringen mener at en gjeldsinformasjonsordning bør være privat, noe som utelukker at den legges til en offentlig etat, som f.eks. Statens innkrevingssentral.

Uansett hvilken løsning som velges, vil hensynet til personvernet være godt ivaretatt. De som skal drive med gjeldsinformasjon, må ha tillatelse fra departementet, og de må stå under tilsyn fra Finanstilsynet. Det er også strenge regler for hvem som kan få innsyn i gjeldsopplysningene, og hva de kan brukes til. Personvernens hensyn er også grunnen til at vi ikke ønsker at andre enn dem som skal låne ut penger, skal få bruke gjeldsopplysningene.

Jeg ser at både inkassobransjen og gjeldsrådgivere kunne hatt nytte av opplysningene, men dette ville svekket personvernet betydelig. Opplysninger ville da lettere kunne kommet på avveie.

Forslaget har tatt hensyn til at EU har vedtatt en ny personvernforordning som Norge vil være bundet av gjennom EØS-avtalen. Forholdet til forordningen er omtalt flere steder i proposisjonen.

Etter lovforslaget vil den enkelte forbruker selvsagt ha full tilgang til egne opplysninger. Det gjør at alle lett kan få oversikt over egen forbruksgjeld. De som f.eks. skal ha gjeldsrådgivning, kan ta med seg opplysningene sine til rådgiveren. Det er derfor lite behov for at rådgiveren skal ha direkte tilgang – noe som er et av forslagene. Siden dette hensynet er ivaretatt, ser jeg ikke noen grunn til å ta inn dette i lovens formålsbestemmelse, slik komiteens mindretall foreslår.

Rentetak har også blitt foreslått som et tiltak for å bremse veksten i forbruksgjeld. Regjeringen foreslår nå flere tiltak på dette feltet, og jeg mener at vi bør se an virkningen av disse før vi vurderer andre virkemidler.

Vi er alle bekymret for gjeldsutviklingen vi har sett de senere årene, og de problemene dette kan påføre både enkeltpersoner og familier. Loven som nå er til behandling, vil være et viktig og etterlenget bidrag til å motvirke denne utviklingen.

Jeg har også lyst til å understreke det som ble tatt opp om evaluering. Vi har allerede satt i gang en evaluering av dette. Vi har allerede nå bedt Statens institutt for forbruksforskning, SIFO, om å se på hvordan det er i dag, slik at vi får en følgeevaluering og på kort tid kan se på hvordan denne portalen eller dette registeret vil virke. Det er også viktig at det er en teknologinøytral ordning som nå blir vedtatt, for det kan skje en utvikling hele veien. Forslaget om en spørreportal kom opp rett før høringsfristen gikk ut. Derfor var det viktig for regjeringen å legge fram begge disse sakene, og det blir opp til bransjen selv hvilken teknologi de velger. Men de skal ha tillatelse fra departementet og stå under tilsyn fra Finanstilsynet i dette arbeidet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [17:36:57]: Jeg stilte representanten Bekkevold et spørsmål om hva som hadde skjedd mellom den 4. april og i dag som gjør at man stemte mot et forslag den 4. april og varsler at man skal stemme for forslaget i dag – når ordlyden er helt lik. Jeg synes ikke svaret var drivende godt, men det var i alle fall forbrukernes interesser som var oppgitt som grunn. Jeg vet ikke om hjertet til Kristelig Folkeparti plutselig banker varmere for forbrukerne de to månedene som har gått, eller hva som har skjedd, men det får jeg sikkert vite mer om.

Det som er ekstra interessant, er at da vi behandlet finansmarkedsmeldingen, Innst. 360 S, i denne salen i går, var det et likelydende forslag om å be regjeringen utrede rentetak på forbrukslån. Da stemte representanten Bekkevold mot, så det har åpenbart skjedd noe i natt når det gjelder hans omsorg for forbrukernes interesser. Det hadde vært interessant å høre hva som er grunnen til at Kristelig Folkeparti nå har snudd.

Karin Andersen (SV) [17:38:05]: Jeg håper mange snur, for det er helt nødvendig at vi setter inn flere og sterkere tiltak mot den alvorlige utviklingen i forbruk og usikret gjeld som vi ser. Derfor fremmet SV for omtrent ett år siden et omfattende forslag om å lukke gjeldsfeller, der bl.a. dette med et offentlig gjeldsregister var en del av det. Det var en sak som var ferdig utredet av den rød-grønne regjeringen, men som ble lagt i skuffen, og som dessverre ikke har kommet fram før nå. Men nå er det ikke et forslag om et offentlig gjeldsregister som foreligger, men et gjeldsregister. Det er bedre enn ingenting, men det er ikke godt nok. Det er helt nødvendig å få det på plass, slik at også banker og andre seriøse finansieringsinstitusjoner skal ha mulighet til å gjennomføre frarådingsplikten sin, som de har ved lov. Det er helt umulig når de ikke har oversikten.

Men det mest alvorlige er alle de usikrede lånene som gis, enten som kredittkortlån når man skal kjøpe noe, som lån som tikker inn på mobiltelefonen, eller som står i en liten annonse i avisen: Ring her! Har du pengeproblemer, få 50 000 kr uten sikring.

Mange av dem som er i en gjeldsfelle fra før, vet vi går i denne gjeldsfellen. Mange klarer ikke å betale tilbake, for når de har betalingsproblemer, øker rentene til et skyhøyt nivå. Ja, noen opererer med renter på 30–40 pst. på denne typen lån.

Jeg og SV er svært opptatt av at folk skal gjøre opp for seg, men det er helt umulig å gjøre opp for seg når de som låner ut, tar slike renter. Derfor er det nødvendig å gjøre det som flere andre europeiske land har gjort: sette et tak på renter for usikret gjeld. Jeg leser i innstillingen at det er det Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti mener med forslaget sitt, sjøl om forslaget ikke er formulert slik – det gjelder rentetak generelt, og det er jo en litt annen sak. SV kommer til å stemme for det, men det handler altså om den usikrede gjelden.

Dette er veldig lønnsomt for dem som låner ut, ellers hadde de ikke fortsatt med det. Det å sette folk i en gjeldsfelle gjør jo at man er i stand til å tjene forferdelig mye penger på andre folks ulykke. Det hadde vært mye bedre om man hadde regulert dette bedre enn det man gjør i dag, med et rentetak, ved at man hadde sagt at den typen gjeld bare skal inndrives med egeninkasso, altså at man ikke kan bruke profesjonelle byråer til det – da kommer gebyr og liknende i tillegg – og at man i så fall må få lov til å kjøpe tilbake sin egen gjeld for det som et kredittselskap kan kjøpe den for.

Det trengs en rekke andre regler på dette området. Jeg synes regjeringen har vist svært lite handlekraft på vegne av gjeldsofrene.

Statsråd Solveig Horne [17:41:28]: Jeg har lyst å understreke at jeg er enig i at denne saken har tatt lang tid, men det har vært viktig for regjeringen å sørge for at vi har en ordning som fungerer på best mulig måte, og se nærmere på om det skal være en offentlig eller en privat oppgave. Denne regjeringen er av den formening at hvis det er private som kan gjøre en tjeneste, trenger ikke alltid det offentlige å gjøre det. Vi ønsket også å forsikre oss om at personvernet blir godt ivaretatt.

Det er mye snakk om hvorvidt det skal være et register eller en portal. Hvis vi i dag hadde hatt på plass et register, vil jeg si at det nesten hadde vært litt avleggs, for da vi hadde høringen, kom det et tydelig forslag om at vi heller burde ha en portal enn et register. Det er altså flere måter å formidle gjeldsopplysninger på. I forbindelse med høringen kom Finans Norge med innspill om at denne lovteksten burde gjøres teknologinøytral, slik at vi kunne bruke mer moderne innretninger enn databaser, f.eks. en spørreportal. Da er det viktig at Stortinget gjør et vedtak som gjør at vi kan åpne for den teknologien som er der ute. I framtida kan det – som jeg også sa i mitt innlegg – komme andre virkemidler, som kan virke bedre.

Det er viktig at vi ikke tror at et gjeldsregister eller en gjeldsportal vil løse alle problemene. Med den økningen i forbruksgjeld som er nå, må det flere tiltak på plass.

Jeg er uenig med representanten Karin Andersen, som sier at denne regjeringen ikke har gjort nok. Vi har gjort betydelige vedtak for å dempe forbruksgjelden. Vi har gått

inn for å stanse den aggressive markedsføringen av lån. Finansbransjen selv har også tatt grep, ved at man nå skal ha en ferdig utfylt sum på giroen når den kommer.

Jeg tror også det er viktig at vi satser på personlig økonomi, og jeg er glad for at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har vært med – i samarbeid med Forbrukerombudet og Finans Norge – og virkelig satset på Økonomilappen og tiltak som gjør at barn og unge skal ha mulighet til å få mer informasjon om personlig økonomi. Det gjør dem bedre rustet som voksne, når de skal håndtere sin økonomiske situasjon. Vi vet at mange ungdommer i dag ikke er klar over hva nominell rente og effektiv rente er. De aner ikke hva inkasso er. De aner heller ikke at forbruksgjeld er dyr gjeld, og da er det viktig at den informasjonen finnes.

Jeg har lyst å slå et slag for skolemeny.no, som er et godt tiltak, og som gjør at lærere over hele landet kan få gode verktøy for å få inn mer om personlig økonomi i skolen.

Karin Andersen (SV) [17:44:39]: Å lære om økonomi er veldig viktig, så jeg er enig med statsråden i at det er bra å satse på det. I tillegg til det er det helt nødvendig at den kommunale gjeldsrådgivningen er profesjonell. Det må være litt skarpskodde økonomer i møte med noen av disse kreditorene. Men det er også helt nødvendig at myndighetene begrenser den voldsomme gevinsten som er på å låne ut til folk som aldri skulle hatt et lån, fordi man i utgangspunktet ikke har penger til å betjene det.

Det er mange grunner til at folk havner i en slik situasjon, og det kan vi moralisere over – eller la være, for det hjelper ikke stort. Men vi bør ha noen regler som er slik at den som tar opp gjeld, har mulighet til å betale den, og at det ikke skal være mulig å reklamere for lån som er usikret, og som har altfor høye renter.

Jeg er ikke i tvil om at den seriøse delen av utlånsbransjen og finansnæringen i Norge vil være med på en del opplysningstiltak, så det blir enklere for folk å skjønne hva det lånet de har tatt opp, egentlig koster, for det kan være vanskelig. Mange har gått på slike limpinner uten helt å skjønne hva det er for slags forpliktelser de sitter med. Men det er også andre som er mer useriøse.

En av de tingene som er en del av det seriøse markedet, er kredittkort. Jeg har et par sånne kredittkort sjøl, bl.a. har jeg et fra Coop, en medlemsorganisasjon som både jeg og foreldrene mine har vært medlem av hele livet. Men jeg har nesten lyst til å melde meg ut, for de forteller meg at hvis jeg kjøper på krita med det kortet, får jeg billigere varer. De lokker med at hvis man kjøper på krita, skal man få billigere varer. Det er klart at for oss som har styr på økonomien og angst for å få gjeld, går dette bra, men for mange som ikke helt har styringen på dette, er det vanskelig. Derfor mener SV at man burde gjøre det forbudt å koble prisavslag til bruk av kredittkort, altså at man blir lokket til å kjøpe noe på krita, og at man får det billigere når man handler på krita, enn når man betaler cash. Det strider mot all fornuft, for det betyr at flere mennesker som ikke har råd til å handle den varen, faktisk gjør det.

Så til rentetak. Det er helt nødvendig å få innført det, for det er helt urimelig å ha en ubegrenset mulighet til å ta skyhøye renter på et usikret lån. Hvis man får ned rentene, kommer det til å skje to ting: Det ene er at færre kommer til å kaste disse lånene etter folk som aldri skulle hatt dem.

Det andre som skjer, er at flere kommer til å klare å gjøre opp gjelda si sjøl.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [17:47:50]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om adopsjon (adopsjonsloven) (Innst. 359 L (2016–2017), jf. Prop. 88 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Det anses vedtatt.

Sonja Mandt (A) [17:48:33] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for et veldig godt samarbeid, men jeg har også lyst til å takke alle dem som har kommet med innspill underveis, for komiteen mener at med de innspillene har loven blitt bedre, og den har blitt i tråd med de mange høringsuttalelsene og det engasjementet som har vært.

Det er som sagt stor enighet i komiteen, og jeg vil trekke fram noe av det vi spesielt har vært opptatt av i behandlingen. Først og fremst vil jeg si at adopsjon skal være av hensyn til barn og deres oppvekst. Det er årsaker til adopsjon, og loven må ta høyde for å møte alle dem. Endringer i Prop. 88 L om adopsjonsloven innebærer lovfesting og systematisering av praksis og de retningslinjene som i dag allerede brukes.

Det er en myndighetsoppgave å behandle adopsjon, og det er derfor viktig å ha gode regler å forholde seg til. Komiteen stiller seg bak endringene i de fleste sakene her, men vi har noen momenter. Regjeringa foreslo at forhåndssamtykke for ett barn eller ett søskenpar skulle ha en grense på null til tre år. Komiteen har her lyttet til høringsinstansene og foreslår grensa satt til fem år. Vi presiserer også at kravet til formalkompetanse, som gjør at mange som ønsker å adoptere, ikke får gjort det, mener vi ikke bør vektlegges så hardt. Vi mener at barnefaglig kompetanse ikke ensidig skal vektlegges, men egnethet.

Komiteen mener også at saksbehandlingstida bør ned når det gjelder utenlandsadopsjoner. Lang saksbehandlingstid gjør at barn og foreldre må vente unødvendig lenge, og ifølge høringen kan også tildelingen trekkes tilbake av utenlandske myndigheter fordi det tar for lang tid. Det er også grunn til å minne om at det tidligere er påpekt dette med den lange saksbehandlingstida i samme familie dersom det går tid før adopsjon kan skje, og det bør også forankles.

Forslaget om å senke aldersgrensa fra 18 til 15 år for å få vite hvem ens opprinnelige foreldre er, er ikke komiteen enig i. Komiteen ønsker å opprettholde grensa på 18 år, da vi mener at det kan være en belastning for barn på 15 år å få kunnskap om sin opprinnelse, noe selv en 18-åring sy-

nes er tøft. Også her har komiteen lyttet til innspill som var veldig tydelige på at grensa fortsatt bør være 18 år. Vi vil likevel minne om at adoptivforeldre selv har ansvar for å informere på et tidlig tidspunkt om adopsjon, sånn at barn får den nødvendige kunnskapen om seg selv og om bakgrunnen sin.

Komiteen har også fått innspill om dokumentasjon om fødested, og det har vært en utfordring for noen at den har blitt fjernet. Det har blitt gjort tiltak, men det er viktig at regjeringa følger det nøye opp, sånn at adopterte barn ikke møter på hindringer når de skal ha pass og ut og reise.

Det er også viktig at barn som er adoptert, får den oppfølgingen barn har behov for. Noen trenger ikke noen oppfølging, andre trenger mer hjelp, og de trenger hjelp lenge. I Danmark er det opprettet en type senter, og komiteen mener det er nødvendig at Norge også ser på hvordan en best skal kunne hjelpe dem som trenger det. Det bør være et sted der en samler kunnskap, der en overfører kompetanse og veileder. Hvordan dette skal innrettes, bør regjeringa se på.

Igjen er det en enstemmig komité som stiller seg bak flesteparten av merknadene og endringene, og jeg regner med at Kristelig Folkeparti eventuelt vil si hva de ikke stiller seg bak.

Mette Tønder (H) [17:52:35]: Under arbeidet med den nye loven har vi fått flere innspill fra foreldre som har adoptert barn, fra adopterte selv, fra dem som godkjenner, og fra dem som hjelper. Dette er jo et område hvor vi ofte er litt inne på kjernen av følelsene våre. Alle som får biologiske barn, gjør det uten at hjemmet blir invadert og for-eldrerollen evaluert i forkant. Men skal man adoptere, er reglene annerledes, og det må de også være. Samtidig mener Høyre at vi ikke må gjøre det så vanskelig å adoptere at barn blir sittende og vente uten å kunne få en ny mamma og pappa.

Før jeg sier noe om hvorfor Høyre har valgt å støtte flere av endringene i innstillingen, vil jeg bare rette en takk til alle dem som har åpnet seg for oss, fortalt historiene sine og gitt oss råd. I Høyres varamannskap er vi så heldige å ha en tøff trebarnsmamma. Hun er alene om omsorgen for tre barn, og de er adoptert. Hun er ikke A4, hun har gått gjennom prosessen alene. Etter å ha hørt hennes historie om gode og noen ikke fullt så gode hjelpere i den prosessen, tenker jeg at mindre tøffe typer kanskje ikke hadde turt eller orket, og sånn skal det jo ikke være. Det hadde betydd at en liten, kul familie ikke hadde eksistert, og at tre barn ikke hadde hatt et hjem. Så det må altså bli enklere, og prosessene bør gå fortere.

Barn som er adoptert, kan få innsyn i sin historie når de er 18 år. I denne saken foreslås det å senke denne grensen til 15 år. Dette var det et samlet høringsmøte, også de som representerte barna, som anbefalte oss ikke å gjøre, og det har vi altså lyttet til.

Barn som adopteres fra andre land, blir eldre og eldre, og det var i Adopsjonsutvalgets innstilling foreslått å gi godkjenning av barn helt fra 0 til 5 år, ikke ha to kategorier som i dag. Dette ble ikke fulgt opp, men en samlet komité er enig om å gjøre de endringene i dag.

En annen tilbakemelding komiteen fikk i høringen, var at saksbehandlingstiden i faglige utvalg som behandler saker med barn som har spesielle behov, har vært for lang. Høyre støtter her forslaget som sier at saksbehandlingsti-

den ikke skal være over 30 dager. Vi kan ikke komme i en situasjon hvor barn kanskje ikke får et hjem fordi vi ikke klarer å saksbehandle fort nok. Vi har blitt møtt med at det må være kvalitet i saksbehandlingen, men kvalitet behøver jo ikke nødvendigvis å ta lengst mulig tid. Det er kvalitet å få saker unna også.

Under høringen ble vi minnet på at barn som adopteres fra andre land, er andre lands barnevernsbarn. Noen av barna som får familie i Norge, har ikke behov for så mye ekstra, mens andre trenger mer. Komiteen har lyttet og lagt inn et forslag hvor det blir gjort en vurdering av hvordan barn og foreldre skal følges opp når de kommer hjem.

Den gamle adopsjonsloven er 30 år gammel og hadde stort behov for å få en gjennomgang. Den nye loven vil bidra til større forutberegnelighet, likebehandling og større kvalitet i adopsjonssakene.

Kjersti Toppe (Sp) [17:55:52]: Senterpartiet støtter endringane som i dag vert gjorde i adopsjonslova, og vi synest det er bra at Stortinget no lovfestar praksis og retningslinjer, sånn at dei ulike føresegnene i lova vert betre systematiserte.

Lovforslaget som i dag vert vedtatt, er jo kome etter ein lang prosess som starta i den raud-grøne regjeringssperioden. Adopsjonslovutvalet, som la fram utgreiinga si i 2014, vart utnemnt i 2012, og Adopsjonslovutvalets arbeid bygde på Hove-utvalet, oppnemnt i 2008.

Vi støttar komiteens innstillingar med dei endringane som er gjorde, men har nokre merknader.

Å heva aldersgrensa for førehandsgodkjenning av adopsjon frå dagens 0–3 år til 5 år forpliktar. Senterpartiet meiner at endringane må følgjast nøye, og at nødvendige tiltak må setjast i verk dersom ei ny føresegn i praksis viser seg å kunna ha uheldige sider. Vi merkar oss at å heva aldersgrensa for førehandsgodkjenning ikkje var føreslått i proposisjonen, men har kome til under komitébehandlingen, og vi meiner at dette må sjåast i samheng med betre oppfølging etter adopsjon.

Det er bra at vi i dag vedtar at ein skal kartleggja behovet for oppfølging etter adopsjon. Det er jo slått fast at behovet er der, og kartlegging må føra til betre oppfølging av familiane etter adopsjon. Ved behandling av fosterheimsmeldinga vedtok Stortinget å be regjeringa sjå på tiltak som kan gjerast for at adopterte barn kan få best mogleg oppfølging og sikrast ein god oppvekst, vedtak 744, og i dag ber Stortinget regjeringa vurdere behovet for oppfølging av adopterte og familiane deira i tråd med Haag-konvensjonen artikkel 9, der ein modell, som den danske, kan vurderast som eit alternativ, og koma tilbake til Stortinget på eigna måte.

Det er òg viktig at regjeringa følgjer opp desse to vedtaka med faktisk handling. Det skal ikkje berre vera god oppfølging for familiar som adopterer frå utlandet, fram til adopsjon, men òg etterpå. Det er det ofte ikkje i dag.

Vi har merka oss at komiteen i innstillinga går bort frå forslaget i proposisjonen om 16-årsgrense for at adopterte skal få opplyst kven dei biologiske foreldra er, og dette har vi diskutert i Senterpartiet. På den eine sida ser vi at trenden på ein del andre, litt samanliknbare område går i ei anna retning, at barn tidlegare enn før får rett til medbestemming og rett til å vita om forhold som angår dei sjølv, mens komiteen i innstillinga argumenterer med at det kan vera ei belastning for 15-åringar å få vita om forhold rundt

sin eigen familie. Vi vel å ikkje følgja regjeringa i dag, men vi følgjer altså innstillinga frå komiteen. Vi registrerer at Venstre har eit forslag om 16-års aldersgrense. Vi kjem ikkje til å støtta det forslaget i dag, men dette er noko eg trur må – og kjem til å bli – vurdert òg i dei neste åra.

Vi meiner det er viktig at det skal innførast ein rett for gjenlevande i rett linje til å kjenna det biologiske opphavet til ein avdød adoptert. Vi er òg einige i at saksbehandlingstida for utanlandsadopsjonar ikkje må vera for lang, og forslaget om at ein ikkje skal overskrida 30 dagar.

Så hadde eg ingen forslag å fremja, men det var det.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [18:00:15]: Adopsjon er også en fin måte å skape en familie på. Det finnes så mange barn som trenger et trygt og godt hjem, med gode, trygge voksne adoptivforeldre som kan skape trygghet rundt et barns oppvekst. Så jeg mener at vi her tar mange gode beslutninger i forbindelse med denne saken, men jeg tror vi må jobbe enda mer for å se på: Er det flaskehalser som gjør at det skapes unødvendige hindringer for å bli godkjent som adoptivforeldre, eller er det kostnadene knyttet til det som gjør at mange ikke ser på det som et alternativ? Jeg mener i hvert fall at adopsjon er en fantastisk fin måte å skape en familie på.

Jeg er veldig glad for at vi i denne saken også fikk fokusert mye på dette med oppfølging i etterkant av adopsjon. Vi hadde en høring i komiteen knyttet til det, og vi fikk inn veldig mange gode høringssvar på nettopp dette med oppfølging. Å tenke oppfølging, spesielt når det gjelder utenlandsadopterte, er kjempeviktig. Det er helt riktig som representanten Tønder sier, at utenlandsadopterte barn er deres lands barnevernsbarn, og vi må ta høyde for at dette også er barn som har ting med seg gjennom sitt levde liv som de trenger en tett oppfølging rundt. I Danmark har man altså Post Adoption Service, helt i tråd med Haagkonvensjonen fra 1997. Dette er kanskje noe vi må vurdere å opprette også i Norge. I hvert fall er jeg veldig glad for at en samlet komité foreslår at Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for oppfølging av adopterte og familiene i tråd med Haagkonvensjonens artikkel 9, der en modell som den danske kan vurderes som et alternativ, og så komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Dette var et viktig anliggende hos flere som deltok i høringen, og jeg håper at vi kan få opprettet et slikt lavterskeltilbud, et slikt service-senter, et senter der det er lett å komme i kontakt, og at vi kan få opprettet dette rimelig raskt.

Så er det helt klart at én ting er å ha en god oppfølging av adoptivbarna, men dette gjelder også adoptivforeldre. Vi vet at det er god oppfølging før en adopsjon, men etter en adopsjon er det store mangler hva gjelder oppfølging av adoptivforeldre. Jeg tenker at dette er også noe som vi må ha sterkere i fokus i framtiden. Derfor foreslår også en samlet komité at Stortinget ber regjeringen om å kartlegge behovet for oppfølging etter adopsjon.

Jeg er glad for at vi har hatt denne saken til behandling i komiteen, og ser fram til videre arbeid med tanke på å legge bedre til rette for at enda flere kan se på adopsjon som en god mulighet.

Iselin Nybø (V) [18:04:23]: Venstre slutter seg i hovedsak til proposisjonen om ny adopsjonslov samt å følge opp Adopsjonslovutvalgets innstilling. Det gjelder også på et punkt der komiteen ikke har sluttet seg til proposi-

sjonen, nemlig der departementet har foreslått å senke alderen for adoptivbarns rett til å få vite hvem de opprinnelige foreldrene er – fra 18 til 15 år under forutsetning om nødvendig veiledning. Vi vet at dette var viktig for flere av de organisasjonene som deltok under høringen i komiteen, og i proposisjonen framkommer det også enkelte motforestillinger fra noen av disse organisasjonene, spesielt knyttet til at det kan finnes opplysninger i adopsjonsdokumentene som det kan være en fordel å være litt mer moden før en får vite noe mer om. Men her legger Venstre barns rettigheter til grunn. Vi støtter Adopsjonslovutvalget, Barneombudet og Redd Barna m.fl. når det gjelder å senke grensen om rett til innsyn, og vi støtter ikke regjeringens partienes snuoperasjon i denne saken. Vi legger til grunn at det ikke er en plikt til å dele en sånn informasjon med unger som ikke selv ber om det.

Siden det ikke ligger til behandling et forslag om å senke aldersgrensen til 15 år, fremmer vi selv et forslag som er i tråd med Venstres program, og ønsker dermed å senke grensen til 16 år. Jeg tar derfor opp Venstres forslag.

Presidenten: Representanten Iselin Nybø har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Solveig Horne [18:06:19]: Jeg har lyst til å takke for en god debatt og også for et grundig arbeid som er gjort fra komiteen.

Som flere har vært inne på, er dagens adopsjonslov over 30 år gammel, den er uoversiktlig og lite systematisk. I dag er flere vilkår knyttet til adopsjon og saksbehandling kun nedfelt i retningslinjer og praksis. Den nye loven lovfester praksis, gjør reglene lettere tilgjengelig for brukerne og kan også bidra til større likebehandling. Et solid utredningsarbeid ligger til grunn for den nye adopsjonsloven.

Jeg har lyst til å trekke fram flere viktige endringsforslag:

- Loven får en formålsbestemmelse om at barn skal få en trygg oppvekst ved at det etableres varige, rettslige bånd mellom barnet og adoptivforeldrene.
- Adopsjonsloven får forbud mot vederlag eller annen ytelse for å påvirke noen som skal samtykke til en adopsjon, og forbud mot vederlag for å påvirke en adopsjonsprosess eller utfallet av en adopsjonssak. Brudd på disse forbudene kan straffes.
- Når barnevernstjenesten har overtatt omsorgen for et barn, og barnets biologiske foreldre samtykker til adopsjonen, skal fylkesnemnda behandle adopsjonssaken i stedet for Bufetat region. Dette gir økt rettssikkerhet for biologiske foreldre og barn.
- Adoptivbarn skal få nødvendig veiledning når de søker innsyn i egen adopsjonssak, og hvis adoptivbarnet dør, skal etterkommere få innsyn i hvem som er dets opprinnelige foreldre.
- Adopsjonsmyndighetene får også ansvar for å utarbeide oppfølgingsrapporter til opprinnelsesland som krever det, i inntil tre år etter barnets hjemkomst.

Adopsjonslovutvalgets forslag om en egen lovbestemmelse om stebarnsadoptjon ved surrogati følges ikke opp av regjeringen fordi det kan framstå som en legitimering av surrogati. Haag-konferansen for internasjonal privatrett utreder for tida regler på dette området, og jeg ønsker å avvente hva de kommer til.

Jeg er glad for at komiteen støtter hoveddelen av regjeringens forslag til ny adopsjonslov, men på enkelte områder ønsker komiteen andre løsninger, og det lever regjeringen godt med. Komiteen går inn for at saksbehandlingen for utenlandsadopsjoner ikke skal overstige 30 dager. Tildeling av barn med behov for spesiell støtte skal behandles av faglig rådgivende utvalg og så av adopsjonsmyndighetene. Jeg ser at en saksbehandlingsfrist kan bli utfordrende i slike saker, særlig fordi vi etter den nye loven vil få en saksbehandling i to trinn, men jeg skal selvfølgelig arbeide for å følge opp dette.

Komiteen går også inn for en godkjenningsramme for forhåndssamtykke for barn på opptil fem år. Regjeringens forslag var begrunnet med at omsorgsbelastningen normalt vil være høyere for de eldste barna og for flere barn, og at søkere bør kunne begrense søknaden til yngre barn. Men jeg ser også at dagens adopsjonsvirkelighet taler for komiteens løsning.

Komiteen ønsker ikke å senke alderen for adoptivbarns innsyn i hvem som er de opprinnelige foreldre fra 18 til 15 år. Regjeringens forslag var begrunnet i at den adopterte fra 15 år har rett til innsyn i saksdokumentene etter forvaltningsloven, med unntak av opplysninger om hvem de opprinnelige foreldre er. 15 år er dessuten aldersgrense for innsyn etter andre lover, som barnevernloven. Hensynet til modenhet hos barnet kan likevel tilsi at dagens 18-årsgrense beholdes.

Komiteen foreslår at behovet for oppfølging etter adopsjon kartlegges, og at det arbeides videre med å vurdere behovet for oppfølging av adopterte og familiene i tråd med Haag-konvensjonens artikkel 9. Jeg ønsker også å finne gode løsninger for hvordan adoptivfamilier kan få hjelp etter adopsjonen, og vil selvfølgelig følge opp komiteens forslag til dette.

Den nye loven som nå blir vedtatt, vil bidra til større forutsigbarhet, likebehandling og bedre kvalitet i adopsjonssaker. Det viktigste er at barnets beste blir ivaretatt i alle adopsjonssaker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Mandt (A) [18:10:47]: Den generelle andelen av adopsjoner går ned. Mange land har krav til adoptivforeldre som Norge ikke bestandig kan innfri. Adopsjon etter barnevernloven – som statsråden også var inne på – benyttes etter vår mening ikke ofte nok, selv etter at vi har hatt vedtak i Stortinget om at det bør skje.

Hvilke tiltak har statsråden gjort for å legge til rette for at flere utenlandsadopsjoner kan skje? Hvilke tiltak er gjort med tanke på adopsjon etter barnevernloven?

Statsråd Solveig Horne [18:11:19]: Det er rett, som representanten sier, at antall utenlandsadopsjoner har gått ned. Det viktigste vi kan gjøre der, er å samarbeide med adopsjonsorganisasjonene for å få godkjent flere land. Men så må vi også være glad for at flere land som det før var adopsjoner fra, nå har fått en høyere levestandard og klarer å ivareta barna sine på en god nok måte. Det er vanskelig å si konkret hva jeg som statsråd kan gå inn og gjøre på dette området.

Representanten tar opp adopsjon etter barnevernloven. Jeg er opptatt av at vi, for at vi så tidlig som mulig skal unngå en omsorgsovertakelse, skal klare å gjøre foreldrene

i stand til å ivareta sine barn. Vi har satt i gang flere tiltak som gjør at foreldre så tidlig som mulig ved graviditet kan få tett og god oppfølging. Adopsjon er et endelig tiltak. Adopsjon skal også kunne skje etter barnevernloven – hvis det er det som er det beste for det enkelte barn.

Sonja Mandt (A) [18:12:26]: Komiteen har, som statsråden var inne på, vært opptatt av at adopterte skal få god oppfølging. Flere av disse barna er – som nevnt her – andre lands barnevernsbarn. De trenger ofte mer støtte og hjelp med en ballast som kanskje ikke andre barn har. Det trengs kompetanse på det. Derfor har komiteen foreslått at det bør vurderes kompetansesenter eller lignende for å komme det behovet i møte.

Statsråden var inne på forslaget til vedtak i sitt innlegg. Kan statsråden si noe mer om hvordan hun ser for seg at dette kan løses på en god måte – og ganske raskt?

Statsråd Solveig Horne [18:13:08]: Forslaget til vedtak fra komiteen går ut på at vi skal utrede nærmere hvilken oppfølging adoptivforeldre trenger etter adopsjon. Det er det viktig at vi følger opp.

Så er det viktig å understreke at adoptivforeldre og adoptivbarn er like forskjellige som andre familier og barn. Når barn kommer til Norge og blir adoptert, eller de er født i Norge, har de krav på helsetjenester, på lik linje med alle andre barn. Det som er en bekymring, er forskjellene ute i kommunene, i hvordan dette blir ivaretatt.

Familiene har krav på hjelp og støtte lokalt og fra spesialisthelsetjenesten. Det skal vi tydeliggjøre i helselovgivningen. Derfor jobber vi nå med veiledere ut til helsepersonell. Vi jobber også med å få et større ansvar hos familievernet, slik at de bedre kan følge opp disse familiene.

Det skjer flere ting, men jeg skal følge opp det forslaget til vedtak som foreligger fra komiteen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [18:14:18]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i markedsføringsloven og angrerettloven (håndhevingsreglene) (Innst. 355 L (2016–2017), jf. Prop. 93 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.
– Det anses vedtatt.

Anders Anundsen (FrP) [18:14:59] (ordfører for saken): Det er en stor glede å kunne legge frem en helt enstemmig innstilling uten noen forslag – verken i salen eller i innstillingen – som er avvikende, og jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid om et bra resultat.

Formålet med denne lovproposisjonen har vært å styrke forbrukerrettighetene og forbrukervernet. Det er to hovedtiltak for å gjøre det. Det ene er å sikre en mer effektiv håndheving av forbrukervernreglene, og det andre er å tydeliggjøre Forbrukerombudets rolle som tilsyn.

Det er viktig at det er en tydelig og god håndheving av forbrukervernet. Det å være trygg på at en får sanksjoner ved brudd på regelverket, er en forutsetning for at et regelverk skal være effektivt. Det vil bidra til å øke den preventive effekten, og det vil også bidra til en positiv atferdsendring – som er god, naturligvis. I tillegg er det viktig at en gjennomfører en oppfølging av tilsyn på en ryddig og skikkelig måte. De endringene som her foreslås, vil bidra til at dette området i større grad blir behandlet som andre områder. En vil få toinstansklagebehandling. Vi vil tydeliggjøre tilsynet som sådant, som Forbrukerombudet har i dag, derav årsaken til at en endrer navnet Forbrukerombudet til Forbrukertilsynet.

Det er også viktig at Markedsrådet arbeider enda mer effektivt, særlig i en situasjon hvor vi skal få en tydeligere annengangs klagebehandlingsrolle. Det foreslås både nye krav til kompetanse og at en nemnd kan ta avgjørelser med tre medlemmer og etter skriftlig behandling.

Alt i alt er dette lovforslag som vil bidra til å styrke forbrukerne og forbrukernes rettigheter. Det vil styrke rettsikkerheten til næringsdrivende gjennom klageadgangen, og det vil bidra til at vi får et mer enhetlig og helhetlig system.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte
presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Marianne Aasen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Marianne Aasen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 3, fra Iselin Nybø på vegne av Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4 og 5, fra Iselin Nybø på vegne av Venstre
- forslag nr. 6, fra Kristin Vinje på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- Det votes først over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å etablere en egen strategi for hvordan Norge kan tiltrekke seg dyktige utenlandske gradsstudenter på masternivå.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 93 mot 5 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.28.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et krav om relevant fagkompetanse for alle som underviser på universiteter og høyskoler.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 93 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.29.02)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om å gi alle studenter i høyere utdanning rett til en faglig veileder som følger dem gjennom studieløpet.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.29.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre ny levekårsundersøkelse for studenter for å sikre et godt datagrunnlag om bl.a. studenters levkår, økonomi og bosituasjon.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.29.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en vurdering av mulige kompenserende tiltak som kan bidra til at studenter som har avsluttet profesjonsstudier i utlandet, men som ikke får autorisasjon i Norge som følge av endret praksis i Helsedirektoratet etter at de har påbegynt studiet ved den aktuelle utdanningsinstitusjonen, kan oppnå autorisasjon i Norge.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man trinnvis kan innføre en mentorordning i høyere utdanning.»

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Venstre og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble bifalt med 51 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at studenter som søker studiestøtte for utdanning i utlandet, blir informert om hvorvidt den aktuelle utdanningen kvalifiserer til autorisasjon eller andre godkjenninger som er nødvendige for å utøve yrket i Norge.

III

Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av hvordan utenlandske utdanninger og autorisasjon godkjennes.

IV

Stortinget ber regjeringen lage en strategi for digitalisering ved alle universiteter og høyskoler.

V

Stortinget ber regjeringen gjøre digital evaluering og vurdering til hovedregelen i høyere utdanning.

VI

Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå konkrete tiltak som sikrer nødvendig kompetanse om IKT-sikkerhet hos alle kandidater med IKT-utdanning.

VII

Stortinget ber regjeringen i dialog med institusjonene og organisasjonene i sektoren å utvikle felles nasjonale rammer for et meritteringssystem som kan bidra til å utvikle og verdsette god undervisning.

Presidenten: Det votes over III, IV, V og VI.

Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 53 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.26)

Presidenten: Det votes over I og VII.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.45)

Presidenten: Det votes over II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

VIII

Meld. St. 16 (2016–2017) – Kultur for kvalitet i høyere utdanning – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag, fra Anders Tyvand på vegne av Kristelig Folkeparti.

Det votes først over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre et samlet tak på 20 pst. for utenlandske studenter ved skolene godkjent etter kapittel 4 i voksenopplæringsloven, og å gi de enkelte skolene mulighet til å søke om en kvote av utenlandske studenter innenfor dette taket.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 91 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.32.32)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at en forskrift som begrenser inntak av søkere uten fast tilhørighet i Norge ved skoler godkjent etter kapittel 4 i voksenopplæringsloven, ikke blir for rigid.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 86 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.32.46)

Komiteens hadde innstilt til stortinget å gjøre slike vedtak:

A.

lov

om endringer i friskolelova, voksenopplæringsloven og folkehøyskoleloven (dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler m.m.)

I

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar gjøres følgende endringer:

§ 2-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

Skolen skal ha vedtekter. Vedtektene skal angje at alle offentlege tilskot og skolepengar skal kome ele-vane til gode, jf. § 6-3.

§ 3-6 andre ledd skal lyde:

Heimkommunen eller heimfylket til eleven sørgjer for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering og gjer vedtak om spesialundervisning. *Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje utgiftene til spesialundervisning i frittstående skolar på lik linje med offentlege skolar. Berekninga av midlar til spesialundervisning skal vere relatert til talet elevar med spesialundervisning.* I tvilstilfelle avgjer departementet kva kommune eller fylkeskommune som er ansvarleg for kostnadene. Departementet har tilsvarende ansvar for elevar ved norske skolar i utlandet.

§ 7-2 nye fjerde og femte ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om meldeplikt ved sal, fusjon, fisjon og nedlegging av friskolar.

Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunane og fylkeskommunane oppfyller dei pliktene dei er pålagde i eller i medhold av §§ 3-3, 3-5, 3-6, 3-7, 3-8 og 3-10. Reglane i kommuneloven kapittel 10 A gjeld for denne tilsynsverksemda.

§ 8-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

For skolar som var godkjende før endringa i § 2-2 fjerde ledd tok til å gjelde, gjeld § 2-2 fjerde ledd andre punktum frå 1. august 2018.

II

I lov 19. juni 2009 nr. 95 om voksenopplæring gjøres følgende endringer:

§ 2 andre ledd skal lyde:

Loven gjelder videre vilkår for statstilskudd for skoler som 30. juni 2010 er godkjent og i drift etter friskolelova kapittel 6 A, jf. kapittel 4 i loven her, og skoler som blir godkjent etter § 17 andre ledd i loven her.

§ 17 første ledd skal lyde:

Skoler som 30. juni 2010 er godkjent og i drift etter friskolelova kapittel 6 A, har rett til statstilskudd og til å drive virksomhet etter dette kapitlet. *Departementet kan gi forskrift om fastsettelse av maksimalt elevtall per linje eller tilbud på disse skolene.*

§ 19 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om begrensninger for inntak av søkere uten fast tilhørighet til Norge.

§ 20 tredje ledd oppheves.

§ 23 andre og tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi nærmere forskrift om forbud mot utbytte eller annen overføring som nevnt i *første ledd*.

Skolene får statstilskudd til godkjent opplæring. Skolene får dekket 75 prosent av de driftsutgiftene som kommer inn under tilskuddsgrunnlaget ved statstilskudd. Tilskuddet blir regnet ut fra en normalsats. Forutsetningen er at elevene får undervisning som minst tilsvarer et halvt skoleår. Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon for og om rapportering av elevtall. *Departementet kan gi forskrift om hvordan skolene skal dokumentere at kravene i første ledd er oppfylt og om skolenes plikt til å godtgjøre at innkjøp og leie er gjort på grunnlag av vilkår i markedet.*

§ 24 skal lyde:

§ 24 *Andre bestemmelser*

Følgende bestemmelser i *friskolelova* gjelder så langt de passer for skoler etter kapittel 4:

- § 2-2 om krav til virksomheten til skolen, med unntak av tredje ledd. Dersom en skole etter kapittel 4 har færre enn 10 elever tre skoleår i sammenheng, faller godkjenningen bort.
- § 2-4 om skoleanlegg og skolemiljø
- § 3-3 tredje ledd om skolegangen
- § 3-4 om organisering av elevene i klasser eller basisgrupper
- § 3-4 a første ledd om tilpasset opplæring
- § 3-9 om ordensreglement og lignende
- § 4-1 om ledelse
- § 5-1 om styret, med unntak av bokstavene a og c
- § 5-2 om styrets oppgaver, med unntak av bokstavene a og e
- § 5-3 om elevråd, med unntak av første ledd første og andre punktum
- § 7-1 om budsjett, regnskap og rapportering
- § 7-3 om taushetsplikt

§ 25 første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Dersom departementet i forbindelse med gjennomføring av tilsyn har behov for dokumentasjon fra eieren av skolen eller nærstående av eieren, skal departementet også ha tilgang til slik dokumentasjon. Departementets rett til dokumentasjon gjelder uten hinder av taushetsplikt.

Ny § 26 a skal lyde:

§ 26 a *Karantene*

Dersom det ved en skole blir oppdaget særlig alvorlige forhold i strid med denne loven, i strid med forskrifter gitt med hjemmel i loven, eller i strid med vilkår i vedtaket om godkjenning, og bruddene klart svekker tilliten til at skolen eller den ansvarlige personen er egnet til å drive skole i samsvar med regelverket, kan departementet pålegge karantene rettet mot skolen eller personen.

Karantene kan bare pålegges personer som har opptrådt forsettlig eller uaktsomt. Karantene kan bare pålegges per-

soner i sentrale stillinger ved skolen. Med sentrale stillinger er ment medlem og varamedlem i styret, eier, rektor, skoleleder, daglig leder og andre ledende posisjoner ved skolen.

At en skole er pålagt karantene, innebærer at den juridiske enheten som skolen er registrert som, ikke kan søke ny godkjenning eller driftsendringer i karanteneperioden. Personer som er pålagt karantene, kan i karanteneperioden ikke tiltre sentrale stillinger ved godkjente skoler eller skoler som søker godkjenning.

Karantene gjelder som hovedregel i to år fra vedtaket blir truffet. Dersom det foreligger særlige forhold, kan det bli pålagt karantene for kortere eller lengre tidsrom, men ikke lenger enn fire år.

III

I lov av 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøyskoler gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Mulige reaksjonsformer*

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med denne loven, i strid med forskrifter gitt med hjemmel i loven eller i strid med vilkår i vedtaket om godkjenning, kan departementet gi pålegg om å rette på forholdene.

Departementet kan holde tilbake tilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkårene i denne loven, vilkår i forskrifter gitt med hjemmel i loven eller vilkår i vedtaket om godkjenning ikke blir oppfylt.

Departementet kan også kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd og tilskudd som er brukt i strid med denne loven, i strid med forskrifter gitt med hjemmel i loven eller i strid med vilkår i vedtaket om godkjenning.

Ny § 4 a skal lyde:

§ 4 a *Krav til bruken av offentlige tilskudd og elevbetalinger*

Alle offentlige tilskudd og elevbetalinger skal komme elevene til gode. Dette innebærer blant annet at skolen ikke kan

- a) gi utbytte eller på annen måte overføre overskudd til eierne eller deres nærstående, verken når skolen er i drift eller om driften blir nedlagt
- b) pådra seg kostnader i form av leieutgifter for eiendom eller lokale som tilhører skolens eiere eller deres nærstående eller på annen måte pådra seg kostnader som kan innebære at alle offentlige tilskudd eller elevbetalinger ikke kommer elevene til gode.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for tildeling av ressurser til friskoler for spesialundervisning, samt ansvarsdeling mellom hjemkommune og den enkelte friskole for å sikre en reell likebehandling av elever.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tolv forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Christian Tynning Bjørnø på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Christian Tynning Bjørnø på vegne av Arbeiderpartiet og Venstre
- forslag nr. 5, fra Anders Tyvand på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 6–12, fra Iselin Nybø på vegne av Venstre
- Det votes først over forslagene nr. 7–12, fra Venstre. Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med en vurdering av hvordan staten kan bidra til at økte krav til lærerne reflekteres i lønnsnivået, og hvordan staten kan bidra til at videreutdanning og etterutdanning gir konkrete utslag i lønn.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om i samarbeid med berørte parter å utarbeide en plan for utvidelse av videreutdanningstilbudet for lærere, slik at blant annet samfunnsfag, KRLE og naturfag samt fag som kan heve kompetansen på IKT-pedagogikk, veiledning og spesialpedagogikk, kan bli et reelt tilbud for flere lærere, og som del av dette vurdere innføring av kompetansekrav i relevante fag.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å øke statens andel av kostnadene til videreutdanning slik at læreren får full arbeidstidskompensasjon.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere alternative modeller for en rett og plikt til etter- og videreutdanning for lærere og legge fram en slik vurdering i forbindelse med statsbudsjettet for 2018.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan skolebyråkratiet kan reduseres med 25 pst. slik at læreren får mer tid til hver enkelt elev.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen beskytte lærertittelen ved å innføre en sertifiseringsordning for lærere i samarbeid med berørte parter i skolesektoren, som skal sees i sammenheng med rett og plikt til kompetanseheving.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 93 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.33.56)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for å legge til rette for utvikling av flere universitetsskoler.» Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 64 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppheve kravet om karakteren 4 eller bedre i matematikk fra videregående opplæring for inntak til lærerutdanningen, og gå i dialog med aktørene i skole- og utdanningssektoren for å utarbeide et inntaksreglement som i mindre grad er knyttet til en spesifikk fagkarakter.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 83 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.28)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen som en del av arbeidet med karriereveier innføre et nytt utdanningsnivå, «ph.d.-lærer», for ansatte i undervisningsstilling i skoleverket, som kan følges opp i avtaleverket mellom partene i arbeidslivet.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Venstre ble med 62 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.34.41)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta et nasjonalt initiativ til å rydde opp i byråkrati, rapportering og rutiner som

kan ta fokus fra kjerneoppgavene til skolene, framfor å pålegge kommunene og skolene flate kutt uavhengig av kommunenes eget arbeid med å sikre effektiv og hensiktsmessig skoledrift og -utvikling.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over hvordan de nye kompetansekravene har slått ut i skolen, inkludert en oversikt over hvor mange lærere som ennå har behov for mer kompetansepåfyll for å oppfylle de nye kompetansekravene innen fristen i 2025.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 40 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.34.56)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om i samarbeid med berørte parter å utarbeide en helhetlig plan for utvikling av etter- og videreutdanningstilbudet innenfor alle skolens fag- og kompetanseområder for å bedre lærernes muligheter for kompetansepåfyll.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 44 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.35.16)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen vurdere å starte en nasjonal rekrutteringskampanje for å rekruttere de riktige kandidatene som både kan bli gode lærere, trives med å arbeide med barn og unge og har forutsetninger og interesse for å bli gode lærere i skolen.

II

Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for økt rekruttering til læreryrket, inkludert gjennomføringsmål for kvalifiseringsstipend, tiltak for å rekruttere flere lærere fra andre yrker, for å beholde lærere som er i skolen i dag og for å rekruttere lærerutdannede i andre yrker tilbake til arbeid i skolen.

III

Stortinget ber regjeringen utrede om det er behov for å beskytte lærertittelen.

Presidenten: Det votes først over I.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Venstre har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 50 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.35.40)

Presidenten: Det votes over II.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 50 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.35.59)

Presidenten: Det votes over III.

Høyre, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Venstre har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:96 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Iselin Nybø, Trine Skei Grande og Sveinung Rotevatn om Lærerloftet 2.0 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet
- Det votes først over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til ny finansiering av NRK basert på en husstandsavgift som viderefører NRKs rett til fradrag for inngående merverdiavgift. Finansieringsmodellen skal ivareta små husholdninger og ha en sosial innretning gjennom graderte satser, og kreves inn av NRK.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.37.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta følgende endring av NRK-plakaten slik at § 9 blir lydende: NRK skal reflektere det geografiske mangfoldet i Noreg og ha eit godt lokalt tilbod. NRK skal vere til stades i alle fylke slik at distriktskontora i hovudsak skal produsere innhald retta mot den aktuelle regionen, og slik at bruk av ressursar til produksjonar retta mot eit nasjonalt publikum ikkje går ut over distriktsoppgdraget.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.37.13)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om ny finansiering av NRK. Finansieringen skal sikre legitimiteten til NRK i befolkningen, underbygge NRKs uavhengighet, og være robust og framtidsrettet. Den må gi forutsigbarhet for både NRK og lisensbeta-lerne. Saken fremmes for Stortinget innen utgangen av mars 2018. Modellen skal inneholde følgende overordnede prinsipper:

Lisensen skal kreves inn av NRK selv, og ordningen skal sikre fradrag for merverdiavgift, NRKs uavhengighet samt kompetansemiljøet ved Lisenskontoret i Mo i Rana.

Bedre sosial profil enn dagens lisensordning.

Sikre finansiell forutsigbarhet for NRK med kompensasjon for pris- og lønnsvekst.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 67 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.32)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å vurdere statsbudsjettfinansiering av NRK.»

Senterpartiet har varslet at de vil støtte forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen foreta følgende endring av NRK-plakaten slik at § 3 blir lydende:

NRK skal ha eit sjølvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet (*regionalt og nasjonalt*).

II

Stortinget ber regjeringen foreta følgende endring av NRK-plakaten slik at § 5 blir lydende:

§ 5 NRK skal styrkje det norske og dei samiske språka, og styrkje norsk og samisk identitet og kultur. Ein stor del av tilbodet skal ha norsk forankring og avspegle det kulturelle mangfoldet i folket. NRK skal ha daglege sendingar for den samiske befolkninga. NRK skal ha program for nasjonale og språklege minoritetar. *NRK skal formidle innhald frå Norden og medverke til kunnskap om nordiske samfunnstilhøve, kultur og språk.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

III

Meld. St. 15 (2016–2017) – om Eit moderne og framtidsretta NRK – Finansiering og innholdsplikter – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester skal § 3-2 første ledd nytt annet punktum lyde:

– Reklame på delt skjerm skal kun være tillatt i direkte-sendinger som ikke inneholder avbrudd.»

Presidenten gjør oppmerksom på at dette forslaget er-statter forslag nr. 1 i innstillingen.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 56 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.39.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov
om endringer i kringkastingsloven (reklame og spon-
sing mv.)

I

I lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester gjøres følgende endringer:

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Varighet, innhold*

Det kan ikke sendes reklameinnslag i tilknytning til barneprogram eller reklameinnslag som særlig er rettet mot barn i kringkasting eller audiovisuelle bestillingstjenester.

Kringkastere kan ikke sende reklame for livssyn eller politiske budskap i fjernsyn. Dette gjelder også tekstfjernsyn.

Kongen kan *gi regler* om utsending av, innholdet i, omfanget av og tilsynet med reklamesendinger.

Meldinger fra kringkasteren i forbindelse med egne programmer og tilleggsprodukter direkte avledet av disse programmene skal ikke regnes med i varigheten av reklametiden etter første ledd. Det samme gjelder meldinger om offentlige tjenester og vederlagsfrie innslag om veldedige formål.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om varigheten av meldinger og innslag etter *fjerde* ledd samt om forbud mot å avbryte program for å sende andre meldinger eller utdrag av andre program.

§ 3-2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Denne bestemmelsen er ikke til hinder for at reklameinnslag i fjernsyn atskilles fra den ordinære programvirksomhet ved hjelp av delt skjerm.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Sponsing i kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester*

Dersom et program er sponset, skal det opplyses om dette på en tydelig måte. *Opplysninger om sponsor skal gis ved inn- eller utannonseringen av programmet. I tillegg kan opplysninger om sponsor gis i løpet av et sponset program, herunder i sponsete enkeltinnslag.* Opplysninger om sponsor kan gis i form av sponsors navn, varemerke, logo, produkt eller tjeneste.

Med sponing menes ethvert bidrag til produksjon eller sending av program fra en fysisk eller juridisk person som selv ikke tilbyr programmet eller er engasjert i produksjonen, med sikte på å fremme sponsors navn, varemerke, omdømme, virksomhet, produkt eller tjeneste.

Innhold og presentasjonsform i sponsede program må være slik at tjenestetilbyderens redaksjonelle integritet opprettholdes fullt ut.

Sponsede program skal ikke oppmuntre til kjøp eller leie av sponsors eller tredje parts produkt eller tjenester, herunder ved å inneholde spesielle salgsfremmende henvisninger til slike produkt eller tjenester.

Nyhets- og aktualitetsprogrammer kan ikke sponses.

Programmer i kringkasting eller audiovisuelle bestil-

lingstjenester kan ikke sponses av fysiske eller juridiske personer hvis hovedaktivitet er å produsere, selge eller leie ut produkt eller tjenester det er forbudt å reklamere for etter norsk lov eller regler gitt i medhold av norsk lov. Politiske partiorganisasjoner kan ikke sponse programmer.

Kongen gir i forskrift nærmere regler om sponing av kringkastingsprogrammer og audiovisuelle bestillingstjenester, herunder regler om sponing i Norsk rikskringkasting AS.

§ 3-5 oppheves.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Det votes over § 3-2 første ledd, nytt annet punktum.

Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de subsidiært vil støtte innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over resten av I, samtlige gjestående paragrafer, samt II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ti forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Sonja Mandt på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
 - forslagene nr. 6–9, fra Sonja Mandt på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslag nr. 10, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet
 - forslag nr. 12, fra Abid Q. Raja på vegne av Venstre
- Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 9 erstatter forslag nr. 5 i innstillingen, slik at forslag nr. 5 bortfaller. Forslag 11, fra Sosialistisk Venstreparti, ble ikke framsett. Det votes først over forslag nr. 10, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig og trinnsvis fullfinansiert barnevernsreform for oppgaveoverføringer til kommunene, som er

øremerket i opptrappingsfasen. Denne barnevernsreformen skal:

- sikre kvalitets- og kompetanseheving i barnevernet og utvikling av hjelpetiltak der barnas beste ligger til grunn
- bygge på erfaringene som gjøres i forsøksordningen med ny ansvarsdeling i barnevernet mellom kommune og stat, Barnevoldsutvalget og NOU om fosterhjemssomsorgen
- sikre et finansieringssystem som bygger opp under at valg av tiltak for det enkelte barn skjer på bakgrunn av barnets beste og faglige vurderinger, ikke som følge av økonomiske insentiver og kommunens økonomi
- sikre at dagens statlige ansvar for rekruttering, opplæring og generell veiledning av fosterhjem overføres til kommunene og interkommunale samarbeid, når kommunene har bygd opp kompetanse og fått ressurser til dette
- sikre at institusjonstilbudet, akutttiltak, beredskaps hjem, spesialiserte fosterhjem og utredning av sped- og småbarn fortsatt ligger på et spesialisert nivå, og at fylkeskommunen på sikt overtar det regionale ansvaret fra Bufetat
- lovfeste av at barnevernstjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets nære familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem
- innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet i tråd med Dokument 8:38 S (2016-2017), om å gi barn i barnevernet lovmessig rett til tilbud i nærheten av barnets hjemsted, som hindrer langflytting av barn så fremt det ikke er til barnets beste, og sikre begrensninger på hvor mange ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak
- styrke barn i barnevernet sin tilgang til grunnleggende helsetjenester i både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, i tråd med Dokument 8:39 S (2016-2017)
- sikre at barnevernstjenester i all hovedsak drives av det offentlige og private ideelle virksomheter med langsiktige avtaler, og at bruk av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren avsluttes»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en helhetlig gjennomgang av barnevernloven.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 64 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.18)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens takst-system når det gjelder institusjonsbetaling.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre delvis prisdifferensiering når det gjelder institusjonsbetaling.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 64 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.34)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av omfanget av private tilbydere når det gjelder barnevernsaker, og gjøre tiltak som forhindrer at samme tilbydere er utreder, saksbehandler og eier av institusjonen.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 64 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå reglene for anbud i barnevernet og legge fram retningslinjer for kvalitetssikring, kontroll og begrensninger av uttak for private aktører.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå reglene for anbud i barnevernet, herunder legge fram retningslinjer for kvalitetssikring og kontroll.»

Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har varslet subsidær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble bifalt med 84 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens ordning når det gjelder generell veiledning av fosterhjem.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ankemulighetene biologiske foreldre har ved omsorgsovertakelse og vurdere løsninger som sikrer ro og stabilitet for barna, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av 2017.»

Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 54 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.43.55)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at en barnevernsreform som skissert i Prop. 73 L (2016–2017) må være fullfinansiert.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Det er kun Senterpartiet som skal stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 92 mot 5 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.44.18)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak:

A.

lov

om endringer i barnevernloven (barnevernsreform)

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-3 andre ledd skal lyde:

Barne-, ungdoms- og familieetaten skal

- a) etter anmodning fra kommunen bistå barneverntjenesten med plassering av barn utenfor hjemmet når det treffes akuttvedtak etter §§ 4-6, 4-9, 4-25 eller 4-29,
- b) etter anmodning fra kommunen bistå barneverntjenesten med plassering av barn i fosterhjem,
- c) etter anmodning fra kommunen bistå barneverntjenesten med plassering av barn i institusjon. Barne-, ungdoms- og familieetaten kan i særlige tilfeller tilby plass i spesialisert fosterhjem,
- d) rekruttere og gi grunnleggende opplæring til fosterhjem.

§ 2-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Barne-, ungdoms- og familieetaten kan

- a) *tilby barneverntjenesten å utrede omsorgssituasjonen til barn i alderen 0–6 år der det er stor usikkerhet ved om det er alvorlige mangler ved denne. Barne-, ungdoms- og familieetaten kan tilby hjelpetiltak i etterkant av slik utredning når dette er nødvendig for at barnet skal få forsvarlig hjelp,*
- b) *tilby barneverntjenesten spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet der dette kan forhindre plassering utenfor hjemmet.*

§ 2-3 nåværende tredje til åttende ledd blir fjerde til niende ledd.

Ny § 4-2 a skal lyde:

§ 4-2 a. Oppfølging av gravid rusmiddelavhengig etter melding fra kommunen

Ved melding fra kommunen om tilbakeholdelse av gravid rusmiddelavhengig etter helse- og omsorgstjenesteloven § 10-3 syvende ledd, kan barneverntjenesten åpne barnevernsak uten den gravides samtykke. Barneverntjenesten kan også gi råd og veiledning, tilby frivillige hjelpetiltak og vurdere behovet for å iverksette tiltak etter fødsel.

§ 4-3 nytt sjette ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder så langt de passer for utredning som nevnt i § 2-3 tredje ledd bokstav a.

§ 4-22 tredje til sjette ledd skal lyde:

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å velge et fosterhjem som er egnet til å ivareta det enkelte barns behov, og skal godkjenne fosterhjemmet. Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Med omsorgskommunen menes den kommunen som har ansvaret etter § 8-4 tredje ledd.

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp hvert enkelt barn i fosterhjemmet og for oppfølging av fosterhjemmet. Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for oppfølging av fosterhjem som etaten tilbyr, jf. § 2-3 annet ledd bokstav a og c.

Den kommunen fosterhjemmet ligger i, har ansvaret for tilsyn med fosterhjemmet. Kommunen skal føre tilsyn med hvert enkelt barn i fosterhjemmet fra plasseringstidspunktet og frem til barnet fyller 18 år. Formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen, blir fulgt opp. Kommunen skal sørge for at de som skal utøve tilsynet, gis grunnleggende opplæring og veiledning.

Departementet kan gi forskrifter som utfyller denne bestemmelsen.

§ 9-4 første ledd skal lyde:

Barne-, ungdoms- og familieetaten skal dekke den delen av utgiftene til institusjoner som overstiger andelen som kommunen plikter å betale etter § 9-5. Tilsvarende gjelder utgifter til fosterhjem etter § 2-3 annet ledd bokstav a og c, utredninger og hjelpetiltak etter § 2-3 tredje

ledd bokstav a og hjelpetiltak etter § 2-3 tredje ledd bokstav b. Betalingsansvaret gjelder for tiltak og tjenester som Barne-, ungdoms- og familieetaten tilbyr. Ved tiltak etter § 2-3 annet ledd bokstav a kan departementet avgrense varigheten av statens betalingsansvar.

§ 9-5 skal lyde:

§ 9-5. *Kommunens økonomiske ansvar ved bruk av institusjoner mv.*

Ved bruk av *institusjon* kan Barne-, ungdoms- og familieetaten kreve kommunen for egenbetaling for oppholdsutgifter etter satser fastsatt av departementet. *Det samme gjelder for utgifter ved bruk av fosterhjem etter § 2-3 annet ledd bokstav a og c, til utredninger og hjelpetiltak etter § 2-3 tredje ledd bokstav a og hjelpetiltak etter § 2-3 tredje ledd bokstav b.* Egenbetalingen skal ytes av den kommunen som har søkt om *tjenester eller tiltak for barnet*. Departementet kan gi forskrifter om egenbetalingen.

II

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. gjøres følgende endringer:

§ 10-3 nytt syvende ledd skal lyde:

Når fylkesnemnda har fattet vedtak etter første ledd og kvinnen er tatt inn på institusjon, skal kommunen uten hinder av taushetsplikt gi barneverntjenesten melding om dette. Meldingen skal omfatte opplysninger om hvem kvinnen er, den vurdering av rusavhengighet og fare for skade på barnet som lå til grunn for vedtaket, forventet termin og hvilken institusjon kvinnen er tatt inn på. Tilsvarende gjelder når kommunen har truffet midlertidig vedtak etter femte ledd, og vedtaket er godkjent av fylkesnemnda etter barnevernloven § 7-22 første ledd.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid. Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.41)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 58 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.01)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen innføre krav om årlig rapportering om barnevernet til kommunestyret.

II

Stortinget ber regjeringen evaluere og gjennomgå de ulike programmene og sikre at barn og unge gis en betydelig rolle i denne evalueringen.

III

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan barnevernsansatte kan sikres mot vold og trusler.

Presidenten: Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 92 mot 5 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 18.45.23)

V o t e r i n g i s a k n r. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet.

– Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som gir barn i barnevernet en lovmessig rett til tilbud i nærhet til barnets hjemsted, og som hindrer langflytting av barn så fremt det ikke er til barnets beste.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som setter en begrensning på hvor mange ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at enetiltak for barn i barnevernsinstitusjoner ikke skal forekomme, så fremt det ikke i spesielle tilfeller vurderes som barnets beste.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 92 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.46)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:38 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Heidi Greni og

Per Olaf Lundteigen om å innføre en nærhetsreform i barnevernet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag, fra Abid Q. Raja på vegne av Venstre.

Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre kompetansekrav til ansatte i barnevernet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette forsøk med en femårig integrert, klinisk barnevernspedagogutdanning for å imøtekomme kompetansekravene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 93 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.21)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:95 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om å innføre kompetansekrav i barnevernet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Hege Haukeland Liadal på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 5, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det votes først over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om å innføre et gjeldsregister i offentlig regi.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Gjeldsinformasjonsloven § 12 første ledd bokstav b skal lyde:

kommune, i forbindelse med behandling av søknad om startlån eller søknad om endring av vilkår for innvilget startlån samt individuell økonomisk rådgivning».

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 58 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Gjeldsinformasjonsloven § 1 skal lyde:

§ 1 Lovens formål

Lovens formål er å legge til rette for sikker, ordnet og effektiv registrering og utlevering av gjeldsopplysninger for å bidra til bedre kredittvurderinger, gi enkeltpersoner oversikt over egen gjeld og forebygge gjeldsproblemer.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme et lovforslag som er innrettet mot en portalbasert tjeneste.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.02)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å innføre et rentetak og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette».

Senterpartiet, Sosialistisk Venstrepartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.22)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak:

A.

lov

om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner (gjeldsinformasjonsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Lovens formål er å legge til rette for sikker, ordnet og effektiv registrering og utlevering av gjeldsopplysninger for å bidra til bedre kredittvurderinger og forebygge gjeldsproblemer blant enkeltpersoner.

§ 2 Definisjoner

I denne lov menes med:

- gjeldsinformasjonsforetak: foretak med tillatelse etter loven her til å motta, innhente, registrere og utlevere gjeldsopplysninger,
- finansforetak: foretak som nevnt i finansforetaksloven § 1-3. Dette gjelder også utenlandske finansforetak som driver virksomhet gjennom filial i Norge, eller ved grensekryssende virksomhet, jf. finansforetaksloven § 1-2 annet ledd,
- kredittopplysningsforetak: foretak med tillatelse til å drive kredittopplysningsvirksomhet, jf. personopplysningsloven § 3 fjerde ledd,
- gjeldsopplysning: opplysning om en enkeltpersons gjeld eller ubenyttet kredittramme, som ikke er sikret ved registrert panterett i formuesgode som tilhører vedkommende. Departementet kan i forskrift bestemme at gjeldsopplysning også skal omfatte pantesikret gjeld,
- kredittopplysning: meddelelse som belyser kredittverdighet eller økonomisk vederheftighet,
- kreditscore: en matematisk beregnet poengsum eller kode som beskriver en enkeltpersons risikoprofil som kredittkunde, og som brukes av kredittopplysningsforetak og finansforetak til å bedømme kredittverdighet.

Kapittel 2 Vilkår og tillatelser

§ 3 Vilkår for å drive virksomhet som gjeldsinformasjonsforetak

Virksomhet som gjeldsinformasjonsforetak kan bare drives av foretak med tillatelse fra departementet.

Tillatelse kan bare gis dersom:

- foretakets eiere er egnet til å sikre en god, effektiv og forsvarlig forvaltning av foretaket,
- foretaket kan dokumentere evne til sikker, ordnet og effektiv utlevering og eventuell registrering av gjeldsopplysninger, og
- foretaket er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og oppfyller de krav som stilles i aksjeloven eller allmennaksjeloven, i tillegg til kravene som følger av eller er gitt i medhold av loven her.

Ved vurderingen av om foretakets eiere er egnet etter annet ledd bokstav a, skal det særlig legges vekt på eiernes alminnelige omdømme, faglige kompetanse, tidligere

handlemåte, tilgjengelige økonomiske ressurser, hensynet til forsvarlig virksomhet samt muligheten til å utøve et effektivt tilsyn.

Det kan settes vilkår for tillatelsen.

§ 4 Søknad om tillatelse

Søknad om tillatelse til å drive virksomhet som gjeldsinformasjonsforetak skal inneholde de opplysninger som er av betydning for behandling av søknaden, og som viser at de lov- og forskriftsfestede kravene er oppfylt.

Vedtak om tillatelse skal meddeles søkeren snarest mulig og senest innen seks måneder etter at søknaden er mottatt. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for behandling av søknaden, regnes fristen fra det tidspunktet slike opplysninger er mottatt.

§ 5 Endring og tilbakekall av tillatelse

Departementet kan endre, sette nye vilkår for eller tilbakekalle tillatelsen til å drive virksomhet som gjeldsinformasjonsforetak dersom gjeldsinformasjonsforetaket:

- ikke gjør bruk av tillatelsen innen tolv måneder etter at tillatelsen ble gitt, gir uttrykkelig avkall på tillatelsen, eller har opphørt å drive virksomhet som gjeldsinformasjonsforetak i mer enn seks måneder,
- har fått tillatelsen ved hjelp av uriktige opplysninger eller andre uregelmessigheter,
- foretar alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, eller
- ikke etterkommer pålegg gitt av Finanstilsynet.

§ 6 Styre og ledelse

Gjeldsinformasjonsforetak skal ha daglig leder og et styre med minst tre medlemmer. Daglig leder eller annen ansatt kan ikke være medlem av styret.

Styremedlemmer, daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten i et gjeldsinformasjonsforetak, skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring og skal ikke ha utvist adferd som gir grunn til å anta at stillingen eller vervet ikke vil kunne ivaretas på forsvarlig måte.

Personer som nevnt i annet ledd skal fremlegge ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40.

Gjeldsinformasjonsforetak skal gi Finanstilsynet melding ved endring av styrets sammensetning og ved skifte av daglig leder eller andre personer som faktisk deltar i ledelsen av virksomheten. Meldingen skal så vidt mulig gis på forhånd og må inneholde nødvendige opplysninger om kvalifikasjoner, yrkeserfaring,andel samt verv eller stilling i annen virksomhet. Finanstilsynet kan gi pålegg om at endringen ikke skal iverksettes dersom endringen antas å medføre at kravene i annet ledd ikke oppfylles.

§ 7 Vedtekter

Gjeldsinformasjonsforetakets vedtekter og endringer i disse skal godkjennes av departementet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om vedtektenes innhold.

§ 8 Internkontroll

Styret skal fastsette retningslinjer for internkontroll og kontrollere at internkontrollen etableres, gjennomføres og dokumenteres på en forsvarlig måte i samsvar med styrets

retningslinjer og pålegg. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om internkontroll.

Daglig leder skal sørge for at internkontroll etableres og gjennomføres i henhold til lov og forskrifter. Det samme gjelder for styrets vedtatte retningslinjer og pålegg.

Gjeldsinformasjonsforetak kan anvende underleverandører i virksomheten.

§ 9 *Virksomhetsbegrensning*

Gjeldsinformasjonsforetak kan motta, innhente, registrere og utlevere gjeldsopplysninger. Annen konsesjonspliktig virksomhet skal drives i eget foretak.

Ut over virksomhet som nevnt i første ledd første punktum, kan gjeldsinformasjonsforetak bare drive annen virksomhet som har direkte sammenheng med gjeldsinformasjonsvirksomheten, og som ikke er egnet til å svekke tilliten til foretakets integritet og uavhengighet. Gjeldsinformasjonsforetak må rapportere til Finanstilsynet og departementet hvis det driver slik annen virksomhet.

Gjeldsinformasjonsforetak kan ikke motta, innhente, registrere eller utlevere andre kredittopplysninger enn gjeldsopplysninger.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler og trefte enkeltvedtak om hva slags virksomhet gjeldsinformasjonsforetak kan drive.

Kapittel 3 Mottak og utlevering av gjeldsopplysninger

§ 10 *Finansforetaks plikt til å gjøre gjeldsopplysninger tilgjengelige*

Finansforetak skal rapportere eller på annen måte gjøre gjeldsopplysninger, jf. § 2 bokstav d, tilgjengelige for gjeldsinformasjonsforetak.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om rapportering og annen tilgjengeliggjøring av gjeldsopplysninger, herunder om tekniske forhold, opplysningenes detaljeringsgrad og rapporteringshyppighet.

§ 11 *Gjeldsinformasjonsforetaks tilretteleggings- og registreringsplikt*

Gjeldsinformasjonsforetak skal legge til rette for at rapportering eller annen tilgjengeliggjøring av gjeldsopplysninger fra finansforetak etter § 10 kan skje på en hensiktsmessig måte.

Gjeldsinformasjonsforetak som etablerer register, skal registrere gjeldsopplysninger når disse mottas.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om tilretteleggings- og registreringsplikten.

§ 12 *Utlevering av gjeldsopplysninger fra gjeldsinformasjonsforetak*

Gjeldsinformasjonsforetak kan utlevere gjeldsopplysninger til:

- a) finansforetak, Husbanken og Statens pensjonskasse, når disse skal foreta kredittvurdering i forbindelse med en konkret kredittsøknad eller søknad om endring av vilkår på en løpende kreditt,
- b) kommune, i forbindelse med behandling av søknad om startlån eller søknad om endring av vilkår for innvilget startlån,
- c) kredittopplysningsforetak, når disse etter forespørsel fra kredittyttere som nevnt i bokstav a og b skal foreta

kredittvurdering, eller når disse skal utarbeide kredittscore etter forespørsel fra noen som har saklig behov for å innhente kredittopplysninger, jf. personopplysningsloven § 3 fjerde ledd, og

d) den opplysningen gjelder.

Gjeldsopplysninger som er nødvendige for utarbeidelse av kredittscoremodeller, kan utleveres til finansforetak og kredittopplysningsforetak.

Gjeldsopplysninger kan også utleveres til mottakere som nevnt i første ledd bokstav a og b i forbindelse med kontroll ved utbetaling av innvilget kreditt.

Norges Bank, Finanstilsynet og Statistisk sentralbyrå kan kreve utlevert gjeldsopplysninger for analyse-, overvåknings- og statistikkformål. Annen offentlig myndighet kan få utlevert gjeldsopplysninger når det er særskilt hjemmel for det.

Gjeldsopplysninger kan utleveres til forskningsformål. Verdipapirregisterloven § 8-3 gjelder tilsvarende.

Den som i medhold av første til femte ledd har mottatt gjeldsopplysninger fra et gjeldsinformasjonsforetak, kan ikke gi opplysningene videre til andre. For finansforetak og kredittopplysningsforetak gjelder dette også overfor andre foretak i samme konsern. Unntak gjelder for kredittopplysningsforetak etter § 13 samt ved krav om innsyn fra den opplysningen gjelder.

Gjeldsopplysninger kan bare utleveres skriftlig, enten elektronisk eller papirbasert.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler eller trefte enkeltvedtak om utlevering av gjeldsopplysninger fra gjeldsinformasjonsforetak, herunder om utlevering av gjeldsopplysninger for utarbeidelse av kredittscoremodeller.

§ 13 *Utlevering av gjeldsopplysninger og kredittscore fra kredittopplysningsforetak*

Kredittopplysningsforetak kan utlevere gjeldsopplysninger til kredittyttere som nevnt i § 12 første ledd bokstav a og b når kredittopplysningsforetak etter forespørsel fra disse skal foreta kredittvurdering i forbindelse med en konkret kredittsøknad eller søknad om endring av vilkår på en løpende kreditt, samt til den opplysningen gjelder.

Kredittopplysningsforetak kan også utlevere opplysning om kredittscore hvor gjeldsopplysninger inngår i beregningsgrunnlaget, til den som har saklig behov for opplysningen, jf. personopplysningsloven § 3 fjerde ledd. Selve gjeldsopplysningen kan ikke utleveres.

Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om kredittopplysningsforetaks adgang til utlevering av gjeldsopplysninger og kredittscore.

§ 14 *Gjeldsinformasjonsforetaks rett til vederlag for utleverte opplysninger*

Gjeldsinformasjonsforetak kan kreve vederlag for utlevering av gjeldsopplysninger. Dette gjelder ikke for opplysninger som offentlige myndigheter har krav på i henhold til lov eller forskrift, eller ved krav om innsyn fra den opplysningen gjelder.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om vederlag for tjenester som ytes av gjeldsinformasjonsforetak.

§ 15 Sletting av gjeldsopplysninger

Gjeldsinformasjonsforetak som etablerer et register, skal slette gjeldsopplysninger fra registeret når gjelden er innfridd og eventuell kredittramme er avviklet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om sletting av gjeldsopplysninger.

Kapittel 4 Tilsyn, taushetsplikt og straff mv.

§ 16 Tilsyn, forholdet til tilsynsmyndigheten

Gjeldsinformasjonsforetak er underlagt tilsyn av Finanstilsynet etter finanstilsynsloven.

Gjeldsinformasjonsforetak og den som handler på vegne av foretaket, har plikt til å gi de opplysninger som Finanstilsynet krever om forhold som angår foretakets virksomhet, samt til å fremvise og utlevere til Finanstilsynet dokumentasjon som angår virksomheten.

Finanstilsynet kan gi pålegg om retting dersom gjeldsinformasjonsforetak opptre i strid med lov, bestemmelser gitt med hjemmel i lov eller egne regler og forretningsvilkår. Det samme gjelder for den som handler på vegne av foretaket. Finanstilsynet kan også gi pålegg om retting dersom foretakets ledelse eller styremedlemmer ikke oppfyller kravene til kvalifikasjoner og egnethet i § 6.

Styret og daglig leder i gjeldsinformasjonsforetak har plikt til å melde fra til Finanstilsynet dersom det fattes vedtak om avvikling av foretaket, eller det oppstår fare for at foretaket ikke vil være i stand til å utføre konsesjonspliktige funksjoner.

§ 17 Taushetsplikt

Tillitsvalgte, ansatte og revisor i gjeldsinformasjonsforetak har taushetsplikt om det som de i sitt arbeid får vite om noens gjeldsforhold eller forretningsmessige eller personlige forhold, med mindre noe annet følger av lov. Det samme gjelder andre som utfører arbeid eller oppdrag på vegne av gjeldsinformasjonsforetak. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten, oppdraget eller vervet.

For opplysninger til bruk i forskning og forskeres taushetsplikt gjelder verdipapirregisterloven §§ 8-3 og 8-4 tilsvarende.

§ 18 Straff

Tillitsvalgte og ansatte i gjeldsinformasjonsforetak som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene i § 16 fjerde ledd, straffes med bøter eller med fengsel i inntil seks måneder.

Overtredelse av § 17 om taushetsplikt straffes etter straffeloven § 209.

§ 19 Forholdet til regelverket om personopplysninger

Personopplysningsloven gjelder så langt ikke annet følger av denne loven.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om forholdet til regelverket om personopplysninger.

Kapittel 5 Ikrafttredelse mv.

§ 20 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 21 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern skal § 16-2 nytt fjerde ledd lyde:

(4) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for utlevering av gjeldsopplysninger i henhold til gjeldsinformasjonsloven.

Nåværende fjerde og femte ledd blir nye femte og sjette ledd.

2. I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner skal § 4-7 tredje ledd lyde:

Om gjennomføringen av verdsettingen gjelder for øvrig tvangsfullbyrdsloven § 9-7 tredje og fjerde ledd.

Presidenten: Det votes over A § 12 første ledd bokstav b.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de subsidiært støtter innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over resten av A og samtlige gjestående paragrafer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen evaluere ordningen med nasjonal gjeldsinformasjon og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette senest to år etter at valgte system er opprettet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Iselin Nybø på vegne av Venstre.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak:

A.

lov
om adopsjon (adopsjonsloven)

Kapittel 1. Lovens formål, virkeområde og adopsjonsmyndighet

§ 1 Lovens formål

Formålet med loven er at adopterte barn skal få en trygg oppvekst ved at det etableres varige, rettslige bånd som tilsvarende forholdet mellom barn og foreldre.

Ved adopsjon av personer som er fylt 18 år, er formålet med loven å bekrefte rettslig eksisterende bånd tilsvarende forholdet mellom barn og foreldre.

§ 2 Lovens anvendelse for Svalbard

Kongen kan gi forskrift om at lovens offentlig-rettslige bestemmelser også skal gjelde for Svalbard, og kan fastsette særskilte regler av hensyn til forholdene der.

§ 3 Adopsjonsmyndighet

Departementet er adopsjonsmyndighet etter loven her. Departementet kan delegerer sin myndighet. Myndigheten kan delegeres til ulike organer.

Kapittel 2. Generelle vilkår for adopsjon og forhåndssamtykke til å adoptere

§ 4 Hensynet til barnets beste

Barnets beste skal være det overordnede hensynet ved adopsjon. En søknad om adopsjon og om forhåndssamtykke til å adoptere kan bare innvilges når det er klart sannsynlig at adopsjonen vil bli til barnets beste.

§ 5 Grunnleggende krav til adopsjonssøkere

Bare den som har forutsetninger for å være en god omsorgsperson for barn, kan adoptere eller gis forhåndssamtykke til å adoptere. Søkeren må dessuten ha ønske om å oppfostre et barn eller ha oppfostret det barnet adopsjonen gjelder.

Den som søker om å adoptere eller om forhåndssamtykke til å adoptere, skal legge fram en uttømmende politiat-test.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av adopsjonssaker, utredning av adopsjonssøkerne, forhåndssamtykke til adopsjon, vilkår for å adoptere og krav til søkerens alder, helse, vandel, økonomi, bolig, krav til hvor lenge to søkere skal ha bodd sammen, og krav om deltakelse på adopsjonsforberedende kurs. Det kan settes ulike krav til ulike typer adopsjon.

§ 6 Krav om ekteskap og samboerskap og unntak fra dette

Bare ektefeller og samboere kan adoptere sammen. Med samboere menes to personer som bor sammen i et stabilt og ekteskapsliknende forhold.

En søker som er gift eller samboende, kan bare adoptere sammen med ektefellen eller samboeren. Den som er gift

eller samboer, kan likevel adoptere alene dersom ektefellen eller samboeren er forsvunnet, er psykisk utviklingshemmet eller har en alvorlig psykisk sykdom.

En søker som er gift eller samboende, kan også adoptere alene dersom barnet er

- a) barn av søkerens tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer
- b) søkerens eget barn
- c) søkerens tidligere adoptivbarn.

§ 7 Vilkår for at enslige kan adoptere

Enslige kan adoptere dersom de har forutsetninger for å ha eneomsorgen for et barn. Bare søkere som bor alene, regnes som enslige.

Departementet kan gi forskrift om vilkår for at enslige kan adoptere.

§ 8 Aldersgrense for å adoptere og begrensning for søkere som er fratatt rettslig handleevne

Bare personer som har fylt 25 år, kan adoptere eller få forhåndssamtykke til å adoptere. En søker som har fylt 20 år, kan likevel adoptere eller få forhåndssamtykke til å adoptere dersom søkeren og barnet allerede er sterkt knyttet til hverandre.

En søker som etter vergemålsloven er fratatt rettslig handleevne på det personlige området, kan adoptere bare dersom søkeren og barnet allerede er sterkt knyttet til hverandre og søkerens verge samtykker til adopsjonen.

§ 9 Barnets deltakelse og samtykke til adopsjon

Har barnet fylt 7 år, skal det gis mulighet til å uttale seg før det treffes vedtak om adopsjon. Det samme gjelder barn som er yngre enn 7 år, hvis barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter. Barnet skal få informasjon om hva en adopsjon innebærer, og veiledning som er tilpasset barnets evne til å forstå. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Et barn som har fylt 12 år, kan adopteres bare hvis det samtykker til adopsjonen. Dette gjelder likevel ikke dersom barnet på grunn av psykisk utviklingshemming eller psykisk eller fysisk sykdom åpenbart ikke er i stand til å forstå hva et samtykke innebærer.

Før barnet gir samtykke, skal det få informasjon om hva det innebærer å bli adoptert. Samtykket skal være skriftlig og gitt frivillig uten at barnet har fått eller blitt lovet vederlag eller noen annen ytelse for det. Bare en offentlig tjenesteperson kan ta imot eller bekrefte samtykket. Tjenestepersonen skal forsikre seg om at barnet har forstått informasjonen.

Kommunen skal bistå med å opplyse saken og innhente samtykke dersom adopsjonsmyndigheten ber om det.

§ 10 Foreldrenes samtykke til adopsjon

Et barn under 18 år kan ikke adopteres uten samtykke fra den eller dem som har foreldreansvaret. Dersom en av dem som har foreldreansvar, er forsvunnet, eller dersom en av dem åpenbart ikke er i stand til å forstå hva et samtykke innebærer, er et samtykke fra den andre tilstrekkelig. Er begge i en situasjon som nevnt i andre punktum, kreves det samtykke fra barnets oppnevnte verge.

Før et samtykke gis, skal foreldre og eventuelle verger få informasjon om hva det innebærer å samtykke. Samtyk-

ket skal være skriftlig og gitt frivillig uten motytelse. Bare en offentlig tjenesteperson eller en advokat kan ta imot eller bekrefte samtykket.

Foreldrenes samtykke etter første ledd kan ikke gis før to måneder etter at barnet er født. Også en forelder som har overført foreldreansvaret til den andre forelder før barnet er to måneder gammelt, skal samtykke til adopsjonen.

En far eller mor som ikke har foreldreansvar, skal varsles og få uttale seg før adopsjonssøknaden avgjøres, jf. forvaltningsloven § 16.

Dersom andre enn foreldrene er oppnevnt som barnets verge, eller dersom far eller mor selv har verge, skal også vergen få uttale seg.

§ 11 *Forbud mot vederlag*

Det er ikke tillatt å gi eller love vederlag eller noen annen ytelse for å påvirke en person som skal samtykke til en adopsjon eller uttale seg om en søknad om adopsjon eller om forhåndssamtykke til å adoptere.

Kapittel 3. Nasjonal adopsjon

§ 12 *Hvem som avgjør adopsjonssøknader*

Adopsjonsmyndigheten avgjør adopsjonssøknader.

Dersom barnevernstjenesten har overtatt omsorgen for et barn etter barnevernloven § 4-12, § 4-8 andre ledd eller § 4-8 tredje ledd, skal adopsjonssaken avgjøres av fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker etter barnevernloven § 4-20 andre og tredje ledd. Når fylkesnemnda avgjør adopsjonssøknaden, skal likevel adopsjonsmyndigheten utstede adopsjonsbevillingen.

§ 13 *Adopsjon av ektefellens eller samboerens barn (ste-barns adopsjon)*

Den ene ektefellen kan adoptere den andre ektefellens barn dersom den andre ektefellen samtykker. Den som søker om å få adoptere ektefellens barn, skal ha oppfostret barnet i minst 5 år og ønske å oppfostre barnet videre. Når det er særlige grunner til det, kan det gjøres unntak fra kravet om oppfostringstid.

En skilt ektefelle kan med samtykke fra sin tidligere ektefelle adoptere dennes barn. En gjenlevende ektefelle kan adoptere sin avdøde ektefelles barn.

Første og andre ledd gjelder tilsvarende for samboere og tidligere samboere.

Nåværende eller tidligere ektefeller eller samboere av samme kjønn kan ikke adoptere et stebarn dersom barnet er adoptert fra et land som ikke tillater at personer av samme kjønn adopterer sammen.

§ 14 *Adopsjon av spedbarn*

Spedbarn kan bare adopteres dersom foreldrene har gitt fra seg den faktiske omsorgen ved fødselen.

Adopsjonsmyndigheten velger adoptivforeldre til barnet ut fra registeret over søkere og treffer vedtak i saker om adopsjon av spedbarn. Det skal innhentes en uttalelse fra det faglig rådgivende utvalget for adopsjonssaker om valget av adoptivforeldre til barnet. Uttalelsen skal tillegges stor vekt ved avgjørelsen.

Adopsjonsmyndigheten skal følge opp spedbarnets foreldre og administrere registeret over søkere.

Departementet kan gi forskrift om formidlingsvirksom-

heten, saksbehandlingen, ansvaret for registeret over søkere og ansvaret overfor barnet og barnets opprinnelige foreldre.

§ 15 *Ny adopsjon av adopterte*

Et adoptert barn kan bare adopteres på ny dersom sterke grunner taler for det. I vurderingen av ny adopsjon skal det særlig legges vekt på den familiesituasjonen barnet kommer til å få dersom det ikke blir adoptert på ny.

§ 16 *Adopsjon av en person som har fylt 18 år (voksenadopsjon)*

En person som har fylt 18 år, kan adopteres bare hvis det er klart sannsynlig at adopsjonen vil bli til beste for personen. Adopsjonssøkeren må dessuten ha oppfostret personen i minst 6 år, med mindre andre særlige grunner taler for adopsjon. I vurderingen skal det legges særlig vekt på tilknytningen mellom søkeren og den som søkes adoptert, den familietilknytningen som måtte falle bort ved adopsjonen, og eventuelle søsken som søkeren skal adoptere samtidig.

En person som etter vergemålsloven er fratatt rettslig handleevne på det personlige området, kan adopteres bare dersom vergen samtykker til adopsjonen.

Kapittel 4. Internasjonal adopsjon

§ 17 *Sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1993*

Departementet utpeker det organet som skal være sentralmyndighet etter Haagkonvensjonen 29. mai 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner. Sentralmyndigheten kan delegere sine oppgaver som sentralmyndighet til organisasjoner som har tillatelser etter §§ 31 og 32.

§ 18 *Forhåndssamtykke til internasjonal adopsjon*

For personer som har sitt vanlige bosted i Norge, kreves det forhåndssamtykke fra adopsjonsmyndigheten for å adoptere barn fra utlandet.

En søker kan få forhåndssamtykke til adopsjon av ett barn under 5 år eller av to søsken som begge er under 5 år.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om aldersrammene etter andre ledd.

§ 19 *Behandling av søknader om forhåndssamtykke til internasjonal adopsjon*

Adopsjonsmyndigheten behandler søknader om forhåndssamtykke til adopsjon av barn som har sitt vanlige bosted i utlandet.

Kommunen skal bistå med å opplyse saken dersom adopsjonsmyndigheten ber om det.

Skal adopsjonen gjennomføres etter at barnet er kommet til Norge, skal kommunen bistå også etter at barnet er kommet.

§ 20 *Adopsjon av barn som har sitt vanlige bosted i utlandet*

Et barn som har sitt vanlige bosted i utlandet, kan bare adopteres gjennom en organisasjon som har tillatelse til adopsjonsformidling etter § 31, og som har tillatelse til å formidle barn fra særskilt angitte land etter § 32.

Adopsjonsmyndigheten kan likevel gi forhåndssamtykke til å adoptere fra utlandet utenom en adopsjonsorganisasjon dersom

- a) vilkårene for forhåndssamtykke etter loven og forskrift med hjemmel i loven er oppfylt
- b) minst én av søkerne har en spesiell tilknytning til det landet der barnet har sitt vanlige bosted
- c) ingen norsk adopsjonsorganisasjon har formidlingstillatelse i det landet der barnet har sitt vanlige bosted
- d) adopsjonen kan gjennomføres på en forsvarlig måte.

§ 21 *Adopsjon av barn som søkeren har tilknytning til*

Dersom en søknad om forhåndssamtykke gjelder et bestemt barn som har sitt vanlige bosted i utlandet, kan adopsjonsmyndigheten gi forhåndssamtykke til å adoptere dersom

- a) vilkårene for forhåndssamtykke etter loven og forskrift med hjemmel i loven er oppfylt
- b) minst én av søkerne har en spesiell tilknytning til det landet der barnet har sitt vanlige bosted
- c) minst én av søkerne har en nær personlig tilknytning til barnet eller barnets nære familie, og kontakten er etablert uten adopsjonshensikt
- d) barnet mangler trygghet og faste omsorgspersoner i det landet der barnet har sitt vanlige bosted
- e) adopsjonen kan gjennomføres på en forsvarlig måte.

§ 22 *Tildeling av barn fra utlandet*

Landet der barnet har sitt vanlige bosted, tildeler barnet til en søker som har fått forhåndssamtykke til å adoptere. Tildelingen skal godkjennes av adopsjonsmyndigheten. Før godkjenningen skal det vurderes om barnet har behov for spesiell støtte. Har barnet behov for spesiell støtte, skal det innhentes en uttalelse fra det faglig rådgivende utvalget for adopsjonssaker. Ved avgjørelsen av om tildelingen skal godkjennes, skal det legges stor vekt på uttalelsen.

Adopsjonsmyndigheten etter første ledd kan delegere myndigheten til å godkjenne tildelinger av barn fra utlandet til organisasjoner som har tillatelser etter §§ 31 og 32.

§ 23 *Oppfølgingsrapporter til landet barnet ble adoptert fra*

Dersom myndighetene i landet barnet ble adoptert fra, krever oppfølgingsrapporter utarbeidet eller godkjent av offentlig myndighet om barnets situasjon i Norge, skal adopsjonsmyndigheten utarbeide slike rapporter i inntil 3 år etter at barnet har kommet til Norge.

Kommunen skal bistå med opplysninger til oppfølgingsrapportene og utarbeide oppfølgingsrapporter dersom adopsjonsmyndigheten ber om det.

Kapittel 5. Virkninger av adopsjon

§ 24 *Likestilling mellom adoptivbarn og andre barn*

Et adoptivbarn og dets etterkommere får samme rettslige stilling som om adoptivbarnet var adoptivforeldrenes egenfødte barn, dersom ikke noe annet følger av odelslova §§ 12 og 52, statsborgerloven § 5 og navneloven § 5.

Dersom en ektefelle eller samboer har adoptert den andre ektefellens eller samboerens barn, får barnet samme rettslige stilling som det ville ha fått om det var deres felles

barn. Det samme gjelder dersom barnet adopteres av forelderens tidligere ektefelle eller samboer.

Et adoptivbarns rettslige stilling overfor den opprinnelige slekten faller bort ved adopsjonen dersom ikke noe annet følger av § 25, ekteskapsloven § 3 eller straffeloven §§ 312 og 313.

§ 25 *Besøkskontakt mellom adoptivbarnet og dets opprinnelige foreldre*

Dersom en adopsjon er gjennomført etter barnevernloven § 4-20, og fylkesnemnda har truffet vedtak om besøkskontakt mellom barnet og de opprinnelige foreldrene etter barnevernloven § 4-20 a, gjelder § 24 med de begrensninger som måtte følge av vedtaket.

§ 26 *Barnets rettslige stilling etter ny adopsjon*

Blir et adoptert barn adoptert på ny, faller barnets rettslige stilling overfor de første adoptivforeldrene og deres slekt bort.

Er den nye adopsjonen en adopsjon etter § 6 tredje ledd bokstav a til c, opphører rettsvirkningene av den første adopsjonen bare overfor den adoptivforelder som barnet adopteres fra.

Rettsvirkningene av en ny adopsjon følger ellers av § 24.

§ 27 *Offentlige registre*

Det skal registreres i Folkeregisteret at et barn er adoptert. Departementet kan gi forskrift om at adopsjonen skal registreres i andre offentlige registre og protokoller.

§ 28 *Utvidet rettskraft og særregler om domstolsprøving*

Et endelig adopsjonsvedtak eller en rettskraftig dom om gyldigheten av et adopsjonsvedtak virker for og mot alle og legges til grunn i alle forhold der adopsjonen har betydning.

Spørsmålet om gyldigheten av et adopsjonsvedtak kan ikke tas opp til prejudisiell prøving i en sak som gjelder et annet spørsmål.

Når et adopsjonsvedtak skal prøves av en domstol, skal den som går til sak, varsle dem som var parter i adopsjons-saken.

Kapittel 6. Formidling av adopsjon av barn fra utlandet

§ 29 *Definisjon av adopsjonsformidling*

Med adopsjonsformidling menes handlinger og virksomhet som har til formål å skape kontakt mellom barn som kan adopteres, og personer som ønsker å adoptere. Adopsjonsformidling omfatter blant annet registrering av barn som kan adopteres, registrering eller utredning av søkere og valg av foreldre til det enkelte barn.

§ 30 *Forbud mot adopsjonsformidling*

Det er forbudt for privatpersoner å drive adopsjonsformidling. Adopsjonsformidling kan bare foretas av organisasjoner med tillatelse fra adopsjonsmyndigheten.

§ 31 *Tillatelse til å drive adopsjonsformidling (driftstillatelse)*

Adopsjonsmyndigheten kan gi organisasjoner en tidsbegrenset tillatelse til å drive adopsjonsformidling. Det kan bare gis tillatelse til organisasjoner som

- a) har adopsjonsformidling som hovedformål
- b) arbeider for barnets beste
- c) er ledet av og bemannet med personer som er kvalifisert til å arbeide med internasjonale adopsjoner
- d) ikke har økonomisk vinning som formål.

Departementet kan gi forskrift om hvilke krav som kan stilles til en organisasjon for å få driftstillatelse, til organisasjonens virksomhet og avviklingen av den.

§ 32 Tillatelse til adopsjonsformidling fra enkeltland (formidlingstillatelse)

Adopsjonsmyndigheten kan gi organisasjoner som har tillatelse etter § 31, særskilt tidsbegrenset tillatelse til å formidle barn fra enkeltland. En tillatelse gis på vilkår om at organisasjonen også får tillatelse fra hvert enkelt land til å formidle adopsjoner fra dette landet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om formidlingstillatelser.

§ 33 Forbud mot å gi vederlag for å påvirke formidling av adopsjon

Det er ikke tillatt å gi vederlag eller noen annen ytelse til organisasjoner, personer i organisasjoner eller andre som formidler en adopsjon når dette har til formål å påvirke en adopsjonsprosess eller utfallet av en adopsjonssak.

§ 34 Tilsyn med adopsjonsorganisasjoner

Adopsjonsmyndigheten fører tilsyn med alle sider av adopsjonsorganisasjonens virksomhet.

Adopsjonsorganisasjonene kan gis pålegg om å rette på forhold som er i strid med lov, forskrift eller vilkår for tillatelser etter §§ 31 og 32.

Tillatelsene kan trekkes tilbake dersom lov, forskrift eller vilkår for tillatelsene etter §§ 31 og 32 ikke er oppfylt.

Kapittel 7. Regler om saksbehandling

§ 35 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder ved behandlingen av adopsjonssaker dersom ikke noe annet følger av denne loven.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for barne-, ungdoms- og familieetaten eller en adopsjonsorganisasjon med tillatelse etter §§ 31 og 32, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Taushetsplikten omfatter også opplysninger om fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted.

§ 36 Begrensninger i hvem som er part og har klagerett i sak om spedbarnsadopsjon

En søker som er registrert etter § 14 om spedbarnsadopsjon, regnes ikke som part i sak om tildeling av et barn til en annen søker. En søker som mener seg forbigått, kan ikke klage over at en annen har fått adoptere.

§ 37 Anonym adopsjon

Forvaltningsloven § 18 første ledd er ikke til hinder for at partene i en adopsjonssak holdes ukjente for hverandre.

§ 38 Adoptivforeldrenes plikt til å fortelle barnet at det er adoptert

Så snart det er tilrådelig, skal adoptivforeldrene fortelle

barnet at det er adoptert, og informere barnet om dets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

§ 39 Adoptivbarnets og etterkommernes rett til opplysninger

Et adoptivbarn som har fylt 18 år, har rett til å få opplyst fra adopsjonsmyndigheten hvem de opprinnelige foreldrene er. Adoptivbarnet skal få nødvendig veiledning i denne sammenhengen.

Når et adoptivbarn har fylt 18 år, skal adopsjonsmyndigheten skriftlig informere barnet om at det har rett til opplysninger etter loven her, og om innsynsretten etter forvaltningsloven §§ 18 til 21.

Lever ikke adoptivbarnet, har adoptivbarnets etterkommere rett til å få opplyst hvem de opprinnelige foreldrene til adoptivbarnet er.

§ 40 Frist for å omgjøre adopsjonsvedtak

Et adopsjonsvedtak kan ikke omgjøres senere enn ti år etter vedtakstidspunktet.

§ 41 Kongens myndighet til å godkjenne vedtak

Kongen kan med tilbakevirkende kraft godkjenne et adopsjonsvedtak som er gitt uten at lovens vilkår var oppfylt.

§ 42 Det faglig rådgivende utvalget for adopsjonssaker

Departementet oppnevner det faglig rådgivende utvalget for adopsjonssaker. Utvalget skal bistå adopsjonsmyndigheten i vurderingen av søknader om adopsjon av spedbarn etter § 14 og tildelinger av barn fra utlandet etter § 22.

Departementet kan gi forskrift om sammensetningen av og behandlingsmåten i det faglig rådgivende utvalget for adopsjonssaker.

Kapittel 8. Når en adopsjonssak kan behandles i Norge, når norsk rett gjelder og anerkjennelse av utenlandsk adopsjon

§ 43 Adopsjonssøknader som kan avgjøres i Norge

En søknad om adopsjon og om forhåndssamtykke til å adoptere kan avgjøres i Norge dersom søkeren eller barnet har sitt vanlige bosted i Norge.

Søknaden kan også avgjøres i Norge dersom søkeren eller barnet er norsk statsborger, og bostedslandet ikke har jurisdiksjon til å avgjøre en adopsjonssøknad fra søkeren. Søknaden kan dessuten avgjøres i Norge dersom det er særlige grunner til at saken avgjøres i Norge, og saken har nær tilknytning til Norge.

Første og andre ledd gjelder likevel ikke dersom noe annet følger av overenskomst med en annen stat.

§ 44 Hvilket lands rett som skal gjelde

En søknad om adopsjon og om forhåndssamtykke til å adoptere skal avgjøres etter norsk rett.

Gjelder søknaden adopsjon av et barn under 18 år som har sitt vanlige bosted i et annet land, skal spørsmålet om samtykke fra foreldre eller verger vurderes etter det andre landets rett.

§ 45 Adopsjon av barn med tilknytning til et annet land enn Norge

Gjelder søknaden adopsjon av et barn under 18 år som har tilknytning til et annet land enn Norge, skal det i vurderingen av barnets beste legges vekt på om adopsjonen også vil bli anerkjent i et land som søkeren eller barnet har så sterk tilknytning til at det ville medføre betydelig ulempe for barnet dersom adopsjonen ikke blir anerkjent der.

§ 46 Anerkjennelse av en utenlandsk adopsjon

En endelig adopsjonsavgjørelse fra en offentlig myndighet eller domstol i en annen stat anerkjennes i Norge dersom norske myndigheter har forhåndssamtykket til adopsjonen etter §§ 18, 20 og 21, eller dersom adopsjonen ble gitt eller anerkjent i det landet der søkeren hadde sitt vanlige bosted på avgjørelsestidspunktet.

En utenlandsk adopsjon av et barn under 18 år som hadde sitt vanlige bosted i Norge eller norsk statsborgerskap på avgjørelsestidspunktet, anerkjennes likevel ikke etter første ledd.

Første ledd gjelder ikke dersom noe annet følger av overenskomst med en annen stat.

§ 47 Bekreftelse eller avgjørelse om anerkjennelse av en utenlandsk adopsjon

Adopsjonsmyndigheten kan på anmodning fra den adopterte, den som har adoptert, eller en myndighet som må ta stilling til om en utenlandsk adopsjon skal anerkjennes som del av en sak, bekrefte at vilkårene i § 46 første ledd er oppfylt.

Når det er til barnets beste og særlige grunner taler for det, kan adopsjonsmyndigheten avgjøre at en utenlandsk adopsjon som ikke anerkjennes etter § 46, likevel skal gjelde i Norge dersom barnet eller den som har adoptert, søker om det. Dette gjelder likevel ikke dersom noe annet følger av overenskomst med en annen stat.

Bekreftelse eller avgjørelse etter første og andre ledd skal uten videre legges til grunn av norske myndigheter.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av reglene i §§ 46 og 47.

§ 48 Anerkjennelse av en utenlandsk oppheving eller omgjøring av en adopsjon

Har adoptivbarnet eller en av foreldrene sitt vanlige bosted i Norge, og en utenlandsk myndighet eller domstol opphever eller omgjør en utenlandsk adopsjon, anerkjennes avgjørelsen om dette i Norge dersom adopsjonsmyndigheten samtykker, og det ikke følger noe annet av overenskomst med en annen stat.

§ 49 Rettsvirkningene av en anerkjent utenlandsk adopsjon

En utenlandsk adopsjon som anerkjennes etter § 46 eller § 47, har samme rettsvirkning som en norsk adopsjon dersom ikke noe annet følger av overenskomst med en annen stat.

§ 50 Ordre public

Dersom det åpenbart vil være i strid med norsk rettsorden (ordre public), skal utenlandsk lov ikke ha virkning i Norge, og en utenlandsk adopsjon skal ikke gjelde i Norge.

Kapittel 9. Straff

§ 51 Straff

Den som bryter forbudet i §§ 11, 30 eller 33, straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

Brudd på taushetsplikten etter § 35 andre ledd straffes etter straffeloven § 209.

Kapittel 10. Ikrafttredelse, overgangsregler og endringer i andre lover

§ 52 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon.

Kongen kan bestemme at enkelte nye bestemmelser trer i kraft på et senere tidspunkt.

§ 53 Overgangsregler

Loven gjelder for adopsjoner etter tidligere lovgivning, men for adopsjoner fra før 1. juli 1957 gjelder den bare dersom det er fastsatt utvidet arverett etter lov 2. april 1917 nr. 1 om adoption § 15 b, slik den lød etter lov 24. mai 1935 nr. 2 om endring i adopsjonsloven.

Loven gjelder bare for adopsjonssøknader som mottas av adopsjonsmyndigheten etter lovens ikrafttredelse.

§ 12 andre ledd og barnevernloven § 4-20 nytt femte ledd gjelder for behandling av saker om samtykke til adopsjon som bringes inn for fylkesnemnda etter lovens ikrafttredelse. Er saken brakt inn for fylkesnemnda før lovens ikrafttredelse, skal disse bestemmelsene likevel gjelde dersom forhandlingsmøtet i fylkesnemnda ikke allerede er påbegynt. Ved rettslig overprøving av fylkesnemndas vedtak skal de regler som gjaldt da fylkesnemnda behandlet saken, anvendes.

Bestemmelsen i § 39 andre ledd gjelder bare for adopsjoner som er innvilget etter loven her.

Departementet kan fastsette ytterligere overgangsregler.

§ 54 Endringer i andre lover

Fra det tidspunktet loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 95 andre ledd lyde:

Bestemmelser i norsk lovgivning som omhandler ekteskap og ektefeller, gjelder tilsvarende for registrert partnerskap og registrerte *partnere*.

2. I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester

§ 4-20 nytt femte ledd skal lyde:

Fylkesnemnda kan treffe vedtak om adopsjon når foreldrene samtykker, så fremt vilkårene i tredje ledd er oppfylt.

§ 4-23 tredje ledd skal lyde:

For formidlingsvirksomhet for plassering av barn med adopsjon for øye gjelder *adopsjonsloven*.

3. I lov 7. juni 2002 nr. 19 om personnavn skal § 5 lyde:

§ 5 Etternavn ved adopsjon

Hvis en person under 18 år blir adoptert, får han eller hun adoptantens etternavn med mindre annet er fastsatt i forbindelse med adopsjonen. Dette gjelder ikke der den ene ektefellen eller samboeren adopterer den andres barn.

Når ektefeller eller samboere sammen adopterer noen som er under 18 år, får adoptivbarnet adoptivmorens etternavn med mindre annet er fastsatt i forbindelse med adopsjonen. § 2 annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

4. I lov 10. juni 2005 nr 51 om norsk statsborgerskap

§ 5 andre punktum skal lyde:

Adopsjonsbevillingen må være gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven, eller ved utenlandsk adopsjon som skal gjelde i Norge etter bestemmelsene i *adopsjonsloven*.

§ 37 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år som ble adoptert av en norsk statsborger før loven her trådte i kraft, men som ikke ble norsk statsborger ved adopsjonen eller senere ved melding eller søknad, har ved melding rett til å bli norsk statsborger så fremt adopsjonsbevillingen ble gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven eller det foreligger utenlandsk adopsjon som gjelder i Norge etter bestemmelsene i *adopsjonsloven*.

Presidenten: Det voteres over A § 7
Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 92 mot 6 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.51.36)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Venstre. Forslaget lyder:

«I lov om adopsjon (adopsjonsloven) skal § 39 første ledd første punktum lyde: Et adoptivbarn som har fylt 16 år, har rett til å få opplyst fra adopsjonsmyndigheten hvem de opprinnelige foreldrene er.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 89 mot 5 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.51.52)

Presidenten: Det voteres over stor bokstav A § 39 første ledd første punktum.

Venstre har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over resten av A, samtlige gjenstående romertall og paragrafer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingen når den gjelder utenlandsadopsjon, ikke overskrider 30 dager.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for oppfølging av adopterte og familiene i tråd med Haagkonvensjonen artikkel 9, der en modell som den danske kan vurderes som ett alternativ, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

III

Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for oppfølging etter adopsjon.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov
om endringer i markedsføringsloven og angrerettloven
(håndhevingsreglene)

I

I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. gjøres følgende endringer:

§ 24 første ledd skal lyde:

Konkurranseloven § 10 gjelder ikke ved bruk av kontraktsvilkår som er fremforhandlet i samarbeid med *Forbrukertilsynet*.

§ 32 skal lyde:

§ 32 Myndighetene og deres uavhengighet mv.

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med næringsdrivendes handelspraksis og avtalevilkår i samsvar med kapittel 7.

Forbrukertilsynet og Markedsrådet er faglig uavhengige forvaltningsorganer som er administrativt underordnet departementet. Kongen og departementet kan ikke styre Forbrukertilsynets eller Markedsrådets utøving av myndighet i enkeltsaker eller generelle lovtolkning. Departementet behandler ikke avgjørelser fattet av Forbrukertilsynet eller Markedsrådet. Departementet behandler likevel klager på andre avgjørelser enn vedtak som Markedsrådet treffer i første instans, som kan påklages etter forvaltningsloven. Departementet behandler også klager på avslag på begjæring om innsyn etter offentleglova.

Dersom en næringsvirksomhet som faller inn under denne loven, også går inn under regulerings- eller kontrollbestemmelser i andre lover, kan Kongen gi nærmere regler om den innbyrdes avgrensningen av de forskjellige myndighetenes virkeområde og om samarbeidet mellom dem.

§ 33 skal lyde:

§ 33 Myndighetenes organisering

Forbrukertilsynet ledes av en direktør. Direktøren åremålsbeskikkes av Kongen for en periode på seks år, med mulighet for gjenoppnevning én gang.

Markedsrådet skal ha en leder, en nestleder og så mange medlemmer som er nødvendig for å utføre Markedsrådets oppgaver.

Markedsrådets leder og nestleder skal fylle kravene til dommere i domstolloven § 53 første ledd og § 54 annet ledd. Leder, nestleder og øvrige medlemmer oppnevnes av Kongen for fire år.

§ 34 skal lyde:

§ 34 Opplysningsplikt og gransking

Enhver plikter å gi Forbrukertilsynet eller Markedsrådet de opplysningene disse myndighetene krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven, herunder opplysninger som er nødvendige for å vurdere om en handelspraksis er urimelig. Opplysningene kan kreves gitt skriftlig eller muntlig, innen en fastsatt frist.

Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan foreta slik gransking og besiktigelse, herunder kreve utlevert dokumenter, gjenstander, vareprøver eller annet, som de finner påkrevet for å utføre sine gjøremål etter loven. Om nødvendig kan det anmodes om bistand fra politiet.

Taushetsplikten som følger av lov, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for opplysningsplikten, eller retten til å foreta gransking og besiktigelse, etter denne paragrafen. Dette gjelder likevel ikke opplysninger, dokumenter, gjenstander, vareprøver eller annet som er omfattet av taushetsplikten som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120. Når det er mistanke om overtredelse av bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter § 35 første ledd, og særlige hensyn gjør det nødvendig, kan en tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste pålegges å gi opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, selv om opplysningene er omfattet av straffeprosessloven § 118 første ledd.

§ 35 skal lyde:

§ 35 Forbrukertilsynets oppgaver

Forbrukertilsynet fører tilsyn med at bestemmelsene i denne loven kapittel 1 til 5, og bestemmelsene gitt i medhold av denne loven, overholdes. Forbrukertilsynet skal videre føre slikt tilsyn som det er pålagt etter annet regelverk.

Forbrukertilsynet fører tilsyn ut fra hensynet til forbrukerne. Tilsynet etter § 2 annet ledd skjer likevel ut fra hensynet til likestilling mellom kjønnene, særlig med vekt på hvordan kvinner fremstilles. Tilsynet etter § 10 med forskrifter skjer ut fra hensynet til at forbrukerne skal kunne orientere seg i markedet og enkelt sammenligne priser.

§ 36 skal lyde:

§ 36 Forbrukertilsynets saksbehandling og vedtakskompetanse

Forbrukertilsynet skal av eget tiltak, eller etter henvennelse fra andre, søke å påvirke næringsdrivende til å innrette seg etter bestemmelsene som Forbrukertilsynet skal føre tilsyn med etter § 35, herunder ved å føre forhandlinger med de næringsdrivende eller deres organisasjoner.

Dersom Forbrukertilsynet finner at en næringsdrivende handler i strid med bestemmelsene nevnt i § 35, kan Forbrukertilsynet kreve skriftlig bekreftelse på at det ulovlige forholdet skal opphøre, eller fatte vedtak.

§ 37 skal lyde:

§ 37 Markedsrådets oppgaver mv.

Markedsrådet behandler klager på Forbrukertilsynets vedtak, øvrige avgjørelser som kan påklages etter forvaltningsloven og avgjørelser etter annet ledd. Markedsrådet behandler også klager på avgjørelser andre instanser enn Forbrukertilsynet har avgjort, når dette følger av annet regelverk.

Forbrukertilsynets avgjørelser om at vilkår eller handelspraksis er lovlig, eller at en sak ikke skal prioriteres, kan klages inn for Markedsrådet av næringsdrivende eller forbrukere som berøres av handlingen eller vilkåret, eller av en sammenslutning av næringsdrivende, forbrukere eller lønnstakere.

Markedsrådets vedtak kan ikke påklages.

§ 38 skal lyde:

§ 38 Forskrift

Departementet kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om Forbrukertilsynets og Markedsrådets organisering, oppgaver og saksbehandling.

§ 39 skal lyde:

§ 39 Forbrukertilsynets og Markedsrådets vedtak

Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan, dersom de finner at inngrep tilsies av hensyn som nevnt i § 35 annet ledd, fatte enkeltvedtak om

- a) forbud etter § 40*
- b) påbud etter § 41*
- c) tvangsmulkt etter § 42*
- d) overtredelsesgebyr etter § 43.*

Vedtak kan også rettes mot medvirkere. Dette gjelder likevel ikke vedtak mot reklame i strid med kringkastingsloven § 3-1 annet ledd og forskrifter gitt i medhold av

kringkastingsloven § 3-1 fjerde ledd. § 48 femte ledd gjelder tilsvarende.

Søksmål over Markedsrådets eller Forbrukertilsynets vedtak må reises innen seks måneder fra parten mottok underretning om vedtaket. Fristen beregnes etter reglene i domstoloven §§ 148 og 149. Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

Et vedtak gjelder i fem år dersom ikke annet fremgår av vedtaket. Vedtaket kan maksimalt gjelde i ti år. Vedtaket kan fornyes.

§ 40 første ledd skal lyde:

Handlinger som strider mot bestemmelser som nevnt i § 35 første ledd, kan forbys. Det kan også forbys å nytte eller tilsikte å nytte vilkår som nevnt i § 22.

Overskriften i § 41 skal lyde:

§ 41 *Påbudsvedtak*

§ 42 nytt tredje ledd skal lyde:

For å sikre at pålegg om å gi opplysninger etter § 34 etterkommes, kan det fastsettes en tvangsmulkt som den som pålegget retter seg mot, skal betale dersom pålegget ikke etterkommes. Annet ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og femte ledd.

§ 42 nytt sjette ledd skal lyde:

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om illeggelse av tvangsmulkt.

§ 43 første ledd skal lyde:

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 6, § 10, § 11, § 12, § 13, § 13 a, § 14 første ledd, § 15, § 16, § 16 a første ledd bokstav a, § 17, § 18, § 20 annet ledd eller av forskrift i medhold av § 6 femte ledd eller § 10, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det fastsettes et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale.

§ 43 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 45 skal lyde:

§ 45 *Adgang til å bringe saker inn for Forbrukertilsynet og Markedsrådet*

Utenlandske myndigheter og organisasjoner som er oppført på listen over godkjente institusjoner som etter EØS-avtalens bestemmelser offentliggjøres av EU-kommisjonen i De Europeiske Fellesskapers Tidende og i EØS-tillegget til dette, kan bringe sak inn for *Forbrukertilsynet* og Markedsrådet med sikte på å få nedlagt forbud mot handling som nevnt i § 44 annet ledd.

II

I lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler gjøres følgende endringer:

§ 41 skal lyde:

§ 41 *Tilsyn og håndheving*

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at bestemmelser i, eller bestemmelser gitt i medhold av denne loven, overholdes. Kontrollen utøves i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 42.

§ 42 skal lyde:

§ 42 *Overtredelsesgebyr*

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 8 første og tredje ledd, § 10 første ledd, § 11, § 14, § 15, § 16 første og annet ledd, § 17, § 18, § 24 første ledd, § 28, § 30, § 32, § 36 fjerde ledd, § 39 annet ledd, eller av forskrift i medhold av § 8 eller § 29, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det fastsettes et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale. Ved vedtak om overtredelsesgebyr gjelder markedsføringsloven § 43 annet og tredje ledd tilsvarende.

Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om illeggelse av tvangsmulkt og utmåling av overtredelsesgebyr.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 12 [18:52:55]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.53.

